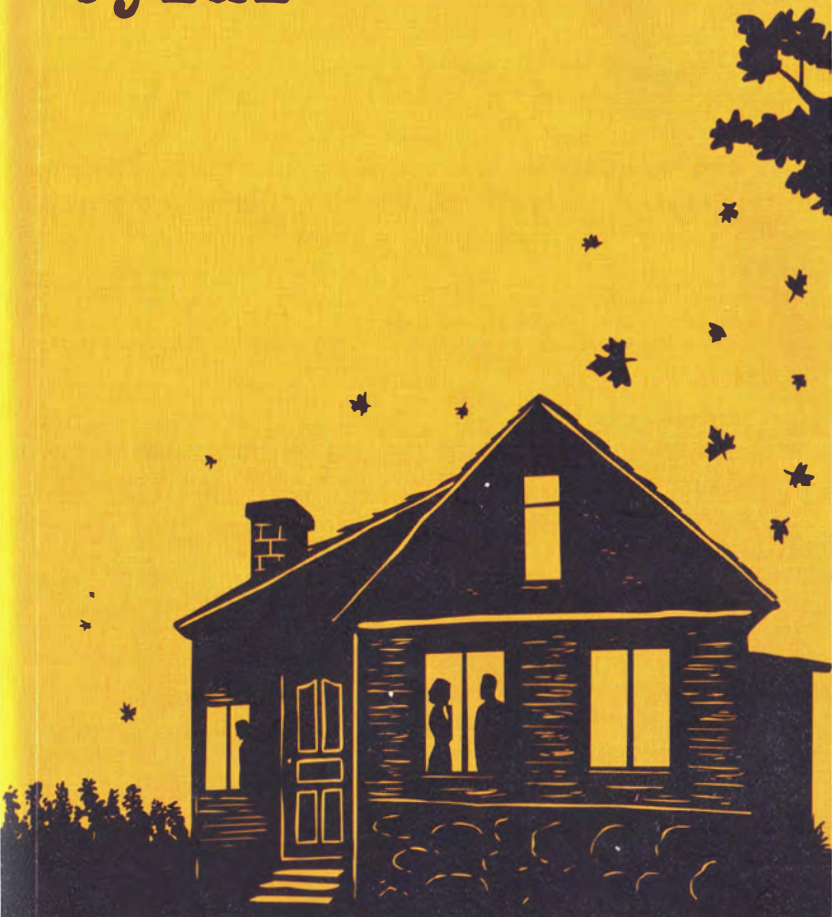
MEHMET RAUF

eylül

AYRINTI

TÜRKÇE
KLASİK

eylül
mehmet rauf

sunuş: mehmet kanar

ayrıntı: 1130 / türkçe klasik dizisi: 3

eylül / mehmet rauf

yayıma hazırlayan / mehmet kanar

sunuş / mehmet kanar

son okuma / öykü badur

bu kitabın türkçe yayım hakları
ayrıntı yayınları'na aittir.

kapak illüstrasyonu / berat pekmezci

kapak ve görsel tasarım / gökçe alper

dizgi / hediye gümen

baskı: kayhan matbaacılık san. ve tic. ltd. şti.
merkez efendi mah. fazılpaşa cad. no: 8/2
tel: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
topkapı / istanbul / sertifika no: 12156

birinci basım: aralık 2017 / baskı adedi 2000

isbn 978-605-314-237-9 / sertifika no: 10704

ayrıntı yayınları basım dağıtım san. ve tic. a.ş.
hobyar mah. cemal nadir sok. no: 3 cağaloğlu – istanbul
tel: (0212) 512 15 00 faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr
info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi
facebook.com/ayrintiyayinevi
instagram.com/ayrintiyayinlari

mehmet rauf

(1875-1931) Servet-i Fünun dönemi hikâye, roman, tiyatro yazarı, gazeteci, dergici. İstanbul Balat'ta doğdu. İlköğrenimini Defterdar Mahalle Mektebi'nde tamamladı. Edebiyata yatkınlığı bu yıllarda kendini gösterdi. Eyüp Rüşdiyesi, Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra 1894 yılında teğmen rütbesiyle Bahriye Mektebi (Deniz Harp Okulu)'nden mezun oldu. Girit Adası'nda görev yaptıktan sonra İstanbul'a atandı. Korvet, karakol gemisi ile başka gemilerde ve gambotlarda görev yaptı. 1905 yılında Mekteb-i Harbiye'de öğretmenliğe atandı. Kolağası (kıdemli yüzbaşı) iken "Bir Zambakın Hikâyesi" adlı eseri pornografik bulununca hem eseri yasaklandı hem subaylıktan ihraç edildi. (1910) 1926'da geçirdiği kısmi felcin ardından 1928 yılındaki ikinci felç ile yatağa düştü. 23 Aralık 1931 tarihinde hayatını kaybetti.

Mehmet Rauf öğrencilik yıllarında Türk ve Batı edebiyatının önemli eserlerini okumaya başlamış, askeri okullarda Fransızca ve İngilizcesini ilerletmişti. Yaptığı çeviri ve adapte çalışmalarıyla hem Türkçeye hâkimiyeti artıyor, hem edebi zevki gelişiyordu. Fransız realist yazarlarının ve daha sonra Halit Ziya Uşaklıgil'in etkisinde kalarak hikâye ve roman telifine yöneldi.

Mehmet Rauf ordudan çıkarıldıktan sonra yayın hayatına atıldı. 1920 yılında Şule Neşriyat Evi'ni kurdu. *Hizmet, İkdam, Tanin, Yeni Ses, Cumhuriyet, Peyam, Payitaht, Vakit gazeteleri ile Mekteb, Servet-i Fünun, Resimli Kitap, Musavver Hale, Musavver Muhit, Şehbal, Şiir ve Tefekkür, Şebab, Resimli Ay, Sevimli Ay, Güneş* dergilerinde makaleleri yayımlandı, bazı eserleri tefrika edildi. Ayrıca *Mehasin, Süs, Gelincik, Sinema Yıldızı* adlı dört kadın magazin dergisi çıkardı. Buradaki yazılarında kadın sorunlarına el attı. Tiyatro ile yakından ilgilenmekle kalmadı, çeviri ve adapte çalışmalarının yanı sıra Sahne-yi Osmaniye ve Darülbedayi yönetiminde de görev aldı. Yazarın birçok eseri yayımlandıysa da, henüz tefrika halinde kalan eserleri vardır.

Eylül (1899) Mehmet Rauf'un en önemli eseridir. Türk edebiyatındaki ilk psikolojik roman olarak tanınır. Diğer romanları yayım yılına göre *Ferdâ-yı Garâm* [Aşkın Yarını] (1913), *Genç Kız Kalbi* (1914), *Karanfil ve Yasemin* (1924), *Böğürtlen* (1926), *Define, Son Yıldız, Cerîha* [Yara] (1927), *Kan Damlası* (1928) [Bu polisiye roman Mehmet Kanar tarafından Osmanlı Türkçesi Öğrenim Seti olarak, satır altı çevrimyazı yöntemiyle SAY yayınları arasında basıldı], *Halas* (1929).

mehmet kanar

1954 yılında Konya'da doğdu. İlköğrenimini doğduğu şehirde, orta ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Şarkiyat ve Türkoloji eğitimi aldıktan sonra mezun olduğu bölümde asistan, doçent ve profesör oldu. İran Cumhurbaşkanlığı'nca İran Dili ve Edebiyatı alanındaki çalışmaları dolayısıyla "Yılın Araştırmacısı" seçildi. Emekliye ayrıldığı 2007 yılından beri Yeditepe Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Kanar sözlük, gramer, tenkidli metin neşri, çeviri, sadeleştirme, öyküleştirme, dil öğrenim seti çalışmaları yapmaktadır.

içindekiler

sunuş / prof. dr. mehmet kanar..... 9

eylül

bir - yirmi iki..... 15-315

Prof. Dr. Mehmet Kanar

Sunuş

Eylül romanı yayıma hazırlanırken şu üç baskısı esas alınmıştır.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Musavver Servet-i Fünun gazetesine tefrika edildikten sonra tab'olunmuştur, İstanbul, Âlem Matbaası, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1317 (1902), 392 sayfa.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Edebiyat-ı Cedide Kütüphanesinin Altıncı Kitabı, İkinci Tab', Muhtar Halit Külliyatı, Adet:14, Teshîl-i Tıbâat Matbaası, İstanbul, 1331 (1915-16), 428 sayfa.

Mehmet Rauf, *Eylül*, Üçüncü Tab, Altıncı Bin, Sahip ve Naşiri İkbal Kütüphanesi Sahibi Hüseyin, Orhaniye Matbaası, 1341/1925, 428 sayfa.

Birinci baskıdaki bazı dizgi hataları ikinci ve üçüncü baskılarda düzeltilmiştir.

Türk edebiyatı klasikleri arasında ilk kapsamlı psikolojik roman özelliğini taşıyan bu eserde derin ruh tahlilleri, manzara tasvirleri yapılırken Farsça tamlamaların sayısının bir hayli fazla olduğu görülür. Arapça tamlama sayısı çok azdır. Arapça, Farsça kökenli bazı kelimeler artık bugün eskimiş, kullanımdan düşmüş veya anlaşılmaz olmuştur. Eserin ilk baskısındaki aslını korurken güç

kelimelerin ve tamlamaların yanına bugünkü karşılıkları köşeli parantez içinde alınarak verilmiştir. Eskimiş kelimeleri, tamlamaları bilenler parantez içine bakmadan eserin orijinal halini okuyabilir. Zor kelimelerin anlamlarını bilmeyen veya anlamı hakkında kuşkuya düşenler parantez içine bakarak okumaya devam edebilir.

Açıklanması gereken yerlerde dipnot düşme yöntemine başvurulmuştur.

Bu çalışmanın yararlı olmasını dilerim.

12 Ekim 2017, Bakırköy

Halit Ziya'ya
İlk eserim, son üstadıma
Mehmet Rauf

eylül

Bir

Salonda bahçedekilerin kahkahaları işitilebiliyordu.

Süreyya canı sıkılanlara mahsus bir tahammülsüzlükle "Çılgın kız!" diye söylendi.

Balkona açılan büyük kapıdan parmaklığa dayanmış dışarıya baktığı görülen zevcesi [*eşi*] dönüp "Lakin bu gece hava ne güzel!" dedi.

Bu nisan gününün saat on birde başlayan yağmuru yarım saat sonra dinmiş, nemnâk [*nemli*] bir hadaretin [*yeşilliğin*] fevkinde [*üzerinde*] şimdi zerrin [*altın renkli*] incileriyle lacivert bir sema titriyordu. Topraktan, ağaçlardan intişar eden [*yayılan*] râtıb [*nemli*] nefehatta [*esintilerde*] müessir bir nüfuz vardı.

Genç kadın pencerenin kenarına dayanarak bir iki uzun nefes aldı; her nefes aldıkça hayatı artıyormuş gibi oh çekiyordu. Sonra hâlâ sigarasının dumanlarına bulanmış, zebun-i şita [*kışa zebun olmuş*] bir tepe gibi muzlim [*karanlık*] ve mağmum [*gamlı*] duran Süreyya'ya doğru gelerek elinden tuttu, kaldırmak istedi.

"Hava bu kadar güzelken burada somurtup oturmak gezip eğlenenlere haksız yere kızmaktan daha mı iyidir? Haydi, biz de çıkalım..."

Süreyya'nın bu gece canı pek sıkılıyordu. "Adam bırak!" dedi. Pederine dargınlığını bütün köye teşmil ediyordu

[*yayıyordu*]. Sayfiyeye [*yazlığa*] çıkacakları zaman o kadar ısrar etmiş fakat bu sefer de sahil bir yere gitmeye babasını razı edememişti. Büyükbabalarının vaktiyle gelip nasıl budala bir hesap ile "Şu taş ocağında" yaptırdığı bu köşk onları her sene başka yere gitmekten menediyordu. Bütün kış o Boğaziçi'ni kurarken yine koşup geldikleri "şu çöplük", çocukluğundan beri yaşaya yaşaya usandığı bu hâlî [*boş*] çöl, onu artık çıkıp gezmekten menedecek kadar bıktırmıştı. Pederine karşı bir şey yapamamasının intikamını almak isteyerek hırsını başkalarından çıkarıyor, buradaki hayatın aleyhinde bulunmak için her şey kendisine bir vesile oluyordu. Bunun için her günkü hayatında ekseriya şen olan Süreyya, buraya naklettikleri [*taşındıkları*] on günden beri hemen daima sisli, bir tuğyan [*isyan*], hatta o kadar sevdiği zevcesi Suat'a karşı bile hemen hiçbir sebep olmayarak haksız davranıyordu.

Suat'ın kendi kolunu tutan elinden çekip yanı başına oturarak ve kendisine dargın olmadığı için tebessüm etmek lazım geldiğini tahattur ederek [*hatırlayarak*] firari [*kaçamak*], nursuz bir tebessümle "Şimdi hep çamur oluruz; toprak toprak değil ki... İki dakika yağmur yağdımı haddin varsa yürü! Bastığın yerden ayağın bir okka çamurla beraber kalkar" dedi.

Genç kadın beş senelik derin bir mukarenetin [*yakınlığın*] verdiği nazar nüfuzu [*etkili bakış*] ile pek iyi fark ettiği bu neşesizliğin izalesi [*giderilmesi*] için artık kifayet edemediğine [*yeterli olamadığına*] teessüf eder gibi elîm [*elemli*] bir sesle sordu.

"Pek sıkılıyorsun galiba!"

"Evet, sorma. Patlıyorum. Burası zaten yaşanacak bir yer mi? Allahın kırı... Hele bu yemekten sonraki saatler... Sabahleyin yemeğe kadar, akşamüstü... Hasılı her zaman insan boğuluyor. Herkes böyle birer köşede eziliyor. Kendimi bostan kuyusunda zannediyorum."

Suat kaşlarında bir endişe inhinası [*eğrilmesi*] ile gözleri daha ziyade kararark kaç senedir bu aynı yerde aynı

hayatta şikâyet için hiçbir hal görülmeden geçirilmiş mesut günleri düşünerek sükût ediyordu [*susuyordu*]. Bir aralık "Evvelden hiç böyle söylemiyordun!" demek istedi. Fakat neye yarayacaktı? Ufak bir mazeret, adi bir sebeple geçiştirilmeyecek miydi? "Bari sen git, oralarda kal, biraz eğlenirsin!" diyecek oluyordu, fakat beş senedir beraber bulunmaya, her şeyi beraber yapmaya o kadar alışmışlardı ki zevcine [*kocasına*] karşı kalbindeki derin irtibatın [*bağın*] sevkiyle fedakârlığa razı olup söylese bile onun bunu fark ederek, münkesir olduğunu [*kırıldığını*] görerek daha rahatsız olacağını, yine yeminlerin başlayacağını, hiçbir şey değişmeyerek sade zevahir [*görünüş*] namına uğraşılmış olacağını düşünüyordu. Çünkü asıl kabahatin köşkte olmadığını hissediyordu. Kabahat şu sebebini düşününce kalbini sızlatan can sıkıntısında, ne kadar aşk ve irtibat ile geçerse geçsin beş senelik hayatın yıprattığı kalplerde, bu kalplerin, kalb-i beşerin [*insan kalbinin*] eskimeye olan kabiliyetindeydi ve o, kadın, bu acı tefekkürle başını eğip sükût ederken Süreyya söyleniyor, şikâyet ediyordu. Belki ellinci defa olarak:

"Ah büyükbabalarımız" diyordu. "Anlaşılmaz hesaplarla bu cehennem köşelerinde bağ yapıp gelip kapanacaklarına, ne olurdu şu İstanbul'u İstanbul eden güzel yerlere gitselerdi... Sonra bir babanın budalalığı bütün bir aileye bir maraz-ı irsî [*kalıtımsal hastalık*] oluyor, bütün ahfad [*torunlar*] gelip onlar gibi bu köşelerde çile doldurmaya mecbur oluyorlar. Bağ, üzüm... İşte floksera da hepsini berbat etti ya... Bir yer değil ki... Bak babam elindekini avucundakini sarfetsin, bu tauna karşı koyabilir mi?"

Sonra birdenbire köpürerek:

"Ah bu çöl" dedi, "şimdi farzet ki Boğaziçi'nde yahut mesela adalardayız. Deniz yok mu deniz? En sıcak havalarda bile insana can verir. Serin, mavi, latif. Hâlbuki burada poyraz çıkacak diye ta saat sekizi, dokuzu beklemeli. Duman, duman... Külhan gibi. Sonra manzaranın

mahdudiyeti [*sınırlılığı*], yekrenkliliği [*tek renkliliği*]... Düşün Suat, bir sandalımız olurdu. Sabahları erken yahut akşamları geç vakit sen şemsiyeni kapardın, ben küreklere sarılırdım. Mehtap olsun, olmasın, oranın geceleri ne güzeldir."

Süreyya söylerken hülyaya terk-i nefs ediyor [*kendini bırakıyor*], sahihen orada, denizdeymiş gibi mahzuz olarak [*haz alarak*] tarif ediyordu. Zevcinin yerine muhakeme eden Suat "Lakin mademki bu mümkün değil!" demek istedi. Fakat yine kendini menetti, zevcinin şu güşayiş [*açılma*] zamanında bu söz kanatlarını tutmak gibi olacak, fazla olarak bu adem-i imkân [*imkânsızlık*] mülâhazası onu yeniden iğzab edecekti [*kızdıracaktı*]. Bunu Süreyya kendi söyledi:

"Fakat işte mümkün olmuyor, babam razı değil. Çünkü... Çünkü istemiyor, sevmiyor, hepsi işte ondan. Eğer o istese biz mesut olacağız. Bak, saadetimize ne kadar ehemmiyetsiz bir mani var.."

Sonra elini kaldırıp gayr-i mer'î [*görülmez*] bir düşmanı tehdit eder gibi "Ah para!" diye söylendi.

Hiç olmazsa elli lira lazımdı. "Elli lira" diyor, sonra meyus [*umutsuz*] olarak "ve bunu bulmanın imkânı yok..." diye köpürüyordu. İmkânı yok, elli lira bulmak kabil değil. Yoksa ben şimdiye kadar seni bin kere kapıp götürürdüm!

Suat "Oh ne iyi olurdu!" diye sevindi.

Süreyya başını çevirip zevcesinin sürur [*sevinç*] ile parlayan siyah gözlerine bakarak devam etti:

"Ne mesut olurduk Suat, ne mesut olurduk... Hem asıl senin için, vallahi bütün senin için istiyorum. Sen söylemiyorsun fakat ben fark ediyorum ki gelip burada kapanmak seni fena ediyor; bir kere havasızlık, sıkıntı. Biz papaz değiliz ki bu manastırda yaşayalım. Hayat kalabalık, güzel hava içinde olur. Kalabalık içinde yalnız yaşamak, kalabalık içinde gezip beraber bir köşeye kaçmak, işte asıl zevk budur. İnsan kalpleri birbirine bağlayan bu rabıtaları [*bağları*] o zaman anlar. Ben seni ne kadar sevdiğimi

başka kadınları gördüğüm zaman anlıyorum. Bazen rastgelip hatta senden güzel bulduğum kadınlara bakıyorum da kendi kendime hiçbirisini senin kadar, senin gibi sevemeyeceğime yemin ediyorum. Sende bir şey var, öyle bir şey var ki hiçbirinde rast gelmiyorum. Öyle bir şey ki işte bütün endişelerim senin yanında mahvoluyor. Ruhuma bir şifa, bir sükûn geliyor. Dudaklarını gözlerime dokundurduğun zaman bütün canımın koşa koşa gelip toplandığını, orada sana mülaki olmaktan [*karşılaşmaktan*] mesut olarak kaldığını hissediyorum. Bâhusus [*özellikle*] şimdi bana öyle geliyor ki ben dünyada senden başka hangi kadını alsaydım hiçbirisiyle senin gibi olamayacaktım. Senin gibi böyle samimi, ruhuma kadar, böyle canıma kadar samimi..."

Böyle söylerken hemen dudaklarının yanında Suat'ın gözlerini öpüyor, elindeki elini kaldırıp dudaklarından ayırmıyordu. Suat zevcinin sözlerini dinleyerek sükût ediyordu. Süreyya bu elin ipek nescini [*dokusunu*] uzun uzun koklayarak bir inilti halinde "Ah Suat" dedi, "sen de olmasaydın..."

Genç kadının mesut ve sakit [*sessiz*] bir istifsarla [*soruşla*] bakan gözlerine girerek kalbinden kopan bir samimiyet sesiyle "Sen de olmasaydın, ölürdüm Suat" dedi, sende bir hüzün lerzesi [*titreyişi*] var.

Suat sakit ve müteheyyic [*heyecanlı*] duruyordu. Zevcinin bu galeyan zamanlarında o daima sakit [*sessiz*] kalır, söylemek istediklerini böyle söyleyemediğinden nâgehani [*ansızın*] taşan derâguş [*kucaklama*] arzularıyla boğularak, bütün irtibat-ı ateşlerini [*ateş bağlarını*] ancak sükût [*suskunluk*] ile hapsederek ezilirdi ve hâlâ böyle yeni bir gelin gibi kızarıp hissiyatını ne bir sözle, ne bir tavırla gösteremediği zamanlar olurdu. Heyecan ile ruhundan çıkan sayhaları [*haykırışları*] hazmederdi. Bu hal kalbini daha ziyade hararetle zevcine rabtederek [*bağlayarak*] ruhu ona karşı böyle zamanlarda, kayaları parçalayıcı bir çağlayan hurûşuyla [*coşkusuyla*] tehacüm [*hücum*] gös-

terirdi. Şimdi yine kendi kendine itiraf ediyordu ki bu anda Süreyya için hayatını isteseler mesut olarak verirdi. Beş senedir kendini ne taziz ettiğini [*yücelttiğini*], bir erkek namına ne büyük fedakârlıklarla hiç başka kocalara benzemeyerek nasıl münhasıran [*sadece*] kendini sevdiğini, bütün muamelelerine, bütün tavırlarına kendisi için nasıl bir şefkat, nasıl bir hilim [*yumuşaklık*] vererek yaşadığını pek güzel fark ediyordu. Hayat-ı sabaveti [*çocukluk hayatı*] ebeveyninin imtizaçsızlıkları [*uyumsuzlukları*] içinde makhur [*kahrolmuş halde*] geçtiği için her türlü tasavvurunun fevkinde [*üzerinde*] bulduğu bu karı koca hayatı onu ebedi minnettar etmişti. Sözle o kadar münasebeti olmayanlara mahsus derunîlik [*kalbe dönüklük*] sayesinde yürüttüğü ince, derin mülâhazalarıyla bu münasebetin ne gibi şeylere taalluk ettiğini [*ilgilendirdiğini*] fark etmiyor değildi, bâhusus [*özellikle*] gittikçe eski ateşin azaldığını, eski hararetin her gün biraz daha itidale döndüğünü görüyor, müdekkik [*inceleyici*], rakîk [*hassas*] nazarıyla [*bakışlarıyla*] hepsini hissediyordu fakat aralarında bir şey hiç azalmıyor, daima artıyordu ki o da samimiyetti. Zevcinin samimiyetinden hiçbir zaman şüphe etmek ihtimali yoktu. Her gün, bir gün evvel yine şüphe etmediği samimiyeti daha çoğalmış görüyordu. O derecede ki izdivaçlarından [*evlenmelerinden*] bir sene sonrayı şimdi düşündükçe, o zaman teyid-i irtibat [*bağların kuvvetlendirilmesi*] için pek kâfi, pek kavi [*güçlü*] gördüğü derece-yi samimiyet [*samimilik derecesi*] bugünküne nispeten hiçti. Bugün "O zaman nasıl emin olmuşum?" diyeceği geliyordu. Ve o zamanın hararet ve iştiyakı [*arzusu*] bugün düçar-ı inhilal olmuşsa [*gevşemişse*] da kendisi müdebbir [*tedbirli*] ve mütefekkir [*düşünceli*] bir kadın temyiziyle bu samimiyeti evvelkilere müreccah görerek [*yeğleyerek*] o inhilalden [*çözülmeden*] hasıl olan hüznü def'e çalışıyordu.

Süreyya tekrar parasızlıktan şikâyet ederek "bak" dedi, "bak Suat, elli lira insanı nelerden mahrum ediyor? Sonra

biz de adamız değil mi, zevcesini mesut etmek için elli lira bulamayan erkek..."

Zevcini böyle aciz görmek istemeyen Suat o öyle düşünmesin, zebun [*düşkün*] görünmesin diye "Fakat ben seni böyle daha çok seviyorum" dedi. "Herkes zengin olabilir fakat senin gibi olamaz."

Sonra Süreyya'nın kederlerini dağıtmak için ilave etti:

"Mademki sen beni kapıp bir yalıya götüremiyorsun, bari ben seni alayım da balkona olsun çıkarayım. Gece o kadar güzel ki istifade etmemek cinayet sayılır."

Bu esnada bahçeden gecenin bir köşesinden tiz, parlak bir kahkaha daha geldi.

Suat pencereye doğru yürüyerek "Bak hemşirene. O hiç senin gibi düşünmüyor" dedi.

Süreyya da balkona çıkmıştı. Orada bir hasır koltuğa düşer gibi oturarak "Yanında Necip var mı?" diye sordu.

Suat öbür sandalyeden pelerinini almış örtünüyordu. Gülerek cevap verdi:

"Galiba."

"Kocası babamın yanında değil mi? Tuhaf izdivaç, tuhaf koca, tuhaf karı... Hususiyle [*özellikle*] tuhaf karı."

Suat gülerek "Hususiyle tuhaf koca" dedi. O zaman birbirlerine karşı fikirlerini müdafaa ettiler.

Süreyya'nın iddiasınca her işte olduğu gibi bunda da babasının bir sû-i [*kötü*] tedbiri neticesi olarak fena bir izdivaç yapmış olan hemşiresi Hacer, izdivacının bu daha ilk senesi olduğu halde zevcinden soğuyarak aralarında aleni bir kayıtsızlık hükümfermaydı [*hüküm sürüyordu*]. Fatin, her türlü tasavvurun fevkinde, bayağı bir efendi çıkınca bir kuş gibi şen, biraz ince ve hoppaca olan Hacer için bu derin bir nefreti mucib olmuştu.

Süreyya tek tük ağaçlarla uzayıpta karşıki dağların eteğine kadar giden bağa doğru bakarak tekrar ediyordu:

"Çılgın kız! Zavallı Necip, geldi geleli elinden çekmediği kalmadı. Geldiğine bin kere pişman olmuştur."

Necip, Süreyya'nın halazadesiydi ki ara sıra köşke misafir gelirdi ve Süreyya genç, güzel, zarif Necip'i düşünerek eniştesi Fatin Bey'i görüyor, yağlıymış gibi parlayan ensesi, yüzü, daima bir istifade ümidiyle yan bakan küçük hilekâr gözleri, biraz yüksek omuzlarının üstünde yemek yerken bir hayvan şekli veren öne eğilmiş büyük başıyla nasıl iğrenç bir sima olduğunu kabul ederek Hacer'e hak vermek istiyordu. Fatin Bey ötede gayur [*gayretli*] bir mülazemetle [*bağlılıkla*] Beyefendi'ye hulul [*etki*] edip evde esasyâb olmak [*temel atmak*] için her şeyini yaparak temelluk [*dalkavukluk*] ederken ateşin [*ateşli*], titiz Hacer'in Necip'i ye'sine bir vasıta-yı intikam [*intikam aracı*] etmesinden ürküyordu. Sonra dedi ki:

"Yok, bana öyle geliyor ki Fatin'in yerinde kim olsaydı Hacer yine böyle olacaktı. Onda hâlâ çocukluktan kalma bir afacanlık var ki artık mazeret filan kabul etmez. Kendisini gören mektepten kaçmış, komşu evinde oyun oynayan bir mahalle kızı zanneder."

Suat müdafaa etti:

"Ooo, rica ederim bey, haksızlık etme. Hacer'i daima kabahatli görmeye o kadar alışmışsın ki artık her ne yapsa fena görüyorsun. Bâhusus düşün, zavallı kız! O güldükçe bir şey beni tırmalıyor gibi geliyor."

O zaman Hacer'in düğünden evvelki halini tarif etmeye başladı. Genç kızın nakil ve itiraf ettiği ümitlerini, emellerini, bütün o genç kızların kadın oldukları zamana dair hülyalarını anlatarak sonra karşısında birden böyle kaleminde otura otura, ihtiyar memurlar arasında büyüyerek ihtiyarlaşmış, tembelleşmiş bir zevc bulunca ne hale geldiğini gösteriyordu.

"Şimdi düşün" diyordu, "faraza [*diyelim ki*]... İşte mesela Necip Bey, ona pekâlâ bir koca olabilirdi. Öyle biriyle birleşip otursaydı, zanneder misin ki Hacer böyle olurdu? Daha doğrusu böyle olsa, belki tabii gelirdi. Vakıa [gerçi] şimdi Hacer evvelkinden titiz, evvelkinden hırçındır ama yemin ederim ki fena kalpli değildir. Sen kar-

deşisin ama benim kadar bilemezsin, kadın kadını daha iyi tanır."

Süreyya kendi kendine söylenir gibi "Necip, evet, Necip pek iyi olurdu. Hatta validem [*annem*] de böyle izdivaç iyi olmaz!" dedi gitti. Ondan başka ben de düşündüm ki Necip hemşireme pek muvafıksa [*uygunsa*] da fakat hemşirem [*kızkardeşim*] Necip'e hiç lâyık değildir. Lâyık olmak şöyle dursun, hatta muvafık bile değildir. Necip'e daha iyi terbiye görmüş, daha ağırbaşlı, daha ince bir kadın lazımdır. Hem Necip evlenmekten ölümden kaçar gibi kaçar.

Suat gülüyordu:

"Ama Necip Bey tuhaftır, 'Bence evlenmek ölmektir!' der durur!"

"Necip için gelip böyle bir bucağa kapanarak kalmak, baharı, bütün yazı böyle geçirmek. Oh, bunun imkânı yoktur. O serbest alışmış, gezmeye, eğlenmeye alışmış... Ona bekârlık hayatının cazibelerini unutturup kendine bağlamak için ben kadın isterim... Hacer mi? Hacer, Necip'e kendini bir ay sevdiremezdi. Bizim terbiye ettiğimiz kızlar ne olacak?"

Suat yeniden güldü:

"Aman Beyefendi duymasın, yine neler söyler.."

Süreyya omuzlarını kaldırarak sükût etti.

Hava gittikçe serinliyor, râkid [*durgun*] hava sanki hep su oluyordu. Gece berrak, altın pullar mavi tülleriyle titreyerek incimad ediyordu [*donuyordu*].

Suat pelerininin içinde büzülerek:

"Soğuk" dedi, "istersen içeri girelim."

O anda aşağıdan bir ses yükseldi, "Pek soğuk bey!" diyordu. Bu Necip'in sesiydi. Suat eğilerek "Biz içeri kaçıyoruz" dedi. Hacer soğuktan bozulmuş sesiyle "Ama bütün bütün kaçmayınız, biz de salona geliyoruz" dedi.

Salona geçtikleri zaman Suat camları kapadı; Hacer, Necip dışarıdan gürültü ile geliyorlardı. Kapı şiddetle açılarak Hacer içeri atıldı, pelerininin yüksek yakasında

kaybolmuş küçük çehresi mosmor kesilmişti. Koştu, elini Suat'ın boynuna sokarak "Üşümüş müyüm bak?" dedi.

Necip pardösüsünü çıkarmış, oraya bırakıyordu.

Süreyya ona doğru yürüyerek "Eğer Hacer hasta olursa, seni tutacağım Necip" dedi, sonra elini alarak:

"Bak senin elin de donmuş!"

Necip gülüyordu.

"O halde beni yine Hacer Hanım kurtarır. Zira bu kabahatte ne kadar az suçum olduğunu herkesten iyi o bilir. Bir türlü ikna edip buraya getiremedim. Evvelden öyle değildi, şimdi şair olmuş. Elinden gelse biçilmiş tartılmış şiir söyleyecek."

Hacer lambanın yanında, ayakta ellerini ağzına götürmüş nefesiyle ısıtmaya çalışarak kardeşine bakıyordu. Sonra omuz silkerek Necip'e döndü:

"Sen korkma nafile" dedi. "Onlar hep sözdür. Biz o sözleri hep dinledik. Şimdi asıl senin yapacağın şey sobayı yaktırmaktır."

Necip sobayı yaktırmak için meşgul oluyordu. Suat dedi ki:

"Durun Necip Bey, hizmetçiler onu bir saatte yakamazlar, bırakın bana... Siz yalnız söyleyiniz de ateş getirsinler."

Süreyya Hacer'in yanına gelmiş, ellerini eline almış tutuyordu. Hacer, Süreyya'dan korkmamakla beraber ondan daima bir ihtiraz [*çekinme*] hissederdi. Kabahatli çocuklara mahsus bahis değiştirmek fikriyle aynanın önündeki saate bakarak:

"Ooo, saat daha üç buçuk... Yatmamıza daha vakit var. Bezik oynayalım mı çocuklar?"

Süreyya cevap vermeyerek:

"Sen küçük olmalıydın da Hacer" diyordu, "seni mini mini şamarlarla epeyce bir dövmeliydim. O zaman belki Necip Beyin de intikamını alırdım."

Necip sobayı yakmak için Suat'a yardım ederek:

"Benim intikamımı mı?" dedi. "Dünyada intikam kadar tanımadığım bir his yoktur. Bugün beni döven birini yarın biri döverken görsem, ağlayacağım gelir."

Şimdi soba alevi almış, odunlar telaşlı bir çatırtı ile yanmaya başlamıştı.

Hacer Süreyya'nın elinden kurtularak bezik masasını düzeltmeye başladı. "Haydi beziğe, beziğe" diyordu. Suat "Ben oynamam, bakarım" diye masaya oturdu. Necip, Hacer, Süreyya oynamaya karar verdiler. Onlar oynarken o seyrediyordu. Birden o kadar dalmış, gözlerinin önündeki şeylere dikilen nazarı [*bakışı*] onları görmeyerek başka âlemlere o kadar uzayıp gitmişti ki kendinin orada olduğunu oyun bittiği zaman fark etti.

Necip Bey kâğıtları devşirerek "Dur bakalım daha" diyordu. Hacer önünden kâğıtları eliyle iterek "Benim canım sıkıldı" dedi. Süreyya "İşte gördünüz ya, bizim Hacer'le oyun olmaz" diye kâğıtları toplamakta Necip'e yardım ediyordu. Hacer "Efendim, Allah rahatlık versin!" dedi ve o gittiği zaman Necip kâğıtları bırakarak:

"Tuhaf gelir ama hakkı da var ya" dedi. "Burada oturup da insan yine neşesini muhafaza edebilmek için sizin gibi olmalı. On gün kalmak kararıyla gelmiştim, galiba yarın ilk trenle kaçacağım. Burada nasıl hayat geçiriyorsunuz bilmem ki... Zorla insan cehenneme girer mi?"

O zaman Suat yarın istediği zaman buradan kaçabilmenin kocası tarafından da bir saadet diye telakki edileceğini düşündü. Süreyya'ya baktı, o demin zevcesine ettiği şikâyetleri şimdi Necip'e dinletmeye başlamıştı. Necip hep hak veriyor, kendinin bir lahza [*an*] duramayacağını söyleyerek gittikçe kuvvet bulan kararıyla "Aman, hemen yarın kaçayım!" diyordu.

Suat "Buradan nereye gidersiniz?" diye sordu.

"Adaya. Şimdi ada gittikçe güzelleşir, İstanbul'un en güzel yeri bu ayda adalardır. Dayıma gider kalırım. Hele pazar günleri o kadar kalabalık oluyor ki..."

Süreyya daldığı sükûndan uyanarak:

"Ben olsam, Büyükada'ya gitmem. Daha tenha bir yere. Öyle bir yer olsun ki ben kalabalık içinde olayım da yine orada yaşamayayım. Ben gitsem, mesela Heybeli'ye yahut Burgaz'a..."

Necip gülerek "Aa, orada bir gün yaşayamam" diyordu.

Sonra ikisine de bakarak ciddi bir tavırla "Siz ikiniz için oraları âlâdır. Fakat benim gibi yalnız yaşayan bir adam için... Eğer ben de sizin gibi olsam, hatta buradan ayrılmam" dedi.

Süreyya gülerek reddediyor, burada insanın boğulduğundan, yaşamanın imkânı olmadığından bahsediyordu. O zaman Necip kabul etti:

"Evet, evet, öyle bir yer olmalı ki insan kalabalıkta yaşamalı, fakat içine girmeden."

Onlar konuşurken Suat düşünüyordu ki zevci gibi kalabalığı sevmez bir adam değil, kalabalık içinde büyümüş Necip Bey bile kendine bir eş bulursa, burada zevcinin cehennem dediği bu köşede yaşamaya razıydı ve Süreyya'yı böyle, daima böyle pür güşayiş [*ferahlık dolu*] ve yalnız beraber olmaktan başka her türlü endişeden muarra [*uzak*] tutamamak ona büyük bir felaket gibi geliyordu. Ta a'mâk-ı mülâhazatında [*görüşlerinin derinliklerinde*] bir ateş, bir küçük korku, bu felaketin sahihan [*gerçekten*] büyümesi fikrinden mütevellid [*ileri gelen*] bir acı gittikçe kendini hissettirmeye başlıyordu. "Ne yapmalı Yarabbim?" diyordu ve Necip söz söylerken hep kendilerinden mesut ve muvafık bir eş gibi bahsettikçe, ona memnun ve minnettar bir nazarla bakarak teşekkür etmek istiyordu. Hâlâ saadet rengini muhafaza eden bu hayat-ı müşterekelerinin [*ortak hayatlarının*] a'mâkında [*derinlerinde*] kendi hissolunmaz, görülmez melaller hissettiğinden o söyledikçe gerçekten onun zannettiği kadar mesut olduklarına kanmak istiyordu. Hiç, hiçbir kederleri, nifakları, hiçbir şeyleri yoktu. Fakat işte bu kadar samimi, bu kadar merbut [*bağlı*] bir hayata alıştığı için en gayr-i mahsus [*hissedilmez*] şeyler ona bir tehdit gibi geliyordu.

Birden Necip'in "Hep kabahat daima aynı hayat sürülmekte..." sözü kulaklarını yırttı. Evet, değişmek lazım değil miydi? Eğer bugün yalnız vücuduyla zevcini her emelden muarra [*uzak*] tutamıyorsa ve bunun sebebi hayatlarının daima yekrenk [*tek renkli*] olmasıysa, bundan sonra o korktuğu âtiye [*geleceğe*] tahakküm edebilmek için hayatını değiştirmeli değil miydi? Şimdiye kadar hayatlarını hiçbir hesapla tertip etmemiş, hep cereyan-ı vekayie [*olayların akışına*] tâbi bırakmıştı. Fakat bundan sonra idare etmek, tertip etmek lazım geleceğini anlıyordu. Hatta saadetlerinin bir halde devamı onları imlâl [*melallendirmek*] değilse bile, melale sevkeden bir his içinde tutmaktaydı. Bu kendisine kâfi bir ders oluyordu. Evet, artık biraz sun'i [*yapmacık*] olmalıydı ve bunu derin bir acı ile hissediyordu. O her türlü endişeden muarra tabii mazi-yi hayatı [*hayatının mazisi*], hiçbir takayyüd [*özen*] olmadan bile fevkalemel [*emellerinin üzerinde*] bin neşeyle, daima gayr-i muntazar [*beklenmedik*] tebessümlerle gelen, hep güzelliklerle, hep sürurlarla [*sevinçlerle*] gelen o sade hayat ona şimdi ele geçmesi muhal [*imkânsız*] bir lütuf acılığı ile bir hüsran-ı matemî [*matemli hüsran*] ile görünüyordu.

Ah çocukları sağ olsaydı!... Ve bunu düşünür düşünmez her vakitki gibi ta ciğerinden bir şey sızlayarak gözlerini yaşlarla doldururdu. Ah çocuk! Bunu anlıyordu, bir çocuğun bir ailede nasıl bir rabıta olduğunu, gayr-i kabil-i telafi [*telafi edilmez*] zannolunan eşvaka [*şevklere*] muadil bir başkalık, bir yenilikle kalpleri nasıl mahfuz [*korunmuş*] ve mesut ettiğini düşünüyor, düşündükçe çocuğunun zıyâına [*kaybına*] şimdi bunun için de ayrı bir matem tutuyordu. Ah sağ olsaydı, onların hayatını nasıl daima sıcak, daima genç tutacaktı. Bu zıyâ [*kayıp*] kendilerinde o kadar derin bir yara açmıştı ki tekrar doğurmak için azim bir korku, mukavemet edilmez bir ictinab [*kaçınma*] hissediyordu. Ey, o halde? Bırakacak mıydı? Saadetlerinin böyle hiç görülmeyen, hissedilmeyen

fakat tesir eden, tahrip eden ve bir gün bir büyük ceriha [*yara*] halinde meydana çıkacak olan bu kurdunu bırakacak mıydı?

Zevcini gittikçe bu melale mağlup, gittikçe bu melalin pençesinde o daha güzel geçen zamanlara mütehassir [*özlemli*] görüyor, bu tahassür [*özlem*] büyüdükçe kendine ait tahassüsatın [*duyguların*] azala azala belki bir gün mani kendisi addedilerek [*sayılarak*] bütün bütün ihmal edileceğini farzediyordu ve kendi nüfuzunun zıyâından [*kaybolmasından*] ziyade zevcinin başka bir nüfuza, daha kuvvetli bir nüfuza mağlup olması ihtimali, bu imkân onu yakıyordu. Tekrar sormaya başladı:

"Ey, o halde?"

Evet, uğraşmak lazım geliyordu. Fakat nasıl? Evvela onun istediğini yapmalıydı. Birden zevcine karşı kalbinde yer tutmuş muhabbet o kadar galeyan etti ki "Peki, sen de git, Necip Beyle beraber sen de eğlen" diyeceği geldi. Fakat sonra kadınlığı ona bir takım manzaralar arz etti. Daima her zevkte müşterek oldukları halde şimdi onu kendisinin bîgâne [*yabancı*], mahrum kaldığı zevkler içinde gördü. Adi bir kıskanç, pek münhasıran [*baş başa*] yaşayan bir zevce olmadığı halde de buna tahammül edemedi; onu hiçbir eğlenceden mahrum etmek istemez fakat hep eğlencelerine iştirak etmekten de arzusunu menedemezdi. Birden fikrinde bir nur titredi; bu kendine o kadar gayr-ı muntazar [*beklenmedik*] bir şevk verdi ki oturamayarak kalktı, gezinmeye başladı.

Süreyya ile Necip hâlâ sözlerinde devam ediyorlardı. Şimdi Necip ona bir vaka anlatıyor, Süreyya dayanmış, dalgın dalgın onu dinliyordu. Ve genç kadın zevcini bahtiyar ve mesrur [*sevinçli*] görmek için o kadar samimi bir arzu hissediyor, onu mesut etmek, onu hiçbir kadının mesut edemeyeceği kadar mesut etmek için o kadar nâmütenahi [*sonsuz*] bir kuvvet-i kalb [*kalp kuvveti*] duyuyordu ki artık her türlü mevanie [*engellere*] karşı gelmek kendisi için bir sıkıntı değil, bir haz olacağını düşünüyordu.

Yavaşça çıktı, zevci görmeden babasına mektup yazmak için hemen odasına kapandı. Mektubunu o şimdi gelip görecek diye bin heyecan içinde yazıp bitirdikten sonra hemen zarflayıp dadısının odasına gitti. Küçükten beri elinde büyüdüğü bu ellilik kadın, kocası öldükten sonra Suat'ın rızasıyla buraya, yanına gelmişti. Birçok ricalarla onu yarın erkenden İstanbul'a kadar gitmeye razı ettikten sonra yukarıya çıkıp Süreyya'yı hâlâ Necip Beyle salonda bulunca şimdiden muvaffak olmuş gibi memnun, yanlarına oturdu.

Sabahleyin uyanır uyanmaz Suat'ın ilk işi hizmetçiye "Dadım gitti mi?" diye sormak oldu. Kız ihtiyar kadının erkenden indiğini haber verince memnunane [*memnunca*] kalkıp camları açtırdı. Mebzul [*bol*] bir güneş gecenin rutubetini silik, bîtab [*takatsiz*] buharlar halinde oraya buraya dolamış, rüzgârsız havada bunlar asılmış kalmıştı. Ta uzakta üzerinde tek tük köşklerle ağaçlar kaynaşan bir ovanın ortasında ufka kadar deniz görünüyordu.

Süreyya'ya "Acaba Necip Bey gitti mi?" diye sordu. Süreyya bir koltuğa uzanmış düşünüyordu. Bunun üzerine kalktı, "Sahi ama daha gitmemiştir; gidecek olsaydı, gece veda ederdi. Dur bir kere bakayım" dedi ve camlı kapıyı açarak köşkün üç tarafına muhit olan [*çevreleyen*] balkonda yürüyüp öbür cephede bir pencerenin önünde durdu. Necip pencerenin yanındaki koltukta dalgın oturuyordu.

"Ben seni uyuyor zannettimdi."

"Ooo, saat bir; bu zamana kadar uyumak için insan miskin olmalı. Bâhusus[*hele hele*] ben buranın asıl sabahını severim. Şehrin harıltısı içinde yaşadıkça insana biraz sükûn, biraz kır, bir iki kuş sesi pek hoş geliyor."

"Evet, burada muvakkat [*geçici*] oturduğunu bildiğin için sana öyle gelir."

Necip ilerde kütüklerin arasında entarisiyle dolaşarak yanındaki bağcı ile bir şeyler konuşan Beyefendi'yi göstererek:

"O sizin gibi düşünmüyor" dedi.

Süreyya hiddetle omuzlarını kaldırdı:

"O da eğer bu sene bir salkım üzüm alabilirse..."

Güneş tatlı bir nüvazişle [*okşayışla*] ihsas-ı hararet etmeye [*hareket hissetmeye*] başlamış, pencerelerden giren ziya içerinin nîm [*yarı*] gölgesinde handâhand [*gülücüklerle dolu*] iltimalarla [*parıltılarla*] teressüm ediyordu [*beliriyordu*]. Sükûnet içinde hızlı sesle bahçede konuşan Beyefendi'nin lakırdılarını [*sözlerini*] işitiyorlardı. Süreyya "Annem geliyor" dedi.

Balkonun öbür tarafından validesi geliyordu. Gülerek bahçede babasını gösterdi. Süreyya başını sallayarak "Gördük!" dedi. Hanımefendi Necip'e rahat edip etmediğini soruyor, Süreyya ona vakit bırakmayarak "Garip sual!" diyordu. "Sanki burada boğulmaktan başka bir şey varmış gibi... Şimdi sıcak gittikçe ateşlenerek her taraf bir fırın, ağaçsız, rüzgârsız, bir külhan gibi şiddetle yanmaya başlar. Hiç o zaman gelip sormazsınız; 'Nasılsınız, terliyor musunuz, boğuluyor musunuz?' demezsiniz. Rüzgâr çıksın diye saatin dokuzunu beklemeli."

Arkadan Suat'ın sesini işittiler. Gülerek Hanımefendiye "Vallahi benim kabahatim yok valideciğim, diyordu, o kabil [*mümkün*] değil bu sene burada oturmayacak."

Hanımefendi gülerek "Öyle ya, bir yalı tutar, alır seni götürür" dedi.

Süreyya müstehziyane [*alaylı*] "Evet, sayenizde!" diye söylendi.

Necip dedi ki:

"Ne iyi olur vallahi. Bir küçük yalı. Karı koca istediğiniz gibi bir yalıyı otuz liraya tutarsınız."

Suat birden kalbi atarak sordu:

"Otuz liraya mı?"

Süreyya annesinin elini tutmuş, ona şikâyet ediyor, yalvarıyordu. Validesi gülerek başını sallıyor, "Kabil değil, imkânı yok" diye tekrar ediyordu. Babasının elindekini avucundakini çubuklara verdiğini, hatta parasızlıktan

şikâyet ettiğini söylüyor, kendisine gelince "Ben nereden bulurum?" diyordu.

Süreyya "Ah sizde ne çıkınlar vardır!" diyor, validesi gülerek "Otuz lira... Mümkün değil. Sen erkek değil misin, bir karını besleyemiyor musun?" diye eğleniyordu.

O zaman Süreyya hiddetle:

"Evet hakkın var" dedi, "fakat ben maaşımla ancak boğazımızı temin edebilirim. Evvelden peşin otuz lira... Bunun için borç mu etmeli?"

Onlar konuşurlarken Suat zevcine işittirmemeye çalışarak Necip'e dedi ki:

"Bugün gidiyor musunuz?"

Ve öteki tereddüt ederken burada kalmak onun için bir fedakârlık olduğunu düşünerek bir rica sedasıyla ilave etti:

"Bugün kalınız."

Sonra bunu da kâfi görmeyerek "Kalınız, size ihtiyacım var" dedi.

Bu seda, bu tavır o kadar esrarengiz, o kadar tatlıydı ki Necip hatta müteaccib [*şaşkın*] bile görünmeden baş eğdi.

İki

Suat onları sıkmadan akşamı etmek için bezl-i ruh etti [*ruhunu tüketti*]. Süreyya'yı bütün bütün iğzab etmek [*kızdırmamak*] istiyormuş gibi hava o kadar sıcak, o kadar durgun olmuştu ki hepsi baygın baygın perdelerin arkasına sinen serince gölgeye iltica etmişlerdi [*sığınmışlardı*]. Fatin ile Beyefendi İstanbul'a kalemlerine gittiklerinden evde iki erkekle üç kadın kalmıştı. Hacer ise bugün öğle yemeğinden evvel görünmedi. Onun merak edip ehemmiyet verdiği şeylerde böyle birden küsüşleri, sebepsiz ihmal edişleri vardı ve bu sabah sarışın vücutlara mahsus hassasiyet ile pek muazzeb olduğuna [*azap çektiğine*] hükmederek onlar, Suat'la iki erkek otururlarken Suat gezmek teklifini mümkün görmediğinden nihayet piyanoyu bir çare-yi halas [*kurtuluş çaresi*] olmak üzere kabul etti. Necip'in musikiyi pek sevdiğini bildiğinden onu eğlendirebilmek için birçok zamandır ihmal ettiği piyanosuna geçti.

Süreyya uzanmış olduğu minderde gözleri tavana dikilmiş, kımıldanmayarak "Sıcakta dinlenmiyor!" diyordu, sonra gülerek "Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] çal Suat, teşekkür ederim, etraftaki haşerat uğultusunun yanında piyanon hakikaten musiki yerine geçiyor" diye gülüyordu.

Necip bilakis [*aksine*] pek mahzuz olarak [*haz duyarak*] bir alçak sandalye ile köşede piyanonun yanına gelip

oturmuştu. Suat çoktan beri çalmadığı havaları çalmakta düçar-ı müşkülat oluyor [*güçlük çekiyor*], elinin mahareti tembelliğinin cezası olarak kaybolduğundan bahis ile şikâyet ediyordu.

Evin içinde mütemadiyen [*sürekli*] piyanonun nağmeleri temevvüc etti [*dalgalandı*]. Yemek haberi geldiği zaman Süreyya uzun bir öf ile kalkarak koştu, piyanonun kapağını kapadı, "İdam bi'l-mûsikî! [*musiki ile idam*]" diye eğlenerek "Aman kurtulduk Yarabbim... Sen de mi eza melaikesinden [*meleklerinden*] oldun Suat?" diyordu.

Sofrada yine o bahsi açtılar. Necip şikâyete başlamadan Hanımefendi gülerek "İşte yalıya gidiyorsunuz ya!" dedi. Süreyya acı bir rica ile "Evet, sayenizde!" derken Hacer merak ile soruyordu. Hanımefendi tatlı sesiyle ağır ağır anlatıyor, Süreyya'nın artık burada sıkıldığından kaçacağını, Boğaziçi'nde bir yalı tutup Suat'ı götüreceğini hafif bir tebessümle haber veriyordu. Hacer evvela gerçek zannetti, birden bütün yüzünü kaplayan bir hiddet alevinden sonra kendini zaptederek "Oh ne âlâ, burada yalnız başımıza..." derken Hanımefendi gülerek sözünü kesti:

"Artık biz de yalıya misafir gideriz. Şimdiye kadar onlar bizde misafirdi, şimdiden sonra da biz onlarda, değil mi Hacer?"

Hacer bâridane [*soğuk soğuk*] "O niçinmiş o? Biz de istesek gidemez miyiz?" dedi.

Süreyya bir ah çekerek "Gitsek de hep beraber gitsek..." diyordu.

Hacer çehresinde bir lem'a-yı süruru [*sevinç parıltısını*] menedemeyerek "Ha" dedi, "ben de sahi gidiyorlar zannettimdi."

Necip Hacer'in böyle küçüklüklere pek çok kapılarak onları böyle adi adi meydana vurduğunu görmekle beraber ona acıyordu. Suat'ın tefevvuku [*üstünlüğü*], güzellikçe belki Hacer galebe ederdi [*baskın çıkardı*], fakat Suat'ın bütün sair şeylerde ona tefevvuku o kadar göze çarpıyordu ki bunu Hacer'in de fark etmemesi gayr-i

kabildi [*imkânsızdı*]. Ahlakça, mekanetçe [*ağırbaşlılıkça*], hilim ve nezaketçe bu tefevvuk Suat'a öyle bir hal veriyordu ki güzelliği bundan zenginleniyordu. Zevcine olan rabıtası, sakin, daima mütebessim, daima mütevazi halleri bir teâli [*yücelme*] sebebi oluyor, onu yükseltiyordu. Hâlbuki Hacer'in öyle anları olurdu ki bir gölge gibi nâmahsus [*hissedilmez*] ince kaşları, şeffaf cildi, saçlarının eda-yı dilberî [*dilberlik edası*] ile gerçekten güzel bir kadın olduğu görülür, Necip bu güzellikte biraz yaramaz, biraz yırtıcı kuş rengi bulurdu. Sonra Suat'ın mesudiyeti [*mutluluğu*] yanında kendisinin ziyan edilmiş hayat-ı izdivacı [*evlilik hayatı*] bu kadına karşı ihfâsına [*gizlemesine*] nezaket ve tahammülünün kifayet edemediği [*yetemediği*] bir kin ile onu âzürde eder [*incitir*] dururdu. Necip eğer Suat'ın hilim ve idaresi olmasa, Hacer'le itilaf [*uzlaşı*] kabil olamayacağını, Hacer'in hatta fırsat bile beklemeyen şu hırçın tehacümlerine [*saldırılarına*] Suat'ın nasıl bir mülâyemet [*yumuşaklık*] ve tahammül ile mukabele ettiğini fark ediyordu.

Sofradan kalkıp salona çıktıkları zaman "Siz pek iyi yapıyorsunuz" dedi.

Suat evvel tecahül etti [*bilmezlendi*]; bunların kendisine bir taarruz [*saldırı*] olduğunu, Hacer'in bazen herkese karşı böyle davrandığını iddia etti. Fakat Süreyya da birleşerek bütün o tavırların birer açık taarruz olduğunu kabule icbar ettiler [*zorladılar*]. O zaman onu bir küçük kardeş gibi sevdiğini, her haline pek çok acıdığını, bunun için öyle küçük şeylerine ehemmiyet vermemeyi tercih ettiğini söyledi:

"Yemin ederim ki" diyordu, "Hacer sizin zannettiğiniz kadar fena bir kız değildir. Eğer iyi idare edilse, pek iyi olur, hâlbuki..."

Süreyya ağız dolusu duman savurarak:

"İşte asıl iş orada ya" diye haykırdı. "Bu kadar kişinin içinde de bu sabır bir sende var."

Necip gülerek "İşte ben de bu sabra hayran oluyorum" dedi.

Süreyya Suat'ın elinden tutmuş Necip'e gösteriyordu: "Benim karım bir melektir Necip". Suat gülümseyerek "Kızarmak lazım mı?" diye sordu.

Süreyya:

"Sen ne yaparsan yap, ben müsaadenizle ve kemal-i istirahat ile [*rahat rahat*] yahut istirahate niyetle gider, şuraya yatarım."

Salona henüz giren Hacer "Ooo, ağabeyim bu sene öğle uykusuna pek erken başladı" diye söylendi, sonra dönüp Suat'a "Bu uyku ile yalıda ne yaparsın? Senin orada yalnızlıktan canın pek sıkılacak gibi anlıyorum" dedi. Suat tebessüm ederek sordu:

"Niçin siz gelmiyorsunuz?"

Hacer bir nevi rakseder gibi Necip'e doğru giderken "Ben mi?" dedi, biraz tereddütten sonra ilave etti:

"Canım hele bir kere yalı tutulsun da... Bu ne kadar acele?"

Biraz durdu, sonra söylemek istediği sözü hazmettiğini gösterir uzun bir teneffüsle orada yatan Süreyya'yı görmemiş gibi Necip'e yaklaşıp "Akşama kadar benimle berabersin" dedi.

Necip "Ya şimdi siz Suat Hanım'ın yalnızlığından bahsediyordunuz?" diyecek oldu; Hacer uzun bir "Oooo!" koyuvererek başladı:

"O şimdi yalnız değil ki... İnsana kuru hülyadan iyi arkadaş mı olur? Kuzum, bu yalı hülyası öyle bir hastalıktır ki insanı gayet vefakâr [*vefalı*] bir dosttan iyi işgal [*meşgul*] eder."

Necip yine "Hep beraber burada otururuz değil mi Hacer Hanım?" diyor, Süreyya yattığı yerden sesleniyordu:

"İsterseniz gezmeye çıkınız, kütük ormanlarına yahut fasulye korusuna."

Hacer Necip'in ihtiraz eden [*çekinen*] tavırlarına Süreyya'nın biraz kuru sedasına bakıp sonra Suat'ın sükûtuna hücum etti:

"Yalıyı nerede tutuyorsunuz Suat?"

Suat tebessüm etmeye çalışarak "Bakalım, daha karar vermedik" dedi.

"Öyleyse karar vermemek için çok zahmet çekmeyeceksiniz. Ben de ibtida [*ilkin*] sahih [*doğru*] zannettimdi. Bizde bu züğürtlük varken... Böyle söylenilir, söylenilir... Birçok tatlı hülyalar kurulur –gülerek Süreyya'ya, Necip'e bakıyordu– sonra vazgeçilir, değil mi? Zaten bundan kolay şey mi olur? Ağabeyim malum, evvela bir heves, bir heves... Üstüne uyku... O Paris'e de böyle gidip gelmedi miydi?"

Suat bu lakırdıların arasında hep kendi kendine "Ah akşam olsa!" diyordu. Akşamüstü hepsini kandırıp yola çıkardı. Fakat son tren gelip de dadısının çıkmadığını görünce canı pek sıkıldı. O kadar yalvardığı halde babasının belki aldırmayacağını düşünerek kızıyordu. Dadısı ertesi akşam, öbür akşam da gelmedi. Suat her gün akşama kadar bin sabırsızlık işkenceleriyle bekliyor, bütün gün umduğu halde son saatte ümidini kesip onun gelmeyeceğini, gelse bile boş geleceğini düşünüyor, meyus [*umutsuz*] oluyordu. Öbür gün tekrar Necip'i alıkoymak için pek ziyade sıkıldı. Mamafih [*bununla birlikte*] niçin alıkoyduğunu da anlamıyordu. Yalnız onun Süreyya'ya kalben ne derece merbut [*bağlı*] olduğunu bildiğinden para geldiği zaman kocasının meserretinde [*sevincinde*] hazır bulunmasını istiyor, bundan başka Necip'in Boğaziçi hakkındaki malumatından istifade edileceğini de düşünüyordu. Fakat akşamlara kadar Hacer'in şımarık, hırçın kadınlığı elinden neler çektiğini görerek sıkılıyordu. Bunun için yine "Kalınız!" sözünü büyük bir cebr-i nefs ile [*kendini zorlayarak*] söylüyordu. Fakat Necip pek ciddi davranarak bu alıkoymaların sebebini anlamak için hiçbir imada bulunmamış, hep sükûn ile beklemişti.

İkinci akşam yine bir aralık yalnız kalınca "Sizi akşama kadar burada bekletip sıkıyorum; affediniz" dedi. "Süreyya'ya bir oyun yapacağım; sizin de bulunmanızı istiyorum; fakat olmuyor ki..."

Necip "Zaten cumartesi inmeye karar vermiştim" diye tekrar ricayı menetti. Ne olduğunu anlamamakla beraber bu oyunun yalıya dair olacağına hükmediyordu. Artık bütün köşkün ağzında bir alay olan bu meseleden bahsolundukça Suat'ın kesbettiği hal-i heyecan [*girdiğiheyecan hali*] bu hükmü takviye ediyordu [*destekliyordu*]. Fakat meselede hepsi o kadar ifrat gösteriyorlardı ki artık lüzumundan fazla oluyor, hatta rahatsız ediyordu. Bunu fark eden Necip, Suat'ın cevap vermediğini gördükçe kadının sabrına, tahammülüne şaşıyordu.

Suat ile işte beş seneden beri tanışıyorlardı. Bu beş sene içinde ona olan hürmeti her an çoğalmış, kadınlar arasında böylesine tesadüf pek güç olduğunu zannettirmeye kadar varmıştı. Necip zaten pek nadir ziyaret ettiği bu aileye Süreyya'nın teehhülünden [*evlenmesinden*] sonra daha seyrek gelmeye başlamıştı. O zaman henüz mektepten çıkmış, uzun tahsil senelerinin biriktirdiği bir tehalük [*canatış*] ve ateş ile yaşamaya koyulmuştu. Kadınlar hakkında pek uzaktan ve sayfalar arasında tedkikin [*incelemenin*], tecrübe ve muhakemeden ziyade tahayyülden hasıl olma bir tedkik-i sathînin [*yüzeysel incelemenin*] sevkiyle evvela pek hülyaâmiz [*hayal dolu*] fikirleri vardı. Tecrübe kendisine acı hayal cerihaları [*yaraları*] açtı ve gençliğe mahsus sevk-i hararetle [*hararetin sevkiyle*] tecrübelerini pek kolayca tamim ederek [*genelleştirerek*] alelıtlak [*genel olarak*] kadınlara dair kavî [*güçlü*] ve itirazdan masûn [*korunmuş*] bir fikir ve felsefe edinmiş, artık mübarezat-ı hayatiyede [*hayat mücadelelerinde*] mecruhiyet [*yaralanma*] tehlikesine tamamıyla mukavim [*dirençli*] bir zırh ile silahlanmış olduğuna inanarak öylece yaşamaya başladı. Bu esnada ara sıra gördüğü Suat, onun hilim ve sükûn içindeki şetareti [*şen şakraklığı*],

ciddiyet ve vakara [*ağırbaşlılığa*] mani olmayan çocukluğu kendisine pek zahiri, pek yapma gelir, onun da öteki hanımlar gibi olduğunu düşünerek, Süreyya'nın ilk zamanlar ızhar ettiği [*gösterdiği*] âsâr-ı memnuniyete [*memnunluk izleri*] kalben "Çok geçmez görürsün!" diye baş sallardı. Fakat zamanlar geçip bu memnuniyetin hâlâ izdiyadını [*arttığını*] gördükçe merakı arttı. Nihayet öyle oldu ki bir gün Süreyya'ya "Sen birinci ikramiyeyi kazanmışsın azizim!" dedi ve elini sıkarak "Fakat birinci ikramiye de lâyık bir ele düştüğüne teşekkür etmelidir. Zira iltifat çakmadığıma eminsin ya, temin ederim ki birbirinize lâyıksınız."

Şimdi köşkte hepsi, Bey, Fatin, Hacer, hatta bazen bunlara iltihak eden [*katılan*] Hanımefendi hep birden eğlenmek için yalı meselesini dillerine dolamışlardı. Süreyya kâh huşunetle [*hainlikle*], kâh latife ile mukabele ediyor, yalnız ara sıra Fatin'e ağırca ve acı gelen bu latifeleriyle hepsini güldürüyordu. Necip daima bîtaraf [*tarafsız*] kaldığı bu mübaheselerin [*tartışmaların*] kendi üzerindeki tesiratını [*etkilerini*] muhakeme etmek isteyerek yalnız Suat'ın sükûnuna taaccüb ediyordu [*şaşıyordu*].

Fatin iki lokma arasında fırsat bulup bir kahkaha salıverirken, Beyefendi sert çehresiyle sükûneti biraz bozarak "Ben Suat Hanımı böyle çocukluklara kulak asmaz zannederdim" diyor, o zaman Süreyya köpürerek "Canım, ortada bir şey yok, bir yere giden yok" diye eğleniyor, Hanımefendi gülümseyerek ağır ağır söyleniyordu. "Galiba herkesten habersiz kaçacaklar. Zavallı Suat'ın suçu yok ki, götürmek isteyen Süreyya."

Ve Fatin tekrar iki lokma arasında, "Ve zevce zevcine itaate daima mecburdur!" düsturunu okuyordu.

Bu hal dadının avdetine [*dönüşüne*] kadar devam etti. O da ancak cumartesi günü öğleyin gelebildi. "Senin baban kolay kolay bu kadar uğraşmazdı ama bilmem ki ne yazdın? Üç gündür bunlar için uğraştı durdu" diye Suat'ın eline bir zarf verdi.

Suat hemen zarfın kenarını yırttı. Gözlerinin dumanı arasında fark etmiyordu. Bu dolu zarfı açamıyor, eli titriyordu. Sonra koştu, balkonda konuşan Necip'le Süreyya'nın arasına atıldı, "Yalıya gidiyoruz!" dedi. Süreyya bakıyordu, evvela inanmadı, "Ne oluyor, niçin?" diye bakan bir nazarla [*gözle*] Suat'ın gösterdiği kaimeleri [*banknotları*] alıyordu. Sonra birden "Bu ne? Bunlar ne? Nereden?" diye sordu. Suat eliyle ağzını kapayarak "Sus!" diyor, öbürü "Kim gönderdi?" diye sorarken "Babam, babam" cevabını veriyordu. Sonra oraya oturup alçak sesle "Şimdi bu para ile kimseye haber vermeden gidip yalıyı tutmalı, sonra da hepsinin gözünün önünde buradan çıkıp gitmeli" dedi.

O zaman üç kişi karar verdiler ki yalı tutuluncaya kadar kimsenin bir şeyden haberi olmayacaktı. Yalı tutulunca köşkten yalnız Hanımefendi'ye haber verilerek sıvışılacak ve herkes bir sabah kafesi boş, kuşları uçmuş bulup şaşacaktı.

Şimdi oradaki hayatı, masrafı düşünüyorlar, herhalde on beş lira ile idare edebileceklerini zannediyorlardı. Süreyya "Ah bir kere oraya gidelim de aç kalalım" diyordu. Sonra Necip'e dönüp "Artık bize misafir gelirsin" diyor, Suat "Elbette, elbette!" diyerek Necip Bey'i üç gündür mahza [*sırf*] onun için yalı birlikte gidilip tutulsun diye alıkoyduğunu itiraf ediyor, artık bütün tertibinin ne olduğunu anlatıyordu.

Süreyya seviniyor, "Ah Suat, Suat!" ve sabredemeyerek şimdi gidip her şeyi onların yüzüne haykıracağını ve hepsine birden "Yarın yalı tutuluyor" diyeceğini söylüyordu. Suat "Aman Süreyya sabret, iki gün daha" diye yalvarıyor, Necip zaferin tamam olması için iki gün daha beklemek iyi olacağını teslim ediyordu.

Süreyya çocuk gibi olmuştu. "Hemen taşınırız" diyordu. "Hemen o gün; aman burada bir dakika durmayalım! Şu menhus [*uğursuz*] yerden kurtulalım. Ah ne zevk Necip, ne zevk! Hepsine birden 'Biz yarın gidiyoruz artık, bugün yalı tutuldu' demek ne zevk! Billahi Fatin'in lok-

ması boğazında kalır. Gözlerinin ne hırs ile açıldığını buradan görüyorum. Ah, bir kere o gün gelse, o gün, o saat gelse bir kere!"

Hemen karar verildi. Yarın pazar değil miydi? Erkenden Necip'le Süreyya gidecekler, küçük şık bir yalı tutacaklardı. Otuz liraları vardı, Suat "Yetişmezse..." diye esefleniyor, Necip temin ediyordu: "Ötesi kolay, asıl lazım olan elde..."

Ve birden Necip kendini tahattur edip [*hatırlayıp*] düşündü ki bu işte o pek bîgane [*yabancı*] olduğu için hiçbir dahli olamazdı fakat onlar kendisini o kadar harareret, o kadar mahremiyetle işe karıştırıyorlardı ki artık arzusu hilafına cereyana kapılmaktan başka çaresi yoktu.

Akşam sofraya oturup da Fatin yine iki lokma arasında ağzı, gözleri açık olarak yalıdan bahsettiği ve yan bir bakışla Beyefendiye sırıtıp hoşa gitmeye çalıştığı zaman üç günlük hezimetin [*bozgunun*] acısı çıkmış oldu. Üç arkadaş kemal-i zevk ile birbirine bakıştılar. Süreyya zabt-ı nefs edemeyip [*kendini tutamayıp*] sakin göstermeye çalıştığı bir seda-yı sürur [*sevinç sesi*] ile "Evet, yarın gidip tutacağız" diyordu.

Hacer gülerek "Hangi han satıldı acaba?" diye eğlendi.

Beyefendi sade yemeğiyle meşgul "Mahmutpaşa'da hanı mı yok? Bir tanesini satmıştır" diye mırıldandı.

Fatin gülerek yemek arasında boğuluyor gibi "Vallahi billahi!" diyordu.

Süreyya bütün bütün söyleyecekti fakat Suat o kadar derin bir nazar-ı istirham [*istirham bakışı*] ile baktı ki karşıdan Necip Süreyya'nın mukavemet edemeyip [*dayanamayıp*] sükûtetmesine [*susmasına*] hak verdi.

Yemekten kalktıkları zaman üç dost Süreyya'nın küçük odasına geçtiler; balkona çıkmış olan Suat havaya bakarak "Hava pek kapanık, Allah vere, yağmur yağmasa!" diyordu. Süreyya artık mudhik [*komik*] bir tavırla "Ne?" dedi, "Yağmur mu? Taş yağsa, vallahi yine gideriz... Değil mi Necip?"

Necip gülerek "Hay hay!" dedi.

O zaman tekrar konuştular, yarın nereye gidip nasıl yapacaklarını müzakere ettiler [*görüştüler*]. Suat Emirgan'dan aşağı olmamasını istiyordu. "Beykoz olsa fena mı?" diyordu. Necip karşı sahili tercih ederek Yeniköy'de yahut Yenimahalle'de küçük bir şey bulacaklarını söylüyor, "Oralarda içerilerdeki evler bile yalı gibidir" diye teşvik ediyordu. Suat'ın asıl istediği tenhalıktı.

Dörde kadar konuştular; Süreyya bir ibzal-i hayal [*hayalbolluğu*] ile yaz hayatını bin türlü sözler içinde şimdiden tertip ediyor, bazı ufak tefek mülâhazalarla Suat buna başka tertipler ilave ediyordu. Süreyya bir sandal bulacaktı. Gülerek "Bir de araba" diyordu. Suat mahzunane [*mahzunca*] başını sallarken "Bu uzun olur değil mi? Asıl o vakit aç kalırız işte" diye içini çekiyordu. Yalıda sürülecek zevkleri şimdiden ifrat ederek mahzuz olurlarken [*hazduyarlarken*] birdenbire "Lakin bu söylediklerimizi yapmak için bütün yaz yetişmeyecek" diye gülüşüyorlardı.

Ve Necip son dakikalarda garip bir hüzün içine gömülerek bu mesut zevc ve zevceye bakıyor, eğer evli olmak bu ise, hiç fena bir şey olmadığını görüyordu. Fakat bu izdivacın nasıl müstesna şartlar, tesadüflerle husul bulduğunu [*gerçekleştiğini*] teemmül ederek [*düşünerek*] birçok fena izdivaçları gözünün önüne getiriyor, kendisine kabil değil, kabil değil, böyle bir ikbal teveccüh etmeyeceğini, mahrum ve zelil hayatını ihtiyarlığa kadar böyle yalnız ve bedbaht sürükleyeceğini düşünüyordu.

Yarın erken kalkılacağından erken yatılmak tavsiyesiyle dağıldıkları sırada Necip hep bu fikirlerin zebunuydu [*düşkünüydü*]. Odasına gitmek için balkona geçtiği zaman iri, rüzgârlı damlaların sukutunu [*düşüşünü*] görerek bu serinlikten istifade için orada tevakkuf etti [*durdu*]. Alnını bir direğe koydu ve gecenin karşısında bir müddet öyle kaldı.

Kendini, hayatını düşünüyordu. Evlenmemek hakkındaki karar-ı kat'isi [*kesin kararı*] ara sıra düçar-ı zaaf

olurdu [*zaafa uğrardı*]. Şimdi yine o zaaf zamanındaydı. Bu zevc ve zevce arasında şahit olduğu itilaf [*uzlaşı*] ve mukarenet [*yakınlık*], bu hararet, bu birbirinin küçük bir emeli için öbürünün bahş-ı hayat edecek [*hayat verecek*] derecede tehalükü [*can atması*], bu sakin ve mesut muhabbet onu harap ediyordu. Hep muvaffakiyetleri birer hüsran ve azap olan kendi hayatının uzun uzun arzu edilmiş, çalışılmış, kazanılmış muzafferiyetlerinde bile böyle kavî [*güçlü*], böyle fedakâr, böyle müşfik ve hâr [*sıcak*] bir hamle-yi samimiyete [*samimilik hamlesine*] nail olamamıştı. Birçok saadetleri ya zehirli bir mufarakat [*ayrılık*] yahut muhakkar [*hakir görülmüş*] bir lâkaydi [*umursamazlık*] ile bitmiş, hiçbiri en mesut zamanında bile şu saadetin sükûn ve letafetine benzeyememişti. Ve bu hayatı tatmadıktan sonra yaşamak ona boş, pek boş geliyordu. "Niçin?" diyor, sonra ebedi nakarat-ı ye's ve fütur [*umutsuzluk ve bezginliknakaratı*] "Neye iyi?" hitabı takip ediyordu. Onun hay u huy-i ezvâka [*zevklerin hayhuyuna*] mübtela, sergüzeştlere [*maceralara*] meyyal [*eğilimli*] olan tabiatı bunlarla itilaf ettiği [*uzlaştığı*] için artık tabiat-ı saniye [*ikinci tabiat*] olmuş, şimdi kendisinde sükûn ve şefkate, gölgeye, azamet ve şiire müştak bir tabiat uyanmaya başlamıştı. En memnun olduğu ân-ı hayatında [*hayat ânında*] bile ruhundaki nâtamamlık [*eksiklik*] hissi bir başka ihtiyaç ile dağılıyor, şimdi zannediyordu ki bu ihtiyaç ancak böyle sıcak bir muhabbetle, böyle dostane, hâherane [*kardeşçe*] bir vefa ile tatmin edilecek.

Ilık bir rüzgârla büyük büyük bulutlar uçuşarak geçtikçe seyrek, ağır katreler [*damlalar*] serpiliyor, etrafında bunların yapraklara sukutundan [*düşüşünden*] mütehassıl [*hasıl olan*] gayr-i mevzun [*düzensiz*] bir ses hışıldıyordu. Necip ıslandığını fark edip karanlığın içinde odasına giderken durdu, yanı başında şimdi işitiyorum zannettiği âsûde [*huzurlu*] bir teneffüsle uyuyan bu zevc ve zevcenin azim bir hürmet ve muhabbetle mesudiyet-

lerini [*mutluluklarını*] temenni etti. "Lâyık olan mesut olur" fikri bir müddet zihnini işgal [*meşgul*] etti. Odasına geçip soyunurken hâlâ bunu düşünüyordu.

"Evet" dedi, "lâyık olan mesut olur yahut Goethe'nin dediği gibi 'Lâyık olan kazanır ve kazanamayan lâyık değildir.' "

Sabahleyin Süreyya'nın sesini işitip uyandığı zaman hemen yeni uyumuş gibiydi. O kadar başı küflü ve ağır kalktı fakat panjurları açıp da dışarıdan taze, yeşil, parlak bir yaz sabahı bütün neşe ve taravetiyle [*tazeliğiyle*] içeri dolduğu zaman derin bir ferahlık hissetti.

Süreyya "Çabuk, çabuk, treni kaçıracağız" diyordu. Sonra balkonun parmaklığından aşağı sarkıp "Araba hazır mı Selim, araba?..." diye haykırdı.

Necip beş dakika sonra hazırdı. Onları odalarının önünde buldu. Suat tavsiyelerini bitiremiyor, tekrar ediyordu. "Aman Süreyya, Allah aşkına..." derken Necip birden dün geceki mülâhazatına [*görüşlerine*] döndü. Gülümsedi, Suat arabaya kadar yanlarında gelmişti. Süreyya "Bağın kapısına kadar beraber gel, orada seni bırakırız, dönersin" diyor, Suat "Ya bırakmazsanız..." diye tereddüt ediyordu. Necip, Suat'ın gözlerinde istasyona kadar gitmek arzusunu okuduğundan "İstasyona gelseniz de yine araba ile dönseniz, daha iyi olmaz mı?" dedi.

Karı koca ikisinin de bunu istedikleri hemen gösterdikleri bir sürur-i kabulden [*kabul sevincinden*] anlaşılıyordu. Araba hareket etti. Bağın gayr-i muntazam [*düzensiz*] yolundan kâh devrilecek gibi giderken Necip, şu on dakikalık mesafede bile beraber bulunmak için hatta alenen itiraf edemeyecek kadar hâhişger [*istekli*] olan bu iki kalbin şimdi yetişmek telaşıyla birbirine bakmadıklarına dikkat ederek "Beraber olmak kifayet ediyor [*yetiyor*]" diyor ve tekrar –müşevveş [*karışık*] bir surette, cevap vermek yahut tutunmak için mülâhazatı daima inkisara [*kırılmaya*] uğrayarak– tekrar bu hali bile bir saadet mertebesine çıkaran yakıcı, kavurucu değil, teskin edici aşkı,

hayır bu aşk olamaz, merbutiyet-i kalbiyeyi [*kalp bağlılığını*] düşünüyordu.

Tren hareket ettiği zaman istasyonun arkasında arabasından kendilerine bakan Suat'ı aradılar; elleriyle selamlar göndererek uzaklaşırlarken onun da araba ile yola düzüldüğünü gördüler.

Vagonda iki kişi yalnızdılar. Necip nasıl olup da Süreyya'nın şimdi bu noksanı, hatta kendisini mahzun eden bu kadın noksanını hissetmediğine şaştı. Bu kadar rabıta üzerine bu ayrılık muayyen [*belirli*] bir müddet için olsun, kalbi elbette mahzun etmek lazım gelirdi. Ve bu kadar sadık bir aşkın bile böyle mahzunlukları olduğunu düşünerek boynunu büktü.

Süreyya başını sürat-i seyirden [*seyir hızından*] mütehassıl [*hasıl olan*] havaya açmış, nîm [*yarı*] durgun, sükût ediyordu. Sonra "Bakalım ne yapacağız" dedi, daha sonra ilave etti: "Lakin sahihen [*gerçekten*] güzel bir şey bulursak, Suat ne kadar sevinecek değil mi?"

Evet, Suat. Şimdi onsuzluktan mahzun iken bu mülâhaza onu sevindirmek, onun sizi beklediğini, şimdi fikren sizinle beraber olduğunu, her an yanınızda hissettiğinizi bilmek, hissetmek, yanınızda görmek. Bu mahzuniyete [*hüzünlülüğe*] nâmütenahi [*sonsuz*] bir lezzet veriyor, sevilen için çekilen ezalardaki bir zerre-yi gamla [*gam zerresiyle*] memzuc [*karışık*] hoş bir mestlik haline getiriyor, mürur-i zamanla [*zamanın geçmesiyle*] bir esef kadar tatlılaştırıyordu.

Süreyya "Ah bak, akşam bizi araba ile beklemesini tembih etmeyi unuttuk" diye esef etti, sonra hemen "Ama zannederim, kendisi düşünür ve gelir" dedi.

Eğer geleceğini zannetmeseydi, haksızlık edecekti. Zira Necip, Suat'ı onun kadar bilemediği halde bile bundan şüphe etmiyordu. Ve birden kendisinde daima mevcut olan vesvese-yi tahlil [*tahlil kuruntusu*] ile elbette bunların da göründükleri kadar mesut olmadıklarını, Suat'ın da hakikat-i halde [*aslında*] bu kadar kusursuz

bulunmadığını tekrar etmeye başladı. Kendisinin bunların karşısındaki hayran vaz'ını [*durumunu*] pek gülünç buluyordu. İşin karşıdan böyle göründüğünü, esasen kim bilir neden ibaret olduğunu söylerken niçin hiçbir noksan [*eksiklik*] alameti [*belirtisi*] kendi mûşikâf [*kılı kırk yaran*] nazarına [*gözüne*] isabet etmediğini soruyordu. Birden bir aksülamel [*tepki*] ile "Bu kadarı da bir muvaffakiyet değil mi? Bakalım ben bu kadarına nail olacak mıyım?" dedi.

Akşama kadar dolaşıp nihayet işlerini kemal-i memnuniyetle [*büyük memnunlukla*] bitirdikten sonra şimendifere geldikleri zaman azim [*büyük*] bir rahat hissettiler. Önlerinde memnun ve mesrur [*sevinçli*] geçecek birkaç gün vardı. Süreyya muvaffakiyetli zamanlarına mahsus bir ibzal-ı evzâ ve hayal [*duruş ve hayal enginliği*] ile anlatıyordu. Şimdi Suat'ı bulacaklar, ona anlatacaklar, Süreyya'nın "Mücevher kutusu, fildişi yuva" diye tarif ettiği yalıyı o ne kadar sevecek, sonra evdekileri nasıl mebhut edecekler [*şaşkına çevirecekler*]? Süreyya hepsinin taklidini yapıyordu. Fatin kuduracak, Beyefendi köpük saçacak.

Necip "Ya Hacer?" dedi.

"Hacer mi? Görsen, o da kocasına bir yalı tutturacak."

Sonra gülerek "Fakat Fatin, vallahi onu boşar da öyle bir halt etmez" dedi.

O asıl onu görmek istiyordu. "Ah şu Fatin!" diyordu, "Patlayacak, patlayacak".

Sonra birden "Patlasa da Hacer de kurtulsa" dedi.

Necip Suat'ın ciddiyet ve metaneti yanında Süreyya'nın da böyle küçük hislere kapılışına bakıyor fakat kendisi de Fatin'i o kısa boynu, daima para görür gibi akı çok gözleri, başını çevirmeden sağa sola bakışı ile o kadar iğrenç buluyordu ki hak veriyordu.

Mevkifte [*istasyonda*] Suat'a mülaki olur olmaz [*karşılaşır karşılaşmaz*] bütün emelleri zîrüzeber [*altüst*] oldu. Süreyya ona müjde verirken o "Nafile... Her şey bozuldu!" dedi ve merak ettiklerini görerek anlattı:

"Ben dadıma tembih etmeyi unutmuştum. Hepsini Hacer'e söylemiş. Şimdi herkes biliyor."

Süreyya eyvah makamında elini alnına götürerek "Ne söylüyorsun Suat?" dedi. Sonra saadetinin çokluğundan onu da bir muvaffakiyet haline koydu:

"Bilsinler, ne yapalım, menetmek de ellerinden gelmez ya."

Suat öyle düşünmüyordu. "Beyefendi mümanaat ederse [*engel olursa*]?" diyordu. Süreyya yavrusunu müdafaaya hazırlanan bir canavar mehabet ve tehevvürüyle [*heybet ve korkunçluğuyla*] "Ne?" dedi, azametle omuzlarını kaldırıyor, "Ben artık mektebe gitmiyorum" diye gülüyordu. Sonra arabaya bindikleri zaman Süreyya "fildişi yuvasını" tarif için her şeyi unuttu. O kadar galeyan ile naklediyor [*anlatıyor*], Suat da deminki kederi unutarak öyle şad ve şatır [*şenşakrak*] görünüyordu ki Necip bile kendine "Bunda sana ait ne var?" diye içinden yükselen zehirli sesi unutarak cereyana kapıldı.

Süreyya methettikçe, Suat Necip'e dönüyor "Sahi mi Allah aşkına, sahi mi?" diye soruyordu.

Evet, hep sahiydi. Bu fildişinden yuva, Boğaz'ın üstünde, Kavaklar'ın yanında, Yenimahalle'nin bir köşesinde, heyet-i mecmuası [*genel görünüşü*] fildişinden yapılmış kadar temiz, parlak, Pazarbaşı'ndaydı. Otuz yedi liraya tutmuşlardı. İçerisi nîm [*yarı*] döşeliydi. Süreyya "Suat, piyano da var" diyordu. Bunlar hepsi Suat için bir şetaret [*şenlik*] oluyordu. Süreyya oranın sükûnundan, gölgesinden, manzarasından galeyanla bahsediyor, söyleyeceği şeylerin çokluğundan eksik anlatarak "Deniz kapısının önüne kadar geliyor Suat, bilsen" diye sevincinden taşıyordu.

Sonra Suat, Hacer'in nasıl mosmor kesilip "Karısının parasıyla sayfiyeye [*yazlığa*] giden" Süreyya'nın artık gözünden düştüğünü nasıl söylediğini anlattı. Süreyya hiddetlenerek "Niçin? Kocanın parası başka, karının parası

başka mı olur?" diyor ve zalimleşerek "Herkes kendi kocası, her kadın kendisi mi?" diye söyleniyordu. Suat eliyle ağzını tutarak susturmak istedi. Süreyya haksızlıklara böyle acı mukabele ettiği zaman içi ezilir, onu sevememekten korkardı. Necip'e dönerek:

"Düşününüz Necip Bey" dedi, "biz gidince yalnız kalacak. Bütün bütün yalnız. Zavallı kız ne yapacağını şaşırıyor, sonra..."

Süreyya Suat'ın sözlerini kendi fikirleriyle itmam etti [*tamamladı*]:

"Sonra... Sonra da kıskanıyor. Niçin bir şeyini kendi ismiyle çağırmazsınız? Kıskanıyor işte ve kıskançlığı onu şirret, hain ediyor. Bunda acınacak ne var?"

Köşke geldikleri zaman kapının önünde Hacer'le Fatin'i gördüler. Fatin iki eli böğründe, pantolonunu çekerek ve gözlüğünün üstünden bakıp yılışarak "Maşallah efendim, Boğaziçi'nden öyle mi?" dedi.

Yukarıda balkondan Hanımefendi'nin sesi "Allah güle güle oturmak kısmet etsin. Nerede tuttunuz bakayım?" diyordu.

Süreyya, Fatin'e omuz kaldırıp annesine cevap verdi:

"Hele yemek yiyelim, uyuyalım da... Rüyayı o zaman görürüz. Ne kadar sabırsızsınız!"

Hacer öfkesine mağlup olarak birden atıldı:

"Ah, ben biliyorum canım. Bana Behice Dadı söyledi, hatta bak yengem de inkâr edemiyordu ama şimdi hep bir oldular, el birliğiyle saklayacaklar. Fakat ben biliyorum, bugün onlar Boğaziçi'ne gittiler, ev tuttular. Dün para gelmiş."

Fatin kahkaha ile gülüyordu. Süreyya Hacer'e dönüp hiddetli bir tavırla "Pekâlâ küçük hanım, farzedelim ki öyle olmuş! Bunda ne var? Siz de o kadar istiyorsanız, beyiniz de size tutsun..." dedi. O zaman Fatin'in pantolonunu bir kere daha çekip sessizce içeri kaçtığını görerek hep birden güldüler.

Yalnız kaldıkları zaman Süreyya "Aman kaçalım, yarından tezi yok kaçalım" diyordu.

Suat "Dur bakayım, izin alalım bir kere" dedi. Süreyya "Kim? Ne? İzin mi? O niçin?" diye söylenirken zevcesi "Yok, ben kimseyi darıltmaya razı değilim. Sen o işi bana bırak" dedi. Ve sessiz, mütebessim [*gülümseyerek*] gidip Beyefendi ile Hanımla görüştüğü görüldü. Avdetinde [*dönüşte*] "Yalnız Hacer..." diyordu, "Onu ne yapacağız?" ve anlamayarak yüzüne bakan iki erkeğe kederle "Onu da götürsek" diye yalvarıyordu.

Süreyya yerinden fırlayarak haykırdı:

"Ne? Fatin'i de mi?"

Buna bir karar vermek için müzakere ediyorlardı. Bu geç vakte kadar sürdü. Yatmak zamanı gelince Necip "Artık ben de yarın iniyorum" dedi ve Suat'a bakarak "Bana başka hizmet var mı?"

Suat gülüyordu. "İzin mi? Bir şartla" diyerek zevcinin yüzüne baktı. Süreyya da gülerek "Evet, taşınır taşınmaz postu bizim eve sermek şartıyla..." dedi.

Ertesi sabah kalktıkları zaman Süreyya anlattı ki gece köşkün öbür köşesinde kıyametler kopmuştu. Hacer kocasını onlar gibi yalı tutup Boğaziçi'ne gitmeye icbar etmiş [*zorlamış*], o tabii bu teklife kulak asmamış. Süreyya "Yüreğine inmiştir!" diye gülüyor fakat sonra da kızıyordu. Bunun üzerine atışmışlar, Hacer'e fenalık gelmiş, Bey, Hanım hep oraya koşmuşlar, Fatin ısrar etmiş, daha icbar edilirse, rahat edeceği bir yere gitmekten başka çaresi kalmadığını söylemiş.

Süreyya "Katırı görüyor musun, katırı?" diyor, sonra babasının barıştırıncaya kadar nasıl uğraştığını söyleyerek "Fakat çeksin, mahaldir [*hakkıdır*]!" diyordu. "Araya araya bulduğu yakutu şimdi görsün". Çünkü o kızını evlendirirken bir gün öyle söylemişti: "Hanım, aradım aradım ama öyle bir yakut buldum ki..." Süreyya bunu anlatarak "Bulduğu yakutu şimdi nargilesinin marpucuna oturtsun da..." diyordu.

Suat darılarak "Bey, bey!" dedi.

"Peki, sustum, sustum ama haydi kaçalım bakayım. Zira artık onların yüzünü görmek istemiyorum."

Suat yalvardı:

"Yok, sen bir kere Hacer'e söyle de öyle... İstediği vakit gelsin. Söyleyeceksin değil mi?"

Kocasından muvafakat cevabı almadan işe başlamadı ve Necip kendilerine veda edip ayrılırken Süreyya Hacer'le konuşmak için odasına gidiyordu.

Üç

Bir daha on gün sonra Beyker'in önünde rastgeldiler.

Necip Beyoğlu'na doğru yürürken arkasından birinin kolundan tuttuğunu hissetti. Dönünce Süreyya'yı gördü:

"Oo, nereden böyle?"

Öbürü elinden tutup Beyker'e doğru yürüyerek:

"Ya sen" dedi, "kırklara mı karıştın, ne oldun? Bizi yarı yolda yalnız bırakmak..."

Necip itizar [*özür dilemek*] için söz bulamıyordu. Dükkâna girmişlerdi. Süreyya bir çırağa bir şey sordu, sonra öne düştü, içeri yürüyorlarken "Görüyorsun ya" dedi, "masraf, masraf. Otuz beş, kırk lira derken yalı bize altmış liraya oturuyor."

İçerde ipekli kumaşlara bakmaya başladı. Bir taraftan anlatıyordu:

"Ama gelsen de bir görsen... Ha, sahi, ne vakit geleceksin? Bekleyip duruyoruz. Ah Necip, biz bağda meğer cehennemdeymişiz. Ne yer, ne yer! Ben ilk baktığımız gün bu kadar güzel bulmadımdı. Sabahları, ya akşamları... Hele öğleden sonraki letafet... Akşamüstü Suat'la beraber çıkıyoruz; orada bir yol var, tepenin kenarında; Kavak'a kadar gidiyor. Ne manzara, ne manzara! Bir kere Büyükdere'ye gittik. Daha istediğimiz gibi gezemiyoruz ki... Sen

de gelirsin... Etraf hep gezilecek, keşfolunacak... Beykoz var, Kavaklar var, Yuşa, Bentler...."

Ve para verip çıktığı zaman, Necip de beraber Tünel'e doğru yürümeye başladılar. Süreyya sordu:

"Sen ne yapıyorsun bakalım?"

Hakikat-i hali [*gerçeği*] söylemek lazım gelirse, Necip bunalıyordu. Fakat öyle söylemedi, "Şöyle böyle" dedi. O da yarın adaya gidecekti. "Orası şimdi artık çiçek gibidir" diyordu. Sonra kendini de teşvik için gibi "Mayıs, malum ya, Büyükada'nın tam mevsimidir!" dedi.

Süreyya gülerek "Mayıs Boğaziçi mevsimidir azizim, Boğaziçi! Sade mayıs değil, bütün sene. Zannederim ki oraları kışın bile latiftir. Bir rüzgârı var, aman Yarabbi, bir rüzgârı var Necip! O temiz rüzgâr başka nerede bulunabilir? Sizin adanıza gelen rüzgâr bütün Boğaz'ın üstünden geçip kirlendikten sonra size gelir. Beni mübalağa ediyor zannediyorsun ama geldiğin vakit göreceksin ki hakkım var. Oraya gittiğimizden beri ne kadar fark ettiğimi ben bilirim. Suat bile bambaşka oldu. Bir neşe geldi, bir hayat geldi. Sabahları demir gibi kalkıyoruz. Sonra, sana bir şey söyleyeyim mi? En sevdiğim hali rahatlığı. Ne Fatin var, ne Hacer var... Yapayalnız."

Necip hatırlayarak "Sahi, onu ne yaptınız? Kandırabildiniz mi?" diye sordu.

Süreyya hiddetle "Bırak şu acuzeyi!" dedi, "Bana inan Necip, acuzelik yalnız ihtiyarlarda değil, asıl gençlerde. Bilemezsin bu kadınlar fena olunca, ne kadar fena oluyorlar! Kendisine barışmak için gittim de bana ne cevap verdi bilir misin? İmkânı yok... Bana karımı çekiştirdi, evet, bana Suat'ı. Anlıyorsun ya? Dur, şuraya girelim de biraz kurdele alacağım. Malum ya, kadın işleri bitip tükenmez. Fakat şikâyet etmeye gelmiyor azizim, hain şeyler pek pahalı ama onlarsız elbise de bir şeye yaramıyor."

Süreyya böyle gamsız kuşlar gibi gevezelenerek her şeyden hiffetle [*hafiflikle*] bahsederken Necip, bütün birer saadet olan bu şeylerden mahrum geçen kendi hayatını

düşünüyordu. Tünel'e geldikleri zaman Süreyya "Artık bana müsaade" dedi. Necip tereddüt ediyordu. Süreyya "Karışmam" dedi, "Sonra Suat'ı darıltırsın. Onda bilsen ne hazırlıklar var. Senin için ayrıca bir oda hazırlıyoruz. Görüyorsun ya, gelmek bir vazife oluyor. Ne vakit gelsen, evdeyiz. Haftada iki gün İstanbul'a inmek istiyorum, ama daha karar vermedim. Bir de sandal bulduk, onu da alırsak, gelsin keyif. Sahi, sen sandalcılığı sevmezsin. Ooo, düdük öttü, adiyo!"

Koşuyordu. Necip tahattur ederek [*hatırlayarak*] arkasından seslendi:

"Selamları unutma."

Süreyya "Şüphesiz, şüphesiz" diye kayboldu.

Necip dönerek kalabalığa karıştı. "Kim der ki şu adam beş senelik bir kocadır?" diyordu. Bu kendisinin hayat veizdivaç [*evlilik*] hakkındaki bütün felsefesine muhalif bir haldi. Fakat işte vakiydi [*gerçekti*] ve hayalen Süreyya'yı görüyor, Suat'ı beklerken görüyor, yine onların şevk ve huzur ile geçecek gecelerinin yanında kendi geçireceği gecenin acılığı şimdiden kalbine çöküyordu. Birden "Adam sen de, bunlar hep hülya" dedi. "Onun yerinde ben olsam, ilk haftadan bunalırım. Zaten ben hiçbir şeyden memnun olmamak nasibi ile doğmuş değil miyim?"

Dört

Maʼahâzâ [*bununla birlikte*] o pazar adaya gideceğine oraya gitti.

Ve vapur Boğaziçi'ne şitab eden [*koşuşturan*] halk ile taşarak, köprüden çözülüp Boğaz'ın mavi sinesine gömüldükçe bu kendisi için bir inşirah [*ferahlık*], gitgide çoğalan bir güşayiş [*açılım*] oldu. Etrafına bakarak hep şad ve handan [*şen ve güleryüzlü*] bulduğu yolcuların bahar ile sermest hayatları, süruru [*sevinci*] arasında bir zevk-i hayat [*yaşama zevki*] hissediyor, geniş nefesler alarak kırların telatum eden [*çalkalanan*] yeşilliklerinin, renk renk çiçeklerinin taze kokularıyla bir zindegî [*canlılık*], bir faaliyet galeyanına boğuluyordu. Bütün melal ve kasveti [*içdaralması*] Beyoğlu'nun karanlık sokaklarında kalmıştı. Her çehrede bir neşe vardı. Vapurun üst güvertesini dolduran halk içinde kadınların hepsi ona bugün şayan-ı arzu [*arzu edilir*] bir güzellikle görünüyorlardı. Sahil binalarının sürat-i teâkub ve tevalisinden [*birbirini izleme ve devam etme hızından*] nîm [*yarı*] sersem, gözünün önünde kaynayan şu cûşâcûş [*coşkulu*] hayattan nîm hâbîdeydi [*yarı uykuluydu*]. İskeleler kendilerine gelen yolcuları boşalttıkça vapur bir kere nefes alıyor, biraz hafifliyordu. Büyükdere son kafile-yi züvvarı [*ziyaretçi kafilesini*] alıp vapur adeta boşandığı zaman Necip kendini topladı. Şimdi nasıl bir şetaretle [*sevinçle*],

hüsn-i niyet [*iyi niyet*] ve safvet-i kalple [*kalp temizliğiyle*], nasıl bir saadet tarafından karşılanacağını düşünerek seviniyor, gülüyor, nihayetsiz bir memnuniyet ile telaş ediyordu. Yalıya doğru yaklaştıkça bu telaş bir heyecan oluyor, Suat'ı, Süreyya'yı şimdiden görerek kalbi çarpıyordu.

Evvela kendisini Suat gördü, eliyle işaret ederek içeri seslendi. O zaman pencerede karı koca ikisinin de başları göründü. Süreyya uzun bir "Ooo!" ile selamladı. Kapıyı hizmetçi kız açmıştı. İçeri girer girmez merdivenden koşarak inen Süreyya'nın karşısında bulundu. Bu şetaretli bir kabul oldu. "Oh ne iyi ettin de geldin!" diyordu.

Yukarı çıkmışlar, Suat'a mülaki olmuşlardı [*karşılaşmışlardı*]. Kendinin bugün geleceğini umduklarını söylüyorlardı. Necip merak ediyor, "Nasıl?" diyordu.

Süreyya izah etti:

"Hava sabahleyin o kadar parlak, o kadar nefisti ki Suat 'Bugün Necip Bey belki gelir' dedi. Ah sabahları erkenden buradaki letafeti, ciyadeti [*tazeliği*]... Bilmem ki söz bulamıyorum, denizin nezaketini, taravetini, yeşilliğini, nihayet şu Boğaziçi sabahının bekâretini [*bakirliğini*] görmeli Necip... Fakat ben bugün adaya gideceğini bildiğim için meyus [*umutsuz*] oluyorduk. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bilmem niçin, yine umuyorduk."

Ve gülerek zevcesine baktı:

"Hatta Suat hazırlıkta bile bulunuyordu, malum ya, artık o ev kadını oldu."

Suat kızararak nîm [*yarı*] serzenişle [*sitemle*] "Beyefendiyi misafir kabul edecek bir hale koymaya uğraşıyorum" dedi.

O zaman Necip söyledi. Gece Beyoğlu'nda ne kadar bunaldığını, bugün adaya gitmek istediği halde, oraya gidip bir takım renksiz çehreler, lâkayd [*umursamaz*] dostlar, bîgâne [*yabancı*] kalpler göreceğine gelip fildişi yuvalarındaki dostlarının misafiri olmayı tercih ettiğini anlattı.

"Ah görseniz artık" diyordu, "Görseniz artık Beyoğlu ne kadar tahammül edilmeyecek hale geldi. Sabahları yine biraz serince oluyor, rutubet biraz işe yarıyor, fakat sabahları da Beyoğlu'nun o baş ağrıtan satıcı gürültülerinin evlerin içinde nasıl çınladığını bilseniz. Sonra öğle oldu mu durmak, oturmak kabil değil. Toz, güneş, ter... İnsan boğuluyor, boğuluyor. Onun için buraları adama bir köy, bir Bursa gibi geliyor. Hele bu Yenimahalle. Sahihan [*sahiden*] fildişinden yuva. Uzak, uzak... Sanki kaçmış, kaybolmuş. Ah buraya gelip dünyayı unuttuğunuza ne iyi ettiniz!"

Süreyya muvaffakiyetinin ibtisam-ı saadetiyle [*saadet gülümsemesiyle*] ilave etti:

"Unutmuş ve unutulmuş değil mi?"

Sonra Necip'i elinden tutarak "Hele şimdi gel de sana kafesimizi gezdirelim. Servetimizi gör. Bir kere balkon odasına gidelim de bak manzaraya" dedi. Bir merdiven çıkarak deniz üzerindeki salona girdiler. Burası evin arzı [*genişliği*] kadar geniş bir odaydı. Panjurları açınca evvela bir mebzuliyet-i teşa'şu' [*ışıltı bolluğu*] içinde gözleri kamaştı. Suat ilerleyerek balkona çıkan orta kapıyı da açtı. Üçü birden balkona geçtiler. Saçaklardan kendi giremeyen güneş beyaz, cûşan [*coşan*] bir ziya [*ışık*] ile burayı, içeriye doğru gittikçe gölgelenen bir şaşaaya boğuyor, denizde dalgaların oyunlarıyla temevvüc eden [*dalgalanan*] in'ikâs [*yansıma*], gölgeleri bile bir gümüş beyazlığı ile yıkayarak ketum bir hararet içinde bir hande-yi şems [*güneş gülüşü*] tebellür ediyordu [*billurlaşıyordu*].

Süreyya "Asıl buraya bak" diyor, karşıda Anadolu'nun Kavaklar'dan başlayıp Beykoz'dan geçerek Paşabahçesi'nden ta Çubuklu'ya, sonra Yeniköy'den başlayıp bütün Tarabya'yı, Büyükdere koyunu takip ile Mesar Burnu'na kadar gelen sevahil [*sahiller*] arasındaki cesim [*büyük*], geniş gölü gösteriyor, eliyle işaret ederek "Nasıl, tıpkı bir göl değil mi?" diye soruyordu.

Necip "Oh, pek güzel sahi!" dedi.

Balkonun kenarına kadar ilerlemişti. Hafif bir nüvaziş-i rüzgâr [*rüzgâr okşaması*] ile dalgacıklar püsküren geniş sath-ı âb [*su yüzeyi*] güneşin altında baygın, mütenevvir [*ışıklı*], bîtab [*bitkin*] serilmiş, müzâb [*erimiş*] bir vadi-yi sîmin [*gümüş vadi*] gibi tele'lü ediyor [*ışıldıyor*], sevahilin üstünde imtidad-ı nazarı [*bakış alanını*] sürükleyip ufuklarda yoran tepelerin her biri başka gölgeler, dumanlar altında, havasının ateşten titrediği hissedilen eflatun, kurşuni, sarı hutut-i cibal [*dağ çizgileri*], en nihayet vasi [*geniş*] bir denizin ziyalar içinde ufka dökülen hayali adaları gibi mübhem [*belirsiz*], nermin [*yumuşak*] bir ateş-i beyaz [*beyaz ateş*] üzerinde lerzende [*titrek*] esdâd-ı ehvâl [*karaltı setleri*] tevali ediyordu [*uzanıyordu*].

Süreyya tekrar ediyor, "Nasıl, muhteşem değil mi?" diye soruyordu. Sonra birden alevlenerek "Ya bu rüzgâr" dedi, "Sorarım sana, bu rüzgârı başka nerede bulursun Necip? İmkânı var mıdır? Bu temiz, saf, Suat'ın dediği gibi köpüre köpüre esen rüzgârı... Şu şetarete [*şenliğe*], şu tazeliğe, şu hayata bak Allah aşkına... Bağ diye gidip o cehennem ocağına tıkılmak yazık değil mi?"

Necip oraya, bir büyük saksının yanına konulmuş geniş bir hasır koltuğa oturarak "Muhteşem, muhteşem!" diye tekrar etti.

Zevc ve zevce memnun, saadetleri gözlerinde gülerek, birbirlerine bakıyorlardı.

Suat:

"Daha bu ilk memnuniyetin arkası alınmadı" dedi, "Her gün başka bir güzellik var."

Süreyya nazar-ı şükranla [*teşekkür eden gözlerle*] Suat'a baktı:

"Ah, bütün bunların senin sayende olduğunu düşündükçe benim sevgili karıcığım!"

Suat elini tutmak için uzanan ellerden kaçıp bir gamze-yi iğbirar [*gücenmişlik gamzesi*] ile:

"Bak yine söylüyorsun, şu fena kelimeyi yine tekrar ediyorsun."

Süreyya gülüyor, çırpınıyor, "Ne yapayım, unutuyorum. Affet Suat" diyordu. Sonra Necip'e döndü:

"Bir türlü kendimi men edemiyorum. Hâlbuki 'karıcığım' sözü bizim Hanımefendi'nin en büyük zıddı."

Necip bu küçük mahremiyet-i aile [*aile mahremiyeti*] meclisinde nîm [*yarı*] dalgın, derin bir acı ile kendi kendine "Evet, insanın bir karısı olup da onu sade ismiyle çağırmak saadeti" diye teessüf ediyordu.

Süreyya nihayet Suat'ın elini almıştı, Necip'e döndü:

"Evet kardeşim" dedi, "biz artık Boğaziçi'nin mesut, mesutluklarından çılgın kuşları! Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bu saadet ara sıra gagalaşmamızı menetmiyor. Hele ben... Tasavvur et ki artık her şeyime itiraz olunuyor. Hatta hamaratlığıma bile."

Suat hakkını ispat için telaş ederek:

"Ooo, bâhusus [*hele hele*] ona, dedi, her gün kaleme gitmeye kalkmaz mı!"

Süreyya latife eder gibi yine hep Necip'e anlatıyordu:

"Ey ne yapalım? Para kazanmak lazım değil mi? İşte pekâlâ görülüyor ki ana baba adama para vermiyor. Hâlbuki her sene insan karısının parasına boyun eğmez ya... Ev tutulunca neyse... Fakat karısının ekmeğine..."

Suat başını uzaktan gelen bir ses tarassud eden [*gözlemleyen*] kuş tavrıyla eğerek nîm handan [*yarı gülen*] bir serzenişle dinliyordu. Sonra birdenbire kıpkırmızı kesildi, "Devam edersen... Devam edersen..." diye eliyle tehdit ediyordu ve Süreyya elini bırakmadığından darılmış da kurtulmak istiyormuş gibi çırpınıyor, siyah gözlerinde bir berk-i tehevvür [*öfke şimşeği*] ile kurtulmak için uğraşıyordu.

Süreyya koyuvermeyerek:

"Haklı değil miyim Necip Bey" diyordu. "Pekâlâ, ister misin şimdi Necip'i hakem nasbedelim [*yapalım*]?"

Suat nihayet mağlup olup tevakkuf etti [*durdu*]:

"Pekâlâ, ben onun insafından eminim fakat evvela ben anlatacağım."

Bir küçük muânede [*inatlaşma*] başladı. İbtida [*ilkin*] hangisi evvel anlatmak lazım geldiğini kararlaştırdılar. Suat "O kadar müddet her gün evde durmaya alıştırdıktan sonra şimdi bâhusus [*özellikle*] asıl yeni misafir olduğumuz için çıkıp kırdan, bahardan, buradan istifade edeceğimiz yerde, her gün İstanbul'a inilir mi?" diye şikâyet ediyordu.

Süreyya gaddar çocukluk ederek "Niçin inilmesin?" diyor, gülerek Suat'ın hâlâ elini bırakmıyor, hizmetçi kızın balkon kapısında görünüp işaret etmesi Suat'ın bütün bütün kurtulmak çaresini aramaya mecbur etti. Süreyya "Olmaz, olmaz, göndermeyiz" diyordu, "Hem misafiri yalnız bırakıp gitmek..."

Necip:

"Mademki hususi bir iş için" dedi.

Süreyya çıkıştı:

"İşte ben de ondan bıktım. Buraya geldik geleli bu hain evin işi bitmiyor. İşte ben de bundan şikâyet ediyorum. Evde akşama kadar beraber oturmaya alıştırıp, şimdi burada ev kadınlığını bahane ederek akşama kadar kaybolduktan sonra benim her gün kaleme gitmeye hakkım yok mu?"

Suat "İşim var canım!" diye darılıyordu. Nihayet darılmakla bir iş göremeyeceğini anlayınca yalvarmaya mecbur oldu. "Allah aşkına bırak" diyordu. Gözleri rica ile pürnur [*ışıklı*], perişan bakıyor, dudakları titreyerek yalvarıyordu.

"Gideyim bakayım, bırak. Allah aşkına bırak."

Süreyya çabuk geleceğine yemin etmeyince bırakmadı ve iki erkek yalnız kaldıkları zaman Süreyya karşısındaki koltuğa arka üstü yatıp şimdi nîm [*yarı*] mahzun:

"İşte böyle kardeşim" dedi. "Sana yemin ederim ki onsuz kalsam, ölürüm."

Sükût ettiler [*sustular*]. Rüzgârın sade öperek geçtiği sakin dalgaların çakıllar arasındaki oyuklardan çıkardığı sesle uyuşturucu bir hışıltı oluyor, bu ses denizin iltimâa-

tından [*parıltılarından*] çıkıyor zannedilecek kadar o iltimalarla hemahenk [*ahenkli*] bulunuyordu.

Necip "Demek her gün böylesiniz" dedi.

"Evet fakat sade bu değil, hele kalk da bak, ne letafet Necip, ne letafet."

Necip birden acı bir teessüfle bu gece Beyoğlu'na dönmek mecburiyetinde olduğunu hatırladı ve "Vah vah!" diyerek Süreyya'ya bunu haber verince, o koltuğundan fırladı:

"Ne? İmkânı yok. Vallahi billahi olmaz. İnsan Boğaziçi'ne gelip böyle hemen dönmeye kalkarsa, cinayet etmiş olur ve her cezaya müstahaktır."

Necip söz verdiğinden bahsederek affedilmesini rica ediyor, Süreyya inatla "Koyuvermeyiz, imkânı yok. Suat kabil değil razı olmaz" diyordu ve bu kadarla Necip'i ikna etmiş gibi başka bahse, konuşulan bahse geçti, buradaki hayatlarını anlatmaya başladı.

O asıl sabahları seviyordu, o oturdukları odanın üstünde yatıyorlardı. Evvela güneş, o cehennem güneşi, o siyah dumanlı insanın belini büken güneş değil, kız gibi saf ve taze bir güneş gelip odaları aydınlatıyor, "Uyanınız!" diyordu. Sabaha kadar deniz insana mahrem ve şen bir ninni söylüyor, bazen tehevvür ederek [*öfkelenerek*] gürlüyor, köpürüyor fakat ekseriya böyle sakin, bir kuzu gibi melul ve uslu... Suat her gün bu güneşle beraber uyanıyor, sıçrayıp camları açıyordu. O zaman sabah içeri, hayat, neşe, bâhusus gençlik, her şey sade bu güneşle, sade denizin sesleriyle, bütün bunlar odalarına ve kalplerine hücum ediyordu. İnsanı gelip böyle koklayarak ısıtan, denizin taravetiyle [*tazeliğiyle*] serin bir hararet veren güneşle yıkanıyorlardı. İşte Süreyya buna doyamıyordu.

"Bazen Suat bir şemsiye, ben bir baston alıp çıkıveriyoruz. Burada ağaçlıklar, korular filan yok, ama şu arkada Kavak'a giden ince bir çoban yolu var. Oraya çıkınca Karadeniz görünüyor. İşte o her şeye muadil [*değer*]"

Eğer Suat'ın bu ev deliliği olmasaydı, daha uzaklara gideceklerdi fakat o inat ediyor, mutlaka her yemekte kendi eliyle hazırlanacak bir şey, bir nazar [*göz*] atılacak işler buluyordu. Elhasıl [*sonuçta*] bu güzel sabahtan sonra sofra başına geçip karısını karşısına alıp da sükûn ve samimiyet içinde yemeğini yerken zevk-i hayat [*yaşama zevki*] son dereceyi buluyordu.

Süreyya bunu söyledikten sonra göz kırpıp "Öyle mi zannedersin? O halde öğleden sonranın letafetini unutuyorsun" diye öğleyi medhe başladı. Öğleden sonra buraya, balkona çıkıyorlar, kamış koltuklara uzanıyorlardı. Hararet çoğalmış, fakat aşağıda deniz hâlâ serin. Onun seslerinde öyle bir lahn-i davet [*davet ezgisi*] çağlıyordu ki insan kendini yeşil suların arasında zannediyordu. Rehavet bu serinliğin, bu nîm [*yarım*] hararetin arasında yavaş yavaş öyle bir dereceye geliyordu ki nîm uykuda, nîm uyanık süzülüp gidiyorlardı. Bu böyle iki saat devam ediyordu. Sonra gezmeye çıkıyorlardı. Akşam gezmesine. Bir arabaya atlayınca, Büyükdere'ye doğru.

Sonra gece İstanbul'un en zarif, en müzeyyen [*süslü*], en sakin geceleri. Ziyaya [*ışığa*] lüzum hissetmeksizin, semanın denize akseden bütün nurları o kadar şen bir rehavet-ı ziya [*ışık rehaveti*] hâsıl ediyordu ki o gölgenin içine gömülmüş, nîm [*yarı*] ölmüş kalıyorlardı. O zaman denizin, semanın, karşıki kırların tasvir olunmaz letafetleri vardı.

Süreyya uzanmış, sade ellerini kullanarak, bazen bahisten bahse geçmek için biraz durarak, kelime kelime anlattıkça Necip sükût [*suskunluk*] içinde dinliyordu. Nihayet Süreyya "İşte hayatımız" dedi, "yemin ederim ki hiç bu kadar mesut olduğumu bilmiyorum."

O sırada Suat'ın sesini işittiler. "Şükretmeli, şükretmeli" diyordu. Süreyya yattığı yerden kımıldanmayarak "Sen şükredeceğine buraya bak" dedi ve eliyle Necip'i göstererek "Akşama gidiyormuş!"

Suat mebhut [*şaşkın*] "Kabil değil, latife ediyorsun!" diyordu. Süreyya temin ediyordu, sonra gülerek "İşte bir haber ki Suat'ın bütün tasavvurlarını harap etti. O kim bilir yeni ev kadını sıfatıyla ne hazırlıklarda bulunmuştu.

Suat Necip'le meşgulken bu söz üzerine dönüp tehditli bir kaşla bakarak "Sükût ne iyi şeydir!" dedi. Öbür tarafta Necip bile teessüfle kalamayacağını tekrar ediyordu. Süreyya gülerek "Bu kadar ısrar" dedi, sonra göz kırparak ilave etti:

"İleri gitmeyelim. Kim bilir, Beyoğlu bu."

Nihayet Suat bugün gidip yarın mutlaka gelmek şartıyla razı olacağını söyledi. Süreyya "Öyle ya, bahar bitiyor" dedi. Kendileri Beykoz Çayırı'na gitmek istedikleri halde, şimdiye kadar onun gelmesini beklemişlerdi. Necip çarşambadan evvel gelemeyeceğini söylüyor, onlar ısrar ediyordu. Nihayet çarşambaya karar verdiler.

Süreyya hizmetçinin gölgesini görünce "Yemek mi?" dedi, "Koşalım, koşalım. Yemekler darılmasın."

Suat, bu evin bir özrünün yemek için aşağı kata kadar inmek olduğunu söyleyerek iniyordu. Süreyya önden giderken, "Sen babanı bir daha kandırarak birkaç yüz lira vurabilirsen, o zaman istediğimiz gibi bir ev sahibi oluruz" diyor, buna hepsi birden gülüyordu.

Yemek odasına girdikleri zaman Süreyya hemen yerine oturup havlusunu açarak, "Aman çabuk, çabuk. Yemekler iltifatımıza muntazır [*bekliyor*]. Baksanıza, saat beşe gelmiş" dedi.

Suat, "Ey, her zaman kaçta iniyoruz?" diye sordu.

Süreyya gülerek "Evet, malum" dedi, "yani yemek istiyorsunuz ki bir muvakkit saati kadar muntazam yemek yiyoruz. Bunu tekrar ettirmeye lüzum yok. Allah sa'yinizin [*çabanızın*] mükâfatını versin, yalnız temenni ederim ki bu merak nihayet bir cinnete münkalib olmasın [*dönüşmesin*]. Ev kadınlığı cinnet-i vahidesi [*tek cinneti*]. Doktorlara yeni bir hastalık daha."

Suat serzenişli bir nazarla "Birikiyor" dedi.

Süreyya hem yemek alıyor, hem daima Necip'e bakarak devam ediyordu, "Ne? Cinnet mi?"

Suat başını sallayarak "Hayır, kabahatler... Haksızlıklar..." dedi.

Necip "Omlet enfes" diyordu. Süreyya gülerek "Aşçıya kalsa bize yemek haram olacak. Bereket versin küçük hanıma. O kendini yoruyor ama kocacığına... Ay, kocasına diyecektik... Ay yine olmadı, Süreyya'ya, Süreyya'ya" dedi.

Suat, Necip'e bakarak: "Cennete gitmek için sabırdan başka çare yoktur, değil mi Necip Bey? Rica ederim, siz evlenince böyle huysuz bir koca olmamaya çalışınız, yoksa..."

Süreyya hâlâ alay ederek "Yoksa ne olacak?" diye sordu.

Suat tereddütle "Yoksa... Yoksa... Zevcenizi mesut etmemiş olursunuz."

Süreyya "Ooo" diyordu, "O kadarcık mı? Ben de mühim bir şey olur zannediyordum. Necip de benim kadar bilir ki izdivaçta hanımlar solda sıfırdır. Asıl akıl ermeyen bir şey varsa, bu kadar dikkatle beraber şu etlerin nasılbir muvaffakiyet-i tabbahane [*aşçı başarısı*] ile şöyle simsiyah edildiğidir."

Suat gülümseyerek "Mademki kocaların saadeti lazım, veriniz onu ben yiyeyim. Zavallı kadınlar!"

Necip:

"Bilakis, zavallı erkekler, Suat Hanım. Bir kadının ne olduğunu anlayanlar için zavallı olan erkeklerdir. Kadın olmayınca bir erkek hayatının ne akim [*kısır*], ne yağmursuz, tesellisiz bir siyah çöl olduğunu bilseniz. Bunu birçok erkekler de bilir de sonra unuturlar. Bir kadının bir erkek hayatına sade bir mevcudiyetle [*varlıkla*] nasıl şiir ve taravet verdiğini, ruhu bertaraf etsek bile yalnız vücut için nasıl büyük bir hami olduğunu bilseniz. Demin bana buradaki hayatınızdan bahsediyordunuz, siz her saati geçirmek için saadetler, eğlenceler buluşunuzu anlatırken ben yirmi dört saatlik hayatımın nasıl bir cehennem saati gibi

nihayetsiz, sürüklenmez bir hayat olduğunu düşünüyordum. Sadece söyleyeyim ki ölecek derecede bunalıyorum."

Ötekiler sükût ediyorlardı.

"Bilmezsiniz ki Beyoğlu hayatının, hatta eğlenilecek mevsimde bile nasıl bunaltıcı, beyin ezici bir hali vardır. Evvela bin bir renkli bir hayat görünür, hiçbirbirine benzemez safahatı [*safhaları*] var gibi gelir fakat o kadar yekrenk [*tek renkli*], aman Yarabbi o kadar yekrenktir, görülen çehreler o kadar daima aynıdır ki mahremiyetsiz, samimiyetsiz, pürtekellüf [*resmilik dolu*] bir taklitten, soğuk sarı bir taklitten ibaret bir hayat. Her görüştüğünle müthiş bir rekabet, bir mücadele, bir düşmanlık. Hiçbir el sıkmazsın ki mümkün olsa seni bir çukura itmeyeceğine emin olasın. Hiçbir ses işitmezsin ki senin gaybûbetinde [*yokluğunda*] en hain, en haksız bir istihzada [*alayda*], bir zemde [*kötülemede*] bulunmayacağına emin olasın. Riya [*ikiyüzlülük*], istihza, kendini beğenmek, hodkâmlık [*bencillik*]... Bu aç kurtun elinde bütün çehre morarmış, bütün gözler bulanmış, herkesin muvaffakiyeti öbürlerinin ayaklar altında ezilmesiyle husul bulacak [*gerçekleşecek*] gibi bir hased [*kıskançlık*], bir kin, kimse kimseyi beğenmez, üstünden başından tutunuz da söylediği Fransızcaya kadar her şey alay için bir vesile olur. Zaten hep sahtekârlıktan ibaret olan bu paskal yüzünde göz dudağa, dudak çeneye güler. İğrenç bir şey hasılı."

Süreyya lokmasını hazırlamakla meşguldü. "Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] inkâr edemezsin ki kadınları nefistir" dedi.

"Evet, hususiyle kaldırımlardan geçerken uzaktan mağaza bebekleri gibi görünce... Beyoğlu tiyatrosunun seyyar aktrisleri. Hepsi öyledir. Asıl hayatlarını oyuncular gibi unutmuşlardır. Onların ruhlarını arayacağınıza kutup keşfine çıkmış olsanız, daha hayırlı olur. Bilir misin nefis kadınlar hangileridir? Temiz ruhlular! Sana cidden söylüyorum Süreyya, Suat'ının kıymetini bil."

Süreyya nîm [*yarı*] kızarmış, Suat'a yan bakıyordu. İkisi arasında derin bir nazar teati edildi [*bakışma oldu*].

Sofradan kalkıldığı zaman Necip kendi kendine "Ah herkes böyle olsa! Herkes mesut olsa" dedi. Başka bir yerde olsaydı, şu temennisini pek maskara bulurdu fakat bu saadet ve samimiyet içinde bütün temayülat [*eğilimler*] ve itiyadatı [*alışkanlıkları*] kayboluyor, hayatını muzlim [*karanlık*], hain, fena hayatını unutuyor, gayz [*hınç*] ve fütürunu [*bezginliğini*] hissetmeden değişerek başka, iyi bir adam oluyor ve sonra bunu fark ederek şaşırıyordu. "Ah insanlar, şu kalb-i beşer [*insan kalbi*]. Yüz bin manalı bir muamma. İçinden çıkmak mümkün değil" diyordu. "Acaba fenalık gibi iyilik de sâri [*bulaşıcı*] mi?" diye düşünüyordu. Tekrar balkona çıkıp köşelerdeki yeşilliklerin altında uzun sandalyelerden birine otururlarken Süreyya "Aman Suat gelmeden bir cigara tellendirelim" diye kutusunu verdi; henüz cigaralarını yakmışlardı ki Suat göründü; balkona çıkmayarak kapıdan "Dehşet, dehşet, yine mi duman? Yine mi?" diyordu.

O zaman tütünden bahsedildi. Suat'ın cigara birinci zıddıydı, Süreyya müdafaa etmek istiyordu.

Necip dedi ki:

"Yok Süreyya, herhalde bu iddia edilecek kadar ehemmiyetli bir şey değil; bana öyle gelir ki evli olsam da tütünüm bais-i şikâyet [*şikâyet sebebi*] olsa..."

Süreyya tuhaf bir gözle bakarak:

"Galiba bir şey yumurtlayacaksın Necip.."

Necip gülerek bitirdi:

"Elimden cigarayı, cebimde paketi, kendimden de bu menhus [*uğursuz*] itiyadı ma'atteşekkür [*teşekkür ederek*] defederdim."

Süreyya cigarasını kemal-i zevkle bir daha çekerek ağır ağır dumanlarını savuruyordu:

"Ne güzel fikir! Yalnız bir kusuru var ki kabil-i icra [*uygulanabilir*] değil."

"Azıcık fedakârlığa kail olmayınca hiçbir şey kabil-i icra değildir."

Suat korkarak söylerken "Yok, ben fedakârlık mertebesine çıkan şeylerden bahsetmiyorum" diyordu ve piyano bahsi oluncaya kadar hep bağdan, bağdakilerden bahsettiler. Bu neşeli bir mükâleme [*konuşma*] oldu. İki söze bir Fatin ile Beyefendi ortaya çıkıyor, Hacer'in sesi işitiliyordu. Sonra Necip Suat'a piyano için rica etti, "Demin Süreyya anlatırken bu hayatta gıpta ettiğim saadete bir saat sonra nail olayım, benim de ömrümde bir gün bulunsun!" diye iltimas etti [*yalvardı*]. Suat şikâyet ederek uzun müddet piyanosundan uzak durduğundan hâlâ barışamadığını, notalarının karma karışık olduğunu söylüyordu. Nihayet piyanoya geçmek icap etti. İki erkek balkonda kalmışlar, salondan gelen piyanoyu dinliyorlardı. Süreyya rüzgârın bir müddet tereddüt edip durduğu bu ân-ı hararet [*hararet ânını*], her gün böyle öğle vakti serinlik bitip her şeyin sustuğu, beklediği zamanı ihtar ederek [*hatırlatarak*] "Görüyor musun?" diyordu.

Şimdi deniz râkid [*kıpırtısız*], durgun bir havuz hissini vererek, sıcak güneşin altında kurşun gibi batî [*ağır*], uzanıp gidiyor, hararet-i hava-yı nesîmî [*meltem havasının sıcaklığı*] için lerzan [*titrek*] ve mütenevvir [*aydınlık*] fark ediliyordu. Rehavet bir dereceye gelmişti ki gözleri ağırlaşmış, manzarayı yalnız kirpiklerin arasından süzülen bir nazarla [*gözle*] görüyorlardı.

Ve içerden bazen piyanonun damla damla koşuşan, bazen birbirine karışarak tedrici bir tarraka [*gürültü*] ile yükselen, sonra birer birer süzülerek ölen sesleri devam ettikçe bu tasavvurun fevkinde bir mestlikle onu işgale [*meşgul etmeye*] başladı.

Bu İl Trovatore[1]'den bir parça ile başlamıştı. Fakat Necip sonrasını tahattur etmiyordu [*hatırlamıyordu*]. Bir

1. Verdi'nin parçası. (y.h.n.)

serenad andaluz[2] gibi geliyordu. Sesler kâh billuri [*billur gibi*] terennüm ederek, kâh matemî [*matemli*] sürüklenerek, kâh şevk ve şetaretle yükselip yükselip sonra ye's [*umutsuzluk*] ve fütur [*gevşeklik*] ile dökülerek devam ettikçe bütün ruyet-i hayali [*hayal manzarası*] zulmetlerle [*karanlıklara*] âlûde oldu [*bulandı*]. Fark ve his edememeye, tahattur edememeye başladı. Sanki yaşamıyordu.

Birdenbire saatin sesi işitildi ve bu onu ikaz etti. Süreyya sandalyesinde uzanmış, gözleri kapanmış, dalmıştı. Piyano hâlâ ağır ağır, bir melal-i derun [*gönül melali*] ile inliyordu. Teşekkür etmek için içeri girdi. Suat onu görünce tebessüm ederek "Havalara yazık oluyor değil mi?" dedi. Necip bilakis makamında başını sallıyordu. Hava bittiği zaman Suat tekrar şikâyet etti. Piyanonun önünde en iyi bellemiş olduğu havaları bile artık şaşırdığını söylüyordu.

"Hele notalar" diyordu, "görseniz ne halde... İçinden çıkmak kabil değil. Çocuk kitapları gibi olmuş. Birçoklarını bulamadım, karıştırıla karıştırıla birbirine girmiş. Bilmem bazıları da ötede mi kaldı, konakta mı?"

Necip notalara göz gezdiriyordu. Bunların ekserisi meşhur operalardan fantazyalar, popurilerdi.[3] Fakat o kadar harap bir halde, o kadar eksikti ki kendi kendine İstanbul'dan gelirken birkaç yeni hava getirmeye karar verdi. O zaman tekrar aklına İstanbul'a gideceği geldi, saate bakarak:

"Oo, saat sekiz buçuk" dedi, "Acaba vapur kaçta var?"

Ve Suat'ın şikâyetâmiz [*şikâyetli*] bir bakışı önünde nîm müteredditt [*yarı tereddütlü*] "Temin ederim ki" diye başladı; bütün kendini burada kalmaya icbar eden [*zorlayan*] sebepler diye bulduğu şeyleri izah edince kani olmuş görünen Suat "Bari sizi Tarabya'ya kadar teşyi edelim [*geçirelim*]" dedi. Sonra hızlı sesle dışarıya seslendi,

2. Geceleyin açık havada verilen konser. (y.h.n.)
3. Potpuri. (y.h.n.)

cevap almayınca sesini daha yükseltti, "Bey, bey, uyuyor musun?" diyordu.

Şimdi rüzgâr çıkmış, balkonun bir tarafındaki tente çırpınarak patırdıyor, denizin aheng-i cereyanı [*akış ahengi*] bir şetaret-i devam [*devamlılık şenliği*] ile terennüm ediyordu. Süreyya uyandığı zaman Suat'ın fikrini pek muvafık bularak "Ne âlâ, ne âlâ!" dedi. Necip'in bu hareketinin bir hainlikten başka bir şey olmadığını iddia ile "Şimdi kalk sen daha sabahleyin şikâyet ettiğin o miskin, tozlu hayata gir" diyor, sonra Suat'a göz kırparak "Daha doğrusu akıl da ermez ya. Yemin edebilirim, bu gece kemal-i masumiyetle hemşirende [*kız kardeşinde*] kalmak üzere kaçmıyorsun. O tozlu Beyoğlu'nun örümcekli bir apartmanına değil mi?" latifesine dökülüyordu.

Necip Suat'ın yanında sıkılıyor, gözüyle işaretler ederek iskâta uğraşıyordu.

Suat "Karar verildi değil mi beyler?" dedi.

Beş dakika müsaade talep ederek çekildi. Süreyya elbisesini değişmek için iki dakika izin aldı ve karı koca gittikleri zaman yalnız kalan Necip sabahleyin o kadar zemmettiği [*kötülediği*] Beyoğlu'nu şimdi ne kadar özlediğini düşünerek kendine hayret ediyordu. O zaman da samimiydi, şimdi de samimi olduğunu görüyordu. Kendinin böyle birbirine zıt birçok etvar [*tavırlar*] ve harekâtta [*hareketlerde*] bulunup cümlesinde de samimi oluşu, onu kelimesini bulamadığı bir muamma gibi meşgul eder, iki katlı değil, yüz katlı, bir kadın kalbi gibi birbiri içinde esrarengiz bir kutu olduğunu zannettirirdi.

Önce Süreyya geldi, "Ben hazırım!" diyordu. Suat da hazırlanıp geldiği zaman yol müzakeresine başladılar. O Büyükdere'ye kadar yayan gidip oradan bir arabaya binmeyi teklif ediyordu. Süreyya çarşıdan geçmemek için sandalı tercih ediyordu. İkisinin de birer parça fikirleri kabul edildi. Sandal ile Büyükdere, oradan araba ihtiyar olundu [*tercih edildi*].

Yolda çayırdan geçerken Süreyya, daha vapura vakit olduğundan bahsederek biraz arabayı Bendler yoluna sevkettirdi [*yönlendirdi*] ve iki tarafı bütün ağaç ve çayırlık olan bu yoldan giderlerken onlara uzak bir saadetten bahseder gibi çiftlik hayatından bahsetmeye başladı. Necip "Ne olsa öyle hayatlara gelemem; bana hay u huy, gürültü, sersemlik lazımdır" diyor, Süreyya o hayatı mübalağalarla medhederek âsûde [*huzurlu*], sakin geçecek bir çiftlik ömrü için bütün bu sahte ihtişamları feda edeceğini temin ediyordu.

Necip, Suat'ın Süreyya'ya nasıl baktığına dikkat edip "Evet" dedi, "Sizi oraya kadar takip edecek bir refikanız [*arkadaşınız*] olduktan sonra.."

O zaman Suat'ın gözleri o nazar-ı şefkati [*şefkat bakışını*] kaybetmeksizin Necip'e döndü ve bu nazar o kadar derin, sıcak bir muhabbetle pür nemdi [*nemliydi*] ki Necip ruhu eriyor zannetti. Bir saniye mesut bir halecanla titredi. Evet, böyle bir nazarla insan dünyanın öbür ucuna gider, diye düşündü. Çöllere gider, dağlara gider. Onun şimdi terketmek istemediği hayat bir çölden başka neydi? Gölgesiz, susuz, vahasız, hatta serapsız bir çöl...

Evet, hatta serapsız. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bazen en ehemmiyetsiz tebessümler, hatta kendine ait olmayan nazarlar bile ona bir feyezan-ı şiir [*şiir taşkını*] verir, feda-yı can [*canını feda etme*] ihtiyaçlarıyla inletirdi. "Ah tenakuz [*çelişki*], tenakuz... İnsan değilim, muadeleyim [*denklemim*]" diyordu.

Ayrılırken Suat tekrar ediyor, "Çarşambaya değil mi Necip Bey?" diye soruyor, Süreyya "Erken gel de Bendlere gidelim" diyordu. Sonra çarşamba günü akşam gelip ertesi gün sabahleyin Bendlere gidilmeye karar verildi. Necip kalabalık içinde vapura girdiği zaman bir kenara geçip onları görebilmek üzere baktı. Suat, elinde küçük kırmızı şemsiyesi, arabanın içinde sade omuzları görünen siyah çarşafıyla, yere inmiş dayanmış duran Süreyya ince kametiyle [*boyuyla*] o kadar mesut, o kadar güzel görü-

nüyorlardı ki onların yanında duyduğu saadet ve istirahat-ı kalbiyeden [*kalp rahatlığı*] onlardan ayrılınca mahrum olmuş, o saadeti uzaktan görüp ne kadar bîgâne [*yabancı*] kaldığını anlamış gibi melul, ayrıldığına nadim [*pişman*] oldu. Onların salladıkları ellere mukabele ederken "Budalalık ettim!" diye esef ediyordu. Onlar küçüle küçüle bir nokta kalınca azalarak nihayet ye'se [*umutsuzluğa*] münkalib olan [*dönüşen*] bir sürur [*sevinç*] gibi acı, muzmahil [*çökmüş*] bir kasavet içinde kalıyordu. Bu güzel geceye tercih ettiği Beyoğlu gecesini, mülaki olacağı [*buluşacağı*] kadını düşünerek geceyi miskin, kadını hayvan buluyor, verdiği sözü unutmanın bir hıyanet olmayacağını düşünüyordu.

"İşte böyle" diyordu. "Kararsız, arzusuz, boş..."

Başını salladı, "Ve bana evlen diyorlar!" diye güldü.

Beş

Birbirlerine karşı ilk günün şevk ve inşirahına [*ferahlığına*] benzer böyle bir irtibatları vardı. Buraya geldiklerinden beri hayatları hep inşirah ile hep yeni iştiyaklarla geçiyordu. Süreyya'nın çocukça sevinmeleri, delilikleri oluyordu ve bu, Suat'ın hararet-i kalbinin [*kalp sıcaklığının*] muhtac-ı nüvaziş [*okşanmaya muhtaç*] galeyanlarında büyük bir saadeti mucip oluyordu. Hayatlarını muntazam [*düzenli*], güzel yapmak için pek çok çalışarak yoruluyordu. Melalden azade bir ömür tertip etmek için böyle uğraşıp sonra mükâfatını gördükçe, Süreyya'yı böyle yeniden müştak [*arzulu*] ve pür neşe buldukça, emeline nail olduğundan dolayı mesut oluyordu. İstiyordu ki evin içinde hiçbir şey Süreyya'nın şikâyetini mucip olmasın. İlk günler hazırlık, tedarikat, tertibat ile meşgul geçince artık birbirine benzeyen günler, evin cereyan-ı daimisini [*daimi akışını*] ahzeden [*alan*] mürettep [*düzenli*] günler tevali etmeye [*birbirini izlemeye*] başladı. Fakat bunda bile, bağda geçen son zamanlara nispeten yeni evlenmiş bir zevc ve zevce hararet ve neşesi vardı.

Necip bu hayatın bir başka neşesi oluyordu. Bu halin bir parça yardımcısı da kendisi olduğu için onun da orada vücudu meserretlerini [*sevinçlerini*] biraz daha itmam ediyor [*tamamlıyor*] gibiydi. Onun gelmesini sürurla [*se-*

vinçle] istikbal ediyorlar [*karşılıyorlar*], avdetini [*dönüşünü*] tehir [*geciktirmek*] için tuhaf tuhaf vesileler icat ediyorlardı.

O ilk gelişinden sonra karar verildiği üzere çarşamba günü akşam vapuruyla geldi. Cuma günü sabahleyin dönmek şartıyla kalacağını söylüyordu. Zevc ve zevce [*karı koca*] bu iki günü bir büyük sürur ile telakki ettiler. Onlar daha Necip gelmeden seyranlar [*gezintiler*] tertip etmişlerdi. Bendlerle Beykoz'a gitmek istiyorlardı. Suat "Şimdi Bendler ne güzel olur" diyor, Süreyya "Hele Beykoz Çayırı!" diye mukabele ediyordu. Hemen ertesi sabah hangisine gideceklerini müzakere ediyorlardı. Nihayet üçünün de fikri, öbür sabah erkenden Bendlere gitmekte ittifak etti.

Erken kalkmak için erken yattılar. Ertesi gün güneş karşıki tepelerin arkasında henüz çıkmışken üçü de hazırlanmış, sükun-i sabah [*sabahın sakinliği*] içinde, geceden tembih edilip kapının önüne gelmiş arabalara binmişlerdi. Ve bu mayıs sabahı Bendler seferi üçüne de bir hayali seyahat şiir ve mestîsi [*sarhoşluğu*] verdi. Sabahın ceyyidatı [*tazelikleri*], mayısın son günlerindeki mebzuliyet-i hadaret [*bol yeşillik*] ile yolun etrafındaki çayırların henüz rüzgârsız serin havadaki rükud [*durgunluk*] içinde intişar [*yayılmak*] için nefha [*esinti*] bekleyen rayihaları, arasında gittikleri yeşil gölgeler, daha ilerledikçe ormanlar, azim ağaçların birbirine sarılmış dalları, uzakta birikmiş gölgeleriyle yeşil birer zulmet [*karanlık*] halinde görünen koruların sineleri, hep bu sükun, bu tenhalık, bu parlak sükût içinde, şurada burada oynayan ziya iltimaları [*ışık parıltıları*] arasında kuşların huzme-yi elhanı [*ezgiler huzmesi*], arabadan indikleri vakit içinde kaybolacaklarmış vehminin verdiği hiss-i tevahhuş [*korku hissi*] ile hayattaki rabıtalara takarrüb [*yaklaşma*] his ve ihtiyacı veren mehib [*heybetli*] havuzlar ve sonra avdet.

Öyle ki saat beşte eve girdikleri zaman, sabahın bütün temizliği, yorgunluğun bütün kuvveti ile midelerinin

feryadından başka bir şey duymadılar. Süreyya "Yemek, yemek!" diye gürlüyordu. "Buyrun" dedikleri zaman iki delikanlı şitab ettiler [*koştular*]. Önde giden Süreyya odaya girince "Vay, çilek!" diye bir sayha-yı memnuniyet [*memnunluk çığlığı*] attı. Sonra Suat'a dönerek "Bu nereden böyle?" diye sordu. Suat tebessüm ederek "Çileğini ye de tarlasını sorma, demezler mi?" diyordu.

Latif bir çilek rayihası sofradaki çiçeklerin rayihasının fevkinde [*üzerinde*] pervaz ediyordu [*uçuyordu*]. Necip'e dönerek: "Görüyorsun ya azizim, ne varsa kadınlarda var" dedi, sonra havlusuyla ağzını siler gibi yaparak ilave etti: "Her şeyi bir sır yapmak inadı bile."

Öğleden sonra ne yapacaklarını konuşuyorlardı. Süreyya birdenbire "Eyvah!" dedi, evvelki gün bugün gelmek üzere yelkenli bir sandal tembih etmişti. Çok sevdiği yelken ile gezmek için bir sandal kiralamak arzusunu çoktan tekrar ediyordu. Sandal şimdi Moda'dan gelecekti ve beğenmezse, geri gidecekti. Onun için verdiği sözü unutmak istemiyordu. "İsterseniz siz gidin, ben beklerim." dedi, onlar kabul etmediler. "O halde yarın sabah gideriz" diyordu. Necip döneceğini ihtar ediyordu [*hatırlatıyordu*]. "Sen kalırsın sen..." diyor, Necip makam-ı istinkâfta [*çekimserce*] başını salladıkça Süreyya "Öyleyse zorla..." diye bağlayacağını anlatıyordu.

Yemekten sonra vakit sandal bahsi ile bâhusus[*özellikle*] Süreyya'nın intizarıyla [*beklemesiyle*] geçti. Uzun uzun yelkenden bahsederek ezvâkını [*zevklerini*] methediyor, "Deniz köpükler içinde... Rüzgâr etrafta fişek gibi çatlar. Yelkenler çırpınır. Sandal dalgaların göğsüne mestane yaslanmış, uçmak da değil, yüzmek de değil... Bir hal ki..." diye bitiremiyor, sonra dürbünü gözüne koyup Paşabahçesi koyuna doğru araştırıyordu.

Necip "Ama havasız kalmamak şart" dedi.

Süreyya meyusane [*umutsuzca*] dürbünü bir sandalyeye bırakarak "Ooo, evet. Rüzgâr sizde kaldı mı sandal ölmüş demektir. Hele güneş de olursa hiç çekilmez."

Suat "Ya akıntı?" diye sordu.

Sonra Süreyya buranın rüzgârından, meltemlerinden bahsetti, hem onun istediği bir sandaldı. Kotra değildi. Sandalın kürekleri olduğundan sıkıya gelince yassa [yana yatsa], kürek başka çare olamazdı. "Fakat kotra ile iş büsbütün başka olur" diyordu. Onunla insan deniz ortasında rüzgârsız kaldı mı suların keyfine tâbidir. Akıntı varsa çağanoz gibi yan yan akar, yoksa güneşin cehennemi altında rüzgâra muntazıran [*bekleyerek*] tevakkuf eder [*durur*]. Fakat burası öyle değildi, burada rüzgâr hiç eksilmiyordu. Sonra eliyle rüzgârı göstererek "Şu rüzgâra bak!" diyordu.

Rüzgâr Karadeniz'in bütün tehevvür [*öfke*] ve taravetiyle [*tazeliğiyle*] tepelerden koparak saldırıyordu.

"Bu havada sandal nasıl gelir, kim bilir" dedi.

Sonra akıntı burunlarını düşündü. [Bir kere] Gülerek "Vaktiyle" diyor, bir kere Boğaziçi'ni geçmek için iki gün uğraştıklarını anlatıyordu.

Sandal bahsi sönen bir rüzgâr gibi bîtab [*bitkin*] cümlelerle sürüklenerek bittiği, Süreyya'nın intizarı [*bekleyişi*] artık bir söz söylemeyerek dürbünü elden bırakmamak derecelerine geldiği zaman Necip'le Suat arasında "Artık gelmeyecek" sözü başladı. Suat "Eğer sandal gelmezse, Bey elimizden kurtulamazsın" diyordu. Necip ile bir olarak onu meyus etmek istiyorlardı. Sonra Suat Beykoz'dan bahsetti, orası şimdi kim bilir ne güzeldi! Bu rüzgârda çayırları görmeliydi. "Bize şu fırsatı kaybettirdikten sonra" diyerek nîm [*yarı*] şikâyetli eda ile Necip'e bakıyordu.

Sonra "Canınız sıkılıyor Necip Bey" dedi.

Öbürü gülümseyerek "Galiba biraz" diye göz kırptı.

"Biraz piyano çalalım mı?"

Bu teklif kemal-i minnetle kabul olundu. Onlar piyanoya geçtiler. Süreyya balkonda kaldı.

Necip piyano sözü olur olmaz kendi kendine almak istediği notaları unuttuğunu tahattur ederek [*hatırlayarak*] "Eyvah!" dedi, fakat bu iki gününü o kadar sersem geçir-

mişti ki nota düşünmeye vakti kalmamıştı. Burada geçirdiği günün şu tesiri olmuştu ki hürmet ve muhabbet ettiği ve hürmet ve muhabbet gördüğü mevcutlardan [*varlıklardan*] ayrılıp Beyoğlu'na geçince orada yaşamak onu harap ediyordu. Kendi kendine gelecek sefer mutlaka unutmamaya karar verdi. Görüyordu ki Verdi'nin birkaç operası Suat'ta yoktu. Ondan sonra yeni yapılmış bir iki eser de tabii bulunmuyordu. Mevcutlar arasında gayr-i kabil-i istimal [*kullanılamaz*] olanlara da nişan [*işaret*] koyup yenilemek istiyordu.

Suat piyanoda birkaç gam yaparak "Hangi havaları seversiniz?" diyordu.

Necip notaları karıştırarak gözden geçiriyor, "Aman romans olmasın!" diyordu. Sonra romanslar hakkındaki lakaytlığın [*kayıtsızlığın*] hikâyesini anlatıyordu. Elindeki kâğıtların arasından bir şey ayırıp piyanonun önüne koydu. Suat "Granviya?" dedi, "Âlâ!" dediler. Granviya'yı ikisi de pek seviyorlardı. Necip "Onda her şey var" diyordu, "Şuh, çâlâk [*kıvrak*], mahzun, mahmur... Her tel var." Granviya'dan Faust'a geçtiler ve Granviya valsinden sonra Faust'un valsini mukayese ettiler. Askerler Marşı onu takip etti, Rigoletto Marşı çalındı. Necip mütehalik [*hareketli*] havaları tercih ediyordu. Bu veçhile [*böylelikle*] Trovatore, Ayda marşları teakub etti [*birbirini izledi*]. Necip "Biraz da ağlayalım!" diye Traviyata'yı koydu. "Addio del pasato", "Bu kadar genç ölmek", "Ah belki!" parçaları çalındı. Necip "Verdi girdi mi iş değişiyor. Fakat sizde Verdi tekmil [*tam*] değil." diyordu. Suat kendisinden bestekârların epeyce vakıf olmadığı hayatına dair malumat soruyor, Necip bildiği tafsilatı [*ayrıntıyı*] veriyordu. Öyle oldu ki musiki sükût ederek [*susarak*] yalnız bahsi devam etti. İkisi de şunda ittifak ediyorlardı ki dünyada musiki gibi müessir [*etkili*] hiçbir şey yoktur. Necip için ömrünün en tatlı zamanları yalnız çok mesut olduğu demler değil, musiki ile mest olduğu zamanlardı. Ondan o kadar şiddet ve ibtila [*tutku*] ile mütehassis oluyordu [*duygulanıyordu*].

Asıl ağır musikiden, anlamak için birçok senelik terbiye-yi hususiyeye [*özel terbiyeye*] ihtiyaç olan Gluck, Haydn, Beethoven gibi üstatlardan bahsederek onları dinleyip anlayamadığı için eseflerini anlatıyordu.

Balkona avdet ettikleri [*döndükleri*] zaman saat ona geliyordu, "Hani kotra?" diye gülüşüyorlardı. Süreyya epeyce canı sıkılmış gibi "Belli olmaz ki, belki gece gelir" diyordu.

Suat "Artık herhalde bizi evde daha ziyade hapsedemez ya!" dedi.

"Evet, çıkalım" dediler.

Bu sefer Kavak yoluna geçmişlerdi. Süreyya dakikada bir arkasına bakıp sevahili [*sahilleri*] teftiş etmekten hâli kalmıyordu. Necip gülerek "Sandala mı bakıyorsunuz?" diyor, Suat serzenişle "Beykoz Çayırı'na bakmaz ya!" diye söyleniyordu.

Necip "Evet, yazık oldu, görmek isterdim" dedi.

Süreyya hiddetlendi:

"İşte yarın gideceğiz ya canım!"

Fakat Necip erkenden avdet edecekti. O zaman hep bu söz oldu. Süreyya, Suat rica ediyorlar, yarın da kalması için ikna etmek istiyorlardı. Ve bu o kadar samimi, o kadar halisaneydi [*içtenlikliydi*] ki Necip kabul etti. Zaten İstanbul'a inip yine bunalacak değil miydi?

Sabahleyin Süreyya'nın gürültüsü, bir yabancı ile bağırarak konuşuşu Necip'i uykusundan uyandırdı. Pencereye gidip baktığı zaman iskelede bir sandal ile iki kişi gördü. Herifler şikâyet ediyorlar, gece rüzgâr kesildiğinden Bebek'ten beri kürek çekerek geldiklerini söylüyorlardı. Bu beyaz, kaplama tahtalı, başı kıçı bir, bir sandaldı. Uzun bir seren üstünde cesim [*büyük*] olduğu anlaşılan bir yelkeni vardı. Sandalın, yelkenin temizliği Necip'in pek hoşuna gitti ve Süreyya kendisine berayı tecrübe [*denemek için*] sandala gelmesini teklif edince kabul ederek iki delikanlı sandala bindiler. Rüzgâr hafifçeydi fakat sandal yine iyi yürüyordu. İstihkâmlar'a doğru yükseldiler. Süreyya

eski maharetini göstermek için dümene geçmişti. Merak ederek "Acaba dayanır mı?" diyordu. Oradan Kavaklar'a doğru geçtiler. Avdet ettikleri zaman Süreyya memnundu. Necip, Süreyya ile sandalcıları pazarlıkta bırakarak içeri girdi. Onlar gezerken balkonda dayanmış duran Suat'ın yanına çıktı. O "Nasıl?" diyordu, Necip methetti. Suat "Hava her vakit böyle olmuyor ki..." diyerek salıntı olduğu zaman binilemeyeceğini anlatıyordu. Süreyya da geldi, "Yemek yiyelim de Beykoz'a sandal ile gideriz" diyordu. Sandalı kışa kadar tutmuştu. Şimdi oturup bir küçük bayrak dikmek için meşgul oldular. Bu meşguliyetleri arasında Süreyya hep havayı kolluyor, gittikçe artan rüzgâra bakarak seviniyordu.

Yemekten sonra balkona çıktıkları zaman rüzgârı o kadar muvafık buldu ki bir iki saat geçirip öyle gitmek üzere verilen kararı bozdurmak için uğraşmaya başladı; fakat Suat'la Necip saat sekizden evvel çıkmamakta ısrar ediyorlar, gizli hileler bularak işi tehire uğraşıyorlardı. Nihayet Süreyya aciz kaldı. Sandal sekizden evvel hareket edemedi.

Suat sandala girip oturunca "Ooo, büyükmüş!" dedi.

Dışarıdan küçük görünen sandalın içi pek geniş ve rahattı. Sandalcı yelkenleri açıp tekne rüzgârın önüne dökülünce Duba'ya doğru süratle akmaya başladılar. Büyükdere'nin üstünden güneş onları rahatsız ettiğinden Suat şemsiyesini açtı. Bu siyah, beyaz ve kurşuni renklerden satrançlı bir küçük şemsiyeydi. Necip şemsiyeye, çarşafa, peçeye, eldivene, bu kadın şeylerindeki zarafet ve nehafete [*nahifliğe*] umk-i ruhunda [*ruhunun derinliğinde*] iştiyaklarla titreyen bir meftuniyetle bakıyor, sonra Suat'ın küçük, bir küçük kuş denilecek ellerinin şemsiyeyi tutuşundaki şiire hayran olarak perişan kalıyordu.

Dalgalar açıklarda büyümeye başlamıştı. Sandal bîperva [*pervasızca*] bir tehalükle [*ileri atılışla*] bunların üzerine atılıp tevali [*devam*] eden suların üstünde temevvüc ettikçe [*dalgalandıkça*] Suat'ın gözlerinde bir bulut,

bir endişe ve ızdırap bulutu sebat ediyordu; fakat Duba'dan Selvi Burnu'na doğru büküp rüzgârı pupaya [*arkaya*] aldıkları zaman salıntı kesildi. Süreyya gibi hepsinin de keyfine artık nihayet yoktu. Sandalın etrafından derâguş eden [*kucaklayan*] çırpıntı sesleri, muttarid [*sürekli*] bir musiki gibi terennüm eden su reşaşesi [*çağıltısı*] onları işgal [*meşgul*] etti. Beykoz'un Hünkâr İskelesi'ne vardıkları zaman yarım saat olmamıştı.

Onlar çıktığı halde Süreyya çıkmıyor, ilk hevesle sandalcıya yardım ediyordu. Suat'la Necip rıhtımdan onlara bakıyorlardı. Sonra üçü de beraber çayıra ilerlediler. Evvela rüzgâr onlara çayırdan nefhalar [*esintiler*] getirmeye başlamıştı. Bu birçok çiçeklerin, otların mürekkep bir nefhası, serin, taze, râtıb [*nemli*] rayihasıydı. Biraz sonra çayırın bir kısmını gördüler. Uzaktan burası sarı çiçeklerle bir fulya tarlası gibiydi. İlerledikçe ötesinde berisinde kırmızı, mor, beyaz çiçekler de fark edildi. Mebzul [*bol*] yeşilliklerin arasında mebzul renkler, çiçekler ki tarladan taşıyorlar, rüzgârla dalgalanıyorlardı. Rüzgâr parça parça her dalgadan bir buse-yi rayiha [*koku busesi*] ile mahmul [*yüklü*] estikçe, koylarda koşuşan nefhaların su üstünde hasıl ettiği titremeler gibi perişan temevvücler [*dalgalanmalar*] esiyordu.

Onlar hep "Ah ne güzel!" diye ilerliyorlardı fakat karşıdan görünen büyük yolun mehib [*heybetli*] ağaçları altına çıkıp çayır bütün füshatıyla [*genişliğiyle*] önlerine serildiği zaman nihayetsiz bir hayret ve memnuniyet hissettiler. Bu bir deniz, dalgalarının seyr-i cereyanıyla [*akışseyriyle*] serilen bir deniz istiva [*düzgünlük*] ve azametiyle rüzgârın önünde dalgalanan çayır onları teshîr etti [*hükmüne aldı*]. İlk hisleri memnuniyetle memzuc [*karışık*] bir hayret-i latife oldu.

Çayırların içinde yürümek, otların arasında yuvarlanmak ihtiyacıyla titreyerek, baharın bütün mebzuliyeti [*bolluğu*], hadaret [*yeşillik*] ve rayihası içinde mest ve mesut ilerledikçe derenin öbür tarafındaki tepelere doğru

çayırın yeni ufuklarını görüyorlardı. Bunlar orada bir küçük tepe, beride çayır arasında kıvrılan ve sonra ağaçların içinde kaybolan küçük bir yol, birbirinin omzundan bakan küçük setler, dere boyunu gölgeleyen söğütlerdi. Dere orada feşafeşiyle [*fışıltısıyla*], burada reşaşesiyle [*çisentisiyle*] sukut ediyor [düşüyor], akıyor, bazen otların arasından fısıldıyor, sonra derinleşerek, sükût içinde aktığı fark edilmeyerek düşünüyordu. Bazen bir aheng-i şevkaşevk [*şevkli ahenk*] ile çağlayan bir kurbağa selsebil-i nagamatından [*ezgiler selsebilinden*] sonra bu sükûnların içinde bir tek ah gibi yükselip sükût eden sesler oluyordu. Çayırın asıl otları arasında, bu yeşil zemin üstüne menkuş [*nakşedilmiş*] papatyaların, sarı, mor, kırmızı çiçeklerin birbirine karışan renkleri ara sıra yalnız bir renge inhisar ederek küme küme orada hep beyaz, burada hep mor, ötede hep sarı mevcelerle [*dalgalarla*] köpürüyor, dere kenarı damla damla ağlayan söğütlerin yeşil gölgeleri altında parlak yeşil çimenlerle bir kaliçe gibi seriliyordu.

Süreyya "Oturalım" dedi.

Necip "Yatmalı" diye söylendi.

Hakikat-ı halde [*aslında*] bir galeyan-ı havas [*duygu taşkını*] arasında haykırarak bu otlara karışmak, topraklara karışmak ihtiyac-ı mukavemetsûzuyla [*direnilmez ihtiyacıyla*] muazzeb oluyordu [*azap çekiyordu*]. Kendini en çok medhuş bırakan [*dehşete düşüren*] mehasin [*güzellikler*] huzurunda daima hissettiği ezilmek, ölmek arzusu şimdi daha şedîd [*şiddetli*] ve takatşiken [*takat kesin*] bir taannüdle [*inatlaşmayla*] onu zebun ediyordu. Önden Suat şemsiyesine dayanarak bir aheng-i reftar [*yürüyüş ahengi*] ile yürürken zevcinin koluna yaslanan vücudunu görüyor, her yerde daima, daima aynı iştiyak ve vefa ile sizin olan bir kadın hüsran ve ateşiyle titreyerek inlemek, düşüp ölmek istiyordu. O her aşkta zehirlenmişti. Evvelden kendini sade bir nazarı için feda-yı cana [*canını fedaya*] razı eden bir iki kadın, parası mı yoksa kendisi için mi teslim olduklarında tereddüt ettiği birkaç kız, hayvan

gibi gelip ayaklarının altına, gençliğin önüne yatan dört beş kadın. Hep öyle hürmetsiz, nefret ve istikrah [*iğrenme*] veren aşklar olmuştu. "Sonra evlenmek mi?" diyordu, tanımış olduğu kadınların dördü mü, beşi mi kocalıydılar. Bunların kendisinde bıraktığı tesirleri düşünerek "Evlenmek!" diye omuz silkiyordu.

Çayırın ta öbür ucundaki taş köprüye kadar ilerlediler, orada önlerine başka bir yol, yine gölgeden ibaret bir yol çıktı. Suat "Aman biraz da buradan!" dedi. Bu Tokat[1]'a gidiyordu. Necip bu yolu, nihayetindeki büyük ormanı tarif ederek bir kere buralara geldiğini anlatıyordu. Etraf hep bahçe ile muhattı [*çevriliydi*]. İspinozlar şetaretleriyle [*şenşakraklığıyla*] burasını doldurmuşlardı. Sükûn içinde yanlarından geçen rüzgârın yapraklarla buseleri terennüm ediyordu.

Döndüler, oradan geçen bir adama derenin öte tarafındaki yolu sordular, onun gösterdiği yerden geçtiler. Bu derenin öbür sırtında otların arasında kaybolmuş bir patikaydı ki küçük söğütlerle belli oluyordu. Yanı başından ince, bir kuş gibi terennüm eden ince bir su akıyordu. Burada çayır yüksekten, yolun ağaçlarındaki mehabet [*heybet*], derenin yılankavi şeridi, çayırın bütün renk ve telatum [*çalkantı*] olan sathıyla baygın baygın serpiniyordu.

Necip, onlar galeyandan galeyana, inşirahtan [*ferahlıktan*] inşiraha geçip neşelerinden kuşlar gibi cıvıldadıkça, birçok zaman kendisini pürgû [*geveze*] eden ye's ve melalinin ara sıra yaptığı gibi muzlim ve sükûtu, ruhunu ezen o elîm [*elemli*] melal içinde bedbahttı. "Ya ben! Ben ne yapayım?" Ah niçin o daima böyleydi? Dünyada sükûn ve rahatın hep zâde-yi vehm olduğunu [*vehimden doğduğunu*] görüp kendini te'lîm eden [*elemlendiren*] şeylerin de hep kendi muhayyilesinin [*hayal gücünün*], kendi ihtiyarının [*tercihinin*] icatları olduğunu düşünerek, kendi-

1. Tokatköy mahallesi. (y.h.n.)

ne, ruhuna karşı bir şey yapamadığından, kendini şifayâb etmek [*şifaya kavuşturmak*] için bir çare bulamadığından deliren bir gazap ve tehevvür [*öfke*] hissediyordu. Evvela birden pervaz [*uçmak*] için asumanı [*gökyüzünü*] kâfi bulmayan bir şiir ve hülya, bir ulüvv-i emel [*emel yüceliği*], bir ismet-i arzu [*arzu temizliği*] ile boğulur, o zaman bir hiç için canını verecek hale gelirdi. Fakat sonra, yine o hiçlerden biriyle bütün hâhiş-i pervazı [*uçma isteği*] mecruh olur [*yaralanır*], bütün tahlili, her şiiri bir ceriha yapan hassa-yı tedkiki [*inceleme özelliği*] uyanır, hayatın, dünyanın, insanların, ruh ve kalbin ne olduğunu soğukkanla, kendine karşı bile düşmanca, bir zerre-yi şiire [*şiir zerresine*] mağlup olmayarak, arzularının ne iğrenç, emellerinin ne gülünç, muvaffakiyetlerinin ne miskin, bütün saadetlerin, neşelerin, ne kadar süslü olursa olsunlar ne mundar olduğunu düşünmekten mütevellid [*ileri gelen*] ye's [*umutsuzluk*] ve fütur [*bezginlik*] ile harap olur, sisli, küflü kalırdı. Ah, ara sıra ruhunu ra'şedar-ı heyecan eden [*heyecanla titreten*] o meyl-i safvet ve şiir [*temizlik ve şiirmeyli*] daimi olsaydı! Herkes gibi o da hayatı sade, ilk renkli masum gözlerle görseydi. Hayat onu kollarının arasına alıp tırnakları, dişleri ile paralayarak bu hale getirmemiş olsaydı.

"Hâlbuki" diyordu, evet, bilirdi ki ona sükûn ve şiir ne kadar lazımsa, ruhunda fırtınaya, zulmete [*karanlığa*], esrara [*sırlara*] da öyle bir iştiyak-ı amik [*derin istek*] vardı. Bu sükûn devrelerinden sonra ra'd ü berke [*gök gürültüsü veşimşekle*], tehevvür ve fütura da muhtaç olacağını bildiği için başını eğerek "Hâlbuki..." diyordu.

Şimdi de tabiatın bu feyiz ve güşayişi [*açıklığı*] içinde, su ile şişkin toprakların, otların, çiçeklerin nafiz [*nüfuz edici*] rayihalarıyla bütün havassı [*duyguları*] galeyan ederek onu ateşin [*ateşli*] bir tehalükle [*can atışla*] lerzedar-ı ihtiras etmişti [*ihtiras içinde titretmişti*]. Her şeyin böyle müzehher [*çiçekli*] ve muattar [*kokulu*] olduğu, önünde böyle fısıldayarak giden bir zevc ve zevce bulun-

duğu bir zamanda ta umk-i ruhunda [*ruhunun derinliğinde*] titreyen bir ihtiyac-ı elîm [*elemli ihtiyaç*] ile beğenmemekten, iğrenmekten kadınsız geçen mahrum hayatının bütün ihtiyac-ı akimi [*kısır ihtiyacı*] ile saadet arzularının taştığını hissediyordu. Fakat onda sevaik-i sairesini [*diğer etkenlerini*] muattal bırakan dimağiyet [*düşünce yapısı*] şimdi yine hücum etmiş, kendisi Süreyya'ya benzemediği için onun gibi mesut bir hayat-ı zevciyeye [*koca hayatına*] nail olmuş olsa bile, yine icad-i âlâm edeceğini [*elemler çıkaracağını*], hem bu hayatın da kim bilir ne kirli, ne acı köşeleri bulunduğunu düşünmeye sevk etmişti.

"Evet, kim bilir sizde de neler vardır? Uyuyan yahut gizlenmiş neler vardır?" diyordu.

Ah eğer Suat ve Süreyya arkalarında bastonuyla otları kırbaçlayarak gelen, ara sıra birkaç sözle muhaverelerine [*konuşmalarına*] iştirak yahut gördükleri şeyler hakkında bir mülâhaza [*görüş*] beyan eden ve hatta şen görünen Necip'in ruhundan neler geçtiğini şüphe etselerdi, onu ne kadar iğrenç bulurlardı ve Necip, işte kendisi de kendinden iğreniyor ve asıl onu bu muazzeb ediyordu [*azap veriyordu*]. Yine o dimağiyetin [*düşünce yapısının*] sesi yükselerek "Lakin herkesin hayatında da böyle başkalarının iğrenç bulacakları anlar vardır!" demek istiyordu. Fakat onu öldüren herkesten ziyade kendisinin fenalığıydı. Kendine hürmet edememek kadar onu muazzeb eden hal yoktu. Kendinden korktuğu, zulmet-i ruhundan [*ruhunun karanlığından*] bir tehâşî-yi istikrah [*iğrenme korkusu*] duyduğu zamanlar "Ah ne mülevves [*kirli*] bir muammayım!" diyerek kendindeki bu iki ruhu, bu bazen hep mavi ve saf fakat ekseriya böyle hûnâlûd [*kanlı*], mundar maneviyetleri düşünür, daimi bir ses olmak üzere içinden kendine "Canavar!" diye hitap eden bir vicdan bulurdu. Etrafında hep seyyiat [*kötülükler*], behîmiyet [*hayvanlık*] görmesi bunları kendinde bulmak kadar onu öldürmüyordu. "Kendi o kadar

meftun-i maâli [*yüceliklere tutkun*] olduğu halde bu mesaviden [*kötülüklerden*] tecerrüd edemezse [*soyutlanamazsa*], başkaları ne olur?" diye düşünerek kendinden kaçmak ister, masumiyet-i behîmiyet [*hayvanlık masumluğu*] ile zincirlenmiş gibi onda daima boğuşurlar, hiçbir zaman yapmadan evvel, yaparken ve hele sonra ateşler içinde yapmadan başkalarının sevk-i tabii [*içgüdü*] ile yaptıkları adi fenalıkları bile yapamazdı.

Birden Suat döndü "Susuyorsunuz siz" dedi.

Necip bir yalan bulmak için sıkılarak "Şu yola bakıyordum" dedi. Sonra ilave etti: "Galiba gelirken gördüğümüz küçük tepeye çıkıyor. Neydi o, o Selvi Burnu mu diyorlar, ne diyorlar?"

Suat şemsiyesiyle göstererek "Şurası mı?" diye sordu.

Süreyya kopardığı bir çiçeği ceketinin iliğine iliştirmekle meşgul "Ha, Selvi Burnu" dedi, "Gidelim mi? Zannederim daha vakit var."

Ve oraya çıktıkları zaman rüzgârın sönmüş, denizin sîmin [*gümüşten*] bir rehavet ile bayılmış olduğunu gördüler. Zeminin temevvücatı [*dalgalanmaları*] dağıldıkça içeri doğru tepeler, gittikçe silsilenen bayırlar, sonra dağlar hasıl ediyor ve her noktası tatlı yeşil bir çimenle serapa [*baştanbaşa*] mestur [*örtülü*] görünüyordu. Oradan ta Hisar'a, Kanlıca'ya kadar görünüyor, ikisi arasında akan mavi suların dumanları içinden Boğaz'ın bükülerek, kıvranarak dolanan yolu fark ediliyordu. Güneş Tarabya'nın üstünde, bir aynada görülüyormuş gibi göz kamaştıran ateş-i beyazıyla [*beyaz ateşiyle*] bir güneş değil, hudutsuz, şekilsiz bir levha-yı duzahî [*cehennem tablosu*] gibi ufku bekliyordu. Kıyıdan geçen bir römorkörün batî adım [*hafif yolla giden*] sesleri sayılıyor, ılık hava nefhasız [*esintisiz*], mevcesiz [*dalgasız*] uyukluyordu.

Suat biraz yüksek olan kenara yaklaşmış, "Ooo!" diyordu. Hep oraya gittiler. Sığ sahilde kaya parçalarını gösteriyordu. Buranın camgöbeği kumları üstünde denizin kıvrımları gümüşlenerek hareleniyordu. Ka'rındaki

[*dibindeki*] en naçiz taşlar bile elle gösterilerek sayılacak kadar berrak olan deniz gitgide yeşili mavileşerek uzanıyor, kırmızı rengiyle denizi boyayan dubadan sonra karşı sahile gittikçe kâh yeşil, kâh mavi, kâh mor uzanıyordu.

Suat gülerek ve burundaki taşları, suyun altında görünmeyen kayaları göstererek "İşte şurası Tehlike Burnu!" dedi. "Bütün gemiler Boğaziçi'nin dehşetli fırtınalarında buradan korkarlar.

Necip soruyordu:

"Acaba sandallar da mı?"

Süreyya karşıda Büyükdere rıhtımı önünde durularak dere gibi sahilin bütün binalarını âgûş-i in'ikasına [*yansıma kucağına*] almış denizden başını çevirip bakarak güldü:

"Galiba yalnız sandallar... Hatta râkid [*durgun*] havada bile... Zannederim asıl râkid havalarda... Baksanıza.."

Eliyle geniş bir hat çizerek bir mevcesiz [*dalgasız*] denizi, bir nefhasız [*esintisiz*] semayı gösterirken Suat gülüyor, Necip'e bakıyordu:

"Gemici Bey keşif yapıyor, harita çizecek olmalı."

Süreyya omuzlarını kaldırdı:

"Unutuyorsunuz ki sandal yürümek ve bizi taşımak için rüzgâra muhtaçtır. Şimdi nasıl gideceğimizi düşünün. Bakınız püf yok..."

Suat dudak büktü:

"Kürekleri siz çektikten sonra... Zira dünya şahittir ki bu işin içinde hiç suçsuz iki kişi varsa Necip Beyle biz ikimiziz."

Süreyya düşünüyor, bir karar veremiyordu. Sonra dedi ki:

"Buradan kürekle Tarabya'ya geçer, oradan bir arabaya bineriz. Sandalı da bırakırız, Yenimahalle'ye ağır ağır gelsin."

Necip başını sallıyordu. Acaba akıntı müsaade edecek miydi? Tarabya'ya geçmek için galiba biraz yükselmek lazım gelirdi. Ya sonra?

Suat gülüyor, "Gemici Bey akıntıyı unuttu!" diyor, Süreyya'nın müdafaa-yı fikir [*fikrini savunmak*] için söylediği sözleri gürültüye, haksızlığa boğmak için uğraşıyordu. Süreyya haykırarak "Yenimahalle'ye kadar çıkmak daha kolay değildir ya!" demek istiyordu. Sonra karar verildi ki bu sahilde sular yukarı olduğu için yükselecekler, oradan Yenimahalle'ye kürekle geçeceklerdi.

Suat şemsiyesini sallayarak:

"Herhalde şimdiden sandala girmeliyiz. Yoksa bu gidişle galiba yemeği denizde yiyeceğiz."

Sonra yürürken kocasının koluna girip eliyle şurada burada rüzgârla atılmış kalmış olan tül dalgaları gibi dumanları göstererek ve bir seda-yı mahremiyetle [*mahremiyet sesiyle*] sokularak "Bunlardan korkmuyor musunuz?" diye sordu.

Süreyya bu sesten, bu sokuluştan memnun "İşte kadınların gemiciliği bu kadar olur" diye eğleniyordu. Onlar sade ağırlık vermeyi bilirler, hele yorgun olurlarsa. Başka çare yok Suat, gemici karısı gemici olmalıdır. Yoksa ben kürek çekerken yalnız safra olmayı elbet sen de istemezsin.

"Eğer gemicilik rüzgârsız kalıp geceyi denizde geçirdikten sonra yağmura tutulup hastalanmaksa.."

Süreyya gülerek "Ah kadınlar" dedi, "Eksik söyledin Suat. Bir kere gelecek belalardan bahsettiniz mi, merdiven gibi yükselerek arkası gelmez. Hasta olmak, yataklarda sürünmek, hortlamak.. Sonra, ne bileyim, gebermek demeliydin. Allah insanı sizin elinize düşürmesin, hele dilinize hiç..."

Suat kolunu kurtararak ve şuh bir hande [*gülüş*] ile dişlerini göstererek "Elimiz mi, dilimiz mi?" diye tekrar etti. "Bizim elimize ha. Lakin bizim elimiz olmasaydı, siz ne olurdunuz bilir misiniz?"

Süreyya şüphedar [*şüpheli*] bir surette başını sallayarak istifsar ediyordu [*soruyordu*].

Suat saydığı şeyleri anlatmak için yüzünde infialatı [*tepkileri*] göstermek isteyerek "Şu burundaki kayalar kadar vahşi, somurtkan, sümsük..."

Süreyya kahkahalarla gülerek "Aman neler neler" diyordu. Sonra ciddiyetle döndü, "Ya siz?" dedi, "Ya siz?"

Karı koca tekrar yan yana geldiler. Necip onların söylediklerine artık dikkat etmeyerek kendi kendine "Evet sizin elleriniz!" diyordu, "Ben de onun için mi böyle vahşiyim acaba?". Sonra başını sallayarak "Beni bu hale getiren sizin elleriniz, o sizin nescindeki [*dokusundaki*] nezakete [*nazikliğe*], kadınlığa bakarak insanın ağlamak istediği güzel kadın elleri değil mi?" diye düşünüyordu. Fakat acaba harap eden eller olduğu gibi şifa, hayat veren eller de var mıydı?

Sonra Suat'a bakarak içinden "Acaba senin ellerin gibi ulvi eller bu yaraları sarabilir mi?" diye soruyordu. Eğer Süreyya da kendi gibi bir makhûr-i hayat [*hayat tarafından kahredilmiş*] olsaydı, Suat gibi bir kadının öyle bir yarayı tedavi etmekte tesirini görecekti fakat Süreyya kendini neşelerinde, saadetlerinde bile öldüren o hastalığın zehrinden salim bir ruh, temiz, bîhaber [*habersiz*] bir ruhtu.

Birdenbire Suat tevakkuf etti [*durdu*], kocasıyla konuştuğu sözde devam ederek yanlarına gelmesini bekledi, "Allah aşkına Necip Bey" diye iddialarına iştirakini [*katılmasını*] rica ediyordu. Erkekler mi olmasa kadınlar fena olurdu, kadınlar mı olmasa erkeklerin hali yaman olurdu? Bunu soruyor, cevabını merakla bekliyordu.

Necip gülerek dedi ki:

"Bütün fikrimi söylemekliğime müsaade eder misiniz Suat Hanım? İkisi de olmasa daha iyi olurdu. Fakat şimdi mademki ikisi de mevcut, ona göre fikir vermeli. Erkeğine, kadınına göre bu babda [*konuda*] muhtelif fikirler verilebilir. Erkekler var ki olmasalar iyi olmazdı fakat kadınlar da vardır ki olmasalar hiçbir şey olmazdı. Elem de, saadet de..."

Suat dönerek Süreyya'ya "Gördün mü?" diyordu.

Necip devam etmek istedi:

"Fakat sonra öyle kadınlar da var ki..."

Süreyya gülerek Suat'ı cebrediyor "Mâbadı [*arkası*] var, mâbadı var, onu bekle" diyordu.

Onlar iddialarında devam ederek, gülüşerek, haykırarak devam ediyorlardı. Necip arkada sersem, perişan gidiyordu. Kadınlar... Onların hepsinden şüphe etmek... "Ah, hıyanet!" diyordu. Şimdi, daha şimdi Suat'ın kendine bakan gözlerindeki derin, nâmütenahi [*sonsuz*] ismet, kendi mülevves [*kirli*] muhayyilesinin bile bir şaibe göremediği o temiz sema-yı safvet [*temizlik yüzü*] onu eritmiş, ruhunu ezmişti.

"Bu nazar, bana dünyada böyle nazarlar da var. Ah bana böyle bir nazar, bana böyle bir sema. Ben kurtuldum" diye inliyordu.

O zaman bazen ilk şebabındaki [*gençliğindeki*] gibi bir Necip olup sevk-i hülya ettikçe [*hayale daldıkça*] düşündüğü o ruhunun zevcesini, emelinin zevcesini, hep memleketlilerden tecessüm ettirdiği [*göz önüne getirdiği*] o genç kızı düşünmeye başladı. Bütün muhayyel [*hayal edilen*] güzelliklerle süslediği halde bile ona bu kadar saf ve rakîk [*ince*], bu kadar pâk ve pür nur bir nazar verememişti. Suat elbette onun kadar güzel olmadığı, onun kadar mükemmel bulunmadığı halde de böyle hayalinin yetişemediği mehasine [*güzelliklere*] malikti [*sahipti*]. Onun ruhu ne kadar, ah ne kadar temiz olmak lazım gelirdi!

Şimdiye kadar böyle kendini ismetiyle, sükûn ve hilmiyle, iyiliğiyle teshir eden [*büyüleyen*] gözler görmediğini düşünerek "Ya nerede göreceğim?" diyordu. Hep tanıdığı kadınları düşündükçe ya sefaletin sevkettiği baha-yı iffet [*iffet pahası*] olan servet ve tantana içindeki kızları yahut salon hayatının sevaik-i muhtelife [*çeşitlietkenlerle*] ile solmuş müteehhil [*evli*] kadınlarını görüyor, "Levs [*pislik*] içinde ismet aramak... Bulunmayacağı tabii

olan bir de inci saydetmek [*avlamak*]" diye gülüyordu. Böyle meyl-i maâli [*yüceliklere meyil*] ile kocasına rabıtasıyla pâk ve münevver [*aydınlık*] kalmış kadınların ne kadar nadir olurlarsa olsunlar, niçin bulunmayacağını kendi kendine soruyordu.

Sonra şüphe tekrar tırnaklarını çıkarıyordu. Namus ve ismet hakkında bir sürü muhrip [*tahrip edici*] nazariyeleri vardı ki kısmen mütalaatından [*görüşlerinden*], kısmen müşahedatından [*gözlemlerinden*] mütevellid [*kaynaklanan*] şeylerdi. Bunları tatbik etmek istiyordu ve böyle safvet ve melekiyetin [*melekliğin*] mümkün olmasını, bunun kendine tesadüfünü kabul etmediği halde de bu safvet ve sükun içinde ruhundaki ihtiyac-ı mechuliyetle [*bilinmezlik ihtiyacıyla*] ne yapacağını düşünüyordu.

Birdenbire Suat yine döndü: "Canım, siz hâlâ susuyorsunuz" dedi.

Bu, sandalın iskelenin yanında göründüğü zamandı. Süreyya ilerlemiş, sandalcıya işaret etmişti. Arkadan Necip'le Suat rastgele konuşarak gelirken Süreyya'nın sandala atlayıp yelkenlerle, iplerle meşgul oluşuna bakıyorlar, gülüyorlardı.

Suat Süreyya'ya seslenerek:

"Nafile Bey, nafile!" diyordu. "Herkes cezasını çekmeli. Küreklere sarılmaktan başka çare yok."

Necip sandala girmek için Suat'a muavenet [*yardım*] ederek:

"Hava bu kadar durgun olunca, onu galiba hepimiz yapacağız."

Palamalarları çözdüler, sandalcı kanca ile rıhtıma dayandı. Yelken bir dalgalanarak sandal denize açıldı ve ilk hız geçtikten sonra tevakkuf etti [*durdu*].

Süreyya gülerek "Çala kürek bakalım... Suat sen de dümene geç" diye kürek çekmeye teşebbüs etti.

Suat başını sallayarak ve dümeni kullanmak için şemsiyesini bir salim yere koymaya çalışarak "Şemsiyemi koymak için yer bulmak kabil değil ki" diyordu.

Kürekler o kadar büyüktü ki kolay idare edilmiyordu. Süreyya bunlarla uğraşırken "Kürek çekmiyorsun ya, şükret!" diyordu. Sandal ağır ağır ilerledi.

Suat birdenbire "Oh, bakınız" dedi. Güneş Büyükdere koyunun üstünde hafif dumanlar arasında bir kırmızı billur gibi mehib [*heybetli*], kararıyordu. Etraflarını serin bir deniz havası keskin rayihasıyla sarmıştı. Deniz uzakta, bir pervane sesiyle homurdanıyor, arkalarında Tarabya'ya doğru bir gümüş incilasıyla [*parlaklığıyla*] halim ve munis temevvücleriyle [*dalgalanmalarıyla*] akıyordu.

Tekrar kürek başladı. Süreyya ara sıra Suat'a dümeni anlatıyordu. Suat "Böyle mi?" diye itaat ediyordu. Selvi Burnu'na kadar böyle yükseldiler. Necip "Tamam on sekiz dakika!" dedi. Biraz daha gayret ettiler.

Suat "Siz gurubu görmüyorsunuz ki" diyordu. Şimdi Büyükdere koyu bir incila-yı ateşin [*ateş rengi parıltı*] ile kadifelenmişti. Güneş Bendler'in vadisi üstüne iyice inmiş, köşe bucağı dumanla, zulmetle [*karanlıkla*] mâlamâl [*dolu*] olan hadaretlerin [*yeşilliklerin*] fevkinde dumanlarla boğuşarak, hûnin [*kanlı*], ebrâlûde [*bulutlu*], bütün kursu ile titreyerek nüzul ediyordu [*iniyordu*].

Necip "Nur içinde yüzüyoruz!" dedi. Suat ilave etti: "Duruyoruz demek icap eder." Tekrar küreğe asıldılar. Dalgalardaki elvan [*renkler*] gittikçe morararak sönüyor, deniz bir cam rükûdu [*durgunluğu*] ile uzanıyordu.

Arkalarında tufandan gelme bir ses inledi. Hep birden uyandılar, mehib [*heybetli*] bir geminin bir canavar, bir kıt'a-yı arz [*yeryüzü kıtası*] savletiyle [*saldırısıyla*] üzerlerine doğru geldiğini, pervanenin kestiği suyun mehib bir şelale homurtusuyla inlediğini gördüler. Suat sararmış, dümeni şaşırmıştı. "Aman vallahi battık!" diyordu. Süreyya'nın verdiği kumandayı yanlış yapıyordu. Süreyya sıçradı, dümeni bastı, küreklere sıkı asıldılar ve gemi ancak on metre açıklarından, kestiği suyun içinde tahtülarz [*yeraltından gelen*] gürültüler çıkıyor gibi korkunç, cana-

varca geçti. Süreyya Suat'a gemiyi göstererek "İşte erkekler olmasa kadınlar ne olurdu? Bak..." dedi.

Suat başını sallayarak "Zarar yok, yok fakat yalnız kalsam bu tekne ile ben buraya çıkmazdım ki" diyordu. Necip "İşin doğrusu yine benim söylediğimdir. Ne biri, ne diğeri" dedi.

Yenimahalle daha uzun sürdü.

Eve girdikleri zaman yorgunluğun, intizarın [*bekleyişin*] sevkiyle o rahat hepsine adîmüttasavvur [*tasavvur edilmez*] bir saadet gibi oldu. Yemek bir buçuğa kadar bekleyen mideler tarafından kemal-i minnettari ile [*minnettarlıkla*] kabul edildi. Necip'le Suat bir olmuşlar, sandal bahsini bir tarafa itmişlerdi. Bunun için Süreyya hiç o bahse yanaşamıyor, onların yanında hep mağlup oluyordu. O asıl "Bugün aksi oldu, bir de rüzgârlı havalarda" demek istiyordu fakat Suat "Bir daha mı? Bizi elbet bu kadar safderun [*saftoron*] zannetmezsin!" diye gülüyordu. Süreyya "Size akşama kadar burada oturup onda gidelim demedim mi ya? Herkes bilir ki rüzgâr guruba doğru söner" demek istiyor fakat Suat'ın çatalını kaldırıp "Sükût!" diye tahakkümüne gülerek razı oluyor, boynunu bükerek "Hakkınız var" diyordu.

Yemekten sonra yine bu bahis oldu. Suat sandalı, yelkeni, denizi, rüzgârı hep Süreyya'ya veriyordu. Öteki kemal-i şükranla kabul ederek yalnız gezmenin iyiliğini anlatıyor, perestiş ettiğini [*taparcasına sevdiğini*] söylüyordu, "Sen önde otur da muhallebi pişir" diyordu.

Kamer [*ay*] bu gece hilal-i masumuyla [*masum hilaliyle*] o kadar saf ve bakir, deniz o derece râkid [*durgun*] ve atlastı ki sükût ve hayret galebe etti [*baskın çıktı*]. İnce hatt-ı nuruyla [*ışık çizgisiyle*] lacivert semanın a'mâkından [*derinliklerinden*] lacivertleşiyor, nuruna biraz zulmet sereyan ediyordu [*karışıyordu*]. Sonra mavi dumanlar doluyordu. Uzun uzun bu dumanların altında âşıkane kamere bakan dûrâdûr [*çepeçevre*] tepelerin hüznüne karşı sükût ettiler. Mehtap balkona çatının gölgesinden

geçerek sönük ve muhtazır [*can çekişir*] girebiliyordu. Birbirlerini bir gölge gibi fark ediyorlardı.

Süreyya bir uzun sandalyeye uzanmış, gözlerini bir yere dikmiş, düşünüyordu. Suat balkonun bir direğine dayanmış bakıyordu. Necip bu ılık gecenin nefesleriyle gelen gaşy [*kendinden geçiş*] içinde dalgın, bütün bugünkü tefekküratından [*düşüncelerinden*] geçip neticede karar kılarak öyle bir kadın için derin iştiyak hisleri içinde dalıyor kalıyordu. "Uyuyor musun?" diye bir sesin fısıldadığını hissetti, titredi, Suat'ınhitabına başını kaldırıp bakınca bunun kendine değil, zevcinin sandalyesine eğilmiş, ona sorduğunu gördü.

Bu seste öyle bir hararet-i derâguş [*kucaklama sıcaklığı*], öyle hatırat-ı ezvâk [*zevk anıları*] ile lerzan [*titreyen*] bir aheng-i mahremiyet [*mahremiyet ahengi*] vardı ki bütün bu zevc ve zevce samimiyet ve saadetini gösteriyordu. Birbirine böyle "sen" diye hitap etmenin bahtiyarlığını şimdi anlamış, kendine hitap ediyor zannettiği Suat'ın sesindeki hararet onu eritmişti. Şimdi bu hitabın kendine olmadığını anlamaktan mahzun, makhur oldu. Ah bulsaydı, kendine de bu sesle, bu nazarla "sen" diyecek kadını bulsaydı!

Onlar zulmet içinde birbirinin koluna girmişler, "Müsaade var mı?" diye çekilmek için ondan izin istiyorlardı. Yalnız kaldığı zaman kalkıp ilerledi, balkonun kenarına dayandı; "Evet, bu nazarı, bu sesi, bu kadını bulabilsem" diye tekrar etti.

Etraftan sereyan eden [*dağılan*] beyaz bir sis hattı sahillerin yanından alçak, batî [*ağır ağır*], sokuluyor, deniz hatt-ı sîmîn-i mehtab [*mehtabın gümüş çizgisi*] altında karanlık, vahşi, sükût ediyordu. Bu sükûtun içinde, zulmet içinde donuk beyazlığı fark edilen sis ile ötede iltima eden [*parlayan*] gümüş hatta karşı muzlim bir ses, bir ishakın feryadı muntazam, enîndar [*iniltili*] sürükleniyordu. Birdenbire kendini bu yalnız sesle, sesin enîn-i derûnî [*iç-*

tengelen inilti] ile o kadar uygun buldu ki uzun uzun onu dinledi.

"Evet, tıpkı ben" diyordu, "Eğer bütün ızdıraplarım bir ses bulsaydı, hiç şüphe yok ki bu kadar vahşi, bu kadar merdümgüriz [*insanlardan kaçan*], bu kadar bedbaht olur, bu kadar meyus ve muzlim olurdu."

Ve tekrar yatmak, tekrar yalnız odasına gidip uyumak lazım geliyordu. Bu hayat ona ân-ı idamını [*idam ânını*] bekleyenlere mahsus bir betaet-i katilane [*katilce yavaşlık*] ile geliyordu ve nasıl onların ruhu ara sıra birdenbire yerlere sürünerek ölen ümid ra'şeleriyle [*titremeleriyle*] çırpınırsa, kendinde de derûnî bir ra'şe, ruhunda birdenbire tarümar olan bir emel, bir kadın emeli o sesin, o nazarın kadını hakkında bir muvaffakiyet arzusu titriyor, titriyor, onu bîtab [*bitkin*] bırakıyordu.

Altı

Suat ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp yeşil köpüklü denizde beyaz yelkenliyle uçan kotraya bakarak dalgın, yalnız, meşguldü. Kalbi daimi bir halecan ile onu işini bırakıp gözleriyle sandalı takip ve taharriye [*aramaya*] sevkediyordu. Süreyya'nın verdiği teminata rağmen şiddetli rüzgârlarda teknenin devrileceğinden korkuyordu.

Sandalın geldiği gündenberi Süreyya rüzgâr buldukça fırsatı kaçırmıyor, hemen balkona çıkıp sandalcıya sesleniyordu. Bu ses Suat'ın şimdi kâbus-i hayatı [*hayat kâbusu*] olmuştu. Sükûn-i hayatında [*hayat sakinliğinde*] bir fırtına merhametsizliğiyle tekerrür ediyordu [*tekrarlanıyordu*]. Evvela beraber bulunmak için beraber çıkmak istemişti fakat deniz onu harap ediyor, günlerce sersem bırakıyordu. Onun için burada karşıdan onun gezdiğine bakarak bin halecanla beklerdi. Kendini aldatmak için eline aldığı dikiş bazen dalgınlıktan yanlış oluyor, sonra sökmeye mecbur kalıyordu. Süreyya her zaman kendini götürmeye uğraşıyordu. Evvela bir iki gün ilk sersemliklerin geçtiğine güvenip, onun sözünden de çıkmak istemeyerek gitmişti fakat tekerrür ettikçe baş dönmesi o kadar çoğalmıştı ki artık mümkün değildi. Hatta havalar iyi oldukça bile tahatturuyla [*hatırlamasıyla*] midesi bulanıyordu.

Eğer tehlikeden korkmasaydı, Süreyya'nın kendini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı; onun canının sıkılmasından pek endişe ediyordu. Hayatını sade kendi huzuruyla işgal [*meşgul*] edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta umk-i rûhunda [*ruhunun derinliğinde*] sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak sükût ve sabretmişti.

Buraya geldikleri zaman sandal bahsi olmadığından, yenilik ile bir güşayiş [*rahatlık*] ve heves hâsıl olmuştu fakat her gün o revnak [*canlılık*] biraz daha soluyor, o güşayiş biraz daha teverrüm ediyor [*veremleşiyor*], her gün biraz daha iniyordu. Bazen bunun sonunu bir çukur gibi, hayalinde birden kararan nihayetsiz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir ra'şe-yi hiras [*korku ürperişi*] ile üşüyerek melûl kalıyordu.

Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, dimağını yırtarak geçen bu fikir üzerine "Ne yaparım Yarabbim, ne yaparım?" diye düşündü. Ne olacağını kat'i [*kesin*], muhakkak olarak görmemekle beraber o çukur hissi onu tedhiş ediyordu. Bu korku ona sade Süreyya'sız, onsuz kalmak suretinde tecelli ediyordu.

Tekrar başını kaldırıp denize baktı; gözleriyle uzun uzun sandalı aradı ve onu nihayet orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak, bir tarafa eğilmiş yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Süreyya'ya şikâyet edemiyor, onu menetmek istemiyordu. Kendisi anlasaydı, ah Suat'ın kalbinde ne elemler, ne hasretler olduğunu anlasa da öyle hareket etseydi!

Evde kalırsa daha ziyade canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söyleyemiyor, muğber olacağından [*güceneceğinden*], hiddetleneceğinden korkuyordu. Fakat bir gün sandaldan da bıkacak değil miydi? Sandal da onu sıkacaktı, o zaman ne yapacaktı?

Tekrar o yara, o küçük yara feryat etti. Ah niçin ona kifayet etmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu?

Erkek kalbi kadınların kalbinden ziyade talepkâr olmak bir haksızlık değil miydi?

Buna karşı sükût ve tahammülden başka yapılacak bir şey olmadığını düşünmek ve sükût ve tahammülün bu kadar güç olduğunu görmek onu eziyordu. Evvelden ricaya lüzum göstermeyen Süreyya şimdi gittikçe tezayüd eden [*artan*] bir mülatafa altında her arzusuna karşı gelebiliyor, Suat'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu. Bu latife her türlü zevahiri [*görünüşü*] hüsn-i muhafaza ederek [*iyi koruyarak*] işi ciddiyetten kurtarıyordu. Ne olursa olsun, ricası kabul olunmuyor ve arzusuna muhalif şey yapılmış oluyordu. Hâlbuki onun için Süreyya'nın daha vücut bulmamış arzularını bile gözlerinden okumak bir zevk, bir saadet mertebesinde bir şeydi.

Bazen kendisini böyle muzdarip, şikâyete salâhiyettar [*yetkili*] addetmek bir haksızlık olduğunu iddia etmek isterdi fakat küçük bir takım hadisat [*hadiseler*] yalnız teakub ve tevalilerinden [*birbirini izlemesinden*] mütevellid bir netice itibarıyla kendini muzdarip ettikçe bu iddia sükût ederdi. Kendinde zevcine karşı bazen bir iğbirar [*gücenme*] görüyor, sonra böyle biriken iğbirarların Süreyya'nın bir ân-ı samimiyeti ile bir nüvazişi [*okşaması*] ile mahvolduğunu görünce, ona ufak haksızlıkları için değil, nüvazişsizliği için münfail olduğunu [*kırıldığını*] itiraf ediyordu.

Hizmetçi kızın "Necip Bey geldi" demesi bu yalnızlık, bu endişe arasında ona birden sevinç verir gibi oldu. O kadar bunalmıştı ki Necip'in bu ansızın gelişi onu pek memnun etti; "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz vallahi!" diyordu. Necip elinde bir tomar kâğıtla ayakta durarak Süreyya'yı soruyordu. Suat, eliyle denizi gösterdi. Necip "Hâlâ sandal paralanmadı mı, Allah aşkına?" dedi. Suat "Aman ne diyorsunuz?" diye kalbini tutuyordu. Necip gülerek "Yok efendim, hani şu bir gece bir bora çıkar da..." diye ihtiyatsızlığını tamire uğraşıyordu.

Suat "Çağıralım mı?" diye balkona geçerek elinde dikmekle meşgul olduğu gömleği karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun salladı. Necip "Acaba gördü mü?" diye soruyor, Suat sükût ederek Süreyya'yı çağırmak için bir bahane bulduğundan memnun, bu memnuniyet için Necip'e müteşekkir, ara sıra durup sonra tekrar sallıyordu. Birdenbire sandalda bir başka hareket müşahede olundu. Yelkenin yapraklayarak[1] sandalın döndüğünü, sonra oradaki buruna doğru gelmeye başladığını gördüler.

Suat "İşte geliyor!" dedi.

Necip elindeki kâğıtları sallayarak kendini göstermek istiyordu.

Beklerken oraya oturdular. Necip niçin beraber çıkmadıklarını soruyordu. Suat bu suale hafifçe kızararak ve sebep söylenince Süreyya'nın o halde bile kendini yalnız bırakmasını istiğrabla [*garipsemekle*] telakki etmesinden utanarak "İşim vardı da..." dedi, sonra yalan söylemekten daha mahcup, ilave etti: "Denizde tutuyor da..." ve sonra kızardığını göstermemek için "Onlar ne?" diye kâğıtları gösterdi. Necip elindekileri uzatarak "Sizin için" dedi.

Suat kâğıtları açmakla meşgulken, Necip ayakta ona bakarak şu notalar için ne kadar telaş ettiğini düşünüyordu. İki seferdir unuttuğu için bu sefer mutlaka getirmeye karar vermişti. Sabah vapuruyla Boğaziçi'ne gitmek niyetindeyken vapurda aklına bunlar gelince dönmeye mecbur olmuş, Beyoğlu'na çıkıp onları almak, yemek yemek için öğleye kadar kalmıştı.

Suat sevinçle "Oo, bunlar nota" dedi.

Necip notasızlıktan şikâyet ettiği için getirdiğini söyledi.

Suat memnun, birer birer karıştırıp isimlerini okuyordu.

1. Çırpınarak. (y.h.n.)

"Oo, Norma,[2] Otello,[3] Manon Lesko,[4] Ernani,[5] Lukreçya Borciya,[6] Safo,[7] La Bohem,[8] neler neler Yarabbim! Bunlar ne, bu da Gounod'un... Romeo ve Jülyet... Ah ne güzel! Fakat ne güç Yarabbim! Ne güç! Ben bunları beceremem ki... Kabil değil."

Sonra bir takımlarını daha açtı:

"Oo, bunlar burada vardı ya... Traviata,[9] Faust,[10] Karmen,[11] Maskot,[12] Rigolento[13]... Bunlar burada hep var... La Força Del de Destino[14]..."

Necip hepsi hırpalanmış olduğu için tekrar aldığını söylüyordu. Suat o kadar memnun ve müteşekkir kalmıştı ki Necip de memnun oldu. Nihayet Suat teşekkür ederek "Artık uzun baş ağrılarını hak ettiniz" dedi.

"Ben de onu rica edecektim."

Aşağıdan Süreyya'nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar. Süreyya sandalda lâkayt bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehre ile yukarı bakıyor, fesini sallayarak "Hoş geldin. Bakalım, bir haftadır neredeydin a kuzum?" diyordu. "Haydi gel, gezelim" dedi, sonra Necip'in başka güne tehiri ricası üzerine kendi yukarı çıktı.

"Başka gün filan diye yine yarın kaçarsan" diyordu, "malum ya, biz artık Suat'la karar verdik; kapının anahtarı elimizde."

Necip gülerek "Ben görmeyeli iyi yanmışsın" diyordu.

---

2. Vincenzo Bellini'nin bestesi. (y.h.n.)
3. Verdi'nin operası. (y.h.n.)
4. Puccini'nin operası. (y.h.n.)
5. Verdi'nin bestesi. (y.h.n.)
6. Donizetti'nin bestesi. (y.h.n.)
7. Charles Gounod'un bestesi. (y.h.n.)
8. Puccini'nin operası. (y.h.n.)
9. Verdi'nin bestesi. (y.h.n.)
10. Gounod'un bestesi. (y.h.n.)
11. Bizet'nin operası. (y.h.n.)
12. Edmond Audran'ın operası. (y.h.n.)
13. Verdi'nin operası. (y.h.n.)
14. Verdi'nin operası. (y.h.n.)

Suat serzenişle [*sitemle*]:

"Bir haftadır sandaldan çıktığı yok ki. Ben de öyle kavrulacaktım ya... Fakat ciğerlerim kopuyor zannettim, sandal dalgaların arasında küt küt baş vurdukça. Fakat burada kalmakla daha rahat oluyorum zannetmemeli. Akşama kadar bin telaş, bin heyecan..."

Süreyya fesini bir tarafa atarak:

"Malum ya Necip" dedi, "kadınlar daima heyecan, daima telaş ederler, daima sinirleri rahatsızdır ve başları ağrır."

Sonra elini tutup sıkarak:

"Ey, sen hoş geldin bakalım. Ne haber? Bir haftadır ne yaptın, nereleri gezdin." dedi.

Necip anlattı, buradan gittiği cumartesinden beri ne yaptığını söylüyordu. Evvela "Büyük havadis!" diye bağa gittiğini söyledi. Bir gece o "taş ocağına" gitmişti. Hacer pek merak ediyordu. Hatta birkaç gece için gelmek bile istiyordu. Fakat Fatin'in bu aralık işleri o kadar çokmuş ki getirdiği büyük defterlerle geceleri bile meşgul oluyormuş.

Süreyya gülerek "Gitmeye ihtimal kalmasın diye yapar" diyordu. Sonra soruyordu: "Annem niçin gelmiyor?"

Suat o hep anlatırken elindeki notalarla meşgul, başını kaldırdı:

"Evet, evet, Hanımefendi gelecekti, vaat ettiydi."

Hâlbuki Beyefendi'den kurtulmak imkânı olmadığını hepsi biliyordu. Beyefendi bir zevcden ziyade bir efendi olan kocalardan olduğu için, hiç kimsenin keyfine bir saatini feda etmek istemediğinden, hanım bir iki gün gelip burada kalamıyordu. Haber göndermişti, o kadar gelmek istiyor fakat mümkün olamıyordu. Asıl o kendileri niçin gelmiyor diye soruyordu. Hacer "Kışa gelecekler ya, şimdi niçin uğrasınlar?" diyordu.

Süreyya kabararak "Kışa mı? Öyle budala bulurlarsa..." diyordu. Sonra Necip'e de sorarak "Biz kışın da burada otururuz değil mi, ne dersin Necip, olur mu acaba?"

Necip pek tasvip ediyordu, kışın buraları bütün bütün tenhalığıyla o kadar hoş olurdu ki... Başını çevirip Sürey-

ya'ya bakarak "Sade can sıkılır" diyordu. "Kitap, kitap, kitap, kitap... Dünyanın bütün gazetelerine abone olmalı. Bir hafta gelen gazeteleri öbür haftaya kadar okuyamamalı. Sonra havalar iyi olunca..."

Süreyya da asıl onun için istiyordu. Havalar iyi olunca yazın tozundan, sıcağından gezilemeyen bütün bu civarın ormanları, koruları hep gezilir, keşfedilirdi. Balıkçılık da vardı, hem kim bilir daha neler çıkardı?

Sonra Fatin'i sordu:

"O ne yapıyor bakalım, ne söyledi?" dedi.

O da Süreyya'yı merak ediyordu. Necip'e "Borç kaça çıktı acaba?" diye sormuştu. Yazın borç edip kışın İstanbul'da pinekleyerek ödemek ona pek tuhaf geliyordu. Sonra pantolonunu çekerek "Gençlik, heves... Ne olacak?" diyordu.

Süreyya, Suat'ın elinden kâğıtları alarak "Miskin herif... Kışın buldular, budala gibi oraya kapanacağız" diye mırıldandı.

Dalgın dalgın notaları karıştırıyordu. Sonra onları lâkaydane [*umursamazca*] bir tarafa bırakarak "Başka ne haber?" dedi, "Sen vaktini nasıl geçirdin?"

Necip lâkaydane:

"Her vakitki gibi!"

Fakat yalan söylüyordu. Çünkü bir haftadır her tarafta gezdiği halde hiç bu kadar sıkılmamıştı. Evvela Beyoğlu'na gitmiş, oranın mevsimi olmadığına kabahat bularak adaya geçmişti. Üç gece orada otelde kaldı. Otel hakikaten seçme bir halk ile lebaleb [*ağzına kadar*] doluydu. Kalabalık evvela kendisini işgal [*meşgul*] eder gibi oldu. Tanıdığı birkaç çehre ile rabıta peyda etti [*ilişki kurdu*], bazı yenilerle kesb-i muarefe etti [*tanıştı*] ve bir müddet orada iyice bir zaman geçireceğine zahib oldu [*kanısına vardı*]. Evvela kafile kafile dolaşmalar, Hıristoslar,[15] Nizam Yolları onu eğlendiriyor, bir ressam ailesinin üç kızıyla hoş

15. Büyükada'daki manastır. (y.h.n.)

vakit geçiriyordu. Fakat sonra birdenbire avdetle tekrar bu hayattan bir iğrenme geldi. Herkesle konuşurken, gezerken, susarken bütün hissiyat-ı kalbiyelerini [*kalp duygularını*] mübalağalarla siyahlatarak keşf ile onlardan ve kendinden bir iğrenme hissediyordu. Herkes samimiyetini bir başka zamana saklıyormuş gibi burada sanki hususi bir hüviyet peyda ediyorlardı [*kimlik kazanıyorlardı*]. Böyle bile bile biriyle görüşürken, ondan bir takım itirafat [*itiraflar*] dinlerken, her şeyin, sözlerin, tavırların, sesin, evet sesin bile sahte, mevki için, o zamana göre alınmış şeyler olduğunu görmekten mütevellit bir istikrahla [*tiksinmeyle*] sonraları yemeğini yer yemez balkonun bir köşesine çekilmeye başlamıştı.

Ve içinde daimi bir çırpınma, ruhunda daimi bir ra'şeyi heyecan [*heyecan titremesi*] vardı. O sese, o nazara ait bir heyecan ki etraftaki kadınların böyle şeylere ne kadar bîgâne [*yabancı*] olduklarını görmekten müteneffirdi [*nefretediyordu*] zannolurdu. Bütün bu melal ve kasvetin arasında bir sevinç, durup dururken hücum eden bir neşe oluyordu ki ne olduğunu düşündükçe sebebini bulamıyordu. Merak ediyor, bu sebebi arıyordu. Hayatında yapacak, kendini mesut edecek hiçbir şeyi yoktu. O zaman birden Boğaziçi'ni görüyordu. Evet, bir orası vardı, yalnız oraya giderse, sıkılmayacağını hissediyordu. Fakat bunun için bu kadar heyecanı fazla görüyor, onu başka bir sebebe atfetmek istiyordu. Herhalde orayı şiddetle arzu ediyordu. Oranın mahmur ve müzehher [*çiçekli*] ufukları, nücumla [*yıldızlarla*] pür halecan semaları, berrak ve yeşil denizleri... Hep onları istiyordu. Onları, bâhusus [*hele hele*] orada, o safvet ve ismet içindeki hayat-ı ruhiyesini [*ruhi hayatını*] istiyordu. Cumartesi ancak öğle yemeğinden sonra koyuvermişler, hafta içinde yine beklediklerini söylemişlerdi. Onların söyledikleri gibi yapmak pek de saygıya uymayacağını itiraf ediyordu. Ve bu ufak bir mücadele oluyor, ruhu orasını isterken saygı menediyordu. Bu mücadele bir hafta devam etti.

"Perşembe günü giderim" demiş bulundu ve bu kararı verdikten sonra o günü garip birtehalükle [*can atışla*] bekledi. Artık rahatsızlığı geçmiş, sade intizar [*bekleyiş*] kalmıştı. Evvelki kadar rahatsız olmadığının bir sebebi de bu perşembe günü gitmek olduğunu gördükçe istiğrab ediyor [*garipsiyor*], pek işgal-i zihin etmediği [*zihnini yormadığı*], tamik etmediği [*derin derin düşünmediği*] halde de düşündükçe "Garip, garip" diyordu.

Perşembeye kadar adada duramadı; oraya pazar günü geçmişti, salı günü oradan çıktı. Hiç olmazsa yukarıya havadis götürmek için bağa gitmek istiyordu. Bağda daha ziyade bunaldı, orada evvelki gibi neşe kalmamıştı. Evvelden, ayda yılda bir oraya uğradıkça sıkılmaz, güzel vakit geçirirdi. Bu sefer bir buçuk gün orada harap oldu. Akşama kadar esneye esneye ölüyordu. Hacer kendisine darılmıştı. "Onlarla müttefikan [*birlikte*] bize oyun edersin ha?" diye ciddi münfail olduğunu [*alındığını*] gösterir bir nazarla bakıyordu.

"Artık tabii oraya sık sık gidersin değil mi?" diye soruyordu ve bunu sorarken gözlerinde öyle bir sebat-ı nazar [*bakiş sabitliği*] vardı ki Necip bunda bir fena mana görmekten titredi.

Hanımefendi de yine o sükûn ve tebessüm, yine o herkes için vakf-ı zihin ve vücud etmek [*zihnini, varlığını vakfetmek*] hali vardı. Uzun uzun oğlunu, gelinini soruyor, gidip görüşemediği için şikâyet ederek "Onlar olsun, ara sıra gelmeli değiller mi?" diyordu.

Necip bağda perşembe sabahını güç etmiş ve ilk trenle inmişti fakat notalar için Boğaziçi'ne ancak öğleden sonra gelebildi.

Ve bu tafsilatı işine geldiği gibi tahrif ederek [*saptırarak*] anlatıp ada hayatını biraz tantana ile tarif ettikten sonra sükût ettiği zaman Süreyya "Ey, haydi bir yere çıkalım. Gezmeyecek miyiz?" dedi.

Yedi

Necip bu sefer bir hafta mütemadiyen [*sürekli*] Pazarbaşı'nda kaldı.

Sabahları Süreyya'nın ibramına [*zorlamasına*] mukavemet edemeyerek [*direnemeyerek*] kotrada ona refakat [*eşlik*] ediyordu. Süreyya'nın kotra hevesi kendisine her şeyi ihmal ettirecek raddeye gelmişti. Haziran meltemleri pek çok eğlendiriyordu, her gece havaya bakıp güya yarınki rüzgâra dair keşfiyatta bulunmaya çalıştıkça Necip'le Suat birbirine bakarak gülüşüyorlardı. Havanın râkid [*durgun*] olması onu kudurtuyor, artık akşama kadar rüzgâr için cihetler kollayarak sıkılıyordu. İki defa hava yarı yolda, öğleye doğru kalmış olduğundan saat yedide yemek yemişlerdi. Süreyya buna bir özür bulmak için "Ne yapalım, her keyfin bir zahmeti vardır!" diye sade omuz silkiyordu. Bir defasında Suat da refakat etti fakat öbür günler sandal pek erken çıktığı için işini bırakamayarak gelemedi. Necip bir saat daha beklenirse onun da işi biteceğini görerek Süreyya'nın bunu yapmayışına taaccüb ediyordu [*şaşıyordu*]. Geldikleri zaman Suat'ı dikişle meşgul, yemeği kendilerine muntazır [*bekler*] bulurlar, yemekten sonra tekrar balkona çıkılınca Süreyya ancak yarım saat sabredilip nihayet sandalcıya işaret verir, Suat'la Necip kendisini alıkoymak isterler fakat muvaffak olamazlardı. Bir defa bin icbarla evde alıkoydular fakat o gün

hep kotra ahıyla ofuyla geçtiğinden onlar da muztar [*zorunlu*] kaldılar. "Ben sizin piyanonuza karışıyor muyum, siz de beni bırakın" diyordu.

Süreyya çıktıkça Suat'la Necip ya karşıda seyran eden [*gezinen*] sandala bakıp konuşuyorlar yahut piyano ile meşgul oluyorlardı. Bu haziran ba'dezzevallerinde [*öğlesonralarında*] sandal bahsinden girilerek âfâkî [*yüzeysel*] dolaşan musahabeler [*konuşmalar*] esnasında Suat'ın mekanet ve letafetine hayranlığı, tabiatındaki hilm ve sükuna meftunluğu takarrür ediyordu [*kesinleşiyordu*]. Sonra piyano onlar için büyük bir eğlenceydi. Suat, Necip'in getirdiği notaları sabahları yalnız kalınca meşk ediyor, öğrenirse akşamları ona çalıyordu. Bazen öğrendim zannettiklerini onun yanında beceremeyince kızıyor, "Ben işte iki sabahtır sizin için uğraşmıştım" diye hırçınlanıyordu. Ballo in Maschera'dan bir potburi vardı ki bazı parçalarındaki letafet ve halâvete [*şirinliğe*] Necip doyamıyor, "Bunu bir sene mütemadiyen dinlerim" diye gülüyordu. Fakat sonra bundan derin bir surette mest oluyorlardı. Traviata'dan "Melek Kadar Saf", Ayda'dan "Ah Benim Kederim, Sana Merhamet Versin", Faust'tan "Artık Geç Oldu, Adio!" parçaları böyle olmuştu. Manon Lesko onları en çok meshûr ediyordu [*büyülüyordu*]. Üçüncü perdenin finali olan "Yok, Ben Çıldırmışım; Bak, Nasıl Ağlıyorum" parçası birçok tekrar ediliyordu. "Ah Manon!" diye Necip terennüm ediyor, piyano ağır ağır inleyerek onlara her şeyi unutturuyordu.

Sonra şen havalar geliyordu. Traviata'nın medhali [*girişi*] Karmenin marşı, dördüncü perdenin medhali Necip'i bayıltıyordu. "Ah Kavalyera Rostikana" diye yalvarıyordu. Fakat Suat bunun ancak şarabiyesiyle [*şarap ezgisiyle*] Lola'nın şarkısını kolay bulmuştu. Asıl büyük parçaları, Sicilyana'sıyla İntermeççо[1]'sunu peşrevle dua parçasını tecrübe etmek istedikçe birbirine karıştırıyor, "Bir ay

1. İntermezzo, müstakil müzik eseri. (y.h.n.)

çalışmak lazım" diye tehir ediyordu. Buna mukabil kolay parçalar teakub ediyordu [*birbirini izliyordu*]. Verdi ikisinin de en çok tercih ettikleri yegâne bestekârdı. Onun için eserlerini perestiş ederek dinliyorlardı. Şimdi şimdi Puccini'yi de beğeniyorlardı. Suat bir sene Manon Lesko'ya el sürmediğini söyleyerek gülüyor, "Hiçbir şey ummadımdı" diyordu. O zaman bu musiki merakının esasını anlatıyordu. Babasının kırkından sonra nasıl olup da bir Avrupa seferini müteakip viyolonsele merak ederek kızını nasıl uddan, kanundan men' ile [*engelleyerek*] piyanoya çalıştırdığını anlatıyordu.

Ve dışarıda köpüren rüzgârla perdeler oynarken güneşin verdiği ılık mahremiyet içinde, böyle âsûde [*huzurlu*] ve mesut bu musiki sermestliği içinde unutuyor, kendini, dünyayı, her şeyi unutuyordu. Süreyya'nın avdeti [*dönüşü*] onlar için bir işaret gibi olurdu. Hemen hazırlanırlar, gezmeye çıkarlardı. Suat gülerek "Dadı, sen de gel" der, fakat Behice Dadı yalıda beklemeyi tercih ederek "Siz gidiniz kızım. Haydi Allah keyfinizi artırsın, efendilerim" diye çekilirdi.

Artık bu hemen takarrür etmiş [*kesinleşmiş*] gibiydi. Her akşam Kavak yoluna çıkıyorlardı. Orada Karakol'u geçince küçük bahçeye girdikleri de oluyordu. Her zaman Süreyya kapıdaki levhayı gülerek okur, "Bahçe-yi letafetnümâ!" [*Latif görünümlü bahçe*] derdi. Burası Necip'in kavlince [*sözüne göre*] Boğaz'ın en latif bir mevkiiydi. O kadar ki başka her yeri unutuyordu. Burada öyle bir medd-i nazar [*manzara*] vardı ki ondan daha muhteşem hiçbir şey olamazdı. Deniz ayaklarının altında bütün infialatıyla [*etkilenmeleriyle*] serilmiş, tebessüm eder, ufuk birbirlerini kovalayarak temevvüc eden [*dalgalanan*] tepe silsileleriyle mavileşerek dumanlanırdı.

Kendi kendine istiğrab ediyor [*garipsiyor*] ve başka türlü izah edemeyince buna sadece bir aksülamel [*tepki*] diyordu. Uzun müddet kalabalık içinde yaşadıktan sonra şimdi bu ihtiyac-ı sükûn [*sakinlik ihtiyacı*] pek tabiiydi.

Bütün bir kış nihayeti acı bir kin ile biten bir münasebetin peşinde Beyoğlu kasırgasının naçiz bir gubarı [*tozu*] gibi olmuştu. Şimdi ruhunda, vücudunda sükûn ve ümid-i ihtiyaç [*ihtiyaç umudu*] vardı. Sonra buradaki samimiyet ve mahremiyet, bu ismet ve sükûn, bu yanlarında insanlığın fenalıklarından şüphe ettirerek onu unutturan sükûn-i melekane [*melekçe sakinlik*] kendisini bütün levslerinden [*pisliklerinden*] teşfiye ediyordu [*şifaya kavuşturuyordu*]. Uzun bir maraz-ı ahlakiden [*ahlaki hastalıktan*] şimdi mutahhar [*temizlenmiş*] ve salim [*sağlıklı*] çıkıyor gibi geliyordu.

İnsanlar hakkındaki tecarüb-i merdümgürizanesindeki [*insanlardan kaçarca deneyimlerindeki*] şiddeti tamim ederek [*genelleştirerek*] vasıl olduğu [*ulaştığı*] netayic [*sonuçlar*] ona şimdi pek zalimane, pek kat'i görünüyordu. Böyle şeyler hakkında kat'i hükümler vermek kadar budalalık olmadığını teslim ederek o halini haksızlık addediyor, bütün Suat gibi ulvi kadınlardan kalben af diliyordu. Suat'ın safvet ve sükûnla dolu nazarı [*bakışı*] onu ağlatacak kadar müteessir ediyordu [*etkiliyordu*]. Bütün çehresinde, dudaklarında, nasiyesinde [*alnında*] öyle bir hale-yi ismet [*ismet halesi*] görüyordu ki evvelden beri bu şeylerle çok meşgul olduğu için olanca ehemmiyetiyle takdir ediyor ve "Herkes de benim gibidir değil mi?" diye tecrübekâr [*deneyimli*] geçinenlere gülüyordu. "Hep kabahat tamim [*genelleştirme*] ve istintacda [*sonuç çıkarmak istemekte*]!" diyordu. "Münhasır bir nazarla [*tek yanlıbakışla*] bakıp tamim etmek. İşte bir cinayet! Oh, beni affetsinler". Sonra asıl bunun cezasını kendi çektiğini düşünerek kalben azim bir ihtiyaç ile ân-ı saadetin [*saadetânının*] artık hululünü [*gelmesini*] temenni ediyordu.

Asıl mesele onun gibi bir zevce bulmaktı. Tereddüt ediyordu. "Nasıl, bu mümkün olur mu acaba?" Onun gibi biri, kendi şüphelerini, el'an [*halen*] tedavi edilemeyen bütün karhalarını [*yaralarını*] ipek elleriyle saracak, on-

ları iyi edecek, ismet ve sükûn-i hayat içinde ta'tîr edecek [*kokulandıracak*] bir kadın?

Hep bu fikirle meşgul olduğu için bir akşam yine Büyükdere'den gelirken Süreyya bir vesile ile kendisine "Evet, evlenmeli azizim" deyince titredi. Sonra gülmeye başladı. Üç ay evvel izdivacın o kadar aleyhinde bulunan Necip on altı yaşında bir mektepli gibi şimdi onu takdis ediyordu [*kutsuyordu*] ve işte buna gülüyordu. Evlenmek şimdi ona bir büyük saadet gibi geliyordu fakat aldanmak, yanılmak zihnini tedhiş ediyordu. Suat gibi bir zevce tahayyül ederken, burada hep gözünün önünden bir nâmütenahi [*sayısız*] kocalı kadınlar alayı geçiyor, o zaman bir dakika yine eski Necip olarak omuz kaldırıyordu.

Bu esnada bir gün, erken kalkamadığı için kendisini evde bırakıp gitmiş olan Süreyya'ya sureta [*görünüşte*] darılarak, hakikat-i halde [*aslında*] odanın müşemmes [*güneşli*] gölgesinde dikişiyle meşgul olan Suat'ın karşısında cigara içen Behice Dadı'nın yanında oturmayı tercih ederek uzanmış bakıyor, Suat'ın dikişini seyrederek bu sükun-i aileye meftun oluyordu. Suat ara sıra bir iki söz söyleyerek, ikide birde başını çevirip dalgın gözleriyle sandalı arayarak dikişini dikiyordu. Arkasında ince siyah çizgili bir keten gömlek vardı. Saçları başının üstünde kestaneye yakın rengiyle dalgalanarak bir bulut gibi kümeleniyordu. Bu o kadar güzel bir levhaydı [*tabloydu*] ki "Bîşübhe [*kuşkusuz*] dikiş kadınları güzelleştiriyor." diye karar verdi. Eski Necip sesini işittirerek "Fakat düşündürüyor!" dedi. Evet, vakıa [*gerçi*] Suat dalgındı fakat ikide birde başını çevirip bakarken gözlerindeki endişe sandalı görünce öyle bir sükûna tahavvül ediyordu [*dönüşüyordu*] ki bundan dalgınlığının sebebini anlamak kolaydı.

"Ah ne kadar seviyor!" diye düşündü ve kalbi sıkıldı. Zira kendinin böyle bir zevcesi olsa bile, Süreyya gibi sevileceğini tayin edebilir miydi? Ve bir söz sırası düşünce ona söyledi. Hep izdivaç hakkındaki fikirlerini anlattı.

Suat kendinden, onun kendine nasıl bir ilaç, nasıl bir kuvvet-i kalb [*kalp kuvveti*] olduğundan bahsetmek, "Peki, evleneyim ama bana sizin gibi, kendiniz gibi birini bulunuz" demek istiyordu. Fakat söz ağzında dolaşıyor, bir türlü çıkmıyordu. Sıkıldığına taaccüb ediyor, bunda bir mahzur [*sakınca*] görmemek istiyor, lakin bir türlü o kelimeleri telaffuz edemiyordu. Buna Dadı bir mani olamazdı. O dinlerken bile anlamıyor gibi bakardı. Hem ondan gizlemek için hiçbir sebep göremiyordu. Bunun için onun kendinde nasıl bir tebeddülü [*değişimi*] mucib olduğu [*gerektirdiği*], içinde yaşadığı azim çölde kendisine nasıl bir vaha-yı ümid [*umutvahası*] içinde olduğu bahsinde uzun uzun dolaştığı halde neticeyi söyleyemeyerek tereddüt etti. Suat bunları sakitane [*susarak*] dinliyordu. Kadınlar hakkında Necip'in sû-i [*kötü*] zanlarına, şüphelerine gülerek "Ooo, hiç öyle değildir. Aman ne kadar aldanmışsınız!" diyordu. Onun tanıdığı kızlar vardı ki hepsini beğeniyordu ve böyle kolay beğendiği için Necip şüphe ediyordu. Suat nihayet "Söyleyiniz bakayım, nasıl bir kız istersiniz?" dediği zaman dondu kaldı. Omuzlarını kaldırarak "Nasıl olursa olsun" dedi, "Asıl lazım olan halidir."

O zaman Suat tekrar sordu, tafsilat [*ayrıntı*] istiyordu. O halde ki nihayet mecbur olup "Sizin gibi olsun" dediği zaman Necip kendi de sebebini bilmeyerek kızarmıştı.

Suat alelade sakin olan çehresi hafifçe kızararak sükût etti, sonra başını kaldırıp "Teşekkür ederim" dedi, "Fakat iltifatı başka bir zamana saklayınız da.."

O zaman asıl güç şey yapılmış olduğundan söyledi, evlenmekten çekindiğinin sebebi onun gibi bir kadına rast gelememek korkusu olduğunu anlattı. O söyledikçe Suat'ta mahcubiyet zail [*yok*] oluyordu, "Çok.." diyordu.

"Çok, siz görmemişsiniz. Tabii göremezsiniz. Teveccühünüzü [*dikkatinizi*] israf ediyorsunuz; neler var, neler."

Ve mahzun, boynunu bükerek tekrar ediyordu:

"Neler!"

Evet, neler vardı fakat işte Necip onların hepsini görmüş, ancak Suat gibi olursa yaşayacağına karar vermişti. Onun için bir kadın kadar düşünen Suat'ın bu hususdaki sathî [*yüzeysel*] fikirlerine bakarak bunları bile onun hakkında beslediği güzel fikirlere yakıştırıyor, bir süs gibi telakki ediyor, "Fenalık görmemiş, levs [*pislik*] bilmiyor" diyordu. Sonra anladı ki Suat "hali" sözünden zarafet ve nefaset anlamıştı. O zaman izah etti ve bu izahı uzun sürdü. Birer birer, vukuatla göstererek ondaki tabirin mefkudiyetinden [*yokluğundan*] "meleklik" dediği şeyleri anlattı ve bunun bir kadın için nasıl bir güzellik teşkil ettiğini, hilim ve sabrı, mihribanlığı [*şefkati*], sükûn ve tebessümü ile bir kadının nasıl daima şayan-ı perestiş [*tapılırca sevmeye layık*] olacağını tarif etti.

Suat "Nasıl, bir kadını sabır ve tahammülü için mi seversiniz?" diyordu.

Necip tekrar izah etti. Bunun kadınlığı nasıl tezyin ettiğini [*süslediğini*], sükûn ve tebessümün bîtab [*bitkin*] ve makhur [*kahrolmuş*] erkekler için nasıl bir kuvvet ve tesliyet [*teselli*] olduğunu tarif etti. Bunları Suat dikişini artık yanına koymuş, başını koluna dayamış dinliyordu. Kendi kendine "Süreyya da böyle görse, böyle düşünse" diyordu. Fakat bir şey söylemedi. Sade Necip bitirdiği vakit gülerek "Herhalde bütün bunlar yemek kadar mühim değildir" dedi. Onun için Necip ne düşündüğüne dair bir şey anlayamadı.

Bunu ancak yemek esnasında anlayabildi. Orada bu bahis bir daha Süreyya'nın yanında tekrar edildi. Suat izdivaç bahsini açmış, anlatıyordu. "Onun için müşkül!" diye karar verdi. Süreyya "Niçin?" diye sorduğu vakit Necip bir an "Benim gibi istiyor" diyeceğini düşünüp bilmeyerek kızardığı halde Suat bir müddet tereddütten sonra sadece "Pek müşkülpesend de..." diyebildi ve bu Necip'in kalbini bir müddet titrettikten sonra, o sözü Suat'ın ketmetmesi [*gizlemesi*] o kadar memnun etti ki bir saniye bütün ruhu haz içinde kaldı. Aralarında böyle

bir şeyin bir sır oluşu onu o kadar mest ediyordu ki hep bunu düşünüyor, uzun uzun meşgul oluyordu.

Fakat iki gün sonra bir şey oldu ki bütün sükûn-i ruhunu [*ruh sakinliğini*] tarümar [*darmadağın*] etti.

O gün öğleden sonra üçü birden yine bahçeye gidiyorlardı. Bu, Boğaz'ın köşeleri bucakları dumanlarla dolup denizin hararetten bîtab serildiği sıcak bir gündü. Ancak bahçede otururlarsa hararetin şiddetinden biraz kurtulacaklarını, orada biraz hava bulacaklarını zannetmişlerdi. Bahçenin yolunda yürürlerken karşıdan bir gencin geldiğini gördüler. Delikanlı bu kadar tenha bir yerde birisi hanım olmak üzere üç kişinin nazar-ı dikkati altında bulunmaktan mütehassıl gibi hafif bir sıkılarak geçti. Bu güzel, zarif, ince bir delikanlıydı. Geçince Süreyya, Suat'a "Bu kim Suat, tanıyor musun?" diye sordu. Kendisini birkaç kere daha gördüğünü zannediyordu. Ara sıra şurada burada rast geldikleri olmuştu. Hatta dün Necip yanlarındaki yalının iskelesine sandalla çıkarken görmüştü. Birden tahattur ediyordu [*hatırlıyordu*] kibir gün vapurda rast gelmiş ve onun, vapur Yenimahalle'den kalkıp aşağı doğru dönmek üzere Pazarbaşı'na takarrüb ettiği [*yaklaştığı*] zaman, yalılara pek dikkatle bakması nazar-ı dikkatini celbetmişti [*dikkatini çekmişti*]. Necip bunlarla meşgulken Suat Süreyya'nın sualine "Bilmem!" diye cevap verdi ve Necip'e bu mülâhazalar arasında bu çocuğun her gün karşılarına çıkmasının ehemmiyet vermeyerek sebebini ararken öyle geldi ki Suat bu sözü söylemek için bir an tereddüt geçirdi.

Ve bu kâfi geldi. Bir anda, o zaman bir saniyede eski Necip, şüpheli, asabi, muzlim [*karanlık*] Necip tekrar uyandı. Kadınlardan öyle hıyanetlerle, öyle aldatılmış, bazılarını o kadar istihfafla [*küçümseyerek*] aldatmıştı ki şimdi kalbine bir yılan girmiş, Suat'tan başka hangi kadın olsa şüphe edecek bir kabiliyet kesbetmişti [*kazanmıştı*]. Hatta ona bile, mahza [*sırf*] şüpheye terk-i nefs etmekteki [*kendini bırakmaktaki*] itiyad ve meclubiyetiyle [*alış-*

kanlıkve bir tarafa çekilmekle], Suat için bile kendi kendine "Sakın..." diyordu. Süreyya'nın suali, gencin telaşı, Suat'ın hafif bir tereddütle, serairle [*sırlarla*] nemnâk [*nemli*] çıkan sesi, dudaklarını ıslatan tebessüm... Bunlar şüpheyi tahrik ediyorlar ve o zehrini kalbine isale ediyordu [*akıtıyordu*].

"Ah ben budalayım, divaneyim" dedi; bunda hiçbir münasebet, bu faraziye için hiçbir sebep yoktu. Kendinden bir ikrah [*tiksinti*] ile kaçmak isteyerek "Hem mümkün değil, mümkün değil!" dedi fakat eline geçen her naçiz sebeple icad-ı âlâma [*elemler yaratmaya*] o kadar alışmış, onu öyle bir zevk mertebesine çıkarmıştı ki faraziyesini mümkünmüş gibi tasavvur etmeye koyuldu. Bu evvela yavaşça sokularak, nüvazişlerle [*okşamalarla*], ricalarla dinlemeye icbar ederek [*zorlayarak*] gayr-i ihtiyari [*istem dışı*] varid olan [*akla gelen*] bir sürü suallerle başladı. Bunlar öyle şeylerdi ki dinledikçe düşündürüyor, şüphe etmek mecburi oluyordu. Ve şüphe gelir gelmez, sade bir ihtimal ile takarrür eden [*kesinleşen*] bu faraziye ile bir azab-ı âteşin [*ateşli azap*] içinde yanmaya başlıyordu. Suat'ın başka birini sevmesi ihtimalinin, onun safvet ve ismetinden hâsıl olan bu şüphenin zehirli tırnakları vardı ve bunlar dokundukları yeri ateş gibi yakıyorlardı. "Ya öyleyse, Yarabbim, ya bu sahih [*doğru*] ise?" diyordu. Bu ihtimal onu sahihmiş gibi muzdarip etmeye başlayınca Suat hakkındaki emniyetinden bilmeyerek uzaklaşmış oluyordu.

Ona bakarak bu gözlerin, bu dudakların böyle mülevves [*kirli*] hıyanetlerin kadını olmadığını düşünmek, Suat'ın bütün o kadar zamandır hayran olduğu melekliğini tasavvur etmek istiyor, "Nasıl olur, başkaları için peki fakat onun için kabil değil" demeye uğraşıyordu. Onun her günkü hayatını göz önüne getirerek bu hayatta öyle ihtimaller mevcut olmadığını tekrar ediyordu. Fakat o sualler, o hain sualler tekrar kulaklarına, tekrar ruhuna sokuluyor, tevali [*devam*] ediyordu. "Kadın değil mi?"

diyordu. Onları ne zaman insan kâfi derecede anlamış, tanımış olurdu? Öyle olmasına ne mani vardı? Zahirî bir sebep, bir işaret yoksa bile herkes bilmez miydi ki kadınlarda böyle şeyleri gizleyebilmek için ne hain kabiliyetler, suhuletler [*kolaylıklar*], ne muvaffakiyetler vardır! Sebep, lakin kadınlara hıyanet için sebep sormak kadar budalalık olur mu? Bu onlar için bir ihtiyaç, aldatmak, hıyanet etmek, tabiibir vazife-yi hayatiye [*hayat görevi*] gibi değilmidir? Ah, onlar böyle levslerle [*pisliklerle*] aldattıklarına, kendilerine, büyük, temiz ruhlarına aldananlara acaba nasıl bir nazarla bakarlar, Yarabbim?

Bunlara bir cevap lazımdı. Bu cevabı aradıkça hatta Suat'ın hayatında bile böyle bir harekete kabiliyet buluyor, kadınların gayr-i mantıkî [*mantıksız*], muamma oluşları onu sebepler icadına sevkederek artık vakalar uydurmaya başlıyordu. "Sahiden böyle bir şey olsaydı?" diye yanarak tasavvur ederken, delikanlının evvelden verilen haberler üzerine orada burada karşılarına çıkması, hatta bugün Suat'ın kendilerini buraya getirmesi de belki hep onun için olduğunu düşünmek onu harap ediyordu. Ah hepsi mi, hepsi mi öyleydi? Hepsi mi kadındı? Onun da böyle bir şey yapması, yapabilmesi mümkündü, öyle mi?

Birçok zaman kendisi için "kadın" kelimesi sade saçma, hain, kuş beyinli manalarına gelmişti ve şimdi tekrar kadın kelimesini o manada kullanınca bunu o kadar zaman hayran-ı ismeti [*ismetine hayran*] olduğu Suat'a tatbik etmek ona acı, pek acı geldi. "Kabil mi Suat, sen, sen de böyle şey yapar mısın? Sen de mi çamursun, Yarabbim, sen de mi Suat?" diye sormak istiyordu. Ve bunun böyle olmaması için bir sebep bulamayışı, kendini temin edemeyişi pek fena geliyordu. Ah ne kadar yazıktı! Bu kadar güzel, temiz, büyük bir ruhun da esir-i hevesat [*heveslerinin esiri*] kalıp düşmesi, çirkinleşmesi, kirlenmesi ihtimali... Ah ne kadar yüzıktı! Niçin böyle oluyordu? İnsanın hayatını temizliği, safveti, ismeti için feda edebileceği bir kadın bulmak ne kadar güç olduğunu

düşündükçe kalbi ağlayacak kadar derin bir acı ile sızlıyordu.

Sonra Süreyya'ya bakıyor, onu bîhaber [*habersiz*], masum, şüpheden muarra [*arınmış*] gördükçe "Zavallı Süreyya!" diyordu. Her şey, bütün onların kaşane-yi saadeti [*saadet kaşanesi*], o kadar zaman nazarında [*gözünde*] büyüttüğü, taziz ettiği bu kaşane-yi iffet üzerine yıkılıyor, altında kalıyor zannediyordu. Zaten var mıydı? Bir kaşane, bir saadet, bir iffet var mıydı? Hiçbir yerde yoktu ve budala, bunun olmadığını, hiçbir yerde olmadığını bildiği halde burada var zannetmişti, öyle mi? İşte kendine bir ders! Fakat o bundan da istifade etmeyecek, ah, o hâlâ akıllanmayacak, hâlâ ruh-i şairinin [*şair ruhunun*] sefil bir bâzîçesi [*oyuncağı*] olacaktı.

Muhakkak diye kabul etmemekle beraber, esas kabul edilmiş gibi teferruatı düşündükçe, tecrübeleriyle bu teferruatı o kadar canlı, o kadar hakiki tasavvur ediyordu ki bunun hakikatine aldanarak şimdi esasa bile inanır gibi oluyordu. Suat için hiç aklına getirmediği bu levsler [*pislikler*] şimdi bir tesadüfle, bir ihtimal farzıyla, onun için de mümkün olduğunu kabul etmek mecburiyet-i elîmesi [*elemli mecburiyeti*] ile ezilirken Suat "Ne oluyorsunuz, dalgınsınız Necip Bey?" dedikçe "Burası o kadar güzel ki insanı melul ediyor" diye cevap vererek "Nasıl mümkün olur ki bu saf ses başka birine hitap etsin ve bundan mesut olsun da bunu gizleyebilsin?" diyordu. Ve böyle, onların hayatını, Suat'ın kendilerinden gizlediği bir hayat-ı âşıkanesini [*romantik hayatını*] varmış da kendisi bunun şahidiymiş gibi her türlü teferruatına kadar görür gibi, o hayatı onlarla beraber yaşıyormuş gibi oldukça, onlarla gizli mektuplar, haberlerle yahut vedada tekrarlarla, ricalarla titreyerek verilen kararlarına Süreyya ile kendinin nasıl oyuncak olduklarını gördükçe haykıracak kadar muzdarip oluyordu. Suat'ın mahmum iştiyaklarını, ona aşkını göstermek için nasıl her şeyi feda etmek, her şeyi istihfaf etmek [*küçümsemek*] yeminlerini, titreye titreye

nasıl beklediğini, nasıl aradığını gördüğü zamanlar nasıl mesut olduğunu, ona kalbinin nasıl bir hamle-yi saadetle [*saadet hamlesiyle*] atıldığını ve bütün bunlar içinde kendisinin nasıl hakir olduğunu, hiçbir mevkii olmadığını görüyor ve ölüyordu.

Evet, ölüyordu. Evvela Süreyya'ya acımakla başlayan hissiyatı, şimdi kendinin de bir oyuncak olmasından galeyan etmiş, hırs, ızdırap, istikrah [*tiksinme*] merhametsiz bir ateşle onu yakmaya, tehevvür [*öfke*] ve gazap onu kudurtmaya başlamıştı. "Ah eğer sen de yalansan Suat, eğer sen de hainsen... O halde kime tutunmalı? Neye inanmalı?" diye ağlayacağı geliyordu. Ah nasıl anlıyordu, iki aydan beri güya müşahede-yi vekayie [*olayları gözlemlemeye*], tecarüb-i ciddiyeye [*ciddi deneyimlere*] mebni [*dayanarak*] teessüs eden [*kurulan*] bina-yı felsefesinin [*felsefe binasının*], onu azim bir nefha-yı tesliyetle [*teselli esintisiyle*] teşfiye eden [*şifa veren*], yaşamaya cesaret ve ümit veren bütün tasavvuratının [*tasavvurlarının*] birden ne kof, ne gülünç bir surette vâhi [*boşuna*] olduğunu nasıl anlıyor, onların enkazı altında nasıl harap oluyordu. Ah hepsi de boş, hepsi mi haindi? Demek hepsi bilâistisna [*istisnasız*] hain olabilirdi? Her şey boş, hep felsefeler, itikadlar, meslekler, hepsi... Lakin bu kadınlardan bir tane bulmayacak mıydı ki bir ihtiyac-ı ulviye [*yüce ihtiyaca*] meftun ve meclub [*cezbedilmiş*], muhayyel meâliye [*yüceliklere*] mütehassir [*özlemli*], bu levslerden müteneffir [*nefret eden*], pâk ve garra [*parlak*] yaşasın? Hiç, hiçbir tane? Hâlbuki o bu imkânsızlığı kabil zannetmişti.

Hayatın hatt-ı hareketine [*hareket çizgisine*] dahl-i küllîsi [*genel dahli*] olan efkârın [*fikirlerin*] ne kadar bizim ruhumuza uydukları, ihtiyaçlarımıza tevafuk ettikleri [*uyum içinde oldukları*] için hâsıl olması ve nasıl işte sadece onun için doğru addeylediklerini tekrar teslim etmeye mecbur olması, dünyada sabit, mütevazin [*dengeli*] bir hakikat, bir fikr-ii ulvî [*yüce fikir*] olmayıp zamana, mekâna, şahsa göre hep boş, hep bîmana [*anlamsız*]

kalışlarını tekrar görmesi onu eziyordu. Suat'ı öyle görmüştü. Çünkü ruhunda öyle bir ihtiyaç, bir iştiyak-ı ismet [*ismet arzusu*] vardı. Şimdi kendi büyüttüğü, kendi yükselttiği gaye-yi hayalinin [*hayal gayesinin*] ne kadar kendinden büyümüş, gayr-i mevcut, mevhum bir şey olduğunu görüyordu.

Eve gidince demin bir ihtimal derecesinde kalabilen şey bir hakikat haline pek kolay girdi. Evin her günkü hayatında ancak şimdiki gözleriyle bakılırsa görülebilecek, bu fikir ve şüpheyi tesis ve takviye edecek şeyler görür gibi oluyor, her köşede bir zıll-ı serair [*sırlar gölgesi*] var gibi geliyordu. Suat'ın hayat-ı ehliyesinde [*evlilik hayatında*], işlerinde, gidip gelişlerinde, kayboluşlarında, evvelden bir mana verilmeyen fakat şimdi epeyce mana verilebilecek haller vardı.

Yukarı hizmetini görür, oradan tedarik edilmiş bir Rum hizmetçi kız vardı ki böyle işler için yaratılmış gibiydi. Pencerelerde, kapılarda, odaların tenhalığında hep bu hayatı teshil eden [*kolaylaştıran*] bir tevafuk göze çarpıyordu. Kendinden iğrenerek fakat içi yandığı için arzusuna mukavemet edemeyip gizlice tecessüs [*merak*] ettikçe bir alamet, artık hiç şüpheye meydan vermeyecek, onu hakikatle rûberû [*yüz yüze*] tutacak bir eser görmekten bir ra'şe-yi hiras [*korku titremesi*] hissediyordu. Odasına kapanıyor, üzerine vazife olmadığı için ehemmiyet vermemesi lazım geldiğini düşünerek başka şeylerle meşgul olmak istiyordu fakat bir fikir onu gelip zapteden ve tatlı olduğu için terkedilemeyen, pek çok acı olduğu için o kadar tatlı gelen bir fikir vardı ki ona terk-i nefs etmemek [*kendini bırakmamak*] elinden gelemiyordu. O delikanlının nazarıyla kendilerini görüyordu. Bu evvela o kadar kesif [*yoğun*] bir acılıkla kendini yaktı ki "Öldürürüm!" diye söylendi. Evet, kendinde o çocuğu öldürebilmek kabiliyetini görüyordu. Bazen bir avdet oluyordu, aynanın karşısına geçip elleriyle şakaklarını yumruklayarak "Suat, Suat... Lakin bu nasıl mümkün olur? Oh,

değildir. Ben fena, fena bir adamım..." dediği oluyordu. Fakat Suat'a dikkat ettikçe onu tanıdığı gibi değil, pek başka türlü bir kadın görüyordu. Onun sükûnunda, hilminde korkunç fırtınaların ra'd ü berkini [*gök gürültüsü ve şimşeğini*] görür gibi oluyordu. Ve bu sinede sahiden müstesna bir kadın, bir fırtınalı kadın kalbi bulunup da böyle rastgele bir çocuğa teslim-i iradet edişini [*iradesini bırakışını*], onun için herkesi, her şeyi feda edecek bir hale gelişini, etrafı kırmızı görmeden düşünemiyordu.

Ve biçare Süreyya, bîhaber, saf, hep bunları yükleniyordu değil mi? Kendisi bile o kadar mûşikaf [*kılı kırk yaran*], o kadar dûrendiş [*ileri görüşlü*] olduğu halde hiçbir şeyden şüphe etmemiş miydi? "Çünkü kadın, çünkü Dalila!"[2] diyordu. Çünkü bu iş için vücut bulmuşlar, çünkü kadınlık demek aldatma bilmek olduğu için ne kadar çok kadın olurlarsa, o kadar kolay aldatabileceklerdi. Ve Suat, Necip'in nazarında kadın, her manasıyla, her inceliğiyle, bütün şiirleri, bütün levsleriyle [*pisllikleriyle*], her kabiliyeti, her temayülüyle kadın, en yüksekleri kadar büyük kadındı.

Bari bir büyük, mukavemet edilmez, senelerin söndüremeyeceği ateşli bir rabıta [*bağ*] olsaydı, bari böyle bir ateş özrü olsaydı. Hayır, öyle olamazdı. Buraya geleliden beri şu üç ay içinde böyle yapmak, bu meyl-i sefile [*sefil meyle*] ram oluvermekten başka bir şey değildi.

Öbür gün akşamüstü, yine delikanlı sandalla yalının önünden geçiyordu. Necip odasından aşağı bakınca balkonda Süreyya ile Suat'ı gördü. Suat gayet tabii bir tavırla sandala baktı. Sandal uzaklaştıkça Suat gözüyle takip ediyordu. Çocuk ikide birde başını çevirip arkasına bakıyor, korkuyor gibi bir eser-i ihtiraz [*çekingenlik*] gösteriyordu ve perdenin arkasından bakarken, dalgın Süreyya'nın yanında, Suat'ın gözlerinde bir tebessüm

2. Mitolojide Samson'un saçlarını keserek onun güçsüz kalmasını sağlayan kadın. (y.h.n.)

pervazını [*uçuşunu*] hissedince, zaten sıkılan, sıkılan göğsünde bir taharrüş [*tahriş edilme*] duydu. Haykırmak, bir şeyler yırtmak, birini öldürmek ihtiyacıyla zebun, bir şey yapamamak azabıyla tehevvürü [*öfkesi*] müzdad [*artmış*], buradan kaçmak ona birden açılan bir ufk-i halas [*kurtuluş ufku*] gibi göründü. Bu kararı verdikten sonra biraz müsterih oluyorum zannetti. Bunun için elinden geldiği kadar tebessüme, tekrar geleceğini vaade cebr-i nefs ederek [*kendini zorlayarak*] kalktı, hemen o vapurla kaçtı.

Fakat oradan ayrılmanın azabını teşdidden [*şiddetlendirmekten*] başka bir şey olmadığını yolda anladı. Orada oldukça her şeye mani olmak, vücuduyla [*varlığıyla*] her şeyi muhal [*imkânsız*] bırakmak, hiç olmazsa orada bulunup emin olmak ihtimali vardı. Şimdiyse bütün füshat-ı evhamına [*kuruntularının genişliğine*] dalmış olduğundan her türlü tasavvurlarla gaybûbetinden [*yokluğundan*] bile bir istifade olabileceğini düşünüyordu. Bu fikirlerle hayatı bir zehir oldu. Ne yapsa bu siyah fikirlerden nefsini kurtaramıyor, bunun kendi hayatına nasıl gaddar bir darbe olduğunu görüyordu. Artık ruhu harap, gıdasız, hayatını nasıl sürükleyecek, kendine nasıl bir gûşe-yi sükûn [*sakinlik köşesi*] bulacaktı? Artık hiçbir kadına itimad etmeyecek, hiçbir yemine inanmayacak, hiçbir göze aldanmayacaktı.

Üç gün nerede ve nasıl yaşadığını bilmeyerek yandı. Dördüncü gün bir arkadaşının anlattığı hikâye üzerine, aklına Tarabya'daki otele gitmek geldi. Bu sene oranın pek eğlenceli olduğu temin olunuyordu. Fakat Süreyya'dan aldığı bir mektup bu kararını hemen icraya mani oldu. Süreyya yazıyordu ki: "Suat aklıma getirdi. Zaten erkeklerin bu hususta ne kadar ihmalci olduğumuzu tekrara hacet yok. Meğer bu temmuzun üçüncü günü bizim altıncı sene-yi izdivacımızmış [*evlilik yıldönümüzmüş*]. Bunun için küçük bir aile şenliği yapmak istedik ve aile efradından [*bireylerinden*], düşündük düşündük, davet etmek için bir seni bulabildik. Anneme de haber gönder-

dim ama gelemeyeceğini biliyorum. Sana programı yazamayacağım, bu daha ziyade ümit verir de tehalük edersin."

"Biçare Süreyya!" dedi; onu sandalıyla, programıyla, sene-yi izdivaciye masalıyla ne kadar gülünç ve bunun için ne biçare buluyordu! Lakin kendisi de gülünç, kendisi de biçare değil miydi? Bunun için evvela kendini bile aldatmak isteyerek, orada bulunup görmek, emin olmak, böylece azabını son dereceye getirmek zevki için koşmak isterken, sonra hemen o gün izin alıp doğru Tarabya'ya otele dönmeye ve bu işte kendine ait hiçbir şey olmadığı için artık düşünmemeye karar verdi.

Suat'ı göreceği zaman kalbi çırpınıyordu. Onun berrak gözlerinin önünde bir ağlamak ihtiyacıyla ezildi. O bilakis [*aksine*] şen, bugün için süslenmiş ve ah ne kadar güzel olmuş, anlatıyordu. Hanımefendi gelememişti. Hatta dadısını bile göndermemişti. Bugün Süreyya'nın geldiği vapurda beklemişlerdi. Bunun için sade üç kişi kaldılar. Süreyya ile Suat o kadar şen, o kadar mesut görünüyorlardı ki Necip karşılarında muhafaza-yı ubûset etmemek [*somurtkanlığını korumamak*] için yoruluyordu.

Fakat yemeğin sonunda bir söz, bir hamlede içilen ve o anda hayat ve şifa bahşeden bir kâse-yi şifa [*şifa kâsesi*] gibi oldu. Bütün ızdırapları sönüp yerine azim [*büyük*] bir rahattan, emniyetten [*güvenden*] mürekkeb [*oluşan*] bir huzur ve tesliyet geldi. Süreyya Suat'ın kabahatlerini tadâd ederken [*sayarken*] birdenbire "Ha, asıl büyüğünü unuttum. Bilsen Necip, Suat artık esrar [*sırlar*] kumkuması olmuş. Meğer benden neler gizliyormuş." diye anlatmaya başladı. Bu Suat'ın keşfedip kendine söylemediği bir komşu muaşakasıydı [*sevişmesiydi*]. Vakıa [*gerçi*] Süreyya da bunu biraz şüphe eder gibi olmuştu. Bir delikanlının buralarda çok dolaştığını fark etmişti. Necip ibtida [*ilkin*] kendi kendine, Süreyya'nın şüphesi üzerine uydurulan bir hikâye dinliyorum zannetti fakat bir gece uyumak üzere bulundukları bir zamanda peyda olan bir gürültü ile nasıl

korktuklarını Süreyya anlatınca artık şüphesi kalmadı. Bu oğlu dışarda olan bir kayınpederin gelininin sevgilisini pencereden mektup verirken görmesi üzerine hâsıl olan şamataydı. Süreyya katılarak anlatıyor, Suat'ın bunu çok evvel keşfetmiş olduğunu söyleyerek çatalını kaldırıyor, "Görüyorsun ya, benden gizlemiş" diye şikâyet ediyordu.

Fakat Necip dinlemiyordu. Nâgehanî [*ani*] bir tecavüzle başına hücum eden kandan boğuluyorum zannediyordu. Bu, tahammülünün fevkinde bir meserret oldu, deli gibi söylenmeye başladı. Kalbini tutarak "Değilmiş... Değilmiş... Şükür Yarabbi!" diyordu. Kendi kendine "Ah canavar! Ah haydut!" diyordu, "Suat, Suat, ah beni affet. Fakat hayır etme; bilsen etmezsin, bilsen benden nefret edersin. Ben dünyanın en temiz meleğinden şüphelendim" diyordu.

Birdenbire karşıdaki aynada kendisini gördü. Mütegayyir [*değişken*] çehresinde gözleri o kadar garip bir nazarla bakıyordu ki durdu. Bu gözler sanki aynadan kendine "Niçin?" diye bakıyor gibi geldi. Evet, bütün bu ateşlerin, kıskançlıkların sebebi neydi? Hem gayr-i müesses [*oturmamış*], gayr-i müsbet [*ispatlanmamış*] olarak? Sonra, onun ismini söylerken, böyle, sadece "Suat" diye söylerken bu zevk-i azim, bütün bu heyecanlar niçindi?

Gözleri camid [*donuk*], karanlık, bakıyordu. Bir an oldu ki aynadan kendine bakan gözlerinden korkarak geri çekildi. Sapsarı olmuştu.

Sekiz

Bundan sonra geçirdiği günler, birkaç günün kâbusundan sonra birçok senelerden beri tanımadığı bir hayat-ı inbisat [*rahatlama hayatı*] oldu. Sükûn ve rayiha içinde denizle, sema ile yaşayarak, kendini gittikçe daha çok derâguş eden [*kucaklayan*] bu mahrumiyete teslim-i nefs [*kendini teslim*] ederek, bütün ihtiyarı [*inisiyatifi*] bir incizab [*cezbelenme*] ile yapılarak, günlerin tevalisine [*devamına*] bîgâne kalıyordu. Sabah seferlerinin, kotra gezmelerinin, rüzgârın, güneşin yorduğu vücutları, denizin terennümatının [*ezgilerinin*] uyuşturduğu asapları, hararetten kamaşan gözleriyle eve avdet edince oradaki hâb [*uyku*] ve zılâl [gölgeler], midelerine o hazırlanmış yemek, kendilerini bekleyen tebessüm bir marize [*hastaya*] bir şifa gibi oluyordu.

Öğleden sonra ara sırarüzgâra bir atalet [*gevşeklik*] geldikçe bu temmuz sıcaklarında üçü birden balkonun koltuklarında yastıklara gömülerek uyuklarlardı. Necip artık burasını kendi evi gibi telakkiye mecburiyet görmüştü. Bu tarafı bırakmamak için Tarabya'da otele inmek istiyordu. Orasının medhini işite işite arzu hissediyordu fakat Süreyya'nın mevsimi beraber geçirmek teklifi bu haber üzerine o kadar musır [*ısrarcı*] ve muannid [*inatçı*] oldu ki kabule mecbur kaldı.

Behice Dadı bu tembel saatlerinin bazen bir eğlencesi oluyordu. Kutusu, kibriti, tablası elinde gezerek gelir, kendine ikram edilen koltuğu bırakarak yerde bir küçücük mindere yerleşerek cigarasına dalardı. Süreyya "Fayrap başladı!" diye tutturdukça o da "Ya sizin dan dun hiç bitmiyor mu?" diye piyanodan şikâyet ederdi.

Suat her gün uğraştıkça parmakları maharetini buluyordu. Azıcık otursalar, biraz sükût devam etse Necip bir nazar-ı istirham [*rica bakışı*] ile Suat'a bakar, o hemen kalkarak latif tebessümüyle "Hangilerini bakalım, bu gece?" diye sorardı. Böyle diye diye hemen bir sıra hasıl olmuştu. Birine birçok zaman meftun olduktan sonra onun ihmal edildiği oluyordu fakat henüz yeni gelen havaların hepsi dinlenmemişti. Necip bunlar için rica ediyor, Suat vakit bulamadığından şikâyet ediyordu.

Onlar piyanoda meşgulken Süreyya da Dadı ile alay eder, erkekler cigara dumanlarında dinlenerek sükût ederler, ara sıra artık sabredemeyerek kaçmak isteyen Dadının teşebbüsü Süreyya'nın menedişi hepsini güldürürdü.

Necip burada öyle saniyeler geçirdi ki hiçbir vakit unutamayacaktı. Musiki ruhunun bütün kabiliyet-i pervaz ve iştiyakını [*uçma ve iştiyak kabiliyetini*] tahrik ediyor, onu ihtiyaçlarla, sevda ve feda-yı can ihtiyaçlarıyla, tatmin edilmesi muhal [*imkânsız*] olduğu için tatlı başlayıp galeyan ettikçe elîm olan ihtiyaçlarla boğuyordu. Ekseriyetle bubir hüzünden ziyade bir iştiyak, bütün ele geçmeyecek güzel şeylere meshurane [*büyülenircesine*] bir incizabdı [*cezbeye kapılıştı*].

Sonra teşekkür için yanına gittikçe bazen gözleri notalardan Suat'ın ellerine, oradan çehresine insıbab ediyordu [*dikiliyordu*]. O zaman bu ellerin nesc-i haririsi [*ipeksi dokusu*], bu çehrenin sükûn-i melekanesi [*melek-sakinliği*], bir katre-yi musiki [*musiki damlası*] ile meşbu-i şi'r [*şiir dolu*] olan gözlerin siyah ve mahmur nazarı onu bir an düşündürerek aklına kendi izdivacını getiriyordu. Ona baktıkça, onun gibi bütün hülyalarına muvafık biri-

ni bulmak muhalini [*imkânsızlığını*] meyusiyetle [*umutsuzlukla*] düşündükçe Süreyya'yı bu kadar saadetinden dolayı tebrik ediyor ve onun kadar bahtiyar olamayacağını hatırlayarak içi eziliyordu. Onda o kadar mükemmeliyetler görmeye başlamış, muhayyilesiyle onları o dereceye getirmişti ki bu nefis kadının karşısında, bu dudaklardaki hatt-ı sakin-i ibtisamın [*gülen sakin hattın*], bu gözlere ara sıra gelen neşe-yi sual [*soru neşesi*] ile pür halecan safvet şu hanenin huzurunda ağlamak istiyordu. Ah, Süreyya'yı ne kadar bahtiyar buluyordu ve buna mukabil kendine kim bilir nasıl bir kadın rast gelecekti? Lakin evlenecek miydi? Bu artık iyice mukarrer [*kesin*] miydi? Onun gibi birini bulmak muhal olunca niçin evlenmeliydi? Ve onun gibi olsa diye düşünürken bir an oldu ki "Ya o rast gelseydi..." diye düşündü. Bu o kadar şedîd [*şiddetli*] ve elîm bir heyecan oldu ki "Ah, o benim olsa ölürdüm!" diye inledi.

Bir müddet bu fikri terkedemedi. Bu onu zapt ve teshîr etti. Suat onun olsaydı... Bunu düşünerek kendisi için bir hayat tanzim ediyor ve bu saadete hayalen bile tahammül edemeyip elîm, zebun bir incizab ile bîtab kalıyordu. Onun hayatına karışarak yaşayacağı anları, onunla birlikte geçecek günleri, onun ömrüne sahip olarak, ona herkesten daha yakın olarak yaşayacağı hayatı, onun kendine muamelesi bir zevc gibi muamelesi... İşte bunlar onu öldürüyordu. Suat kendine de Süreyya'ya hitap ettiği sesle, ona baktığı nazarla, onu sevdiği muhabbetle sevse, baksa, söyleseydi Yarabbi... Bu fikri tamik edip [*derinleştirip*] saatlerce düşündükçe harap oldu kaldı. Evvela sahiden öyleymiş gibi aldanarak mest ve mahmur kalıyordu. Sonra Suat'ın samimi hitaplarında bile hayalindekinin yanında nasıl bir bîgânelik [*yabancılık*] olduğunu görerek içi eziliyordu. Bazen o sesle, "Necip" diye sade ismiyle çağrıldığını işitir gibi olurken Suat'ın kendine hitap edince sakinleşen sesinin "Necip Bey" deyişi onu öldürüyordu. Süreyya'ya bakarken pür şefkat olan nazar

kendine in'itaf ederken [*yönelirken*] o kadar gayr-i mahsus [*hissedilmez*] bir an içinde sanki kesb-i cemadet ediyordu [*donuklaşıyordu*].

Hâlbuki kendi ağzında sade onun ismi vardı fakat resmi olarak "Suat Hanım" değil, "Suat", "Suat", fısıldayarak, ah ederek çıkan "Suat", söylerken meserretle [*sevinçle*] yalvaran, şükran ve saadetle, hararet ve iştiyakla yalvaran bir "Suat" ismi vardı ve ruhu onu bu hitaplarla derâguş etmek [*kucaklamak*] hararetiyle yanarken ona kemal-i sükûnetle [*sakin sakin*] hitap etmek bir eza oluyordu. Böylece kendine hitap edemedikçe o ismi kendi kendine söylemeye, ona yalnızlıklarda hitap etmeye başladı. Bu memnu [*yasak*] bir şeyin gizlice yapılması saadetiyle onu mest ediyordu, dudakları daima titriyor, daima o isimle titriyordu. Odasına kaçıp binlerce kere "Suat... Suat..." diye ah ettiği oldu.

Sonra birden korktu; nasıl bir girîveye [*çıkmaza*] girdiğini, bunun bir cinayet olacağını gördü. "Son günlerde çok meşgul oldum... Onun tesiri. Geçer" demekle beraber yine bunun ne kadar ehemmiyetli olduğunu inkâr edemiyordu. Fakat fikrinin elinde o kadar esîr-i bîtabdı [*bitkin esirdi*] ki bu zevkinden mahrum kalmaya tahammül edemiyordu. Bunda onu mest edip ihtiyarını [*inisiyatifini*] bayıltan bir cazibe, bir saadet vardı ve kendi eliyle saadetini reddedecek kadar faaliyeti, ruhuna o kadar tahakkümü yoktu. O ruhuna hiçbir zaman tahakküm edememiş, her zaman onun elinde bir oyuncak olmuştu. Böyle birçok mahmum [hummalı] iştiyak zamanlarını tahattur ettiğinden [*hatırladığından*] "Bu da onlar gibi geçer" ümidindeydi. Bir de hiçbir vechile [*şekilde*] bunun fiile müncer olmayacağını [*dönüşmeyeceğini*], sade arzu ve hasretinden ibaret kalacağını biliyordu. Ona şiir ve sevda daima, daima bir ibtila [*tutku*] lazımdı. Hiçbir kadını sevmediği zaman sevmeyi sever, bunun için daima kadınlığa mübtela bulunurdu. Birçok kadınlara böyle namus ve iffetin yahut adem-i imkânın [*imkânsızlığın*]

iskât [*susturduğu*] ve nihayet mahvettiği temayüllerle haftalarca mahmum [*hummalı*] kalmıştı.

Kendinde asla fikr-i hıyanet [*hainlik düşüncesi*], şaibe-yi maddiyet [*maddilik şaibesi*] bulmuyordu. Güzel bulmadığı vasıtalarla maksadına nail olmaktan nefret ederdi. Hâlbuki bu arzusunun vücuduna muzdarip olmaksızın tahammül edemezken onun en ufak bir tezahürüne hayatını feda eder de yine razı olamazdı. O sade bir esir, ruhunun esiriydi. Esir-i ihtiyacı [*ihtiyacının esiri*], fikrinin esir-i incizabıydı [*cezbelenme esiriydi*]. Bugün Süreyya'nın müdafaa-yı namusu [*namus müdafaası*] için, Suat'ın ismeti için kendinde nefsini en büyük tehlikelere ilka etmek [*atmak*] kabiliyetini görüyordu. Ve işte bunun için, yalnız ruhen müncezib olup [*cezbeye kapılıp*] maddiyetten külliyen [*tümüyle*] mütecerrid olduğu [*soyutlandığı*] için bu arzusunu bir hıyanet addetmiyordu [*saymıyordu*]. Düşündükçe Suat'ı değil, onun ruhunu, sade ruhunu sevdiğini görüyordu. Bu büsbütün başka bir aşk, yeni bir aşktı. Onu ele geçmeyecek, temellük edilemeyecek, binaenaleyh başka hiçbir kadında bulunamayacak şeyleri için, rayihası, nazarı, tebessümü için seviyordu ve bu rayiha sinesinin nefesiymiş kadar cansûz [*can yakan*], nazarı o kadar pâk, tebessümü o derecede masumdu ki bu sakit ve hürmetkâr perestişten [*sevmekten*], bunlara karşı kalbinde hâsıl olan perestişten men'-i nefs etmek [*kendini engellemek*] kail olunacak [*yapılacak*] bir fedakârlık değildi. Onun için bu bir nazar için hayatlar verilecek pâk ve mesut bir iştiyak-ı ruh [*ruh iştiyakı*] oldu, ona o kadar cereyan-ı serbest [*serbest akış*] verdi.

Fakat bu incizabın da tahakkümleri, hodkâmlıkları [*bencillikleri*], hevesleri hâsıl olmaya başlıyordu. Süreyya'yı Suat'ın maddiyatına malik görmekten müteellim olmak [*üzülmek*] aklına gelmemişti fakat onun maneviyatına olsun malik olmak, sade kendi malik olmak gittikçe mukavemet edilemez bir arzu, bir ihtiras halini alıyordu ve bu ihtirastan keskinleşen dikkati ile Suat'ın ruhundan bir

zerrenin bile Süreyya'ya temayülünü hissetse, taharrüşlerle [*tahrişoluşlarla*] muzdarip oluyordu. Bu bir kıskançlık mıydı? Dudakları bir takallüsle [*kasılmayla*] acılaşarak "O eksikti!" diyordu.

Aralarında Süreyya'nın iştirak etmediği [*katılmadığı*] yalnız bir musiki vardı. Bir gece kendilerini gaşyeden [*kendinden geçirten*] Ruy Blas'tan "Odolça Volotta" düettosuyla sükûn-i leyl [*gecenin sakinliği*] içinde nerede bulunduklarını unutacak derecede geçen dakikalardan sonra musiki bitmiş, dönmüşlerdi. Süreyya'yı koltukta uyuklar buldular. Necip taaccüb ediyordu [*şaşıyordu*]. Suat sadece bir "Musikiyi sevmez ki..." dedi ve Suat'ın sesinde öyle acı bir esef hissetti ki bundan derin derin mesut oldu. Demek ikisi de sade bir şeyi seviyorlardı. Ve o kadar seviyorlardı ki onunla dünyayı, dünyanın her şeyini, hatta onu, Süreyya'yı unutuyorlardı. O zaman sade ikisinin ruhu yalnız, hemâguş [*kucak kucağa*] dolaşıyorlar, orada yalnız kalıyorlar, Süreyya bile oraya gelemiyordu. O zaman musiki ona başka manalar, başka vazifelerle görünmeye, ruhların müellifi [*birleştiricisi*], kalplerin mülhimi [*ilham kaynağı*] gibi gelmeye başladı. O bir cihan, bir cihan-ı perestiş [*tapınış dünyası*] oluyor ve orada Suat'la beraber olmak, bu fena dünyada olmamışlarsa hiç olmazsa orada birleşmiş olmak, onu mest ve bîhuş [*kendinden geçmiş*] ediyordu.

Fakat bir gün "Ben ne yapıyorum?" demeye başladı. "Ah! Çünkü insanım, beşeriyet, adaliyet [*etten kemikten yaratılmış olmak*]" Lakin niçin bu fikirlere düşmeli, niçin elinde olmayarak nefret ettiği hıyanet ve levs [*pislik*] âlemine girmeliydi? İçinde bulunduğu girîvenin [*çıkmazın*] nasıl bir uçuruma müntehi olduğunu [*vardığını*], bazen onların yanında, Suat'a bakarken içinin nasıl "Seni seviyorum, seviyorum!" diye haykırmak için yandığını hissedip zebun kaldıkça inliyordu. Bunun fikriyat bertaraf edilirse, kanun-i beşeriyet [*insanlık kanunu*] nazarında nasıl hainane [*haince*] bir muamele olduğunu gördükçe ve çoğala çoğala bu ateşin nasıl iltihap kesbedeceğini

[*alevleneceğini*] düşündükçe iki muhal [*imkânsız*] arasında çırpınmaktan mütevellid [*ileri gelen*] bir humma içinde kalıyordu.

Onda her meleke bir kere kesb-i faaliyet edince [*faaliyetegeçince*] marazi bir tehalükle [*can atışla*] tezayüd ederdi [*artardı*]. On beş gün mütemadiyen [*sürekli*] bu hissine esir olduktan, sairleri hep iskât [*susturup*] ve imha edip yalnız onun hükümran olmasına, her türlü vesvese ve endişenin susmasına o kadar alıştıktan sonra şimdi havf [*korku*] ve telaşa o kadar zebun oldu ki bu kendini kendinden nefret ve istikraha [*tiksinmeye*] sevkederek perişan ve tebah etti. Birden uçurumun zulmet [*karanlık*] ve ateşine düşmüş kalmıştı. Onun bütün levslerinde [*pisliklerinde*] boğuluyorum zannediyordu. Nasıl mûhiş [*korkunç*] bir çaresizlikle, nasıl avdet [*dönüş*] ihtimalinden mahrum bir ye'sle [*umutsuzlukla*] düşmüş olduğunu anlıyordu. Bu sırf esîrî [*atmosferik*] olduğu için bir fenalık melhuz [*sözkonusu*] olmadığını, niyetinde fesatlık bulunmadığı için korkulmayacağını beyhude temine uğraşıyordu. Bunların itiraf edilemeyecek, keşfedilse itham olunacak şeyler olduğunu reddedemeyerek "Ne yapmalı?" diyordu. Fakat kaçmak, bu çare-yi yegâne [*tek çare*], buradaki hayat-ı sükûn ve incizabı [*sakinlik ve cezbe hayatını*] bırakıp yine o kâbus ve izdiham içine girmek. Bu elinde olmayan, ihtiyarıyla [*kendi kontrolünde*] yapamayacağı bir fedakârlıktı. Son tehlikeye kadar oturup sonra kaçmaktan başka çare yoktu. Hâlbuki hiçbir zaman tehlike o dereceye gelmeyecekti.

Bunlar tereddütleri, tereddütler düşünceleri mucip oluyor, gecelerini fırtınalı yapıyordu. Sabaha kadar uyuyamadığı bu gecelerden sonra tekrar görmek, tekrar onun âfâk-ı enzarında [*bakış ufuklarında*] yaşamak, ne olursa olsun yaşamak ümidiyle her şeyi unutuyor, tulûla [*güneşin doğuşuyla*] beraber gelen bir sükûn ile ona da kâbuslardan sonra sabah hafif sisli fakat saf ve berrak infilak ediyordu [*ağarıyordu*].

Bir karar vermeyi yine geceye tehir ederek sade halden endîşnâk [*kaygılı*], sade mahrum-i ihtiyar [*inisiyatiften-mahrum*], sade müncezib [*cezbe halinde*] kalıyordu. Onun sesini öyle bir dinleyişi, onun yürüyüşünü öyle bir hissedişi, onun gözlerinin önünde öyle bir yanışı vardı ki bazen şevk ve iştiyaktan, bazen ye's [*umutsuzluk*] ve ibtiladan [*tutkudan*] haykırmak arzularını güç yeniyordu. Onu evin her yerinde gezerken hissediyor, nasıl bir sükûn ve mülayemetle [*yumuşaklıkla*] evin bir melek-i müvekkeli [*vekil meleği*] olduğunu takdir ediyor, takdis ediyor, sonra gelip Süreyya'nın yanına, gözlerinde bir nazra-yı ateşin-i irtibat [*ateşli bağlılık bakışı*] ile oturunca, gelirken kalbini hoplatan inbisat [*rahatlık*] ve neşe kırılarak mecruh [*yaralı*] ve nâlan [*inler*] kalıyordu. İçinden durup dururken "Senin, senin için, senin gözlerin için ölüyorum!" diye haykırmak isteyen arzuları iskât edip [*susturup*] ona sükûnetle hitab etmek onu bitiriyordu. Birçok zaman pek betaetle [*ağır*] teessüs eden [*oluşan*] aşkı bu safhaya girdikten sonra hatvelerini [*adımlarını*] o kadar tesri etmişti [*hızlandırmıştı*] ki bir kere kendi kendine itiraf ettikten sonra şimdi onu senelerden beri seviyormuş ve bunu biliyormuş zannedecek derecede aşkın ummanına dalmış görüyordu.

Ve bu tereddütleri zahiri kararlar, kararsızlıkları tehirler takip ettikçe günler geçiyor, İstanbul'a gitmeyeli yirmi gün oluyordu. Hakikat-i halde [*aslında*] bu mücadelelerle beraber her gün kendini bir gün evvelden daha az emin bularak gittikçe iradetinin [*iradesinin*] hastalandığından, gittikçe tehlikeye takarrüb ettiğinden [*yaklaştığından*] endişe ediyordu. Sonra bir gün "Lakin mademki onun bir şeyden haberi yoktur, olmasının ihtimali de yoktur" dedi ve kendisini tatmin etti.

Zira o, Suat, hiçbir vechile [*şekilde*] bu fikirlerden haberdar olmayacaktı. Onun nazarında bir ra'şe-yi nefret [*nefret titremesi*] görmektense ölümü tercih etmeyi saadet sayardı ve bunu düşününce "O halde?" diye emin olmaya çalışıyordu. Fakat emniyet de, ızdırap da münhasıran

[*sadece*] hükümran olamayarak tevali [*devam*] ediyordu. Her şeyi unutup sade nefsine mağlup olduğu zamanlarda bile, artık her türlü vesveseden azade teheyyücat [*heyecanlanmalar*] ile mesut olması lazım gelirken içinin sıkıldığını, yine bir rahatsızlığın payidar [*kalıcı*] olduğunu, küçük bir elemin evvela belirsiz fakat yavaş yavaş muannid [*inatçı*] ve muacciz [*taciz edici*] bir ısrar ile takarrür ettiğini [*kesinleştiğini*] görüyordu. Bu evvelden sade onu sevdiğini düşünmekle mesut olurken şimdi o saadetin de ne kadar öksüz ve naçiz oluşunu düşünmekten geliyordu. Onun da bu fikirlere iştiraki saadetini uzak ve muhal [*imkânsız*] bir bahtiyarlık gibi gördükçe "Ah bu mümkün olsaydı... Hayatım bahasına olsun fakat mümkün olsaydı" diye söyleniyordu.

Bütün hayatı saniyelerine kadar Suat'a mevkuf [*vakfedilmiş*] ve münhasırdı [*hasredilmişti*]. Gece uykularında ne görse, ne düşünse mutlaka ona ait oluyordu. Hatta başkalarını bile görse, sabah uyanınca onu görmüş zannediyor ve Suat'ı daima Süreyya ile birlikte görürken böyle hülyalarının keyfi yanı sıra ona sahip olmak bir saadet oluyordu. O zaman rüyadan hakikate dönmek azabı başlıyordu. Onu sahiden görmek arzusuyla bu azabı da seviyordu. Bazen aşağı inip beklediği halde onun henüz zuhur etmediği olurdu. O zaman mükâlemede [*konuşmada*] dalgın, dinlediğine gayr-i vakıf [*vakıf değil*], söylediğini anlamayarak, perişan kalıyor, sonra onun takarrübünü [*yaklaşmasını*], ayak sesini işitmeden hissederek, odaya girerken kızarıyor, kalbi çarpıyor ve onun hitabına karşı bayılarak kalıyordu. Söz söylediğini görünce, gözlerinin kendine in'itafını [*çevrildiğini*] hissedince, kendini idare edememekten korkuyordu.

"Bir idaresizlikten bak ne oldu?" diye şimdiye kadar böyle olunca vakit geçtikçe bunun nasıl dehşetli bir hal alacağını düşünerek tehevvür ediyor [*öfkeleniyor*], "Lakin bu sade bir hıyanet, en büyük alçaklık" demek istiyordu. Fakat ondaki muhtelif Neciplerden biri bunu söylerken

bir diğeri gülerek "Bey tiyatro oynuyor!" derdi; bir diğeri ikisine de bîgâne kalarak muhalif davranır, sade onu, saadetini, Suat'ını düşünürdü. Ve kendisi bu muhtelif şahsiyetlerin elinde oyuncak, sefil, şimdi buna şimdi ötekine münkad ve ram olarak [*boyun eğerek*], iradesiz, bir şey yapmak ihtimali olmaksızın gidiyordu. Ve korkuyordu. Ara sıra kendi zulmet-i ruhuna [*ruhunun karanlığına*] bakıp ne hainliklere kadir olduğunu görerek kendinden korkuyordu. Süreyya'ya baktıkça, onun emniyet ve muhabbetine karşı nasıl fikirlerle meşgul olduğunu düşündükçe onun hakikati keşfetmesi ihtimaline karşı ölümden başka bir çare görmüyordu. Başka hiçbir şey ona karşı hicabını [*utancını*] mahvedemezdi.

O, Süreyya, her türlü fikir ve şüpheden azadeydi; zevcesine son derece emniyetle Necip hakkındaki muhabbeti birleşerek onu temin ediyordu. O sandalıyla, yelkeniyle, yarışıyla meşgul, rüzgâra rabt-ı hayat etmiş [*hayatını bağlamış*] yaşıyordu. Dalgın mı, ciddi mi, havai [*uçarı*] mi olduğu fark edilemeyecek bir hali vardı. Evde kaldıkça Behice Dadı ile şakalaşarak, Suat'ı öfkelendirerek, Necip'in piyano çılgınlığı ile eğlenerek tembel bir ömür sürüyordu. Şimdi de bir balık merakı gelmişti. "Ah bir ay daha geçse, ağustosu da bir atlatsak" diyor, o zaman geceleri lüferciliğin doyulmaz bir eğlence olduğunu anlatarak şimdiden seviniyordu.

Suat'a gelince, o gittikçe elîm olan garipliği içinde pûyândı [*devam ediyordu*]. Hayatın saadetlerinin nasıl gayr-i kabil-i tahlil ve his [*tahlil ve hissedilemez*], nasıl gayr-i kabil-i idare [*idare edilemez*] naçiz şeylere merbut [*bağlı*] olduğunu, karşıdan muhakemesi pek kolay görünen fakat ellerinde nasıl oyuncak olarak kalınan şeylerle muhtel olduğunu [*bozulduğunu*] görerek ye's-i azim [*büyükumutsuzluk*] ile şaşırıyordu. Yine aynı şerait [*koşullar*] dâhilinde bir sene evvel hayatını o kadar mesut ve müreffeh görürken bugün tarif ve iraesi [*göstermesi*] gayr-i kabil [*imkânsız*] şeylerle gözleri açılıp hayatını görmek,

ehemmiyet verilmeyip tevekkül gösterilecek yerlerde ciddi davranmak seyyiesiyle [*günahıyla*] bir saadetin değil, her hayatta olduğu gibi saadet rengini muhafaza eden bir saadetsizliğin kurbanı olduğunu, hayatının artık fark edilen bu yarasıyla geçeceğini pek acı acı görüyordu. O gittikçe fark ettiği halde menetmek elinden gelmeyen bir öksüzlük içinde, asabiyetle hakikati fazla görerek yaşıyor, Behice ile Necip'in hayatlarında nasıl bir rabıta, yalnızlıklarına nasıl bir refik [*arkadaş*], eğlencelerine nasıl bir muavin [*yardımcı*] olduklarını görüp "Demek onlar olmasa ben yalnız, yapyalnız kalacağım. Söz bulamayacağız, bütün bütün sıkılacağız, hayatımız tahammülsûz [*dayanılmaz*] olacak" diye Süreyya'nın anlamayışını, her şeyi kendine bırakıp öyle havai şeylerle meşgul oluşunu affedemiyordu.

İşte dadısı da yarın öbürgün bağa gitmek istiyordu. Sonra Necip de gitmek isteyecekti. Hayatını onların zindanlarına vakfedemezdi ya! O zaman Süreyya daha sıkılacak, arkadaşsız, eğlencesiz, kim bilir ne olacaktı? O zaman artık yanına varılamayacaktı. Kendisi de bunların muavenetinden [*yardımından*] mahrum, refiksiz, istinadsız [*dayanaksız*] kalacağını, bugün her şeyi yaptığı ve arkadaşlar bulduğu halde böyle olunca, yarın onlarsız bütün bütün gıda-yı melal [*melal gıdası*] olup kalacaklarını düşünerek artık mücadeleden bîtab [*bitkin*], endişelerle zebun, her şeyi bırakmak, hepsinin içinde hüngür hüngür ağlayarak "Lakin halime bakınız!" demek ihtiyaçlarıyla muazzeb oluyordu [*azap çekiyordu*]. "Beni mesut ve rahat görüyorsunuz değil mi? Fakat bakınız, işte ağlıyorum. Demek ki ne mesut, ne rahatmışım. Oooh, rahat değilim; hiç, hem hiç değilim. Saadet nerede?" Ve izahat vermek lazım gelince bir şey söyleyemeyeceğini, bir sebeb-i ciddi [*ciddi sebep*] bulamayacağını görerek bunalıyordu.

Deniz mevsimi üçünün de hayatına yeni bir neşe serpti. Önlerinde bir deniz hamamı vardı ki evin sahibi bu-

rada kendi otururken çattırmış, sonra yıktırmamıştı. Yalnız bir kışın tahribini tamir etmek icap ediyordu. Süreyya denize bayılıyordu. Necip zaten pek severdi. Suat ibtidaları [*önceleri*] pek telaş ve heyecan geçirmişse de artık alışmıştı. Yalnız Dadı odadayken bile denizdeymiş gibi çırpınarak "Aman Allah esirgesin!" diyordu. Bin ibram [*zorlama*] ve rica ile onu denize götürdüler. Daha kapıdan karanlık bir gözle sulara bakıp titreyerek yalvarıyordu. Artık her sabah her akşam girmek bir adet oldu. Ve sabahleyin uykunun rehavetiyle, akşam yorgunluğun tozuyla deniz asaplarına [*sinirlerine*] bir şifa-yı azim [*büyük şifa*] tesiri veriyordu.

Necip, Süreyya'ya "Gel senin kotrayı şuraya sokalım da bari tehlikeden biraz masun olsun [*korunsun*]" diyor, sonra gülerek ilave ediyordu: "Şaştığım bir şey varsa, o da hâlâ şunun sıkı bir sağnakla tepetaklak olmamasıdır."

Ve Suat'ın korkan gözlerindeki karartıya bakarak "Yok korkmayın, korkmayın. İlk İstanbul'a gittiğim zaman Süreyya'ya bir mantar yelek alacağım. Ne olur ne olmaz. O zamana kadar da keramet sandalın" diyordu.

Süreyya kızar, sandalın bir yat, bir üç ambarlı gibi denize dayandığını, evvelki gün İstinye önünde bir yarışta küpeşteye kadar yattığı halde içeri bir damla su girmediğini, parası olsa satın alacağını anlatmaya başlardı. Bir gün Büyükdere'den gelirken yine bu bahis oluyordu. Sandalın Suat'ın hayatında bir küçük memnuniyetsizlik olduğunu anlayan Necip artık onu kendine müteveccih [*yönelik*] görmek için daima bu bahsi kurcalardı. Suat, iştirak fikrini nazarıyla söyleyip teşvik ederek sükût ediyor, sandal meselesinde Süreyya'nın böyle cevapsız kalmasını zevksiz telakki etmiyordu. Birden arabaları bir köşede durmaya mecbur oldu. Dört beş araba birbirini takip ediyor, kalabalıktan bunun bir gelin alayı olduğu anlaşılıyordu.

Süreyya, Necip'in sözlerine cevap veremediğini görünce kurtulmak için bundan istifade etti:

"Senin nene lazım sandal mandal Allah aşkına! Sen kendi evlenmene baksana; sonra ihtiyarlayacaksın da... Bak, her köşede bir düğün var" dedi.

Ve bu söz Suat'ı da, Necip'i de hüzün ve sükûta sevketti.

Necip gözleri önünden birer birer geçen arabaları görmeyerek teftiş ederken kendisi için evlenmek nasıl bir ceriha [*yara*] olduğunu düşünüyordu. Onun için izdivaç... Lakin bu hıyanetsiz mümkün müydü? Onun için izdivaç Suat'ın kendisini sevmesiydi. Onun o kadar güzel ve âteşin [*ateşli*] olan gözlerinin itiraf-i meyelanıyla [*eğilimliitirafıyla*] mümkün müydü? Hâlbuki bu, bir ölüm kadar büyük bir şeydi.

Suat, o, bu gelinin şimdi ne kadar bahtiyar olduğunu düşünüyordu. Düşünüyordu ki bu gelin ne kadar bahtiyardı ve ne kadar bahtiyar olacaktı. Bir sene, iki sene, belki daha ziyade hayatı mesut ve şatır [*şen şakrak*] geçecekti. O zaman kendi ilk senelerini görüyordu. Bu günle mukayese ederek teellümle [*elemlenerek*] bu geline gıpta ediyordu. Kendini onun yerinde görüp gelinlik hissiyatını tekrar yaşayınca ağlamak arzusu duydu. Şimdi o zamandan ne kadar, ah ne kadar uzaktı! Artık avdet etmesi [*geri dönmesi*] imkânsız olan o hayatı, hayatını gömmüş bir ölü haliyle görüp mahzun ve meyus kaldı. Niçin Yarabbim, niçin artık o hayat ölmüştü? Hem bir daha gelmeyecek surette... Niçin bir daha o mümkün değildi? Bir kere mi olacaktı? Böyle hayatı sevdiren, her şeyi güzel gösteren o hayat, o büyük neşe... Artık onlar gitmişti, öyle mi?

Bir zaman gelip sadakat ve muhabbetle beraber sevileni artık mesut edememek, ona kifayet etmemek [*yetmemek*] fikri onu telîm ediyor [*elemlendiriyor*], kabahati asıl kendine bularak ara sıra tuğyan [*isyan*] edip Süreyya'yı haksız bulduğu için, kendi haksızlık ettiğini görüyordu. Sonra kendi de müttehem olmayıp kabahatin cereyan-ı ahvalde [*hallerin akışında*], idaresi kimsenin elinde olmayan hayatta olduğunu bininci defa olarak görüp anla-

maktan mütehassıl [*hâsıl olan*] fütur [*bezginlik*] ile tekrar yaşamak, daha yaşamak arzularının muhali önünde yaşayıp geçmiş olmak, tekrar o genç kalple, genç emellerle o seneler gibi yaşayamamak azabıyla zebun kalıyordu. Demek bitmiş, onun için artık her şey bitmişti; demek artık katiyen [*kesinlikle*] karar vermek lazım gelecekti ki seneler, hep çoğalan bir melal ve fütur ile geçerek ihtiyarlık bir gün onu çürütecekti. Hem de yaşamamış olarak, henüz yaşamak üzere zannolunurken... Her şey bitmişti, öyle mi?

Sonra Necip'e bakarak düşünüyordu ki o önünde böyle birkaç sene-yi saadeti [*saadet yılı*] olan bir mahlûktu ve bunun için memnun oluyordu. Necip'e karşı hissettiği rabıta onun böyle bir saadete namzed [*aday*] olmasıyla kendisini memnun ediyordu. Fakat onun da korktuğu gibi bir zevceye düşmesi ihtimali fikriyle meşgul oldu ve bunu hüsn-i [*iyi*] niyetle bertaraf edip zevc ve zevce onları uygun ve mesut görünce bir gün gelip onların emellerinin, arzuların gençliğini elden kaçırarak yorgun, melul kalacaklarını, rayihaları, renkleri, bütün feyz ve şetaretiyle [*şenşakraklığıyla*] cûşân olan [*coşan*] baharın yerine bile mutlak bir gün renksiz bir hüzün ve kasvet kaim olduğunu [*geçtiğini*], her şeyin mahva, intıfaya [*sönmeye*] mahkûm olduğunu acı bir ye's içinde hissetti.

Ve ilk defa burada gelen bu fikir, onu hiç terketmeyen bir müz'ic [*rahatsız edici*] hastalık oldu. İlk zamanlar bunu tabii olarak düşünüp bu fikrin kalbine verdiği acılıkları katre [*damla*] katre tadarken bir gün oldu ki yalnız kalıp rahat rahat onu düşünmek istemeye, hatta düşünmek için cebr-i nefs etmeye [*kendini zorlamaya*] kadar vardı. Bu bir nevi batî [*yavaş*] intihar gibi, bir nevi zehirlenme gibi oluyordu. Her şeyin ilk mebzuliyet-i âmâl ve elvanından [*emel ve renkbolluğundan*] sonra tedrici bir intıfa [*sönüş*] ile hüzün ve melale, kasvet ve zulmete [*karanlığa*] gidişi onu damla damla öldüren bir muhaddir [*uyuşturucu*] gibi geliyor ve kendisi buna kurban olduktan sonra bunun

sade kendisi için olmayıp böyle umumi bir kanun olduğunu görmekten acı bir tesliyet [*teselli*] buluyor, garip bir mesti-yi fütur [*gevşeklik sarhoşluğu*] ile kalıyordu.

Öbürleri "Ne oluyorsun, dalgınsın?" dedikçe bir cevap bile vermeye lüzum görmeyerek dudaklarını hiç makamında bükmeyi kâfi buluyordu ve dikiş, düşünmeyi meşgale halinde gösterebildiği için artık elinden düşmez oldu. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] herkesin kendi haliyle şu farkı vardı ki onun hayatının baharı geçtiği halde birçokları henüz ümit ediyorlardı. Onun için bahar-ı teehhül [*evlilik baharı*] de başlıyor gibi geliyordu. Kendi bütün feyiz ve güşayişi [*rahatlaması*] hep o zamandan bed' ettiği [*başladığı*] için şimdi Necip de ne kadar meyus ve merdümgüriz [*insanlardan kaçar*] görünüyorsa görünsün evleneceği için onu yine mesut görüyordu.

Bütün bu fikirler arasında bir rakkas gibi kalbini havf [*korku*] ve fütur ile ezen kendi mukayese-yi hayatı [*hayat karşılaştırması*] daima tekerrür ediyor [*tekrarlanıyor*], bazen nâmütenahi [*sonsuz*] bir kasvet ve melal, sonra acı bir havf ve telaş, her şeyin, bütün emellerin, ümitlerin, şebab [*gençlik*] ve saadetin zalim bir taannüdle [*inatla*] mutlaka elden kaçacağını, işte el'an [*halen*] kaçmakta olduğunu, bir şey yapmak ihtimali olmaksızın artık hayatının bitmiş olduğuna karar vermek lazım geldiğini görerek zebun kalıyordu.

Bütün bunlar tabii tebessüm ve nezaket altında gizlenmeye uğraşılan hûnin [*kanlı*] mücadeleleri mûcib oluyordu ki asabını daha yoruyor, uzun baş ağrıları, dermansızlıklar, hazımsızlıklar, hep birden neşesizlikleri mucib oluyordu. O hale geldi ki sade müfrit [*aşırı*] bir temarruz [*hastalanma*] rikkatiyle [*inceliğiyle*], tefriki [*ayırtetmesi*] gayr-i kabil [*imkânsız*] ânât-ı hayatını [*yaşam anlarını*] bin mana ile tahlil etmek sebebiyle, ufk-i hayatında [*hayatının derinliğinde*] bir bulut yokken, âsûde [*huzurlu*] bir ömür içinde bir kurban-ı âlâm [*elemler kurbanı*] olup kaldı.

Bunlar vakıa [*gerçi*] Süreyya'nın düz, meşgul gözünden kaçıyordu fakat Necip endişnâk [*kaygılı*] nazarıyla [*bakışıyla*], rabıta-yı şedîdesinin [*şiddetli bağının*] sevkettiği meşguliyetle kederleri olduğunu görüp bir sebep bulamayarak azim füturlar içinde fırtınalar tasavvur ediyor, bir başka erkek düşünmesi ihtimali ruhunu yakıyordu. O zaman Suat'ı hürmete lâyık görememekten korkuyor, onu mevki-i ulviyetinden [*yücelik mevkiinden*] sukut etmiş [*düşmüş*] görmemek için bunu düşünmemek istiyordu. Ve eğer Suat kendisi için bir his besleseydi, nazarında yine o mevki-i hürmette [*saygın mevkiinde*] kalacağını görerek "Ah hodkâmlık [*bencillik*], sanki böyle olunca başka bir şey mi yapılmış olacak?" diye gülüyordu.

Düşünüyor, düşünüyor, Suat'ın bu haline bir sebep arıyordu. Süreyya ile aralarındaki münasebatı [*ilişkileri*] tedkik ediyordu. Bunda vakıa [*gerçi*] eski itilafı [*uzlaşıyı*] göremiyordu fakat evvelden onların hayatına şimdiki gibi girmiş değildi. O zaman bile bu kadarcık ihtilaflar zaruri, tabii geliyordu. İki mizaç ne kadar mütevafık [*uyumlu*] görünürse görünsün böyle geceli gündüzlü beraber geçen, senelerce devam eden beraberlik hayatında bir takım ihtilaflardan muzdarip olmak mecburiyet tahtında [*altında*] geliyordu. "Bu mizaçlar ya ikisi de galip olup daimi bir mübareze [*mücadele*] halinde bulunur yahut biri diğerini esir-i hükmü [*hükmüne esir*] eder." diyor, bu esaretin ara sıra tuğyanları [*isyanları*] olsa bile Necip hilkaten [*yaratılış bakımından*] hassas ve rakîk [*ince*] olan Suat'ta bir hiss-i marazinin [*hastalıklı duygunun*] neseviyet [*kadınlık*] delaletiyle nasıl eb'âd-ı mahufe [*korkunç boyutlar*] alacağını keşfedecek bir halde olmakla beraber bu hiss-i marazinin ahval ve tabâyiini [*tabiatlarını*] tayin edemediğinden herhalde mechuliyet [*bilinmezlik*] içinde kalıyordu.

Bazen Suat'ı böyle ezilmiş tutan sebeb-i mechule [*bilinmez sebebe*] karşı gayzâlûd [*hınçlı*] bir kıskançlıkla yoruluyordu. Bu kendisini her şeyden çok yıkıyor, âteşin

[*ateşli*] bir kin içinde zehirleyerek ihtizar [*can çekişmesi*] içinde bırakıyordu. Bazen de Süreyya'ya bakarak ona sade Suat'ın zevci olduğu için değil, derin ve âteşin olmayan tabiatı için de hased ediyordu [*kıskanıyordu*]. O her halinde düz, samimiydi. Fenalık düşünmeyerek, hatta birbirini nakzeden [*çelişen*] bazı şeylerinde bile samimiyet ve muhalesetle [*içtenlikle*] davranarak, yaptığı şey fena olsa bile etrafta hâsıl etmek ihtimali olan tesirleri uzaktan evvelden göremeyerek, endişesiz, belasız yaşıyordu. Mutlaka faaliyeti bir şeye sarfetmek istenilen bir sinne [*yaşa*] gelmiş olduğu için o zamana kadar çoğu bir şey yapılmayarak geçen senelerin biriken temayülatı [*eğilimleri*] birden tezahür ederek onu böyle sandal gibi şeylere meftun tutuyordu.

Ona şimdi de bir kotra merakı gelmişti. Sandal artık kendine miskin görünüyordu. Tarabya'da olacak yarıştan bahsederken İngiltere'den gelme birkaç kotra sayıyor, bunları uzun uzun tarif ederek "Ah insanın öyle bir kotrası olmalı ki..." diyordu.

Sonra Suat'a dönerek:

"O zaman sen de gelirdin. İçinde kamaraları, yemek salonu, her şeyi var. Adeta bir gemi. İnsan karısını alınca kalkıp Marmara'ya çıkar. Mudanya, Yalova... İstersen Midilli, İzmir."

Suat gülerdi:

"Devr-i âlem [*dünya turu*] için çıksak nasıl olur acaba" derdi.

Necip de söze karışır, gömüldüğü köşesinden "Yok, eğer küçük bir yat olsaydı..." şartını kordu.

O zaman uzak memleketlerden, uzak şeylere mahsus şiir ve aheng-i elvana [*renkler ahengine*] meftuniyetle [*meftunlukla*] onların güzelliklerinden bahsederler, adaları birer birer geçerek İtalya sevahiline [*sahillerine*] kadar uzaklaşırlardı. Kendilerini bir İtalya limanında gemilerinin zincir gürültüsü içinde tasavvur ederler, "Ah ne iyi olurdu!" derlerdi. Bunlara Suat da iştirak ediyor [*katılıyor*],

"Bilmem ama yine deniz tutar mı?" diye Necip'e soruyordu. O daima böyle, daima Suat'la olabilmek saadet-i muhayyelesinin [*hayali saadetinin*] yanında bunu için hakkı, hayatının müsaadesi, o kadar saadeti olmadığını düşünüp "Lakin bu böyle ne olacak?" diye başını taşlara vururcasına meyus olarak muazzeb [*azap içinde*] ve ezilmiş kalırdı. Her gün ateşinin daha çoğaldığını, bir gün artık onun altında feryat etmek mecburi olacağını büyük bir endişe-yi hiras [*korku endişesi*] ile görüyordu.

Süreyya bu haşmetlerin yanında pek miskin bulduğu sandalı için, Suat ise nerede olsa, nasıl olsa hayatının aynı tohm-i harabî [*haraplık tohumu*] ile mahmul [*yüklü*] olduğunu düşünerek üçü de muhtelif şeylerden aynı melale düşüyorlar, muhtelif şiddetlerle böylece esir-i kasvet [*kasvetesiri*] oluyorlardı.

Bazen geceleri de çıkıyorlardı. Suat dümene geçer, erkeklerden biri kürek çekerdi. Ekseriya birkaç sözle bozulan bir sükûtun devam ettiği bu seferlerde denizin, semanın, ehval-i sevahilin [*sahil karaltılarının*] arasında, bazen mehtabın nurlarına, bazen zulmetin [*karanlığın*] dalgalarına gömülerek, denizin bir kadın sinesi gibi pür rayiha [*kokulu*] ve bakir vücudunda, Büyükdere'ye kadar inerler, sonra avdet ederlerdi [*dönerlerdi*]. Avdetleri sükûtî [*suskun*], muzlim [*karanlık*] olurdu. Herkes fikir ve melalini yüklenerek odalarına çekilirler, birbirlerini ve kendilerini yorgun olmakla aldatarak melallerini böyle setretmiş [*örtmüş*] olurlardı.

Fakat Necip gittikçe nefsine karşı idaresinde aciz kaldığını görüyordu. Zira onun rabıta-yı şedîdesi [*şiddetli bağı*] bu hale geldikten sonra tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir meshûfiyete [*susamışlığa*] müşabih [*benzer*] hararet alıyordu. Onda bu kadar tenemmî eden [*gelişen*] bu incizab [*cezbelenme*] artık tegaddiye [*beslenmeye*] ihtiyac-ı şedîd [*şiddetli ihtiyaç*] hissediyor ve ona, onun ruhuna hülul [*girme*] ihtiyacıyla tehalük gösteriyordu [*can atıyordu*]. Her zaman onun yanından ayrılmamak endişesi

şimdi ona karışmak galeyanlarına müncer oluyordu [*yol açıyordu*].

Nihayet bu bir hezeyan-ı havas [*duygu hezeyanı*] haline geldi. Bir gün geç kalkmış, deniz hamamına [*plaja*] geçmişti. Çırpına çırpına koşuşan, çarpışan dalgalar, hamamın içinde büyüyen, akseden sesleriyle gayr-i muntazam [*düzensiz*] bir hava çalıyordu. Vücud zevk-i me'mûlün [*umulan zevkin*] sevkiyle şimdiden bir rehavet-i latife [*latif rehavet*] içinde uyanır uyanmaz tekrar fikrini işgale [*meşgul etmeye*] başlamış endişelerinin dalgınlığı ile soyunurken, serin deniz havasının içinde birden ölüyorum zannetti. Etrafını onun rayihasısarmıştı.

Bu Necip'in Suat'tan malik olduğu yegâne şey vücuduydu. Bu kendisine daima sinesinin nefesi gibi gelmişti. Bu ne bir çiçeğin, ne bir yaprağın hülasa-yı ıtrıydı [*koku özüydü*]. Bu malum olan hiçbir kokuyu andırmaz cansûz [*can yakan*] bir rayiha, bir şey, bir nefesti ki Necip onun ruhunun rayihası zannediyordu. O kadar emsalsiz, o kadar samimi bir rayihaydı. Bunda Suat'ın bütün hafâyâ-yı mahremiyeti [*mahremiyetinin gizlilikleri*], bütün neseviyeti [*kadınlığı*] pür halecan bulunurdu. O kadar kadından, o kadar Suat'tan nebean ediyordu [*kaynaklanıyordu*] ve şimdi denizde bu rayiha ona bir vücut hararetiyle memzuc [*karışık*] geliyordu. Tahassüsü [*duygulanması*] o kadar şedîd [*şiddetli*] oldu ki vücudu titreyerek bîtab [*takatsiz*] kaldı.

Bu nereden geliyordu? Ondan evvel denize girmiş olduğu için mi kalmıştı? Denizin, rüzgârın telatumu [*çalkantısı*] bunu nasıl dağıtmamıştı? Ve suyun içine girdiği zaman şimdiye kadar bunu düşünmediğine istiğrab ederek [*garipseyerek*], onun da burada, bu su içinde yıkandığını düşünmek bütün ihtiyarını [*inisiyatifini*] helak ve zebun eden bir zaaf ve rehavete sevk ediyordu. Bulutlar içinde, sermest ve bîhuş [*kendinden geçmiş*], kendini suyun içine bırakarak, nihayetsiz bir mestî-yi havas [*duygu sarhoşluğu*] içinde onu burada, suyun arasında, deniz

elbisesinin nîm [*yarı*] sakladığı omuzu, kolları, gerdanıyla görerek bayılır gibi kalıyordu. Bu hissini idame [*devam ettirmek*] için gözlerini kapayarak suyun kendini nüvazişleriyle [*okşayışlarıyla*] sebh ettiren [*yüzdüren*] kuvvetinin üstünde sallanarak, mahmum [*hummalı*], hayatından bîhaber, müthiş kalıyor, onu öyle görmeyi tasavvur ettikçe, kokusunu hissettikçe denizin içinde nihayetsiz a'mâka [*derinlere*] uçuyorum zannını veren bir sarhoşlukla sersemleşiyordu.

Nihayet çıktığı zaman bu kendisini denizin delice bir tehalükle [*can atarak*] isteyecek, hâli [*boş*] vakitlerini tenhalara kaçıp ona binlerce âteşin [*ateşli*] hitaplarla, bu sefahat-ı tasavvurat [*tasavvur aşamaları*] ile meşgul olmaya hasredecek hale girdi. Onu en ince, en mahrem kadınlıklarına kadar düşünerek, hararetinde, ruhunda ölüyorum zannederek "Ah ölsem..." diye saadetinin ancak o zaman tamam olacağına inanıyordu. Ve onun kokusuyla, yavaşça ona yaklaşıp ensesinden onun ıtır-ı vücuduyla [*vücudunun kokusuyla*] sersem olduğu zamanlar, sertapa [*baştan ayağa*] sarsılarak ağlamak, boğulmak, düşüp ölmek ihtiyaçlarıyla, bunları yapmamak için cebr-i nefs [*kendini tutma*] azaplarıyla uğraşıyor, bir saniyede bin tahassüse [*duygulanmaya*], fikre, hayale esir olarak, bir işkence olan fakat onu yine mesut eden hallere düçar oluyordu.

"Canım, bu ne kadar deniz merakı!" diyen Süreyya'ya "Bir sandalım var diye bütün denize sahip çıkamazsın ya!" diye latife ederken hakikat-i hali [*gerçeği*] düşünmekten kendini menedemeyerek [*alamayarak*] canavarlığına şaşıyordu. Zira onunla konuşurken, ona hitap ederken hakk-ı namusunu [*namus hakkını*] dehşetli bir cinayetle sû-i istimal ettiği [*kötüye yakalandığı*] fikrinden katiyen [*kesinlikle*] muarrâydı [*arınmıştı*]. Ve böylece kendisine herkesi cani demeye salahiyetleri [*yetkileri*] olduğunu kabul ettiği zamanlardan bir fark bulmuyor, seyl-i tahassüsatına [*duygulanma seline*] o kadar kapılıyordu.

Bu akşamüstü Tarabya'ya kadar gidip dönmek için çıkıyorlardı. Necip yalnızca inerken piyanonun üstünde Suat'ın şemsiyesiyle eldivenlerini gördü. Bir anda bu eldivenlerde onu koklamak emeline tahakküm edemedi ve titreyerek eğildi, bunları ağzına götürdü. Oh, her zaman havada olan bu rayiha işte şimdi elindeydi ve eldivenlerin nesci [*dokusu*] o kadar onun eli gibi nerm [*yumuşak*] ve rakîkti [*inceydi*] ki sahiden onun ellerini kokluyormuş gibi geliyordu. Bir an oldu ki bunları alıp saklamak ne büyük bir saadet olduğunu acı bir hasretle düşündü ve bir cinayet yapıyor gibi titreyerek, sapsarı, bunların birini cebine soktu.

Suat ikisini beraber diye aldığı eldivenin bir tane olduğunu ancak arabada fark etti. Aceleyle birini almış olmak ihtimalini başını sallayarak reddediyordu. Şemsiye ile beraber ikisini de piyanonun üzerine koyduğunu ve oradan alırken piyanonun üstünde başka bir şey kalmadığına dikkat ettiğini söylüyordu. Süreyya "Belki arabaya gelirken düşürmüşündür" dedi. Necip bir ibzal-i kelamla [*laf bolluğuyla*] Süreyya'ya bir şeyler anlatıyor, Suat'ı düşündürmemek için tuhaflıklarla bir takım sualler buluyor, onun dalgın düşünüşünden korkuyordu. Suat "Tuhaf, acaba ne oldu, besbelli öyle" dedikçe sanki eldiven cebinden çıkarak "Buradayım!" diyecekmiş zannediyor, yüreği hopluyordu.

Ve bu eldiven unutulduğu zaman onun yegâne malı, mal-ı kıymettarı [*kıymetli malı*] oldu. O pür hayat [*hayat dolu*] bir el, sanki Suat'ın eli gibi geliyordu ve bunun eline malik olmak Necip'i saadetinden çıldırtıyordu.

Dokuz

Suat başını dikişinden kaldırıp kapıdan giren Necip'e bakarak "Ooo, sizde bir hazırlık var!" dedi.

Öbürü eldivenlerini giymekle meşgul, sakin göstermeye çalıştığı bir sesle "Evet, kaçıyorum" diye cevap verdi ve tesirini göstermemek için birçok işler, gezilecek yerler, çoktan beri ihmal ettiği dostlara dair masallar söylüyor, mecburiyetlerinden bahsediyordu. Hâlbuki hakikat-ı halde [*aslında*] burada kalmak için canını verdiği halde işte kaçıyordu. Zira artık burada yaşamaya sabır ve tahammülü, kuvvet ve metaneti kalmamıştı. Hele bu son hafta onun için tahammülün fevkinde eza veren bir hayatla geçti. Buradaki hayatının ihanet olduğunu kendine daima ihtar eden seda-yı derunu [*gönül sesini*] iskât etse [*sustursa*] bile artık gıdasız hayatı bir işkence olan incizabıyla [*cezbeye kapılmasıyla*], Suat'ın bir zaman kendini mest eden huzuruyla şimdi harap olarak, o kadar yorulmuş, ezilmişti ki artık bu gece sabaha kadar uyuyamayarak çektiği ateşler arasında kaçmak ona bir çare-yi yegâne-yi halas [*tek kurtuluş çaresi*] göründü.

Evet, ne olacaktı? Burada dursa ne olacaktı? Bu kat'i [*kesin*] ve cevapsız suali belki bin kere nefsine îrad etmiş [*kendine sormuş*], azap ve hıyanetinden başka bir şey olmayan bu hayatın sonu olmadığını daima düşünmüştü.

Şimdi gittikçe elinden kaçan idaresinin, daima tezayüd eden [*artan*] sersemliğinin sevkiyle gayr-i kabil-i tamir [*onarılmaz*] bir şey yapmamak, bir bilmeyerek, bilemeyerek ağzından kaçıracağı söz, atfedeceği nazarla her şeyi keşfettirip haklı bir nefret ve istikraha [*tiksinmeye*] hedef olmamak, o kadar saf ve temiz nazarı [*bakışı*] bir ra'şe-yi nefretle [*nefret titremesiyle*] kendine matuf [*çevrilmiş*] görmemek için bir çare varsa, kaçmak olduğuna karar verince rahat etmişti. Zira son zamanlar onun önünde, gözlerinin önünde dururken içinden kaynayan feryad arzularına mukavemet [*direnmek*] artık pek güç oluyor, bunun her şeyi göze aldıracak bir feveran [*taşkın*] oluvermesinden korkuyordu.

Evvelden, ta ilk günler aklına yine bu çare gelmişti fakat o zaman metanetine güveniyor, bu kadar zaaf ummuyordu. Hissiyatının mukavemetsûz [*dayanılmaz*] letafetine esir olup tehirlerle, tedbirlerle kendini aldatarak oturuyordu fakat şimdi o zaman gibi hareketinin yalnız fenalığından korktuğu için değil, hissiyatının müheyya-yı feveran [*taşmaya hazır*] olup keşfolunacağından titrediği için kaçıyordu. Ve bu iki temayül arasında uykusuz geçen gecelerinde bin türlü kararsızlıklarla ezilirken daima idare-yi nefs [*kendini idare*] etmek mecburiyeti onu hasta ediyordu. Uyuyamayacağını bilerek geceleri takarrübünü [*yaklaşmasını*] artık muhakkak bir azabı bekler gibi haşyetle [*korkuyla*] karşılıyordu. Evvela onu düşünmek, birteferru'da [*ayrıntıda*] saatlerce kalarak bütün saatlerini ona hasrettiği halde bıkmayarak, zamanı kâfi bulmayarak düşünmek için, onun nazarlarını, sözlerini, tavırlarını, kokularını tahattur edip [*hatırlayıp*] bu eldiveni koklamak için mesut olarak sabahlara kadar uyumazken şimdi artık bu saadet-i marizane [*hastalıklı saadet*] evham ve tahayyülat ile kaçmış, humma ateşlerinde sabahlara kadar çırpınarak zor yaşamaya başlamıştı. Ve gündüzleri onun bir ra'şe-yi bûy-i neseviyetiyle [*kadınlık kokusunun titremesiyle*] ağlayarak, haykırarak "Lakin ölüyorum, kurtarın

beni artık!" diyecek kadar yanarak geçiriyordu. Onun Süreyya'ya öyle bakışları, öyle hitapları oluyordu ki muhatabı için sakin bir kabule mazhar olduğu halde kendini kahrediyordu. Ah bunun bir tanesi için canını nasıl sevine sevine verirdi.

Adi bir hürmetin ne gibi safahattan [*aşamalardan*] geçip şimdi hayatında kökleşen bir aşk-ı azim ve dehhaş [*büyük ve dehşetli aşk*] olduğunu düşünerek kendinin bu kadar meyl-i ibtila [*tutku meyli*] ile bu neticeyi anlaması, onun tevessüüne [*genişlemesine*] meydan vermemesi lazım geldiğini itiraf ediyor, "Evet, kaçmalıydım, kaçmalıydım!" diye yumruklarını kafasında sıkıyordu. Ve şimdi yalnız ondan değil, kendinden de kaçmak lazımdı. Zira ondan kaçmakla kendini ateşten kurtaramayacağını görüyordu. Nereye gitse, ne yapsa bunun mümkün olmadığını, onu unutmak için birçok günler geceler böyle uykusuz, mahmum [*hummalı*], müzebzeb [*bocalayarak*] yaşamak mecburi olduğunu, hele bundan sonra ondan uzak, bin esef, bin azap içinde köpekler gibi sürüneceğini düşünerek "Cezadır, ah cezadır!" demek istiyor fakat önünde hayatı ancak ölümle kurtulmak kabil olan bir işkence gibi görünüyordu.

Bu hal içinde arasıra boğazını yakarak gözlerini ıslatan yaşlar da vardı. Kendini böyle bir girîveye [çıkmaza] girdiği için pek zavallı görmekten, bu elîm çaresizlik içinde mededsiz [*yardımsız*], ümitsiz çarpınmaktan mütehassıl [*oluşan*] yaşlar ki hep aksi olarak onların yanındayken gözlerini yakıyordu.

Bunun için balkonda kotranın flokuyla[1] Süreyya atılıp "Ne? Kaçmak mı? Mümkün değil!" dediği, Suat hafif bir seda-yı esefle [*esef sesiyle*] "Ama kabil değil... Şaka söylüyor, bizi korkutuyor" diye tekrar ettiği, kendi azimetinin [*gidişinin*] onlar için adeta bir musibet gibi telakki olunduğunu gördüğü zaman hem Süreyya'nın iyiliğine

1. Üçgen yelken. (y.h.n.)

hem Suat'ın sözlerine bakıp birden hüngür hüngür ağlamak, "Lakin bırakınız kaçayım Allah aşkına! Zira ölüyorum, burada sizin yanınızda ölüyorum" demek için şedîd [*şiddetli*] bir arzu duydu.

"Evet, bırakınız kaçayım, diyecekti. Zira buradaki hayatım meş'um [*uğursuz*] bir şey oldu. Ben sefil, menhus [*uğursuz*] bir adamım. Sizin bu kadar iyiliğinize karşı ben alçaklık ediyorum, fakat bilseniz ne zavallıyım."

Ve zavallılığını kabil değil ispat ve ızhar edemeyeceğini görüp meyus kalıyordu.

Süreyya kalkıp pardösüsünü elinden almak istedi; dikişini dizine bırakmış, kalkmaya müheyya [*hazır*] duran Suat tekrar ederek "Mahsus yapıyor. Hiç yoktan böyle kaçmaya ne lüzum var?" diye istirham ediyor, o gözler kendine bu sefer sabit bir nazar-ı rica [*rica bakışı*] ile bakıyor ve baktıkça mukavemet edemeyip gidemeyeceğinden, "Peki, kalayım" diye döneceğinden, hatta kalmak arzusunun yavaşça büyüdüğünden korkarak, sebatta güçlük çekiyordu. Ve birden buradan, ondan, onun bu melek gözlerinden, bu peri sesinden cüda [*ayrı*] kalınca nasıl evladını gömmüş nineler gibi yanar bir kalple kalacağını hissederek bir derin sızı duydu ve pişman olarak kalbinin içinden "Ah, kal deseler..." diye inledi fakat o kadar ısrar onlara kâfi görünmüş, Suat "Bari yakındagelirsiniz ya?" diye sormaya başlamıştı. O zaman artık her şeyin bittiğini, katiyen gitmek lazım geldiğini görüp harap oldu. Onu bir daha görememek azabı, onun kendisi için ne kadar yabancı, rabıtalarının ne ehemmiyetsiz olduğunu, Süreyya onun zevci olduğu halde kendisinin ne kadar uzak bir adam olduğunu görmek hirmanı [*mahrumluğu*] onu mahvetti. Gözlerini dolduran yaşları göstermemek için "Elbette, elbette, yakında..." diyerek döndü, kaçtı.

O kadar zaman Necip'e o kadar alışmışlardı ki bugün onun yokluğu ikisini de işgal [*meşgul*] etti. Birçok şey onu yâda [*anmaya*] vesile olacak bir hayat sürmüşlerdi. İkisinde de o olsa söylenecek sözler, o olsa söz söyleyecek

fırsatlar oluyordu. Süreyya "İnsan gariptir, nasıl birbirine alışıyor" diyordu. Sonra yemekte "Biliyor musun, ben mahzun olmaya başlıyorum" dedi. Bu hüzün bir parça Suat'ta da vardı. Necip onların hayatını latifeleri, sözleri, refakatı [*arkadaşlığı*] ile işgal ve taltif etmiş, melallerinin refik [*arkadaş*] ve tesellisi olmuştu. Bunu o gidince anlıyorlardı. Görüyorlardı ki o olmasa sıkılacaklarmış. Suat yalnız kalınca son zamanlarda kendini istila etmiş olan hüzün ve kasvete daha gömüleceğini ve bu hal ile Süreyya'nın daha sıkılacağını düşünüyordu. İki kişilik böyle bir hayat-ı sakit [*sessiz hayat*] Süreyya'ya değil, kendine bile artık yorucu geliyordu. Artık o gömüldüğü büyük fütur [*bezginlik*] içinde mücadele için de kuvvet bulmuyordu. Bir çare olmadığını bile bile uğraşmak, hayatlarını şenlendirmek için yorulmak artık elinde değildi. Sade kendinin bunlara vakf-ı zihin ve vücud edip [*zihnini ve varlığını hasredip*] Süreyya'nın bîhaber çocuklar gibi yalnız oyunlarıyla meşgul olarak hiç ehemmiyet vermeyişine hiddetlenmeye başlıyordu. Evvelden onda her şeyi ninesine bırakan bir çocuk hali görür, bunu severdi. Şimdi bu hal onu gittikçe münfail ediyordu [*alınıyordu*].

Sonra birden bire korku geldi. Ona hayatlarından Süreyya'yı bıkmış görmek endişesi garip bir aksi tesir vererek sade Süreyya'dan değil, şimdi kendinden de korkutuyordu. Hep bunlar Süreyya'nın bıktığı için değil, kendisinin de bıktığı için gibi geliyordu. Hayatını söyleyecek, saadetle yaşanılacak bir hayat gibi görememek endişesi bir telaş oluyor, birkaç zamandır zihnini işgal eden şeyler gayr-i mahsus [hissedilmez] bir zehir ile tesir ederek onu ne derece harap ettiğini gösteriyordu.

Bu, vukuunda [*gerçekleştiğinde*] evvel tahtülarz [*yer altı*] ra'dlarıyla [*gök gürültüleriyle*] musibet-i âtiyeyi [*gelen musibeti*] ihbar eden bir zelzele hirası [korkusu] gibi oluyordu. Lakin önlerindeki hayatı, muhakkak felaketi görmemek için buna lâkayd kalıp çocuklar gibi bugün yelkene, yarın ava, öbürgün balığa heves etmek için insan

ne kadar insafsız olmalıydı? Bu her gün böyle geçe geçe artık bir gün zaman kâmilen [*tümüyle*] geçmiş bulunacak, ihtiyarlık onu çürütecekti. Lakin buna tahammül etmek için insan ne olmalıydı? Bu hezimeti sükûn ve tahammül ile şimdiden bile bile beklemek ona pek acı geliyordu.

O zaman hatveler [*adımlar*] tevali [*devam*] ediyordu. Hayatım ziyan oldu diyemiyorsa da ziyan oluyor hiss-i müdhişi [*müthiş duygusu*] ile endişe-yi elîmi [*elemli düşüncesi*] ile zebun kalıyordu. Ve Süreyya'nın bunu fark etmemesi gitgide çoğalan bir infial [*tepki*] tevlid ediyordu [*doğuruyordu*]. Bu fütur [*bıkkınlık*] ve hiddet buhranlarını nedamet [*pişmanlık*] ve girye [*ağlama*] takip ediyor, o vakit Süreyya'yı suçsuz görüp hakkındaki ithamları defediyor, onun tarafından affedilmek ihtiyaçlarıyla ona sokuluyor, gözlerine dolan yaşları gizlemek için uğraşıyordu.

Ah o zaman bu kadının kalbinde nasıl bir bürkân-ı elem [*elem yanardağı*] olduğunu hissetse, gelip gözlerine bakarak "Yine gidiyor musun?" diyen dudakların nasıl bir "Yok gitme, ölüyorum" diye ağlamak ihtiyacıyla titrediğini fark etseydi. Fakat hayır, o bu gözlerdeki meal-i endişeye [*endişe anlamına*], bu dudakları korkutan ateş-i istirhama [*istirham ateşine*] bîgâne, sade kendi fikriyle meşguldü. O kadar ki Suat içini yakan şeyleri anlatamamak ateşiyle bir imaya bile cesaret edemiyordu. Kaç kere "Lakin..." diye başlayıp bunları mümkün olduğu kadar anlatmak için hazırlandı. Bunların birçoğunda tabiatına külliyen [*tümüyle*] muhalif olan uzun tevdiat-i iktidarsızlığı [*güçsüzlüğü*], diğerlerinde gülünç bulunulmak, tedavisiz bir surette reddolunmak, fikirleri istihfaf edilmek [*küçümsenmek*] korkusuyla, saatlerce mücadelelerle beraber sükûta, kederlerini yalnız kendine saklamaya mecbur kaldı.

Süreyya'nın "Lakin sen ne oluyorsun Suat? Bir tuhaflığın var" dediği zamanlar oluyordu. O zaman söylemek arzusuyla kalbi çarpıyor, sonra tekrar cebr-i nefs ile [*ken-*

dinitutarak] bir bahane bulup baş ağrısından bahsetmek için uğraşırken gürleyerek ağlamak arzularıyla pençeleşiyordu. Bunların böyle son derece şiddet kesbettiği [*şiddetlendiği*] saatler olduğu gibi hayatı geldiği gibi kabul ettiği zamanları da oluyordu fakat bir şey onu, hayatını muzlim [*karanlık*] ve meyus görmeye sevkediyor gibi o zamanlar da "Lakin ben bedbaht değil miyim? Niçin böyle lâkayd duruyorum?" diye mateme sevk-i nefs ediyor [*kendini bırakıyor*], tekrar onu bir zevk-i bîbaha [*değersiz zevk*] ile işgal edip lezzetle zehirleyen fikirlere geçiyordu. Evvelden iş görürken bunları düşünemez, işini bitirince dalardı. Fakat sonra sonra adi işleri bile yaparken düşünmeye alıştı. Artık bu her kalıba, her renge girebilen bir meşguliyet-i fikriye [*fikir meşguliyeti*], bir halet-i ruhiye [*ruh hali*] oldu.

O zaman bir takım adetler tevellüd etti [*çıktı*]. Musikiyi epeyce ihmal ediyordu. Gezmeye de hiç iltifat etmiyordu. Bir iki kere mahza [*sadece*] Süreyya'nın teklifini de reddetmiş olmamak için kabul etti, çıktılar. Fakat Suat'ın dalgınlığı Süreyya'nın da sükûtunu mucib oldu. Eve sersem, yorgun avdet ettiler. Süreyya şimdi yarış için yelkende birkaç tamir yaptırmıştı. Evvelden pek beğendiği sandala şimdi kusurlar buluyor, bunların kabil-i tebdil olmayan [*değiştirilemeyen*] şeylerine öfkeleniyordu. Artık epeyce fikrine koymuştu. Bir sandal yaptırmak lazım gelse, bunun için mukarrer [kesin] bir planı vardı. Ve ara sıra, herkesi de kendi gibi aynı şeye meraklı düşünüvermek safiyetiyle [*saflığıyla*], uzun uzun Suat'a bunları anlattığı oluyordu. Suat bunları dinlerken Süreyya'nın yüzüne bakıp söylediklerini asla duymayarak lakin böyle bîhaber, hep kendi havasıyla meşgul olmak için insanın ne olması lazım geleceğine tahayyür [*hayret*] ederdi. Bunları gördükçe Süreyya'yı tanımayacağı gelirdi. Ona yabancı görünüyor ve hayret ederek "O kadar zaman ben bu adamı tanımayarak yaşamışım, hem de son derece yakın bir hayatla" diyordu. Pek zahiri şeylere aldanıp verilen kararların hayatımızda

ne derin tesirler hasıl ettiğini, Süreyya'nın da her şeyi bilirim derken nasıl hiç beklemediği tabiatları çıktığını görüp "Ben onu bilmiyormuşum, başka bir adammış. Nasıl yaşadım Yarabbi, nasıl?" diyordu.

Sonra avdet [*dönüş*], nedamet [*pişmanlık*], tahtıa-yı nefs [*kendini suçlama*] takip ederdi. Bunun hep yalnızlığın seyyiatı [*kötülükleri*] olduğunu gördükçe daha sıkılıyordu. Piyano çalmak istiyor, konuşmak için hizmetçiye sözler buluyor, komşularla rabıtayı düşünüyordu. Acaba Necip niçin gelmiyordu? O olsaydı kendilerine bir arkadaş çıkardı. Onun bir haftadır toplanmış hikâyeleri bulunurdu. Necip'in darılıp gitmesi ihtimali fikrini işgal [*meşgul*] ediyor, her türlü düşündüğü halde onun darılmasına bir sebep bulmuyordu. Fakat o azimetteki [*gidişteki*] garabet [*gariplik*] nazar-ı dikkatinden dûr [*uzak*] kalmıyordu. Artık usanıp gitmek de vardı. O zaman ona hak vermek istemekle beraber eğlendiği müddetçe istifade edip rahatı muhtel olunca [*bozulunca*] kaçmasını bir kabahat diye görmek için bir meyl-i derun [*içten gelen istek*] hissediyordu. Ah bu dünyada herkes kendini, sade kendini, hatta başkalarının zararına olarak kendini mi düşünürdü? Şimdi o kim bilir nerelerde, Süreyya işinde, dadısı bağda eğlenirken kendisini birinin olsun düşünmemesi, yalnız bırakması, merak etmemesi, anlamaması pek acı geliyordu.

Bu esnada bir gün Necip gelmişti fakat o da rahatsızlığından şikâyet ediyordu. Hiçbir yerden zevk almadığını söyleyip hayat hakkında pek bedbin [*kötümser*] görünüyordu. Artık usandığını, bunun evleninceye kadar böyle sürükleneceğini bile bile yaşamaktan artık bulantı geldiğini anlatıyordu. Suat aynı halet-i ruhiyede bulunduğu bu zamanda onun hayatın renksizliğinden, lüzumsuzluğundan şikâyetlerini memnuniyetle dinledi. Necip sekiz gün geçerek, perişan, kararsız, sefil, hiç niyeti yokken bir gün vapura binivermiş, her iskelede çıkmak arzusuyla mücadele ederek nihayet buraya gelmişti. Ve burada bir-

den Suat'ın önünde bulunup, bu temiz gözlerin, bu biraz zayıflamış saf simanın huzurunda kendine açtığı korkunç yaranın bütün acısıyla ağlamak istemişti. Lakin onun bir kabahati yoktu. İşte Suat'a validesi gibi hürmet ediyor, işte Süreyya'yı kardeşi gibi seviyordu. Önünde kendi safvet-i ruhuna [*ruhunun temizliğine*] tahakküm eden bu levse [*pisliğe*] karşı tuğyan [*isyan*] ediyordu. Artık burada geçen o güzel günlerin bitmiş ve bunun kendi hıyanetiyle bitmiş olduğunu görüp "Ah insanlar niçin böyle fena olmuşlar? İyilik arzusuyla beraber bu fenalığın ne lüzumu vardı?" diye şikâyet ediyor, "Güzel ve ulvi bir kadının yanında insan her türlü fikr-i mesaviden [*kötülük fikrinden*] uzak olarak niçin beyaz ve masum yaşamamalı? Nedir bu beşeriyetteki, umk-i mevcudiyetimizdeki [*varlığımızın derinlerindeki*] taaffün [*kokuşma*], bu çamur, bu fırtına? Bu levsin safveti daima tekrar kalkmamak üzere cerihadar etmesi [*yaralaması*] niçin?" diye inliyordu.

Fakat onun gözlerinin siyah, siyah ve elîm nazarlarında [*bakışlarında*] kendinin ruhunu eriterek cezbeden bir güzellik, onu bir saniyede sersem ve bîtab [*bitkin*] bırakan bir füsun vardı ki hatta buna mukavemet edememekten bile elîm bir haz duyuyordu. Artık vücudu ruhunu alil [*hastalıklı*] edecek kadar bîtab-ı mukavemetti [*dirence karşıdayanıksızdı*]. Mukavemet edememek ona son cazibe, son neşe gibi geliyordu. Arzu bütün melekatını [*melekelerini*] zebun bırakacak dereceye gelmişti. Onun rayihasıyla [*kokusuyla*] ölmek için yanına sokulduğu oluyordu. O zaman müskir [*sarhoş edici*] bir zehir istişmam ediyor [*kokluyor*] gibi sararıp ölerek titiriyordu. Ve deniz bir kere girince terkedemeyecek kadar onu işgal ve cezbediyordu. Süreyya şikâyet ederek "Necip, hastalanırsın" dedikçe o "Ah hastalansam, bari onun için hastalansam..." diye düşünüyordu. Onun için ölmeyi tasavvur ediyor, son saatte onun da bundan haberdar olup melek gözleriyle geldiğini, başucuna gelip o "Biliyorum, benim için... İşte seni onun için seviyorum" deyişini işitir gibi oluyordu.

Ve onlar beraberken fark ettirmemek için o kadar şen görünüyor, sükût ve zulmete kapılmamak için o kadar şetaret [*şen şakraklık*] ve neşe gösteriyordu ki Süreyya ve Suat kahkahalarla gülerek "Aman Necip Bey!" diyorlardı. Bunun için, iki gün kalıp üçüncü gün yine birden ısrarla kaçmak isteyince onlar için, hele yalnız kalmaktan korkan Suat için bu pek acı oldu. Necip'in ısrarına taaccüb ederek [*şaşarak*] fakat tekrar bir gün için vaat almayınca bırakmadı. O zaman tekrar yalnızlık hayatı başladı. Karı koca bir daha gelince onu koyuvermemeye karar veriyorlardı. Suat onu işgal [*meşgul etmek*] için sevdiği havaları meşketmeye başladı. Cavaleria Rusticana[2]'nın onun o kadar "Ah Lola Biyanka!"[3] sicilyanasıyla, dua parçasıyla birçok meşgul oldu.

Ona haber vermeden birgün bunu çalacaktı. Bunu şimdiden düşünerek onu mütehayyir edeceğinden [*şaşırtacağından*] memnun oluyordu. Necip ona bu operadan daima son derece bir meftuniyetle bahsetmiş, birkaç havasını terennüm etmişti. Ve bunu piyanosunda çalarken musikinin mişvar-ı enindarına [*iniltili tarzına*] kapılıp bütün ruhuyla onun meclub-i şiir ve ahengi oluyor [*şiir ve ahengine kapılıyor*], Santuçça'nın[4] dilhıraş [*yürek tırmalayan*] ve müellim [*elemli*] feryatlarını gerçekten işiterek medhuş kalıyordu. Ah bu musiki onu ne kadar, ne kadar öldürüyordu! Musikiyi dünyanın birinci ve en yüksek bir zevki addeden Necip'e ne kadar hak veriyordu. Bunlarla meşgul olurken bütün bir hafta kendini o zehirle helak eden hain tasavvurlardan halas olduğuna [*kurtulduğuna*] memnun da oluyordu.

Fakat dadının vürudu [*gelişi*] her şeyi harap etti. Uzun müddet görmediği hanımını birikmiş hikâyelerinin güzel-

2. Köylü namusu. Pietro Mascagni (1863-1945) İtalyan bestecinin operası. (y.h.n.)

3. O Lola bianca. (y.h.n.)

4. Operadaki kızlardan Santuzza. (y.h.n.)

liğiyle saatlerce yorduktan sonra bağa dair tafsilat [*ayrıntı*] verirken Hacer'den bahsetti ve birçok mukaddimelerden, neticelerden dolaşıp esas meseleye girmek için tereddüt ettikten sonra Hacer'in, Necip'in yalıya bu kadar devamını manalı bulduğunu ima etti. Hacer ona Necip'i sormuştu. "Hâlâ orada mı?" demiş, aldığı cevaba "Maşallah, Allah mübarek etsin. İnsanın Süreyya gibi vurdumduymaz bir beyi olduktan sonra" demişti.

On

Suat'ın şakaklarında evvela soğuk bir ter, sonra şiddetli bir hararet, bütün başını harap eden bir nabazan [*atış*] hâsıl oldu. Derin bir iğrenme içinde bu tasavvurun ne kadar hainane [*haince*], ne kadar mundar bir şey olduğunu düşündü. Sonra dadısının sözlerini dinlemediği halde de "Meydan vermemeli" diye kulaklarını yırtan söze hak verdi. Fakat nasıl meydan vermemeliydi? Hem onlar ne yapıyorlardı? Necip'e karşı lazım gelen muameleden fazla mahremiyet ve ülfet mi gösteriyordu? Demek ki bu sözü söylemek için bu kadarı da kâfiydi? Sonra birden "Ya o da öyle düşünürse!" diye zevcini düşündü. Demek ki onun da böyle düşünmek ihtimali vardı. Fakat Süreyya'yı böyle fikirlere inecek kadar adi bilmediği için kesb-i sükûnet etti [*sakinleşti*].

Şimdiye kadar Hacer'i herkese karşı o kadar müdafaa etmişken artık bu ispat ile bir daha buna cesaret edemeyeceğini anlıyordu. Onda iğrenilecek bir hal, bir yılanlık buluyordu. Bu kadar fenalığı ondan değil, kimseden beklememişti. Bir lüzum olmayınca böyle hiçten bir zehir çıkarmak için insanın nasıl bir kalbi olacağını düşünüyordu.

Bu fena söz yalnız birkaç saatlik bir meşguliyet verip unutulacak zannederken şimdi görüyordu ki bu Necip ile bundan sonraki hayatını külliyen [*tamamen*] müşkül,

adeta muhal [*imkânsız*] bir hale koymuştu. Böyle bir söz çıkmak, başkaları tarafından da buna inanılmak ihtimali onu ürkütüyordu. Demek hiçbir vakit Necip'le evvelki kadar tabii, sade bir muamele edemeyecekti. Onu evvelki gibi telakki edemeyecekti [*karşılayamayacaktı*]. Bu kadar sade bir hayat içinde böyle sözler çıktıktan sonra... ve bunu çıkaran, çıkarabilen, böyle bir söz çıkınca bilâmuhakeme [*muhakemesiz*] kabul edebilecek halde olan insanlara karşı yeni tehevvür eden [*öfkelenen*] bir kin hissediyordu.

Bundan sonra onu düşünmeye, ona dair bir söz söylemeye, belki zevci de bir şey hisseder diye ondan bahsetmeye cesaret edemiyor, hatta kendinden, gelmesini kemal-i memnuniyetle bekleyişinden bile şüphe ederek korkuyor, sonra bu endişelerin gelip harap ettiği rahatını düşünerek "Yazık oldu!" diyordu. Demek bundan sonra Necip'le hayatı artık bütün bütün değişecekti. Belki onun gelmemesini mucib olacaktı. Buna esef ediyordu [*üzülüyordu*]. Sonra bu kadar ehemmiyet verdiğine de şaşıyordu. Hâlbuki Necip öbür gün gelecekti ve Süreyya ile karar vermişlerdi ki artık onu alıkoyacaklardı. O halde zevcini bu fikirden vazgeçirmek için bir çare bulmak lazım geliyordu. Zaten onun hayatı böyle zevcinden gizlenecek, ondan gizli yapılacak şeyler, hayatı tertip için hesaplar, mücadeleler başladığı günden beri harap olmuştu. O zamana kadar alıştığı tabii hayat artık böyle sahte, mürettep [*tertipedilmiş*], zevahiri muhafaza edilen, bevatınla [*iç haller*] mücadele edilerek geçirilen bir fena hayat olmuştu. Ve bundan sonra buna daha elîm esbab [*sebepler*] karışıyordu.

Hâlbuki kendinden gizlemiyordu ki Necip'le hayatlarının bozulmasını o lâkaydane [*umursamazca*] telakki etmiyordu. Necip hayatlarını şenlendiriyor, birleştiriyor, bâhusus[*helehele*] musiki müsamereleri onun için hazırladığı havaların hayretleri bütün o şimdiki tahammül edilmez hayatını bir parça emelnüvaz yapan [*emellerini*

okşayan] haller mahvoluyordu. Hâlbuki mecburdu. Zira Süreyya'nın kulağına bu söz giderse, ya ikna edilirse ihtimallerini def için hepsine veda etmek mecburiyetinde olduğunu görüyordu.

"Zavallı Necip!" diyordu. O hiçbir şeyden şüphe etmezken haklarında böyle fena şeyler söylendiğini duysa, ne kadar esef ederdi [*üzülürdü*]. Bu darbe ile sade ikisi mecruh [*yaralı*] olduğu için bir kederde iştirak ona bir nevi merhamet ve rabıta hasıl ediyordu. Onu burada alıkoymamak için ne çare bulacağını düşündükçe bulamıyordu. Bu o çarenin olmamasından ziyade bir karar verecek metanet ve huzur-i fikri [*düşünce huzuru*] olmamasından neşet ediyordu [*kaynaklanıyordu*]. O kadar ki Necip'in geleceği gün yetiştiği halde henüz bir karar vermemişti. Gelmese bütün bu zahmetlerden kurtulacağını düşünerek "Şimdi gelecek, bu vapurla gelecek" diye heyecanla her vapuru beklediği halde, akşam olup da Necip gelmeyince memnun oldu. Hem o gün Süreyya da İstanbul'a indiğinden o burada yokken gelirse diye korkuyordu. Bunun için kendine kızıyor, saf ve masum olduğu için bu ihtiyatlara bir lüzum, böyle korkmak için bir şey olmadığını söylüyor, ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] yine korkuyordu.

Süreyya da ancak son vapurla gelebildi ve o kadar zebun [*düşkün*] göründü ki Suat merakla ona baktı. Süreyya uzun uzun sükût ederek sonra "Ah Suat, felaket!" dedi.

Suat "Ne oldu Allah aşkına, ne var?" diye telaş etti.

Öteki tereddüt ederek "Necip" dedi. Suat yüreği ağzına gelmiş, gözleri korkudan sabit ve boş bir nazarla [*bakışla*] "Ne oldu?" diye soruyordu. "Bir kaza mı?" Hayır, bir kaza değildi fakat daha fena bir şey. Necip üç gündür bağda tifodan ölümle pençeleşiyordu. Ve Süreyya oturup terini silerek "Ah görsen Suat, görsen" diye büyük bir kederle anlatıyordu. Dört saat yanında oturmuştu da kendini tanımamıştı, ölü gibi yatıyordu. İki gündür hiç

kendini bilmiyor, kimseyi tanımıyor, ateş içinde yanıyordu. O anlatırken bütün vücudunu ezip kırıp hurdahaş eden asabi bir titreme, soğuk terlerle karışık, vücudunu çözen bir titremeyle, büyük felaketlerde gelen zaaf-ı asab [*sinir zafiyeti*] ile Suat oraya dayanmış dinliyordu. Evvela biraz rahatsızmış, ehemmiyet verilmemiş. Nihayet evvelki gün yemekten kalkmışlar, merdivenden çıkarken Necip yüzükoyun yere düşmüş, kaldırmışlar, kendini bilmiyormuş. Hekim yok, bir hekim bulup getirinceye kadar bir gün geçmiş. Bakmışlar ki tifo.

Süreyya bunu anlatarak iki sözde bir "Bir görsen Suat, bir görsen... Üç günde ne hale gelmiş" diye şikâyet ediyordu. Nihayet "Hep bekleşiyorlar. Anbean ölümünü bekliyorlar. Ah, nereden gittim?" dedi. Suat ezilmiş bir harekete gayr-i kadir [*güçsüz*], sükût ediyordu. Zevcinin büyük eleminden yanında kalbi Necip için sızladıktan maada [*başka*] Süreyya için de parçalanarak ne yapacağını bilmiyor, sersem kalıyordu. Öbürü hastalık, hayat hakkında birçok şeyler mırıldanıyordu. İki günde hastanın ne hale geldiğini tekrar anlatarak "Keşke görmeseydim" diyordu. Hekimlerin tayin ettiği [*belirlediği*] bir tehlike müddeti olduğunu söyleyerek "Artık ondan sonra kurtuldu diyeceklermiş" diyor, "Fakat üç hafta hasta bu hale nasıl mukavemet edecek? Ah gitti, Necip gitti!" diye şikâyet ediyordu.

O söylerken Suat mübhem [*belirsiz*], uzak bir şey düşünüyormuş gibi bu ölümler, bu afetler varken üç gündür kendini işgal [*meşgul*] eden şeylerin ne kadar miskin ve zelil şeyler olduğunu görüyordu.

Bütün gece zevc ve zevce için bir leyl-i elem ve matem [*elem ve matem gecesi*] oldu. Son zamanlarda zaten eski neşe ve şetaretini kaybetmiş olan muhadaraları [*konuşmaları*] bu gece bütün bütün melul geçti. Her an "Öldü!" haberini almaları muhtemel olduğunu düşündükçe son derece müteellim [*üzgün*], endişnâk [*kaygılı*], muzdarib oluyorlardı. Süreyya tekrar gitmemek fikrinde olduğu

halde Suat kadınlara mahsus bir mihribanlıkla [*şefkatle*] bağa koşmak, belki bir işe yaramak ateşiyle yanıyor ve zevcinin o kararı önünde bu arzusunu söyleyemiyordu. Burada durduğu müddetçe merak ve ızdırabından yaşayamayacağını hissediyor, her an haber-i meş'umun [*uğursuz haberin*] vürudu [*gelmesi*] ihtimaline hedef olmaktan mütevellid endişe ile öleceğini görerek ne olursa olsun gidip hastanın yanında, başı ucunda bulunmak, bir felaket olsa bile orada bulunmak istiyordu. Onun kimsesiz olduğunu düşünüp orada Hacer'in hoppalığı, Hanımefendi'nin her şeye bakmak mecburiyeti arasında ölüme terkedilmiş gibi gelen Necip'e yetişmek bir vazife olduğunu görüyor ve içini yakan ateşin şiddetini, arzusunun kuvvetini söyleyemediği, itiraf edemediği için kızıyordu. Ah, hâlâ o sefil iftirayı, o mülevves [*kirli*] bühtanı mı düşünüyordu?

Bu bir elîm ve müz'ic [*rahatsız edici*] hafta oldu. Bir mücadele ve eza haftası, ateşli, hummalı bir tereddüt ve şüphe haftası oldu. Süreyya Suat'ın birçok emsalini gördüğü üzere pek çok merak ettiği şeyi bile ihmal eder görünen sükûtîlikle [*suskunlukla*] "Bir şey olsaydı, haber gelirdi" diye gitmeye razı olmuyorken o haykırmak, "Lakin sen kendin söylüyordun, kendin ağlıyordun. Daha iki gün evvel dayanamayacağını söyleyen sen değil miydin? Şimdi nasıl böyle sabrediyorsun?" demek istiyor ve sahiden bunu söylemiş de Süreyya'yı fazla merak ve ateşe taaccüb ediyor görünen soğuk ve istifsarkâr [*soru soran*] gözleriyle, donuk bir şüphe nazarıyla görüyor gibi olarak, onun kendini bu kadar meşgul bilmesinden korkuyordu. İdaresini muhafaza edemediğini, bu kadar meşgul olduğunu görünce onun da aklına korktuğu gibi bir şüphe gelir diye ictinab ediyordu [*kaçınıyordu*]. Bu kadar telaşa, bu kadar korkuya sebep bulmayarak sahiden bir şey mi var dediği ve bu kadarına bir aşk diyebilirler mi diye tereddüt ettiği oluyordu. Fakat o fazla bir muhabbetle bir hastayı düşünmekten ibaret olan bu merakı masum buluyordu. Bununla beraber, zevcine

bu kadar hiddet ve şiddeti mucib olacak dereceye gelen merakını herkes, kendinden başka kim haber alsa haklı olarak her şeyi söyleyebileceklerini düşünmek onu zîrüzeber [*altüst*] ederek "Ne yapayım? Bu bir felaket. Ben masumum ya" demek için yoruluyor ve bu yorgunluk içinde, böyle içinden çıkılmaz bir girîveye [*çıkmaza*] düştüğü için meyus olarak "Yarabbim, Yarabbim, ne yapmalı?" diye inliyordu.

Ve bu ne muayyen [*belirli*], ne mübhem [*belirsiz*], bazen azim bir korku ile bîtab-ı irade [*iradesiz*], bir teslim-i nefsten [*kendini teslimden*], bazen mahuf [*korkunç*] bir cehd-i mukavemetle [*derinme çabasıyla*] kuvvet-i kalpten [*kalp kuvvetinden*] mürekkeb bir cidal [*mücadele*] oldu. Şiddetle denize atılıp tabakaları yarmak için mecra-yı sukutunu [*düşüş yolunu*] gayr-i muntazam [*düzensiz olarak*] yırtan bir taş düşüşü gibi gayr-i ihtiyari [*istem dışı*] taammuk eden [*derinleşen*] bir kabul ile giderken birden bir tuğyan [*isyan*], bir mukavemet, bir inkâr tehalükü [*atılışı*] hasıl oluyordu. Fakat o taş sukutundan [*düşüşünden*] geri kalmıyordu. Bütün kütle-yi maniayı [*engel kütleyi*] zûr [*güç*] ve cehdle [*çabayla*] yırtarak, adeta bir tehalükle iniyor, kalbine kadar iniyordu.

Bir hafta sonra bir haber geldi, hastanın halinde bir tebeddül [*değişim*] yoktu. Hekimlerin söyledikleri gün bekleniyordu. Süreyya "Demek korktuğumuz gibi değilmiş. Allah verse de" diyordu, fakat hem merak eden hem merak ediyor görünürken sakin kalabilen Süreyya'ya kızan Suat için bu haber bir teselliyi mucib olmuyordu. Necip'i Süreyya'nın tarif ettiği halde günlerce bîhaber tasavvur ettikçe rahat etmek kabil değildi. Bu endişenin hastalıkla başladığını görüp onunla biter diye düşündüğü zamanlardan sonra öyle saniyeler oluyordu ki Necip artık hayatına külliyen karışmış, ondan fekk-i rabıta etmek [*bağını kesmek*] gayr-i kabil [*imkânsız*] bir şeymiş gibi görüyordu. Bazen bu saniyeler dakika olurdu, o zaman korkular başlar, titrer, düşünmemek isterdi. Öbür hafta-

nın sonuna doğru bir gece rüyasında Necip'i ölmüş ve kendini onun ölüsü üstünde saçlarını yoluyor gördü. Oh, bu mahuf [*korkunç*] bir rüya, nâmütenahi zulmetli [*son derece karanlık*] bir geceydi. Necip ölmüş, orada yatıyordu ve o bütün vücuduyla ağlayarak "Necip! Necip!" diye haykırıyordu. Bu feci, matemâlûd [*matemli*] bir ses, bir ağlamaydı. Uyandığı zaman yüksek bir yerden düşmüş gibi vücudunu hurdahaş buldu. Fakat ağlamak hâlâ mevcuttu, yalnız yaş çıkmıyordu, çeneleri kilitlenmiş, şakakları ateş içinde terlemişti. Birden bu terleri buz gibi hissetti. Bir saniye bilmeyerek, sebebini bulamayarak ağlamak arzusuna mukavemet edemedi. O feryat, o "Necip! Necip!" feryadı hâlâ sürükleniyordu.

Ve bu kendisini bütün bütün harap etti. İşi korktuğundan daha ciddi bulmaktan titriyor, Hacer'in bir fena sözünün unutulmamasından hastalığın verdiği sadmeden mütevellid bir zaaf-ı asab [*sinir zafiyeti*] ve evham diyordu, fakat artık oraya gitmekten korkuyordu. Onu o halde görüp pek müteessir olmaktan [*üzülmekten*] endişe ediyordu. Hâlbuki bu sefer Süreyya gitmek istedi, bugün "Yarın bağa gidelim!" dedi. "Hayır, gitmeyeceğim" demek mümkün değildi. Sebep göstermek lazım gelecek, belki bir şey keşfettirecekti.

Hem bunu mukavemet-i kalbiyesine [*kalp direncine*] karşı bir sebep bulunca, bütün arzu-yi ruhunun [*ruhar-zusunun*] esiri oldu ve tehalükle, telaş ve heyecanla hazırlandı. Daha şimdiden kalbi çırpınıyor, şimdiden korkuyordu.

Bu elîm ve cansûz [*can yakan*] bir ziyaret oldu. Asabını kıran bir ra'şe-yi muannide [*inatçı titreme*] ile ölerek, yorgun hasta, onun yanına böyle girdi ve Necip'i yatağında üç haftalık hain bir hastalığın eleminden kurtulmuş fakat bir kadid-i bîreng [*renksiz iskelet*] olmuş, gözleri sarı ve zayıf yüzünde bir ifade-yi müebbede-yi elem [*ebedi elem ifadesi*] almış görünce ağlamak ihtiyacını men için lerzan [*titreyen*] dudaklarını sıkmaktan harap oldu. Her-

kes bir şey söylediği halde o ağlamaktan korkarak bir şey söylemiyor, başında uğultularla dinliyordu.

Süreyya "Vah zavallı Necip vah! Fakat neyse, kurtuldun ya, sen ona bak" diyordu. Necip zayıf, mütegayyir [*değişik*] bir sesle "Evet, kurtuldum, fakat" dedi. Eliyle meyus bir hareket etti, bittiğini anlatmak istiyordu ve kalbinden "Ah bütün bütün bitsem" diye temenni ediyordu. Uzun müddet hastalığa mukavemet ettikten sonra şimdi Suat'ın huzurunda yeniden hücum eden bir zaaf-ı karar [*karar zayıflığı*], bir rehavet, bir oracıkta eriyip ölüvermek arzusu yükseliyordu. Onu o kadar istemiş, o kadar aramış, o kadar beklemişti, onunla o kadar meşgul olmuştu ki şimdi gelirse mesut olacağım zannını hasıl etmişti. Fakat işte o geldiği halde nasıl tedavisi muhal bir tereddüt ile alil [*illetli*] ve bedbaht olduğunu tekrar hissetmekten mütevellid fütura [*bıkkınlığa*] boğulmuştu. Ateşli saatlerinin münevver [*aydınlık*] perisi, zulmet-i mahmûmesinin [*hummalı karanlığının*] nur-i tesellisi [*teselli ışığı*] olan Suat orada, o bütün hastalığında silik gölge gibi gördüğü, sade saçları, gözleriyle gördüğü vücuduyla Suat işte oradaydı. Onu beklemiş, nâmütenahi [*sonsuza kadar*] beklemiş, o yanında yokken ölmekten korkarak beklemişti. Son defa, bir daha görüp "Ah güzelsin, ulvisin [*yücesin*], bana hayatı sen sevdirdin, meleksin!" deyip ölmek için ne kadar istemişti. Bir iki gündür, hekimlerin söylediği tehlike müddeti geçeli işte birkaç gündür hâlâ bekleyip gelmediklerini görünce muzdarip, meyus, tekrar soramayarak kalmış, şimdi "Süreyya geldi" dedikleri zaman onun da geldiğini ummayarak beklemiş, onu da görünce sevinci bir elem olacak kadar büyümüştü. O kadar ki galeyan ile o sözleri hemen şimdi söylemek istiyordu.

Etraflarında herkes konuşuyordu; neler konuşuyorlardı? Necip'le Suat bunları söyleyemezlerdi. Hatta bazılarına cevap bile veriyorlardı. Giren çıkan oluyordu. Hacerara sıragirip çıkıyor, Suat'a çift manalı sözler mi söylemiyordu? Hanımefendi hastayı anlatıyor, Necip nasıl

olup da ilk alaim-i marazı [*hastalık belirtilerini*] anladığını tarif ediyordu. Hacer onun başucunda dayanmış dalgın dinliyordu. Necip nihayet "Bereket versin hanımlara" diye Hanımefendi'nin nasıl valide, Hacer'in nasıl bir kardeş olduğunu söylüyordu.

Hanımefendi Suat'a "Hiç, hiç değil" diye başını sallıyordu. Sonra gülümseyerek "Bereket versin yastığının altındaki hanım eldivenine" dedi.

Suat tayin edemediği acı bir hisle ezildi. Necip'in evvela sapsarı kesilerek donduğunu gördü. Necip bir şey söyleyemedi, boğuluyor gibiydi. Sade eliyle inkâr eder gibi mübhem bir hareket etti ve Hanımefendi nasıl olup da eldivenin keşfolunduğunu anlatırken Hacer kolunu uzatıp şımarık çocuklara mahsus bir teklifsizlikle eldiveni çıkardı, elinde tutarak "İşte!" dedi.

Ve bu Suat için o kadar şedîd [*şiddetli*], nâgehanî [*âni*] bir sadme oldu ki uğuldayan başında gözlerini karartan bir nebezan-ı ateş [*ateş vuruşu*], ayakta olsaydı düşürecek kadar vücudunda bir zaaf [*zayıflık*] hissetti. Otururken bile dayanmak ihtiyacını duydu. "Ya Süreyya da burada olsaydı Yarabbim!" diye titriyordu. Onlar söylüyorlar, Hacer gülüyor, galiba kendi de cevap veriyordu fakat hissediyordu ki hayatına sahip, sözlerine hâkim değildi. Bütün bunları bir baygınlık pası arkasından hissediyor, kendini öyle işitiyordu. Hurdahaş eden darbeler "Demek, demek..." gibi geliyordu. Oh Yarabbim, Yarabbim! Demek oydu, eldiveni alan oydu, demek. Arkasını getiremiyor, azim [*büyük*] bir teşevvüş-i efkâr ve muhakemat [*düşünce ve muhakeme karışıklığı*] arasında korku ile saadet o kadar gayr-i muntazam [*düzensiz*] bir mücadele ile onu yoruyordu ki tahammül edememekten korkuyordu. Ve bundan hissettiği memnuniyet korku ile birbirine dolaşıyorlar, o kadar kalboluyorlardı [*dönüşüyorlardı*] ki hangisi olduğunu tayin etmek kabil olmuyordu. Bunda öyle bir devam-ı musırrane [*ısrarlı devam*] ile sersem eden bir yoruculuk vardı ki yalnız kalıp rahatça düşünmek için

oradan kaçmaktan başka çare olmadığını görerek buna bir sebep aramaya başladı.

Fakat düşündüğü, istediği gibi oradan ayrılmak mümkün olmadı ve ayrılırken başka bir darbe daha geldi. Necip'in nekahat meselesi çıktı. O bunun için "Size komşu geleceğim" diye gülümseyerek Tarabya'ya geleceğini haber verdi fakat Süreyya o kadar infial [*tepki*] ile o kadar telaş ve şiddetle mukabele etti, onu Yenimahalle'ye gelmezse o kadar bir daha yüzüne bakmamakla tehdit etti ki Suat karşıdan titreyerek "Aman Yarabbi, ne olacak?" diye beklerken Necip'in nihayet mağlup olarak "Peki" demesi onu bitirdi.

O zaman Süreyya'ya karşı azim [*büyük*] bir tehevvürle [*öfkeyle*] "Lakin ne yapıyorsun?" demek isteyen, o ısrar ettikçe "Lakin beni harap ediyorsun" diye şikâyet ederek, sonra ağlamaya tahavvül edebilecek [*dönüşebilecek*] bir ye's-i azim [*büyük umutsuzluk*] ile bakıyordu. Bununla beraber tebessüm etmek, Süreyya'ya refakat [*eşlik*] edip Necip'i davet etmek, hatta ısrar etmek icab etti ve o kabul edip karar verilince kendi kendine "Tamam, işte asıl felaket!" dedi.

Demek Necip yine gelecekti. Bütün bu olandan bitenden sonra Necip yine o hayata gelecekti, yine o ömür sürülecekti? Oh, bu Suat'ın artık elinde değildi; bunun için kendinde kâfi derecede kuvvet bulamıyordu. Ah niçin ondan hep elinden gelmeyen şeyler isteniyor, hiç onun arzusu istifsar olunmadan [*sorulmadan*], ne kadar muzdarip olduğu merak edilmeden, niçin ona böyle eza ediliyordu?

Bu evvela Suat için ızdıraplı bir rüyadan uyanma gibi bir şey oldu. O kadar ihtimalin haricinde buluyordu ki yanıldığına hükmetmek istiyordu fakat o kadar iyi görmüştü ki bunun imkânı yoktu. Sonra Necip'in kendine karşı olan hatt-ı hareketini [*hareket tarzını*] düşünmeye, onu tedkike başladı ve o zaman şimdiye kadar merak edilmediğinden, me'mûl edilmediğinden [*umulmadığından*] ma-

nasız bırakılmış hallerine mana vermeye başlayınca, yavaş yavaş alametler buluyorum zannı hasıl oldu. Onun bazen isteye isteye gibi mücanebetlerini [*kaçınışlarını*], sonra birden kendini unutuverişini, kendi söz söylerken nasıl dinlediğini, nasıl baktığını, nasıl telakki ettiğini ve sonra.... sonra, bir gün kendine izdivaç hakkında söylediği o sözleri, bunları birer birer, uzun uzun görüyordu. "Sizin gibi olsun" diyen o sesi işitir gibi olarak anlıyor, "Demek o zamandan beri, demek birçok zamandan beri..." diye ezilerek, sonra eliyle başını tutup bir sebep tayin etmeksizin, sade bir rehavet-i asab [*sinir gevşemesi*] ile ağlamak ister gibi "Aman Yarabbi, aman Yarabbi!" diye inliyordu.

Demek ki seviyordu, demek ki bir seneden beri, belki daha evvelden beri, belki senelerden beri seviyor ve bunu gizliyordu. Necip'in kendine karşı bu kadar ciddi davranıp hissiyat-ı kalbiyesini [*kalp duygularını*] hiçbir vechile [*şekilde*] ifşa etmemesi, onu a'mâk-ı ruhunda [*ruhunun derinlerinde*] hıfzetmesi [*koruması*] kalbinden istemeye istemeye hissettiği memnuniyete şimdi müteşekkirane bir hürmet ilave ediyordu. Bu hareketi o kadar samimi, nezih, büyük görüyordu. Bir kere bu taayyün edince [*kesinleşince*] tereddütler, korkular, şüpheler, bunlar gelip geçen, geldikleri zaman bile bu emniyeti imha edemeyen bir takım küçük bulutlar oldu. Asıl olarak "O beni seviyor" emniyeti [*güvencesi*] ve bunun memnuniyeti vardı. Zorla kendini korkmaya cebrediyordu ve istemediği halde öyle hislerden geçiyordu ki bunlar kendini daha ziyade korkutuyordu. Onda henüz bir alamet görmeden kendinde hasıl olan temayülün en çok mukavemete muhtaç olduğu bir zamanda bilakis [*aksine*] o hissini teyid edecek [*pekiştirecek*] derecede olan bu zaaf ve meserret [*sevinç*], işte onu bu korkutuyordu. Hatta kendinden, kendi tevbihlerinden [*kınamalarından*] bile gizli bir saadet hissedip buna her endişeyi feda edecek derecede olan bu zaaf, kendini bu hissine bırakmak için mevcut olan temayül ona "İşte tehlike!" diyordu.

Onun senelerce süren aşkından korkmak lazım gelmeyeceğini, asıl kendinden, kendi zaafından, onunla yaşarken rabıtasının [*ilişkisinin*] bir felaket olabilmesinden, asıl bunlardan endişe edilmek doğru olduğunu anlıyordu. Ve içinden bunu da ihmal etmek isteyen arzuya tahakküm edip beyan-ı esbab eder [*sebep açıklar*] gibi o zaman zuhur edecek felaketleri düşünüyordu. O zaman, Yarabbim, o zaman ne olurdu, hayatı, kocası... Bütün alem.. Ve bunu düşününce yüzünü yakıp kavuran bir hararet hisseder, tekrar havf [*korku*] ve tevbihe [*kınamaya*] dalar, o kadar ki bunlardan pür ızdırap olurdu. Fakat bulutların hücum-i anîfi [*sert hücumu*] arasında zayıf ve hasta, gayr-i mahsus [*hissedilmez*] olsa da titreyen bir lem'a-yı berk [*şimşek parıltısı*] gibi, bütün bu zalam-ı havf ve endişe [*korku ve düşünce karanlıkları*] arasında âni olsun hükümran olmak isteyen bir meyl-i derun [*gönül meyli*], her bir şeyini bırakıvermek emeli vardı.

Demek gelecekti; Necip gelecekti. Artık bu mukarrerdi [*kesindi*] Fakat ne yapılacaktı? Ne olacaktı Yarabbim? Nasıl birbirlerine bakabileceklerdi? Necip artık kendinin bildiğini biliyor muydu? Eldiveni tanıdığını fark etmiş miydi? Etmişse, bu sefer belki müteşebbis çıkarsa, ne olacaktı? Bir kaza her şeyi ifşa ettikten sonra artık her hareket bir mana-yı mahsus [*özel anlam*] almaz mıydı? O zaman artık onun yanında yaşayaşamayacağını, yaşamamak lazım olduğunu, korkusundan değil, heyecanından, hicab [*utanç*] ve halecanından yaşayamayacağını hissediyor, önünde korkunç bir uçurum hissetmiş bir gece seyyahı haşyetiyle [*korkusuyla*] giderken şikârının [*avının*] gıda-yı vahşeti [*vahşet gıdası*] olmak ihtimaliyle titreyen bir sayyad [*avcı*] heyecanıyla bayılıyordu.

Necip için de bu günler aynı ızdıraplar, heyecanlarla geçmişti fakat o eldivenin tanındığından şüphe ettiği için korkuları devam etmiyordu ve bu en şedîd [*şiddetli*] bir dereceye geldiği zamanda şüphe, korku onun yerine kaim oluverip [*geçiverip*] her şeyi unutturuyor, sade ona takar-

rüb [*yaklaşma*] ihtimalinin verdiği sürurla [*sevinçle*] bırakıyordu. Sonra onun kendi bedbaht, mahrum, hürmetkâr [*saygılı*] aşkını bilmesi bazen onu o kadar mest ediyordu ki "Biliyor" diye emin olduğu zamanlarda bile, korku münhasıran [*sadece*] hükümran olamayıp sevinçle karışmış ve bunun için daha cansûz [*can yakar*] olmuş bulunurdu. "Ah, bilse de ölsem..." diyordu. Şimdi ona Suat'ın bu aşkın ne derin ve hürmetkâr bir perestiş [*tapınırca sevme*] olduğunu bilmesi kâfi geliyordu. Ona "Bak senin için ölüyorum, seni sevdiğim için ölüyorum fakat sen mademki bunu biliyorsun, işte artık mesudum... Ve başka bir şey istemedim, yemin ederim ki mukaddessin, başka bir şey istemedim" demek istiyordu.

Evet, biliyorsa ve hakaret görmeyecekse... Asabı o kadar harap olmuştu ki şimdi Suat'a karşı havassından [*duygularından*] ziyade kalbi galipti. Bunun için onun bilmesi ihtimaliyle böyle beraber yaşamak, hayalen onu mest ediyordu.

On Bir

O kadar halecan ve havf [*korku*] ile beklenen bu mülakat bilakis [*aksine*] pek sade ve sakin oldu. Necip için Suat korktuğunun hilafına gayet sakin ve manasız, Suat için Necip gayet hürmetkâr [*saygılı*] ve mütevazı davrandılar. Necip "Anlamamış" dedi, Suat "Fark etmemiş" diye düşündü. Bunun için hayatları endişesiz, müsterih ve âsûde [*huzurlu*] başladı.

Suat Necip'i biraz mütelaşi [*telaşlı*], biraz feryatlı, biraz davakâr [*davacı*] bulacağım zannediyordu. Evvela titreye titreye mukavemet eden bir zaaf ile her türlü ihtirasata [*ihtiraslara*] cevelangâh [*yatak*] olup hepsine birden mukavemet lazım olduğu için yoran bir zaaf ile beklerken şimdi kesb-i kuvvet etmişti [*güç kazanmıştı*]. Necip dudaklarda bir hatt-ı istihkar [*küçümseme çizgisi*], gözlerde bir zıll-ı nefret [*nefret gölgesi*] göreceğim endişesiyle korkarken her zamanki gibi, belki biraz sakinfakat herhalde nefretten muarra [*arınmış*] bir kabul görünce müsterih oldu. Bunun için ilk hafta zarfında Suat, Necip'in bu kadar hürmet ve sükûnet ile tezahür eden perestişini [*sevgisini*] korkulacak bir şey değil, bilakis neseviyetinin [*kadınlığının*] samim-i ruhunda [*ruhunun samimiliğinde*] bir kadın için en minnet ve şükranla kabul edilecek bir şey diye telakki etmekten zevkyâb oldu [*zevklendi*]. Necip o kadar ketum, o kadar sakit bir tavırla hareket ediyordu ki a'mâ-

kını [*derinliklerini*] bildiği için yalnız Suat altındaki ateşi fark ediyordu ve Necip'in bir an onu kaybetmekten titremiş olması muamelatında [*davranışlarında*] evvelkine nazaran daha takayyüdkâr [*dikkatli*] davranmasını temin ediyordu. Bu kadar samimi ve ciddi bir aşk her kadının kalbinde hâbîde [*uyumuş*] olan, derin, mümtaz bir aşkla perestiş olunmak [*sevilmek*] arzusunu o kadar safvet [*temizlik*] ve kuvvetle tatmin ediyordu ki Suat arzusunun hilafına istediği ictinab [*kaçınma*] ve tebaüd [*uzaklaşma*] yerine bunları evvela biraz tereddüt, ihtiraz [*çekinme*] ile fakat sonra emniyet ve saadetle, emniyette bile mevcut olan tehlikelere teslim-i nefs [*kendini teslim*] etmek zevkiyle telakki etmeye alıştı.

Necip tamam tahayyül ettiği bir saadete nail olmuştu. Evvela Suat'ın sükûn ve mekaneti [*sağlam duruşu*] onu temin etmişti. Şüphe etmemiş fikirleriyle müsterih oldu fakat kabil değil, şüpheyi mahvedemiyordu. Bu onu çok mesut eden bir faraziye olduğu için "Biliyor fakat öyle görünüyor" demekten, bu mübhemiyet [*belirsizlik*], bu şüphe içinde yaşamaktan mest oluyordu. Ve bu nazarla baka baka bazen emin olacağı geliyordu. Mazi ile mukayese edince Suat'ta şimdi bir reng-i ihtiraz [*çekinme rengi*], bir tayin edilmez fazla-yı ciddiyet [*fazla ciddilik*], bir telaşa benzeyen endişe görüyor, gözlerinin pek çabuk titreyip yerlere düştüğünü, söz söylerken kendine bakılınca sesinin titreyip emniyetini, muvazenesini [*dengesini*], metanetini kaybettiğini hisseder gibi oluyor ve bu onu mesut ediyordu. Bu bir nevi muaşaka [*sevişme*] gibi oluyordu. Hiçbir zaman ne kamilen [*tümüyle*] emniyet, ne kamilen şüphe olamayan ve asıl cazibesini bu adem-i tayin [*belirleyememe*] teşkil eden bir muaşaka, zılal [*gölgeler*] ve elvanın [*renklerin*] nîm [*yarı*] hükümran olmasıyla tezahür eden bir muaşaka, emsalsiz, canfeza [*cana can katan*], masum bir muaşaka oldu.

Bu ümidin, tasavvurun fevkinde [*üzerinde*] bir saadet veriyordu. Necip Suat'ın melek safiyetine [*saflığına*] ben-

zettiği sükûn ve ismetine meftun oluyor, Suat Necip'in hürmet ve ketmanına [*sır saklayışına*] müteşekkir kalıyordu. Necip onun sükûn ve sükûnetinde öyle bir mana-yı esrar [*sırlar manası*], öyle bir zulmet-i mana [*anlam karanlığı*] görüyordu ki bu kendindeki sır ve zulmet ihtiyacını, mechuliyetler [*bilinmezlikler*] içinde feda-yı can edilecek [*can verilecek*] fırtınalı hanımlar ihtiyacını memnun ediyor, onu ölümlere kadar minnettar ve mesut ediyordu. Bazen tereddüt gelirdi. "Ebedi gaflet ve hezeyan! Onun bir şeyden haberi yok, eldivenler hep birbirine benzer" dediği ve bunu söyleyerek muzdarip olduğu olurdu fakat sonra sükûnlarda mana, nazarlarda esrar bularak ve bu mana ve esrarı bir telmih ile mahv ve nâbud [*yok*] etmekten titreyerek öylece, mübhem olsun fakat o kadar saadetle, saadetini muğber etmekten [*bulandırmaktan*] korkarak, ölünceye kadar bir safvet ve mahrumiyete razı, muhtaç yaşıyordu. Hayatları, evvelden ictinab ile başlamışken emin ola ola, nihayet şimdi emin bir mahremiyete geçmişlerdi. Titreye titreye sizin gözlerinize bakan perişan bir nazar gibi ki ilk mana-yı nazarınız [*bakış anlamınız*] üzerine ser be hâk-i nedamet olacaktır [*başını pişmanlık toprağına koyacaktır*]. Mahremiyetleri böyle bin havf [*korku*] ve telaş ile bu dereceye geldiği halde hâlâ ikisinde de onu ne kadar kıymettar, ne mail-i firar [*kaçmaya meyilli*] olduğunu bilmekten mütevellid bir korku, onu idame edip [*devam ettirip*] alıştırmak, onu ibka [*kalıcılaştırmak*] ve teyid etmek arzusu vardır.

Artık evvelki gibi konuşacak kadar emniyet hâsıl etmişlerdi. Bir saniyede bir nazarcıkla, bir söz manasız kalacakken dudağın bir hattıyla her şeyin bir tehlike olacağı, bir dalga gibi mevvac [*dalgalı*] ve mütelevvin [*renkten renge giren*] bir emniyet, bir emniyet ki güç istihsal [*elde*] edilmiş olduğundan ziyade onları mest ettiği için taziz ediyorlardı.

Ve gözlerin, dudakların söylemekten, anlatmaktan o kadar titredikleri kalpten taşıp gelen şeyleri takrir [*anlat-*

mak] için musiki kendilerine yardım ediyor, sanki ruhları için bir vesile-yi telaki [*buluşma vesilesi*] oluyordu. O zaman eski zamanların rivayat-ı âşıkanesi [*romantik rivayetleri*], Faust, Verter, Manon Lesko, Safo, Romeo Jülyet, Otello, Ayda gibi müebbed [*ebedi*] sergüzeşt-i âşıkanesi [*âşıkane macerası*] anlatılırdı. Bunların ahval-ı ruhiyesi [*ruh halleri*] hülasa edilmek için kendi kalbinin muavenetleriyle [*yardımıyla*], söylenilemeyen ihtiyacat-ı ruhiyeyi [*ruh ihtiyaçlarını*] onlara izafe ederek verilen tafsilatla saatler geçirilirdi. Suat bunların arasında Süreyya'yı müthiş azaplarla görüyordu. O zaman kendini ne kadar müdafaa etmek isterse istesin, nasıl bir uçurumda olduğunu, Süreyya'ya karşı bu mevkiin nasıl itiraf edilemez, keşfinden korkulur, fena, çirkin bir mevki olduğunu red ve inkâr edemeyerek müzebzeb [*dağılmış*], perişan kalırdı. Fakat şimdi o hayatını zîrüzeber [*altüst olmuş*] endişelerden, uzun melallerden o kadar uzak, hissiyatının cazibesine o kadar esir, o kadar bilâihtiyar [*istem dışı*] münkaddı ki [*boyun eğmişti*] bu teessürat [*üzüntüler*] devam edemiyordu.

İlk haftadan sonra gezmeler tekrar başlamıştı. Artık sonbaharın hazin tehacümü [*hücumu*] arasında ilk ayların feyz-i cûşâcûşu [*coşkulu feyzi*] ile şimdiki akameti [*akimliği*] mukayese ederek geziyorlardı. Süreyya bu sene kışın da burada kalmak arzusunu gösteriyor, hep bunu tasvib ediyorlardı. Hele Suat artık oraya, onların yanına gitmekten titriyordu. Süreyya anlatıyordu. O zaman bütün bu kırların, çayırların, bayırların sahibi yalnız kendileri olacaklardı. Günlerce gezdikleri halde yabancı kimseye rast gelmeyeceklerdi. Bu debdebelerden, arabalardan, sahte gürültülerden azade, kendi kendilerine kalmak zevkinden müstefid olacaklardı [*yararlanacaklardı*]. Havaların uzun yağmurlarla ıslandığı zaman mecburen kapanırlarsa da güneşin ilk tebessümleri onlara bahar gibi olacaktı. Islak otların, yeni biten çimenlerin arasında ayakları sırsıklam dolaşacaklardı.

Süreyya bunları anlatırken birden "Ya kar!" diyordu.

Kar yağarken gezmek kadar keyifli bir şey olur muydu? Ve karı anlatıyordu, kar dumanlarla savrularak, puslarla sulanarak Boğaziçi'nin hırpalarken onların küçük bacasından ince bir duman fırtınaya meydan okur gibi yükselecekti. Onlar soğuklarda gezerek elleri, yüzleri donmuş, avdet ettikleri zaman odaları ılık, kendilerini kabule müheyya [*hazır*] misafirnüvazlıkla [*misafirseverlikle*] semih [*cömert*] davranacaktı.

Necip bunları kendisini sersemleten bir darbe gibi dinliyordu. O zaman kendi, o nerede bulunacaktı? Bir gün gelip bu hayatı bırakmak, her şeyi bırakmak mecburiyeti birden nazarında taayyün edince [*gözünün önüne gelince*] Suatsız kalırsa ne olacağını o kadar acı bir öksüzlük içinde hissetti ki muzmahil oldu [*çöktü*]. Başını çevirip renkli fanila esvapları içinde temiz ve güzel gördüğü Süreyya'ya bakarak zehirli bir hasedle [*kıskançlıkla*] "Ve bu adam onun sahibi, ölünceye kadar beraber kalacak, onunla kalacak" diyecek oldu. Ah ne olurdu, Suat'a ibtida [*ilkin*] o rast gelmiş olsaydı! Zira artık evvelki gibi o zaman kendi de Süreyya gibi olacağını düşünmüyordu. Onu sevmek üzere doğmuş olduğuna, artık bu büyük bir heves değil, bir sırr-ı hilkat [*yaratılış sırrı*], bir muamma-yı mevcudiyet [*varlık muamması*] neticesi olduğuna inanıyordu. Artık bu büyük aşk önünde dimağiyet-i sefaletleri [*sefil varlıkları*], bedbinlik [*kötümserlik*] telehhüfleri [*çırpınmaları*] meskenetle [*miskinlikle*] sükût etmişti. Ve bu itirafsız, emniyetsiz aşk ile sade bu kadarıyla kimsenin mesut olmadığı kadar mesut olduğuna inanıyordu.

Sonra bütün bunları bugün yarın, nihayet işte bir ay sonra bırakıp gitmek, Suat'tan ayrılıp onsuz kalmak, onsuz yaşamak lazım geliyordu. Hem nasıl bir hayat için Yarabbim? Şimdi kendisine o bıktığı, iğrendiği hayat değil, en gıbtaâver [*imrendirici*] hayatlar bile artık bir işkence gibi geliyordu. Suat'sız kalmak onu o kadar korkutuyor, o kadar onsuz hayat tasavvur edemiyordu. Ma'ahâzâ [*bununla*

birlikte] bu zaruriydi. Bütün kavaid-i ictimaiye ve ahlakiye [*toplum ve ahlak kuralları*] bunu amirdi [*emrediyordu*]. Bunun hilafına gitmek bir takım tertibat-ı beşeriyeyi [*insanlık düzenlerine*] rahnedar etmeden [*gedik açmadan*] kabil olamazdı. Hatta geç bile kalmıştı. İnsanlar şimdi kendisine "hain" demeye salâhiyettardılar [*yetkiliydiler*]. Fakat ah onun saadetinin yanında bütün bunlar ne miskin şeylerdi! Hem kendisinden daha ne istiyorlardı? O kalbin ibramatına [*zorlamalarına*] tahammül edip tabiat ve hilkatin, herhalde o kavaidin [*kuralların*] bin kere fevkinde olan kuvvetlerin rabtettiği [*bağladığı*] ruhunu bu kadar zabt ve idare ederken hayatını ezmek, bu büyük aşkı tahrip etmek için ne hakları vardı? O ruhunun a'mâk-ı leyalinde [*gecelerinin derinliğinde*] mütehevvir [*öfkeli*] tehacümlerle [*saldırılarla*] kuduran bir fırtına gibi ihtirasat [*ihtiraslar*] ve hevesatını [*heveslerini*] böyle ketmettikten [*gizledikten*] sonra daha ne istiyorlardı?

Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bütün bu isyanlar Suat'ın hissiyatına iştirakinden [*katılmasından*] şüphe zamanı gelince, birden sönerek tezellül ediyordu [*alçalıyordu*]. O vakit mevkiini o derece hararet ve katiyetle [*kesinlikle*] görüyordu ki bu kadar zamanda nasıl mesut olduğuna şaşıyordu. Bir dostunun karısını seviyordu, kendine sine-yi ailesini [*ailesinin sinesini*] bir kardeşe açar gibi muhalesetle [*içtenlikle*] açmış, altın kalpli bir dostun karısını? Ve kadın bunu anlamıştı, zira hiçbir kadın böyle bir perestiş [*aşk*] ne kadar ketmedilirse edilsin [*gizlenirse gizlensin*], hissetmemek mümkün olamazdı. Gözlerin a'mâkındaki [*derinliklerindeki*], dudaklardaki ateş-i arzuya [*arzu ateşine*] hiçbir kadın ruhu bîhis [*duygusuz*] kalamazdı. Demek biliyordu fakat kabul ediyor muydu? Bunu tayin etmek kabil değildi. Herhalde bârid [*soğuk*] değilse de sade nezaketli denilecek bir muamele ile idaresi elinde olmayan hayatına tahammül ediyordu. Ve sefil, kendisi bunu bir saadet, hatta bazen bir aşk görüyordu, öyle mi? Sonra yarın, evet yarın bunu bile bırakmak lazım

gelecekti. Bunu bile bırakacak, bu gözlerin ufk-i safından [*temiz ufkundan*] dûr [*uzak*], bu hayatın hava-yı latifinden [*latif havasından*] uzak, yalnız, bedbaht, evet yalnız ve bedbaht yaşayacaktı. Ah, sonra da buna saadet diyordu, öyle mi?

Birden hayatını uzun bir çöl gördü, yaşamaktan azim [*büyük*] bir yorgunluk hissetti ve "Acaba vakit geldi mi?" diye düşündü. Zira o kendini mutlaka intihara mahkûm görürdü. Kendinde bu kadar ateş varken, bu kadar esir-i mehasin [*güzelliklerin esiri*], bu kadar müştak ve müncezib [*cezbeye kapılmış*], bu kadar ihtiras ile beraber herkes gibi salim [*esenlikli*] bir hayat içinde bir gün ölüvermek ona pek müsteb'ad [*uzak*] gelirdi. "Ah, tifodan niçin ölmedim?" diye düşünüyordu.

Fakat Suat'ın bir sesi ona bu yirmi günlük saadeti ihtar etti [*hatırlattı*], hiçbir beşerin [*insanın*] nail olmadığını zannettiği bu saadeti ve o günlerin hatırasına bu kadar küfranı [*nankörlüğü*] haksızlık addetti. "Mademki ölmek var, ne vakit olsa kolay" dedi. Onun için ölmek ruhu azim bir nefha-yı saadetle [*saadet esintisiyle*] imlâ ediyordu [*dolduruyordu*]. Onun temizliği, namusu, ulviyeti [*yüceliği*] için bunlara hürmet ve perestiş ederek ölmekte bir büyüklük, başkalarına nasip olmayan bir ikbal görüyordu.

Süreyya birden "Al yine yağmur!" dedi. Ufukları saf ve berrak olan semanın fevkinde bir seyyar bulut mechul [*bilinmez*] bir semte doğru koşuyordu. Bunda bir duman rengi vardı. Bir ağaçtan meyve düşer gibi patırdayarak katreler [*damlalar*] sukut ettikçe [*düştükçe*] yolların biriken toprakları delik deşik olarak hafif bir toz kalkıyordu. Birden çıkmış olan rüzgâr yağmur taravetiyle [*tazeliğiyle*] mahmul [*yüklü*] toprakların kokusunu getiriyordu.

"Kaçalım, kaçalım!" dediler ve yağmurun hücumu içinde, ratib [*ıslak*] yollardaki nefha-yı türab [*toprak esintisi*] ile meşhun [*dolu*] taravetler [*tazelikler*] arasında, Suat'la birlikte kaçmak ona bir hamle-yi inşirah [*ferahlık hamlesi*] verdi.

On İki

Öğleden sonra Suat piyanoda Necip'in sabahleyin İstanbul'dan "Size yeni iki eser!" diye getirdiği Mascagni'nin İris'i ile Puccini'nin Toska'sını deşifre etmekle meşguldü. O iki saattir bunların müşkülatı [*zorlukları*] içinden çıkmak için uğraşırken Süreyya birkaç gecedir Necip'le beraber çıktıkları lüferciliğin verdiği merakla zokaları temizliyordu. Necip, Edouard Rod[1]'un yeni çıkan "Yolun Ortasında" romanının sayfaları arasına gömülmüş, on beş dakikadır aynı sayfada kaldığını unutmuş, dalmıştı.

Süreyya ara sıra yaptığı gibi yine birden sükûtu bozarak "Dadın nerede Suat?" diye sordu.

Suat iyice görmek için eğilip notaya sokularak cevap verdi:

"Bilmem, aşağıda olmalı. Ben piyanodayken o burada durmaz ki..."

Süreyya mırıldanarak "Sanki benim de ninem var ya, bu gidişle.." diye eğlendi.

Bu Toska'nın üçüncü perdesinde Toska ile Cavarodossi'nin düettosuydu. Orada ilk hamlelerde notlar bazen revişlerinde [*gidişlerinde*] aksayarak, bazen ölçülerinde bozularak çıkıp bir şeye benzemezken tekrar ede ede

1. İsviçreli hikâyeci. 1857-1910 yılları arasında yaşamıştır. (y.h.n.)

ahenk mişvarı [*tarzını*] buluyor, artık hemen lazım geldiği gibi çalınmaya başlıyordu. Küçük musiki cümleleri tekerrür ede de [*tekrarlana tekrarlana*] Necip'in zihninde yer etmiş olduğundan Suat bu sefer hepsini birden cidden çalmak için baştan başladığı zaman Necip uyanarak gayr-i ihtiyari "Oh!" etti.

Suat başını çevirip yandan bakarak "Ne güzel değil mi?" dedi.

Süreyya zokaların üzerinde meşgul, başını kaldırıp:

"Hayret! Bu nasıl oluyor, şaşıyorum" dedi. "Bunun nesini o kadar güzel buluyorsunuz Allah aşkınıza?"

Sonra onların sükûtu üzerine hâlâ meşgul, gülerek dedi ki: Bana ne gibi geliyor biliyor musunuz?

Necip de gülerek sözünü kesti:

"Senden evvel ben söyleyim. Hep musiki sevmeyenlere gelen şey... Diyorsun ki biz de anlamıyoruz fakat mahsus yapıyoruz. Bir meftuniyet [*meftunluk*] göstermek mi, anlıyor görünmek mi, bilmem, bunun gibi bir şey değil mi? Herhalde samimi değiliz."

"Ooo, sen birdenbire pek mübalağa ettin. Ben sadece zannediyorum ki bunu o kadar güzel olduğu için değil, sevmek icab ettiği için, meşhur olduğu için seviyorsun."

Necip yine güldü:

"Yine benim söylediğim gibi. Fakat ah bir kere hissetsen Süreyya..."

Suat Süreyya'nın musiki hakkında lâkaytlığını [*umursamazlığını*] bilmekten mütehassıl [*hâsıl olan*] bir melufiyetle [*alışkanlıkla*] dinlemeyerek devam ediyor, parçanın artık bütün revnak [*canlılık*] ve ruhunu vermeye çalışıyordu. Necip meftun, dinliyordu. Sonra kalkıp eğildi, parçaya baktı. Bu "Odolçi mani" diye başlıyordu.

"Ah Tatlı Eller... Ne güzel Yarabbim, ne güzel..." diye söylendi.

Süreyya başını sallayarak gülüyordu:

"Artık bu kadar da ben söyledim diye olmalı" dedi.

Bu Necip'i o zaman biraz asabi bir izahata [*açıklamaya*] sevk ve mecbur etti. Bunun için misal getiriyor, biraz hızlı, hiddetli lisanla "Bu tıpkı senin bayıldığın mesela suzinak bestesini hiç, hiç dinlememiş. Musikideki zevk ve ıttılaı [*bilgisi*] uşşaktan 'Yandım ateşlere ey mah [*ay yüzlü*]' ile 'Her ne mümkünse sana ettim feda'yı geçirmemiş bir adamın ağır şarkıları beğenmemesi gibi bir şey" diyordu. Birçok misaller getirip izah ve ifhama [*anlatmaya*] çalışarak netice veriyordu: "İnsan dinlemeyince kulağı, ruhu bu nağmelere alışmayınca..."

Süreyya da öfkelenerek "Lakin bunları işte ben de dinliyorum" diye kesti.

Necip bir müddet müteredditt [*ikircikli*], mütebessim durdu. Hak ve zaferin pek kolaylıkla kendinde takarrürüne [*kalmasından*] emin olanlara mahsus bir istihfaf [*hafife alma*] tebessümüyle bakıyordu. "Ruhun duymuyor!" demek ağır geliyordu. Fakat sonra bir mukayese buldu, dedi ki:

- Bunda elbette zevk ve mizacın da dahl-i küllisi [*geneletkisi*] var. Senin tıpkı balıkçılık merakın gibi... Herkesin ruhen bir şeye meyli, kabiliyeti olur.

Onlar konuşuyorlar, Suat öbür tarafta müthiş bir surette muzdarip oluyordu. Süreyya'nın bu hususta iddiasını pek beyhude, pek aciz bularak pek suhulet [*kolaylık*] ve töhmetle mağlup olması muhtemel olan böyle bir mübaheseye [*tartışmaya*] girdiği için sıkılıyor, fikren Necip'le beraber olmakla kalben Süreyya'yı bırakamıyor, onu böyle musikinin ulviyatına [*yüceliklerine*] bîhis [*duygusuz*] kalıp balıkçılık gibi şeylere meylini hepsinin önünde müstahkar [*küçümsenmiş*] görmek ağır geliyordu.

Necip birden piyanoya gelip notaları karıştırarak:

"Hah, işte bak, bir hava bulacağım ki beğeneceksin. Bir değil, beş, on... Bir hava bulacağım ki onu dinlemişsin ve çünkü onun için daha o kadar ülfet [*alışmak*] lazım değildir. Bir zaman Konkordiya'ya giderken bilmem hatırlar mısın, ince, hastalıklı bir sarışın kız söylenir dururdu."

Ve elindeki notayı piyanonun önüne koyarak "Santaluçya[2]... Barkarola" dedi.

Suat muzdarip, müteezzi [*eza çekerek*], piyanonun önüne dönüp artık elverir ricasıyla bakan gözleriyle "Ey, artık gezelim. Bugün gezmeye gitmiyor muyuz?" dedi.

Sonra kışın geldiğinden bahsetti. Bir kere o artık bütün bütün gelince evde kapanıp kalacaklarından şikâyet ediyordu. "Bu sene galiba kış erken gelecek, baksanıza havaya" dedi.

Süreyya'nın meşgul olup ses çıkarmadığını görünce Necip'e baktı. O başıyla Süreyya'yı göstererek ona havale etti. O zaman Suat tekrar sordu, Süreyya işini bitiriyor gibi davranarak "Beş dakika daha, hazırım" dedi.

Hava açık mı, kapalı mı, bir hüküm verilemeyecek bir haldeydi. Sabahleyin Rumeli [*karayel*] ile başlamıştı, sonra lodosa döndü. Bazen yağmur yağacak zannını veren bir loşluk çöküyor, sonra beyaz bulutların arasında büyük mavi parçalar çoğalıyor, bulutlar yırtılıp dağılıvererek güneşin arada parladığı oluyordu. Karşıda kırda bulutların gölgeleri kafilelerle seyrediyorlar, bir müddet aşağı uçuştuktan sonra, her an değişen cereyanlara tebean [*uyarak*] şimdi tekrar yukarı çıkıyorlardı. Öyle anlar oluyordu ki uzun yağmurlu kış günleri akla geliyordu. Fakat onlar çıkmak istedikleri zaman bulutların bir unf-i muzlim [*karanlık sertlik*] ile Büyükdere üstüne büyük kümeleriyle yığılmış, güneşin, şimdi sıcak bir huzme-yi şua [*ışın demeti*] ile etrafı ısıtmış olduğunu gördüler. Etraf rüzgârsız, hareketsiz, sessiz kalmıştı. Deniz bir kısmı bulutlarla solmuş, ilerisi güneşle yanmış, râkid [*durgun*], dinleniyor, Anadolu cihetine [*tarafına*] doğru hissolunmaz tederrüclerle [*aşamalarla*] mavileşerek nihayet bütün sahil en ufak hutut [*hatlar*] ve eşkâline [*şekillerine*] kadar bir katiyet-i irtisamla [*izdüşüm kesinliğiyle*] aksediyordu. Hiçbir nefha

2. Santa Lucia. (y.h.n.)

[*esinti*] yoktu. Sade bir ılık deniz havası bîtab-ı temevvüc [*dalgalanmadan yorgun*], ağır sürükleniyordu.

Sandala binmek istiyorlar, yağmurdan korkuyorlardı. Süreyya, Büyükdere üstündeki bulutları göstererek bunların nasıl merhametsiz bir tufan olabileceğini söylüyordu; fakat şimdi bulutların yavaş yavaş arkasına kayıp onların zılaliyle [*gölgeleriyle*] gölgelenen güneş sönerek tabiata öyle bir sükût-i melulane [*melalli sakinlik*], bulutların müşemmes [*güneşli*] dalgalarının denize akseden [*yansıyan*] kurşuni in'ikaslarına [*yansımalarına*] öyle sanki müştak-ı incila [*parlamaya müştak*] bir kasavet-i mağmumane [*gamlı kasavet*] geliyordu ki "Bu havadan fenalık gelmez" dediler. Hem karşı tarafın seması bir mayıs seması kadar pâk ve nilgûn [*lacivert*] imtidad ediyordu [*uzanıyordu*].

O zaman sandala bindiler. Bir gölge geziyoruz vehmi ile mahzuz [*haz içinde*], denizde bir muhabbet ve mahremiyet hissi veren bu rükud-i mahzunane [*hüzünlü durgunluk*] içinde sandalın sessizce kayıp akışı ile memnun, suların sükûn ve rükudundaki [*durgunluğundaki*] letafete karşı, gökte, denizde, karada sükûndan başka bir şey nebezan etmediği [*bulunmadığı*] bu zamanda müstağrak-ı şiir [şiire dalmış], gezdiler. Büyükdere açıklarına çıktıkça vadiyi iyice görmeye başladılar, ta ileride Bendler'in kemerleriyle, daha sonra sürüklene sürüklene dalgalanan küçük tepeler silsilesiyle [*dizisiyle*], bütün vadiyi ihâta ederek [*kuşatarak*] nihayet alçalıp dağılan dağların, yeşilin bütün elvanını [*renklerini*] gösteren ağaçlarıyla, bu vadide nazarı saatlerce işgal edecek bir manzara vardı. Deniz beri tarafta Beykoz koyunun son haddine, bu tarafta Karadeniz'in ufuklarında dumanlanıncaya kadar hep öyle pürsükun [*sakin*] ve gamgindi [*gamlıydı*].

Fakat üstlerinde bir tarraka-yı tevelvül [*velveleli gürültü*] ile birden dökülecek korkusunu veren bu yığılmış dağlar gibi bulutların yeni duman temevvücleri [*dalgalanmaları*] renkleriyle asılı duran halinde öyle bir tehdid-i

gazubane [*gazaplı tehdit*] vardı ki bütün vadi, hatta fevkinde [*üzerinde*] mavi sema ile tetevvüc eden [*taçlanan*] deniz bile ürkmüş, haif [*korkak*] ve pür halecan sükût ediyor, sanki bekliyordu. Hissolunmaz, şüphe edilir ra'dlar [*gökgürlemeleri*] geziniyordu. Karartı gittikçe çoğalıyor, yayılıyor, manzara gittikçe mahuf [*korkunç*] bir zulmete, yavaş yavaş Anadolu'ya geçtikçe endişesiz mavilikleri karartan bir havfa münkalib oluyordu [*dönüşüyordu*]. İnsana bir salonun halvet [*boşluk*] ve zılalinde [*gölgelerinde*] bulunuyormuş hissini veren bu sessizlik, bu mahrumiyet içinde gayr-i muayyen [*belirsiz*] bir korku, bir tehâşî[korku] istila ediyordu. Bu mehabet içinde, bir tehlike olsa bile bir şey olmaz hissiyle, ma'ahâzâ[*bununla birlikte*] yine bir lerziş-i endişe [*kaygı titremesi*] ile muntazır [*bekler*], insana bir tufan korkusu verirken sade bir yağmur beklemekten gelen zevkle mahzuz, bekliyorlardı.

Sandal bîhareket [*hareketsiz*], küreklerin resmi denizde sakit, duruyordu.

Ve insan emin kalplere sığınmak ihtiyacı veren bu hava içinde Necip karşısındaki gözleri bir katre-yi hüzün ve şiirle [*hüzün ve şiir damlasıyla*] pür nem [*ıslak*], dalmış görünen Suat'a bakarak, onu bugün hiç görülmemiş bir güzellikle görerek, meftuniyeti [*meftunluğu*] birden son derece-yi ateşe [*ateş derecesine*] çıkaran bir incizab [*cezbe*] hissediyor, ona nasıl kırılmaz rabıtalarla [*bağlarla*], nasıl dehşetli bir surette bağlı olduğunu kalbine hücum eden halecandan, sade ona bakmak halecanından anlıyordu ve bunu tezyîd [*artırmak*] için gibi en küçük hutut-i simasına [*yüz çizgisine*] kadar dikkat edip incizabını artırmak isteyerek, içinden onun ateşlerini çoğaltıp ölerek yaşamak istiyordu. Ona hayatın en cansûz [*can yakan*], en medhuş-i saadeti [*saadetiyle kendinden geçmiş*] bu hal gibi geliyor, ancak şimdi hayatının hep ezvâk [*zevkler*] ve huzuzatına [*hazlarına*] mübtela olarak geçen senelerinde ancak şu saatlerde hayatımı yaşıyorum hissi geliyordu.

Ah onu ne kadar seviyordu Yarabbi, ne kadar ateş ve iştiyak ile seviyordu! Onun en manasız şeylerine bile hususi perestişleri [*tapınışları*] vardı. Onun bir düğmesi için kalbinde zaaflar, rabıtalar buluyor, şömizetinin[3] kıvrımları, dikişlerin nezaketi, kolundaki küçük düğmeler, nihayet bütün bu naçiz şeyler için onda başka bir incizab yükseliyor, hepsine ayrı ayrı meftun oluyordu.

Onu asıl öldüren, Suat'ın gözleriydi. Bunlar onu öldürüyordu ve en çok kendini medhuş-i zevk eden [*zevkle-kendinden geçirten*] şeylerle ölüyormuş hissini hâsıl etmek için ölümün nasıl tatlı bir şey olduğunda tahayyür ediyordu [*şaşıyordu*]. Bu gözler, ah bu gözler! Bunlara bir renk vermek kabil miydi? O kadar müddet bakamıyordu ki rengini tayin edebilsin. Bakmak mümkün değildi, bâhusus [*hele hele*] nazarları telaki ederse [*göz göze gelirlerse*]. Ve ne zaman Suat'a baksa, onun gözlerinin de kendine insibabını [*dikildiğini*] gördü. Bir anda tesadüm edip çarpışan nazarlar... O zaman bu göz bir siyah elmas gibi, bir siyah ateş gibi yakarak bakıyor, manasında öyle iradesûz [*irade yakan*] bir incizab, öyle bir hem serzeniş, hem perestiş, hem melal, hem neşe manaları memzuc oluyordu [*karışıyordu*], bunlar öyle bir tevali-yi gayr-i muayyen [*belirsiz devam*] ile titremek, parlamak, yanmak vehmi veriyordu ki onlara mansub [*dikilmiş*] nazar [*göz*], mübtela, müncezib [*cezbeli*], hayatta ondan başka bir zevk olamayacağına emniyetle fakat bu derece zevkten sersem, bîtab [*bitkin*] düşüyordu. Ah, ruhunda ne fırtınalar bu nazarın siyah yahut koyu kestane huzme-yi maânisi [*anlamlar demeti*] içinde ne hemen bayılıveren tehacümler oluyordu. Eğer nefsini zaptetmese haykırmak lazım gelecekti. Buna bir dakika bu ibtila [*tutku*] ile bakmak insanı yakar, eritir hissiyle, istese, cebretse [*zorlasa*] bile bakamayarak fakat bakmak daima yetişilmez bir saadet kalarak yaşıyordu. Aynı mana kaşlarda da, sade inhina-

3. Kadın gömleği. Fransızca chemisette. (y.h.n.)

ları [*kıvrımları*], sade üzerlerinde uçuşan lerzişleriyle [*titremeleriyle*] o neşe ve melal manaları tevali ediyor [*sürüyor*] ve beyaz yahut hafif sarı diye kat'i bir hüküm verilemeyecek ten üstünde, bu kumral silik hatlar rikkatleriyle [*incelikleriyle*], ifadeleriyle, nazarla hemmana [*aynı anlamlı*] oluşlarıyla onu mest ediyordu. Saçları kumral turralarla [*köküllerle*] alnını güşade [*açık*] bırakıp kaşlarının mültezim olduğu [*zorladığı*] Suat'ın ara sıra elinin maharet ve râstîsine [*doğruluğuna*] inanarak şöyle bir düzeltmesinden istidlal olunurdu [*çıkarılırdı*]. Sonra saçların asıl kümesi, bu kulakların arkasında birden çoğalarak tepesinde toplanan siyaha mail kestane yığını... Necip bunlara saatlerce bakarak işte âmâl-i hayatının [*hayatının emellerinin*], bütün saadetinin orada gizlenmiş, ne zaman onun bûy-i müskiriyle [*sarhoş edici kokusuyla*] mest olursa mevt-i mesut [*mesut ölüm*] o zaman gelecekmiş fikriyle yanardı.

Ve Necip'in gözleri hepsini görüp dudaklara geliyor, bunlardaki karanfil kırmızılığı, donuk ateşi karanfil rengi, yine bütün o çehrede titreşen mana-yı serzenişle [*sitemmanasıyla*] pür nem, o şuh sitemkâr ifade ile lerzişdar [*titrek*], onun nazarını teshîr ediyordu [*ele geçiriyordu*]. Dişler, bunların müsaadeleriyle tebessüm ettikçe bütün bu manalar yüzlerce çoğalarak gözlere kadar sirayet eden bu tebessümle onun ruhu bu çehrede o kadar şuh ve pür neşe görünüyordu ki o zaman, işte o zaman Suat'ın niçin bu kadar muazzez ve şayan-ı perestiş [*tapınılmaya değer*] olduğu tezahür ediyordu [*ortaya çıkıyordu*].

Necip'in nazarını celbeden bir şey de onun elleriydi. Bu eller nerm [*yumuşak*] ve rakîk [*ince*] nescleriyle [*dokularıyla*] beyaz ve inceydi. Altındaki mavimtırak damarların hutut-i müşevveşesi [*karışık çizgileri*] insana bu nefis mahlûkun [*varlığın*] ne elden bin türlü avarız [*arızalar*] ile zayi olacak fenayâb [*yok olacak*] zavallı bir vücud olduğu hiss-i elîmini [*acı duygusunu*] veriyordu. Ve Necip büyük bir incizab ile tekrar onun her hatt-ı vücudunda

[*vücudunun hattında*] tevakkufla [*durarak*] tedkik ederken tekrar ellerine gelip bu hisle zebun olunca derin bir merhametle bakarak "Ah zavallı insanlar!" diyordu. Böyle ulvi bir kadın bulup da sevmek ve sonra sevilmek için gayet mesut olmak lazım gelen hayat arasında, bu kadar mesut olsak bile, yalnız tadâdı [*sayması*] bir hafta sürecek emraz [*hastalıklar*] ve âfâtın [*afetlerin*] kurban-ı muhtemeli [*muhtemel kurbanı*] olmak, böyle esir-i tesiri [*etkisinin esiri*] bulunmak ona pek acı geliyordu. Buraya gelince "Ben bilakis o kadar bile mesut olmadım, sade sevdim" diyordu. O sade sevmişti, aşk kelimesinden mübhem mübhem hissolunan en büyük manasına kadar sevmiş, ölümlere kadar sevmişti fakat onu istemek bile bir cinayet olduğunu görerek hayatta sevdikleri taraftan sevilenlerde olduğunu düşününce ah ediyordu ve sonra öyle sevip sevilenler için bütün o afetler muntazardı [*beklenirdi*] değil mi? Ah onların ne kadar fenayâb [*yok olan*], elimizden kaçmak, soluvermek, bir gün son bir nefes-i hazin [*hüzünlü nefes*] ile sönüvermek için, nasıl sade bunlar için mahlûk olduklarını ne kadar acı görüyordu. Mesut olsak bile hayat, sade tahrip eden hayat, sade yiyen, yıkan, öldürüp ezen hayat hükümran oluyordu.

"Ah fakat ölüm olmasaydı, ne müthiş bir cehennem olurdu!" diye kalbi sıkıldı.

Birden küçük, mütelaşi [*telaşlı*], perişan rüzgârlar koşuştu, denizde cereyanlar uçuştu, Süreyya "Oo, Oo!" dedi.

Suat "Kaçalım, tufan geldi!" dedi.

O küçük, kısa handelerle [*gülüşlerle*] gülüyor, çarşafının altında sinesi sarsılıyordu. Bir saniyelik bir nazarla Necip ona baktı. Bunda o kadar ateş-i arzu [*arzu ateşi*] vardı ki Suat'ın handesi dudaklarında donuk bir tebessüm halinde kaldı, gözleri eğildi.

Sandal süratle yükselmeye başlamıştı fakat birden ta vadinin üzerinde yığılmış bıraktıkları bulutları semt-i re'slerinde [*tepelerinde*] buldular! Oradan buradan koşuşup çarpışan, denizde küçük kasırgalar yapan rüzgârların

tehevvürü [*öfkesi*] artıyordu. Sonra bu yalnız bir cihetten [*taraftan*] kuvvet ve burûdetle [*soğuk soğuk*] esti, önünden denizde siyahlanan bir irtiaş-ı gölge [*gölge titremesi*] gibi koşuyordu. Sükûta alışmış kulaklar, rüzgârların tepelerde ağaçları hırpalayarak estiklerini işitiyordu. Bulutlar birden gazub [*gazaplı*], mahuf [*korkunç*] olmuşlar, havalanıyorlardı.

"Ay yağmur!" dediler.

Ilık birkaç katre gelmişti. Sonra artık teakub etti [*birbirini izledi*]. Evvela denizde her katrenin sukutu [*düşüşü*] görülüyordu. Suat "Aman çabuk, çabuk; fena ıslanacağız!" diye telaş ediyordu. Sonra yağmur artık hırs ve seylane [sel gibi] nüzule [*inmeye*] başladı fakat ancak üç dakika sonra yalıya yetiştiler.

Süreyya "Vah vah bizim lüfer seferi yandı!" diyordu. Sonra bulutlara bakarak başını salladı.

"Bu gece ay dörtten sonra çıkacaktı, o zamana kadar..."

Onlar odalarına soyunmaya gittikleri zaman Necip soyunmaya, elbise değiştirmeye lüzum görmeyecek kadar muattal [*yavaş*], garip bir kasavetle [*yürek kararmasıyla*] balkona çıktı. Orada bu kışa benzeyen telâtum [*çalkantı*] ve tehevvür içinde tabiatı seyretmekten azim [*büyük*] bir hazz-ı telhnak [*acı haz*] buldu. Arkadan Suat'la Süreyya geldiler. Suat "Ah ne güzel yağmur değil mi?" diye dumanları gösteriyor, Süreyya "Tamam biz lüfere çıkacağız, gökyüzünün kapıları açıldı!" diye şikâyet ediyordu. Uzun uzun yağmurun sukut-i tufanhîzini [*tufan gibi yağışını*] seyrettiler. Yollarda seller akacak zannediyorlardı. Her taraf su içinde kalmış denilecek bu sukut altında deniz dalgasız, sakin uzanıp gidiyordu.

Necip bu sükût arasında bu duman, bulut, su hücumunda birden kış içindeyim vehmi, kışa bir ibtila [*tutku*] hissiyle titredi. Bu, uzun güneşli günleriyle, sıcak geceleri, göz kamaştıran semaları, nefes boğan tozlarıyla insanı artık bıktıran yazdan sonra, sükûn ve atalete [*atıllığa*] meyyal [*eğilimli*] tabiat-ı beşeriyeye [*insan tabiatına*] pek

muvafık gelen, insana köşelere bucaklara, soba yanlarına sokulmak hissini veren soğuk, tembel kış fikri, uzun yağmurları, siyah semaları, çamurlu sokaklarıyla akşamlara kadar evden çıkmaktan korkutan kış fikri onu meftun etti. Bu yağmur uzun rehavetlerden sonra sanki asabını tefrih ediyor [*rahatlatıyor*] ve bu his onun kış arzusuyla imtizac ederek onu sevdiriyordu. Bâhusus [*özellikle*] kışın asıl ân-ı vusulü [*geliş ânı*], hep renk ve ziyadan [*ışıktan*], bütün hararet ve nurdan yorulmuş asab ve havas [*duyular*] için, kış vehminin geldiği bu ilk gün pek hoşuna gidiyordu. Başka günler herkesin ağır, kalabalık yürüdükleri yerlerde, su altlarında telaş ve acele ile koşup âguş-i aileye [*aile kucağına*] kapanıldığı, orada dışarının rüzgârından, sularından, çamurundan kurtulmuş, hastalıktan, soğuktan mahfuz, bütün aileyi, ev içini sevdiren bir tehâşî [*korku*] ile kapıların, pencerelerin sıkı sıkı kapanıp çocuk ve zevce ile yemek masasına koşulduğu ilk kış günü... Beyaz keten örtünün üzerinde tabaklarda çorba dumanlarının dalgalandığı, saatlerce, günlerce bu hararet ve saadet içinde bulunulacağına emin olmaktan mütevellid huzur ve sükun geldiği, "Adam gelirse gelsin!" diye bir tehlikeyi cesaretle beklemekten mütehassıl [*oluşan*] heyecan ve inbisat [*rahatlık*] geldiği kış günü.

Fakat onun ne böyle bir gün seve seve koşup kapanacağı bir guşe-yi ailesi [*aile köşesi*], ne bir ümidi vardı. O kış geldiği için artık buradan da defolacak, bir gün konakta, öbürgün hemşiresinde [*kız kardeşinde*], yârsiz, enissiz [*dostsuz*], kadından, asıl, asıl Yarabbim, işte Suat'tan mahrum, ondan uzak, onun sesinden, hava-yı enzarından [*bakışlarının havasından*] dûr [*uzak*] yaşayacak, sürünecek.

Son derece bir tehevvürle [*öfkeyle*] haykıracak kadar meyus eden bir ızdırap ile etrafına baktı. Orada, akşamın yavaşça inen ismirârı [*esmerliği*] içinde, sade Suat'ın hayalini fark etti. Bu hayal bütün kamet-i narin ve mevzunu [*narin ve düzgün boyu*] ile kollarından ayrılıp beline doğru

bir tedevvür-i nerm [*yumuşak yuvarlaklaşma*] ile incelen vücuduyla, bunlar fevkinde bulutlanan saçlarıyla, yağmura bakıyordu. Onun yanında, hava-yı vücudundaymış [*vücudunun havasındaymış*] hissi ile bir inlemek ihtiyacı duydu. Onu o kadar güzel fakat o kadar kendinin değil, hiç değil, o kadar değil gördü ki...

Suat boğuk bir inilti işiterek başını çevirdi ve Necip'i oraya koltuğa dayanmış, mendilini ısırıyor gördü. Gayr-i ihtiyari "Ne oluyorsunuz?" diye iki adım atmış bulundu fakat tevakkuf etti [*durdu*]. Evvela bunu yine birden tifonun ilk geldiği gün gibi ağzı burnu kan içinde yere kapanacak zannetmişti fakat tavrından ân-ı mühlikin [*ölümcül ânın*] vürudunu [*gelişini*] hissedince sapsarı, pür halecan kaldı. Bütün geçen günlerde bu anın, bu itiraf anının bir saniye gelip çatacağını düşünüp korkmaktan gelen bir telaş ile bayılıyordu.

Necip uzun, ağır bir sükûttan sonra "Hiç, hiçbir şey" diye mendilini indirdi.

Sonra birden başını çevirip her şeyi göze almış bir zulmet-i nazarla [*bakış karanlığıyla*] "Ölüyorum, işte o!" dedi ve sonra bütün ateşini bu sözlerle anlatamamış gibi "Ah ne kadar ölüyorum, ne kadar muzdaribim bilseniz!" diye inledi.

Suat boğuluyor gibi ellerini kaldırdı, Allah aşkına makamında bakarak eliyle susmasını rica etti. Necip, tehevvür ve tuğyanının [*isyanının*] esiri, artık elinde değilmiş gibi devam etti. Şimdi sesinde derin bir esef titriyordu.

"Hayır, hayır, artık zaten her şey bitti. Zaten neye yarar, niçin susayım, her şey bitti, her şey... Her şey."

Suat kulaklarında uğultularla, boş gözler, mütekallis [*kasılmış*] dudaklarla duruyordu. Geri çekilmek istedi fakat Necip'in eli bir rica ile kalkmıştı. "Ah beni tahkir etmeyiniz" diye yalvardı, "Sizi öyle değil, bilmeyerek sevdim. Nasıl olduğunu bilmeyerek, bir kardeş gibi, bir nine gibi sevdim." Ve buraya gelince tekrar acı bir sesle "Yok, ediniz, beni tahkir ediniz, ben ona müstahakkım!"

Ve Suat onun bu sözleri söylerken birden başını ellerinin içine alıp oraya dayanarak hıçkırdığını gördü. Mebhut [*şaşkın*], bir şey söylemeyerek, kalbi derin bir merhametle sızlayarak susuyordu. Ne yapacağına karar veremeyerek donmuş gibi dururken bin tereddütler, kararlar arasında çalkanıyordu.

Karanlık gitgide istila ediyor, Suat elîm bir nazarla [*gözle*] ona bakarken yavaşça çekilmekten başka bir çare-yi selamet [*selamet çaresi*] görmeyerek uzaklaştı. Ve Necip o kadar perestiş olunan [*sevilen*] bu kadının bu uzaklaşışı karşısında elinden saadet ve hayatının yavaş yavaş kaçtığını acı acı hissetti. Yağmur dışarda kâh bir sağnakla seri ve mütehevvir [*öfkeli*], kâh bir sükûnla râkid [*durgun*] ve yorgun yağıyordu. Necip burada ne kadar durmuştu, bunu tayin edemiyordu. Başını kaldırıp etrafına baktığı zaman soğuk rüzgârlı bir gece içinde üşümüş olduğunu gördü.

Ne yapmıştı Yarabbi? Şimdi biraz evvelini bir rüyadan uyanıp tahattur etmek [*hatırlamak*] isteyerek hatıralarını zulmetlere [*karanlıklara*] müstağrak [*batmış*] bulanlar gibi görüyordu fakat kâbus asıl şimdi hükümran olmaya başlıyordu. Birden kendini onun nazarında o kadar sefil ve adi gördü ki hemen yarın kaçmaktan başka bir çare olmadığını anladı. Onun karşısına nasıl çıkacaktı, ona artık nasıl bakacaktı? O zaman şimdi yemeğe ineceğini düşününce ne yapacağını şaşırdı. Kendini takbih ediyor [*suçluyor*], "Niçin, niçin bunu yaptım?" diye dövünüyordu. Ve yemeğe inmek icap etti. O zaman ikisinin de yüzüne bakamayarak, hiçbir şey istemeyerek kaçmaktan, kaçıp odasına kapanmaktan başka bir şey istemeyerek, eza içinde kaldı. Süreyya bu gece artık balığa gidemeyeceğinden dargın, kışın böyle gece gündüz yağmur yağınca evde hapsolmak ihtimaliyle münfaildi [*kırgındı*]. O uzun uzun söz söylerken Necip cevap bulmakta düçar-ı müşkülat oluyordu [*güçlükle karşılaşıyordu*].

Suat bütün yemekte sükût etti. Onun yüzünde nasıl bir infial ve burûdet [*soğukluk*] olduğunu merak eden Necip gözlerimiz rast gelir diye başını kaldırıp bakamıyordu. Bir saniye oldu ki gözler birbirini çektiler, o zaman Necip Suat'ın gözlerini bulanık, bozuk gördü. O kadar sevdiği bir kadını böyle müteezzi etmekten [*üzmekten*] başka bir şey yapamamak onu harap etti. Yarın kaçıp şu kadıncağızı müsterih ve âsûde [*rahat*] bırakacağını düşünerek bu kararından bir ferah hissetti, kendisini onun elemi huzurunda unutuyor, "Rahat etsin de..." diyordu.

Gece sükûtu, elîm, yekrenk [*tek renkli*] oldu. Odasına çekildiği zaman bin tenakuz-i efkâr [*düşünce çelişkisi*] arasında yorgun dimağının, muhtac-ı istirahat [*dinlenmeye muhtaç*] asabının bütün izdiham-ı tefekkürat ve tahassüsatı [*düşünce ve özlem izdihamı*] arasında, iyi fena hep kıyaslardan geçerek, hiçbirisinde tevakkuf edemeyip [*duramayıp*] bir tevali-yi seri [*hızlı geçiş*] ile hepsinden atlayarak sabahı azaplar içinde bekledi. Ah söylemeseydi, şimdi yine evvelki gibi olsaydı, ona kani olacağını görüyordu. O zaman tekrar "Niçin?"ler başlıyor, bırakıp gideceği aklına geldikçe acı bir korku ile yüreği yaralanıyordu. Sabaha karşı bîtab [*bitkin*], hasta, dalmıştı. Uyandığı zaman soluk bir gün ile nîm [*yarı*] aydınlanmış odasında idama mahkûm olanların uyanışı gibi birden kaderini görmekten mütevellid [*dolayı*] hiras [*korku*] ve ra'şe [*titreme*] ile içi yandı. Tekrar "Niçin yaptım Yarabbim?" diye inledi fakat artık buradan defolup gitmekten başka çaresi kalmamıştı. O zaman burada hatta dünkü hayatına mütehassir [*özlemli*], sefil ve zebun, hazırlandı. Aşağı indiği zaman onları odada, beraber, sakit buldu. Süreyya "Oo, nereye Necip?" diyordu.

Sonra serzenişe [*siteme*] başladı.

"Öyle ya, çünkü hava yağmurlu... Lakin hıyanet bu, sadece hıyanet. Bilir misin? Sana ne söylesek haklıyız. Kış geldi diye azat buzat cennet kapısında bizi gözet ha? Öyle şey olmaz."

Bunları latife diye dinledi ve gitmesi gayr-i kabil-i tehirmiş [*geciktirilmezmiş*] gibi orada latife ile mukabeleye çalıştı. Sonra latifesi onu itizara sevketti. Bu kadar uzun müddet rahatsız ettiği için af diliyordu. Ruhu titreyerek, bu sözleri ona hitap etmekten mütevellid bir ra'şe [*titreme*] ile sesini idare edememekten korkarak, mütevazı, mütemenni [*yalvarır*], hakir oldu. Ah ondan bir nazar, bir kelime-yi tesliyet [*teselli kelimesi*], bir nazar-ı af [*af bakışı*] olmaksızın gitmek... Buna tahammül edemeyeceğini görüyor, başını eğmiş, sakit, işle meşgul olan Suat'a bakmaktan korkarak gözlerini çevirmediği halde sade onu görüyordu.

Ve nihayet artık gitmek icab ettiğini ye's ile [*umutsuzca*] görüp hasretle veda ederken, Süreyya'nın hâlâ devam eden şikâyetleri arasında onun başını kaldırıp bozuk bir sesle "Bütün bütün değil ya... Yine gelirler elbet..." dediğini işitti ve onun gözlerinin bir saniye, sözlerini sorar gibi kendine in'itafını [*yöneldiğini*] hissetti. Ah bu gözlerdeki mana-yı melul-i sual [*soru soran melalli mana*], bu yorgun ve zavallı ağlamış gözlerdeki nur-i af [*af ışığı*]... Necip dünyaları bâzîçe-yi heves [*hevesine oyuncak*] edecek bir galeyan-ı sürur [*sevinç galeyanı*] ile dışarı hücum etti. Kapıdan çıktığı zaman sendeliyordu. "Ah beni seviyor, seviyor, seviyor!" diye delice tekrar ederek çamurlara daldı.

On Üç

Yağmur ince, soğuk, şimdi oradan, şimdi buradan küçük halecanlarla koşuşan rüzgârların elinde çırpınarak, muannid [*inatçı*], muazzib [*azap verici*] sukut ediyordu [*düşüyordu*]. Bir kış yağmuru denilecek inat, renksizlik, neşesizlik vardı. İnce potinlerini yumuşatıp ezen çamurlar içinde orada burada birikmiş sulara batarak, gömleğinin, fesinin ıslanmasından bîhaber kalarak dünyadan gafil görünüyor, öyle yürüyordu.

Ondan başka bir şey görmüyor, ondan başka bir şey işitmiyordu. O sözü söylemek için Suat başını kaldırdığı zaman o nazarda o kadar perişan ve rahîm [*merhametli*] bir katre-yi af [*af damlası*], o kadar masum bir lerze-yi merhamet [*merhamet titremesi*] vardı, öyle bir incizab-ı rica [*rica cezbesi*] ile pür nurdu ki nereye baksa o gözleri, bakmasa yine onları, kendi sefaletine onun rikkatini [*yufkayürekliliğini*], ondaki o reng-i ihtirazı [*çekinme rengini*], o affı görüyorum zannediyordu. Ve bu nazarlarla o söz ona büyük, kelimelerin delaletinin fevkinde manalarla geliyordu. O kadar derin bir saadetle kalbi şişiyordu ki her şeyi unutarak, artık onu görmeyeceğini bile unutarak "Ah benden nefret etmesin, beni sevsin de.." diye bunu her şeye bedel bir saadet görüyordu. Bu bütün ihtiyacat-ı ruhiyesine [*ruh ihtiyaçlarına*] elveriyordu.

"Ah o beni seviyor, seviyor!" diye tekrarlayarak her mülâhazası [*değerlendirmesi*] bu sözlerle kesilerek yürüyordu. Vapur başına gelmişti. "Vakit var" dediler, orada duramadı, hareket lazımdı. Sarıyer'e kadar yürümeyi tercih etti. Tekrar yağmura girdi. Karşıdan görenler ıslanmış, fesinin püskülü bozulmuş, çamura bulanmış bu gence hayretle bakıyorlardı. İskeleye geldiği zaman vapur henüz geliyordu. Biletçiye bir mecidiye attı, o soruyordu. "İstanbul mu?" "Evet" dedi. Fakat nereye gidiyordu, bilmiyordu. O bir şey biliyor, bir şey görüyordu. Suat ondan nefret etmiyor, Suat onu seviyordu. Evet seviyordu. Buna artık inanmıştı. Ve işte hâlâ gözünün önünde o nazarı görüyordu.

Yağmur altında güvertede dolaşırken vapur Büyükdere'yi geçip Tarabya'ya geldi. İskeleyi görünce tahattur etti [*hatırladı*], döndü. Buradan Pazarbaşı yağmur bulutu altında pek yakın görünüyordu ve kendini o kadar mesut eden kadının şimdi orada olduğunu, orada nefes aldığını düşünmek onu azim bir nefha-yı inşirahla [*rahatlık esintisiyle*] mesut etti. Ah dünya ne güzel Yarabbim, dünya ve hayat ne kadar güzeldi ve iyiydi! Yağmur? Lakin yağmurun ne ehemmiyeti vardı? İnsan mesut olduktan, sevdikten, sevildikten sonra her şey boştu. Sade aşk, ah sade bir Suat vardı.

Ve daima oraya, ona karşı oturup oraya bakmak, sanki daima onu görmek, daima onu düşünmek o kadar nâmütenahi [*sonsuz*] bir inbisat veriyordu ki birden aklına gelen şeye meshur [*büyülenmiş*] olarak Tarabya'ya çıktı. Oradaki arabalardan birine binmek aklına gelmediği halde arabanın binecekmiş gibi önüne geçmesi üzerine atladı, "Otele" dedi. Orada bulundukça daima Suat'ın yanında, onun semasında yaşayacaktı. Belki oraya bakarken Suat da otele bakmış bulunurdu. O zaman nazarlar telaki ederdi [*buluşurdu*].

Otel, bu eylül yağmurunun hapsettiği müşterilerle kalabalıktı. Tayin olunan odaya geçip elbisesinin ne halde

olduğunu garsonun ihtarıyla [*uyarısıyla*] anlayınca, elbise ihtiyacını gördü, biraz elbisesi Yenimahalle'de, diğerleri evdeydi. Onları aldırmak mecburiyetinde bulundu ve bunun için teşebbüs ederken bunları kendine ait şeyler değilmiş gibi yapıyordu. Aşağı salona indiği zaman kadın erkek bir on beş kadar misafirin bazıları gazetelere dalmış, diğerleri masa başında oyunla, muhavere [*konuşmak*] ile meşgul olduğunu gördü. Otelin defterinde bir otuz kadar isim vardı. Hâlbuki koridorlarda dairelerin boş olmadığı oralardaki hayuhuy-i muhaverattan [*konuşmaların hayhuyundan*] anlaşılıyordu.

Fakat öbür köşede münzevi, bütün kendi fikirlerine dalmış kaldı ve akşam otelin bütün halkı yemek vakti camlı salona geçtiği zaman o yine hepsinden ayrı, bir kenardaki küçük bir masada yalnızdı. Başka zaman gibi bilhassa vapurlar ve otellerde çıkan bin fırsatlarla mukarenete [*yaklaşmaya*] çalışacağına tenha ve Suat'la kalmayı tercih etti. Zira ondan ayrılmıyordu. Daima onunla beraberdi. Bu kalabalık içinde bazıları gerçekten müstesna birkaç kadına ve bunların etrafında pervane gibi dolaşan genç, hatta bazıları zarif erkeklere, karşıdan, yüksek bir nazarla bakarak "Hayat bu mu?" diyordu. Hayır, kimse onun kadar sevmemiş ve sevilmemişti. Bu aşk bu oyunların yanında o kadar mehib [*heybetli*], o kadar büyük, o kadar fâci [*feci*] bir şeydi ki tamam işte aşk idi ve bunlar, böyle ihtiyacat ve sevaikle [*etkenlerle*] değil, bir taklit ile sanki görenekle aşk oyunu oynuyorlardı. Bu şimdi şuna, biraz sonra buna aynı tebessümle söz söyleyen, hangisine daha samimi ve mütemayil [*eğilimli*] olduğunu ne o, ne o, hatta ne de kendisi bilemeyen Amerikalı şu muhteşem kadın... Ah Suat'la onu mukayese ettikçe öyle nâmütenahi saadetler hissediyordu, bu kadın tarafından öyle bir cinayetle beraber sevilmek fikrine, bu kadar muhalin [*imkânsızın*] iskât [*susturamayacağı*] ve imha edemeyeceği kadar kavî [*güçlü*] ve mehib bir aşkla sevilmek emniyetine karşı o kadar mest

oluyordu ki onu görmemiş, sevmemiş olsaydı hayatın, saadetin ne olduğunu bilmemiş olacağını görüyordu. Hâlbuki büyük gördüğü bazı kadınlar tarafından da sevilmişti ve hâlbuki hiçbirisinden bu kadar mağrur ve mesut olmamıştı. O saadetler şimdi hissettiği bu kâinatı ihâta edecek [*kuşatacak*] kadar ruh genişlikleri yanında ne naçiz ve hakir şeylerdi! "Bu olmasaydı, demek ben de herkes gibi olacaktım, bilmeyecektim, aşk ve saadet nedir, bundan gafil kalacaktım" diyordu. Etrafına bakıp "Lakin nasıl yaşıyorlar Yarabbim, sevmeden, sevilmeden nasıl yaşanıyor?" diye taaccüb ediyordu [*şaşıyordu*]. Evet, nasıl yaşamıştı? O zamana kadar kendisi nasıl yaşamıştı? Fakat hayat nasıl bir çöldü?

Ve bir şişe Sen Jülien[1]'den sonra şimdi billuri Soutnern[2] ile dolu bardağını katre katre emerek etrafına bakındıkça hepsinin hayatını bir çöl, buhar-ı kuûl [*alkol buharı*] arasında pek kesif [*yoğun*] bir ufukla daralmış bir çöl gibi görüyordu. Fakat onun hayatı parlak seması altında nâmütenahi dalgalarını müebbed [*ebedi*] bir kaside-yi perestişle [*aşk kasidesiyle*] sürükleyen deniz hayatı gibi pür inşirah [*rahatlık verici*], tarabengiz [*neşelendirici*] ve lacivertti.

Gece uykusu hiç bilmediği bir bîhuşluk [*kendinden geçiş*] oldu. Yemekten sonra içtiği viski ile soda onu daha mahmur etmiş, odasına hâlâ Suat'ın o perişan ve müsterhim [*istirhameden*] nazarının nur-i affıyla [*af ışığıyla*] münevver [*aydınlanmış*] girmişti. Yavaşça pencereyi açtı, serin hava, denizin telâtum-i enîni [*inilti çalkantısı*], karşı kıyıdaki ziyaların [*ışıkların*] titreşmeleri arasında Yenimahalle'yi aradı. Bir kenarı siyah ve tehditkâr olan semanın orasında burasında birer nazar-ı aşinaî [*aşinalık bakışı*] gibi ibtisam-ı nücum [*yıldızların gülümsemesi*] vardı. Duba'nın ziyası ile ciheti [*yönü*] tayin ederek Pa-

1. Kırmızı Bordeaux şarabı. (y.h.n.)
2. Şarap. (y.h.n.)

zarbaşı'nı buldu ve başını pencereye dayayarak ateş ve hasretle, şimdi mahzun, oraya bakmaya başladı.

İçi bütün aşkını, bütün ateşini kabil değil gösteremeyeceği ye'siyle [*umutsuzluğuyla*] yandı. "Ah ne kadar sevdiğimi bilse..." diye müteellim oldu [*elemlendi*]. Bunu o kadar nâmütenahi buluyordu ki Suat müteşekkir, memnun olur zannediyordu. Sonra çekilip yatağına uzandı. Tekrar onu düşünmeye başladı. Böylece mesut düşüncelerle uyuduğu zaman, uykusunda ve heyecanla uyanışında "Lakin seviliyorum!" diye her şeyi yeni fark etmiş gibi kalbinde bir çırpınma, bir hoplama, gayet büyük bir korku ile meserrete [*sevinçle*] mülaki olmak [*karşılaşma*] hoplaması vardı. Bazen saadet içinde uyandığı oluyordu. Bunun memnuniyetiyle dalgınken sebebini birden görüvermek onu yeniden bayıltıyordu.

Sabahleyin erkenden uyandı ve artık uyuyamayacağını anladı; başını kaldırıp baktı, henüz gecenin bekaya-yı zalamı [*kalan karanlığı*] çekilmemişti. Her ne kadar yağmur yoksa da hava renksiz, orası burası bulutluydu. Pencereyi açıp yavaş yavaş sokulan gündüz içinde saatlerce Yenimahalle'ye baktı. O kadar dalıp kalıyordu ki bazen hiçbir şey düşünmeyerek durduğu oluyordu. Sonra ilk telâtum-i envar-ı şems [*güneş ışıklarının çalkantısı*] ile manzara dalgalandığı zaman giyindi, aşağı indi, erken bir kır seferi yaptı. Böyle hafif yürümek, rıhtımların üzerinde, durgun denizin yanı başında gezmek onu tefrih etti [*ferahlattı*].

Daima onu düşündüğü halde gözünün önünde değildi. Gelirse bile sade gözleri geliyordu. O zaman bazen durup feryada benzeyen bir saadetle "Lakin işte seviyorum!" diye haykırmak istiyor, "Sade onu, sade onu... Başka kimseyi sevmeyeceğim" diye yemin etmek ihtiyacını duyuyordu. Sevmeyecekti ve evet, hatta sevmemişti. İşte şimdi görüyordu ki şimdiye kadar kimseyi sevmemişti. Ta ilk şebabından [*gençliğinden*] beri, ilk hararet ve galeyan ile bütün kadınları kendine kâfi bulmayan, hepsine

birden malik [*sahip*] olmadan öleceği için yanan Necip kadın namına ne kadar bâlâpervaz [*yüksekten uçan*] emeller, aşka ait ne kadar fevkalarz [*yer üstü*] saadetler hülya etmişse, Suat onu bu kadarcıkla hepsinin fevkinde mesut ediyordu. Hayatında bundan çok değil, hatta bu kadar saadet istememişti. Ruhunda bu kadarını istemeye kuvvet bulmamıştı. Acz-i ruhuna [*ruhunun acizliğine*] bakıp şimdi mazhariyetine karşı derin bir şükran hissediyor, "Ah Suat, bir sen varsın, bir sen!" diyordu.

O gün akşama kadar bu halet-i ruhiye devam etti. Bazen yalnız sakin, mesudane [*mesutça*] sakin, sonra tekrar müteheyyic [*heyecanlı*], ikbalini düşünerek müteheyyic kalıyor, o hoplama, her saniye onu sevdiğini bilirken tekrar her saniye bunu unutup yeniden hatırlamak hoplaması yüreğini ihya ediyordu. Sonra onu sade güzelliği için değil, büyüklüğü, emsalsizliği için de sevdiğini, asıl bunun için sevdiğini düşünerek "İşte asıl aşk..." diyordu. Bu dereceye gelince ona ait olmayan en büyük bir şey bile hakir görünüyor ve ona ait olduğu için en naçiz şey bir kıymet kesbediyordu [*kazanıyordu*]. Böyle, bir şeyin muazzez [*aziz*] olmak için uzak yakın ona müteallik [*ilişkin*] olması kâfi olunca birçok şeylere ehemmiyet vermemeye alışmış olan Necip bütün o şeyleri sevmiş, taziz etmiş [*değer vermiş*] gibi oluyor, birçok zaman tanıdığı şeyleri ona ait olmadığı için şimdi ihmal ve istihfaf ediyordu [*hafife alıyordu*].

Sonra gece musiki ona bir gıda-yı ruh [*ruh gıdası*] oldu. Yemekten sonra Un Ballo in Maschera'nın medhali [*girişi*] mütelaşi [*telaşlı*] revişiyle [*akışıyla*] birden başlayınca bir müddet etrafında masaları işgal eden tuvaletli madamları, mösyöleri unutup kendini o kadar mesut olduğu küçük odada zannetti. Operanın küçük havalarının teakubu [*birbirini izlemesi*] onu mest ve bîhuş ediyordu. Musiki ona yanında Suat varmış, onun hava ve nefesini teneffüs ediyormuş gibi bir ruyet-i hatıra [*hatıra görüşü*], bir nüfuz-i his [*his nüfuzu*] veriyordu. O kadar

sevdiği "Lakin sakından [*sapından*] koparılmış" parçasını bayılarak dinledi. Bu havalar ona hep Suat için yapılmış gibi geliyordu. Ruhunun bütün iştiyakını o kadar ilan ediyordu. Bu gece bu musikinin tesiriyle muhayyel [*hayali*], müstesna bir gece oldu. O kadar ki odasına çekildiği zaman teakub eden şişelerin buharlandığı dimağıyla yatmaktan başka bir şey yapamadı fakat bütün ruhu saadetle aksendaz-ı iştiyak [*iştiyakla yankılanan*] bir rübab gibi lerzan-ı ahenk ve şiirdi [*ahenk ve şiirle yankılanıyordu*]. Uyumuyor gibi bîdarlıkla [*uyanıklıkla*] beraber uykunun mestliği onu hayatını bütün hatırat-ı musikiyesiyle [*musiki anılarıyla*] müterennim safahat ile istediği gibi tertibe imkân bırakıyordu.

Ertesi gün geç uyandı. Güneş temiz bir semayı bütün emvac-ı şaşaasıyla [*şaşaa dalgalarıyla*] parlatıyordu. Pencereyi açıp evvela bonjur demek için o tarafa baktı. Semanın dâmân-ı atlası [*atlas eteği*] altında, denizin temevvücat-ı harirîsi [*ipek dalgalanmaları*] üstünde Pazarbaşı yıkanmış, şevkaşevk [*şevk dolu*] tebessüm ediyordu. Birden o kadar iştiyak hissetti ki üç gündür nasıl onu görmeyerek, görmediği halde de görmeye ihtiyaç hissetmeyerek kaldığını anlayamadı fakat gitmek fikrinin önünde mebhut [*şaşkın*] ve gayr-i kadir [*güçsüz*] kaldı. Bunlarla meşgul olarak gezindi. Yemek için otele avdet ettiği zaman bu o hale geldi ki ondan ayrı yaşamak gayr-i kabil gibi göründü. Ne olursa olsun, oraya gitmek için mukavemetsûz [*dayanılmaz*] bir arzu duydu ve yemeği güç yiyerek bir arabaya atladı.

Araba iskeleyi geçip Sefarethaneler Rıhtımı'nda Boğaz'ın temiz rüzgârıyla yıkanarak kemal-i süratle giderken onun gözlerini düşünüyor, onlardan nasıl bir kabul göreceğini teemmül ediyordu. Birden onları camid [*donuk*] ve bîmana bulmak fikri onu o kadar korkuttu ki tereddüt etti. Ve bir kere bu aksi tesir başlayınca böyle söylediğine dair o kadar aleni bir emare görmediğini itirafa kadar indi. O zaman bir mücadele başladı. Gitmek, tekrar o

gözlerin mana-yı şi'riyle [*şiir manasıyla*] bayılarak kalmak ihtiyacının bârid [*soğuk*] ve sakin bulmak havfiyle [*korkusuyla*] mücadelesi... Buna Büyükdere'ye kadar tahammül etti fakat yaklaştıkça o kadar şedîd [*şiddetli*] bir halecan hâsıl oldu ki bastonuyla arabacıya dokunup durdurdu, orada indi.

Şimdi nereye gidecekti? Sersem, düşünemeyerek geri döndü. Bilmeyerek yürümeye başladı. Köyün içinde yürürken sebebini bilmez gibi içinde bir ezginlik hissediyor, üç günlük saadetten sonra bunun altında ölüyordu. Birden çayıra geldiğini gördü. Bendler yoluna saptı ve buradan onunla beraber kaç kere geçtiğini tahattur [*hatırlamak*] kalbini sızlattı. Az daha ilerleyince orada sol koldaki bahçe nazarını celbetti. Burada arabalarını durdurmuşlar, su içmişlerdi. Ah artık bunlar muhaldi [*imkânsızdı*] değil mi?

Oraya, ağaçların altına oturdu. Tenha, sakit durmaktan zevkyâb olarak [zevk *alarak*] daldı. Uzun uzun düşünerek, Suat'ın o nigâhını [*bakışını*] tekrar görmeye çalışarak, ümit, kuvvet bulmaya uğraşarak biraz kesb-i metanet ediyordu [*metanet kazanıyordu*]. O son nazarın reng-i hazini onun için binlerce manalarla dolu geliyordu. Suat'ın evvela hiç ses çıkarmayıp, başını bile kaldırmayıp meşgul oluşu kalbiyle ettiği mücadeleyi gösteriyordu. Fakat sonra kalbi galebe ediyor, gözler bütün bu mücadelelerin hüzn-i mealiyle [*anlam hüznüyle*] nemnâk [*nemli*], dudaklar müterediddi, ses titrek "Yine gelirler elbet" diyordu. Heyecan ona böyle "Yine gelirler" diye teklifli bir söz söyletiyordu. Hayır, bu lâkaydlik, nefret olamazdı.

Alıştığı sükûn içinde duyduğu bir gürültü ile başını çevirdi. Yoldan geçen arabaya baktı fakat birden gözlerinde bir karartı gördü. Arabada Süreyya ile Suat'ı görüyorum zannetmişti. Ve bu birden onda bir hıyanet yarasına benzer, bir zevc kalbinde açılan ceriha gibi bir taharrüş [*tahriş*] hasıl etti. Bunda bir zevce ihaneti, veri-

len yeminde halef [*durmama*] gibi bir şey, bir fecaat görüyordu. Ona Suat kendisi beraber olmasa gezemez, eğlenemez mi geliyordu? Başını eğip derin bir meraret [*acılık*], matemî bir hüzün ile "Ah bedbaht, bilsen ki onun hayatında sen ne kadar naçiz bir şeysin, bunu bilsen!" diyordu.

Evet, bunu bilseydi de böyle geniş, nihayetsiz hülyalara dalmasaydı. Bir nazarda böyle müebbed aşklar bulmasaydı. Bütün bunları kendisi, hem yalnız kendisi yapmamış mıydı? Birkaç gündür onu o kadar mesut eden emniyet tarümar olarak yerine azim bir şüphe, onu müteakip büyük bir ye's geldi. Ezen bir şüphe, boğan bir ye's. Kendisi Suat'ın hayatında hiçbir şey, bir eğlenceyken, Süreyya... Lakin Süreyya onun sahibi, amiri, ruhuydu. Onların hayatları birbirinindi. O onu bakir ve masum almış, senelerce onunla yaşamıştı. Hatta Suat kendisini sevseydi bile onun gibi olmasına her şey maniydi. Bu izdivaçtan, Süreyya'dan başka, bütün maddiyattan başka, bütün maneviyat maniydi. Her şey, bizzat Suat, hali, mazisiyle bir maniydi. Mazisi onundu, onunla yaşamıştı, onunla yaşıyordu ve onunla yaşayacaktı. Şimdi kendileri birbirinin olsalar bile, hiçbir zaman öyle olamayacaklardı. O onun karısıydı. Birçok zaman karısı olmuştu. Saadet ve zevkle olmuştu, hiçbir vakitte bu hatırat-ı zevk ve saadeti [*zevk ve saadet anılarını*] kendisi mahvedemeyecekti. Bu kadar sevdiği bir kadını sanki iştirak ile kirletmiş olacaktı. Bunda tuğyana [*isyana*] sevkeden bir fenalık görüyordu.

O halde sevilse bile bu yalnız bir cerihadan başka bir şey kadar sevmezdi. Hatta bir parça bile seviyor muydu? Kendine temin edebilir miydi ki Suat tarafından seviliyordu? Bu mülâhazaların altında zebun, muzdarip, hâlâ o ihanet yarasıyla mecruh, tekrar onları görmemek için oradan kalktı, ağır ağır Tarabya Tepesi'ne çıkan yokuşa tırmandı.

Gecesisükûtî, muzlim ve muzdarip geçti. Ku'ûl [*alkol*] ile musiki elinde fakat bu gece öldüren bir ye's ile saat-

lerce, bir söz söylemeyerek surat etti. Sabah Boğaziçi'nin bahara benzeyen sisli bir sonbahar sabahı, bir anda ona Yenimahalle'deki sabahları ihtar eden râkid [*durgun*] denizli, berrak semalar, taze, bütün incileriyle, gümüşleriyle, ipekleriyle titreyen bir sabah; şimdi onların orada belki henüz uyanmış olduklarını, mahrem ve samimi hayatlarını düşünerek, otel hayatından bulantı veren bir melal ile kalktı. Giyinirken aşağı inip gazetelerin başına gittiği ve orada gazetelere gömülmek için uğraştığı zaman zihninde bir fikir onu meyusiyete sevkedip boğan bir fikir vardı. Ne olacaktı? Hayatı böyle keşmekeşle ne olacaktı? Bu hastalıktan rehayâb oluncaya [*kurtuluncaya*] kadar ne yapacaktı? Ah sefil, daha dün burada ne kadar mesut olduğunu düşündükçe "Benim cezamdır!" diyordu. Gazeteleri elinden atıp dışarı fırladı. Yeniköy'e doğru bir iş varmış gibi telaş ve tehalükle yürümeye başladı. Lakin karar, artık bir karar lazımdı. Fakat neye karar verilecekti?

Mamafih karar verilmeden tekrar yemeğe dönmek, yine o tezebzüb [*dağınıklık*] içinde yemeğini yemek, tekrar o salonda, o adamların arasında oturmak icap etti. Fakat artık yorgun, her şeyden, sade yürümekten değil, düşünmekten, muzdarip olmaktan yorgun, oracıkta yorulmadan ölüvermek için bekleyerek otururken, terasın kapısından birinin girdiğini ve arkasından gelen garsonun ona kendisini gösterdiğini gördü. Sıçrayarak "Süreyya!" dedi.

Öbürü elini uzatarak "Evet, ben geldim" dedi ve serzeniş ederek işte nihayet kendisini gelip bulduklarını söyledi.

"Zira yalnız değilim, Suat aşağıda arabada bekliyor" dedi.

Sonra istihza ile "Eğer sizi bir saadetten alıkoymazsak, alıp gezmeye götürmek için geldik" diye izah etti. Aşağı inerlerken boğuk bir sesle cevap vermek isteyen Necip'e anlatıyordu. Onun burada olduğunu, Suat çantasını almak

için gelen otel hademesinden anlamıştı. Bugün yarın uğrar diye beklerken nihayet gelmediğini görünce...

"Zaten ben senin orada sıkıldığını anlıyordum. Sen bir kere gürültüye alışmışsın, bizim köşemizde elbette sıkılacaktın. Fakat nihayet kavuştun ya, kim bilir neler vardır? Yine bir entriket?"[3]

Necip orada rıhtımdaki arabada çarşafından fark ettiği Suat'a yaklaştıkça perişan, titreyerek cevap veremiyor, şimdi onun yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu. Hayır, o yaptığı işten sonra ona artık bakamayacaktı. Hâlbuki Süreyya bir taraftan söylüyor, havanın güzelliğini anlatarak bugün Beykoz'a gideceklerini haber veriyordu. Ve Necip oraya gidip Suat'ı selamladığı vakit hâlâ Süreyya'yı dinliyormuş gibi yaparak onun yüzüne bakamıyordu. Suat kocasına bakıp "Gidiyor muyuz?" dedi. Onun baş işaretiyle aşağı indi. Süreyya arabacının parasını verirken Suat, mesut ettiğini ve sevildiğini bilen kadınlara mahsus bir tebessüm ile "Rahatsız etmedik ya?" diye sordu.

Necip haykırmak, bu gözlerin, bu tebessümün karşısında ölmek ihtiyacıyla zebun, gözleriyle, tavrıyla cevap vermeye uğraştı.

Fakat sandala girdikleri zaman baktı; oh, öle öle başka bir hayat-ı inşirah ve mestîye [*ferahlık ve sarhoşluk hayatına*] giriyormuş gibi baktı. Bunlar yorgun, çürük, donuk, bir bulut kaplamış gibiydi. Şimdi bu gözler kendinden kaçıyor, biraz evvel parlayan nazarlarda şimdi bir sönüklük, bir firarilik var zannediyordu.

Suat, o, evvela buraya gelinceye kadar, vereceği saadetin şevkinden heyecan ve ra'şe [*titreme*] ile ümit ve emelle perişanken şimdi hücum ve istila eden bir hüzün kasvetiyle, daha hatve-yi sukutu [*düşüş adımını*] atmadan gelen bir tehâşî [*korku*] ve istikrah ile zebundu. Süreyya bugün şen, pürgû [*geveze*], her şeyden bir söz çıkararak konuşurken Suat "Ah haberin olsa..." diyor, o Necip'e nasıl

3. Fransızcada intrique. (y.h.n.)

olup da Suat'ın bugünkü Beykoz gezmesini aklına getirdiğini anlatırken bile onu Necip'in ayaklarına götürüp kabahatlerine, ihanetine gülünç bir alet yapmak, Necip'in nazarında bile böyle bir adilik etmek kendisine ağır, iğrenç geliyordu. Ruhunda buna karşı bir isyan, işte kendini bu hüzün ve kasvete, bu âdem-i memnuniyete [*memnunsuzluğa*], ömründe bu şiddetle ilk defa gelen bu âdem-i hürmete [*hürmetsizliğe*] sevkeden bir isyan hâsıl oluyordu.

Son günlerin heyecanat-ı rakîkası [*ince heyecanları*] onu bîihtiyar bırakmıştı. Fakat o zaman sade cereyan-ı vekayie [*olayların akışına*] ram olmaktan başka bir şey yapmıyordu. O zaman bir senedir kendini tebah eden efkâr ve mülâhazat-ı elîmeden [*elemli fikir ve görüşlerden*] kurtuluyorum zannetmiş, henüz hayatında bir lahza-yı sürur [*sevinç anı*], acı fedakârlıklarla elde edilen bir nasib-i bahtiyarî [*bahtiyarlık nasibi*] var zannederek buna sevk-i nefs etmişti [*kendini yönlendirmişti*]. Necip'i sevdikçe, sevdiğini mecbur olup kabul ettikçe, bâhusus onun tarafından da sevildiğini gördükçe o zamana kadar sakin bir saadet içinde, daha doğrusu düz bir kanaat ile geçmiş hayatında bu kadar şedîd heyecanlar hissetmemiş olduğunu görmekten, görüp bîihtiyar kalmaktan başka bir şey yapamamış, bunu kendine bile itiraf edemeyeceği bir hisle idameden zevk bularak yaşamaya dalmıştı. Fakat şimdi yapılan şey büsbütün başkaydı. Şimdiye kadar kendinin hazırlamadığı, idare etmediği vekayie [*olaylara*] bâzîçe [*oyuncak*] olurken bugün kendisi de buna bir hareket ilave ediyor, sanki bir cihet veriyordu. Dün sade ona bugün gelip bir nevi kabul ve itiraf demek olacak bu hareketle mesut etmekten, onu görüp mesut olmaktan başka bir şey düşünmezken, o hali idamede [*devam ettirmede*] bulduğu zevke kendini böylece kamilen terkediverip bu tehlike üstünde çırpınmaktan mukavemetsûz [*dayanılmaz*] bir heyecan bulurken, şimdi, daha ilk hatvede [*adımda*] hareketinin bütün çirkinliği ile ezilmekten kendini menedemiyordu. Görüyordu ki kendini bu saadete ter-

ketmek bile onun için muhaldi. Bu zavallı, neticesiz, masum saadete bile... Şimdi bir kere hareketinin çirkinliğini görmeye başlayınca bunu nasıl bir neşe ile nasıl bir neşe-yi günah ila bâhusus namuslu kadınların hissettikleri kendileri için o kadar memnû [*yasak*] olan bu şeyin bir parçasını, tehlikesiz bir kısmını nihayet yapmak incizabıyla, isteyerek, memnun olarak yaptığını, sade onu mesut ettiği için değil, ne kadar naçiz olursa olsun, böyle bir his ile de yaptığını itiraf etmek onu kendinden nefret ve istikraha, adeta kızartan bir hacalete [*utanca*] sevkediyor ve zevcini kolundan tutup çekerek hâlâ devam eden bu levsten [*pislikten*] uzaklaştırmak, bir zaman o kadar hürmet ettiği ve hürmet ederek mesut olduğu bu adamları kendi eliyle soktuğu bir çirkin mevkiden kurtarmak için ölüyordu. Her şeyin fevkinde, muhakeme eden, his ve teessür, mülâhaza ve muhakeme eden melekatın [*melekelerin*] da fevkinde, lâkayd kalamadığı, duymaktan ruhunu menedemediği bir seda, bu şeyleri çirkin, iğrenç bulan bir sevk-i tabii [*içgüdü*] vardı ki ona bu mevkii giran [*ağır*], menfur gösteriyordu.

Fakat ne olacaktı? O kadar zaman alıştığı bu heyecanlardan mahrum olunca hayatını tahammül edilmez bir çöl olacak gibi görüyordu. Ah sade öyle devam etseydi; insanı boğan bu elîm zebunluklar olmadan sade o heyecan-ı masum [*masum heyecan*] ile mümkün olmayacağını görüyor, hem işte artık o zamanı geçmiş buluyordu. O artık tekrar bulunamayacak bir emel mazi olmuş, vukuat onu bir tarafa iterek ileri sıçramıştı. Şimdi ne yapmalıydı Yarabbim?

Hiçbir zaman hayatı böyle ele geçmez, yola gelmez hain bir şey olmak üzere bilmemişti. O hayatını geldiği gibi yaşamamıştı. Sonra onu kendine uydurmak mecburiyeti çıkınca öğrenmeye, tanımaya başlamış, tanıdım dediği yerde yine mechul bularak nihayet onun anlaşılmaz bir muamma, bütün çaresizlikten mürekkeb bir muamma-yı elîm [*elemli muamma*] olduğunu görünce dehşeti

müzdad olmuştu [*artmıştı*]. Şimdi, şimdi artık bu hayata karşı bir kin ve gazab hissediyor, bir şey yapamamak imkânıyla büyüyen bu kin onu acı, zalim yapıyordu. Ne kadar aldanmış olduğunu, hayatını güzel ve mesut bir hayat diye görmekten ziyade öyle devam edecek, öyle devam etmemek için hiçbir sebep mevcut değil diye inandığı için ne kadar budalalık etmiş olduğunu, bir gün, sade kalbin yorulduğu, ruhun usandığı için her şeyin değişip insanın yabancı bir muhit, yabancı bir hayat içinde, hatta o zamana kadar bile aldanarak yaşadığını kabule mecbur kaldığını görüyor, her şeyi şimdiden anlıyordu. O hiç düşünmemiş, buna ihtimal vermemişti. Ruhu daima bir halde kalacak, kalbi ölünceye kadar öyle vuracak zannetmişken işte ona da o sin [*yaş*], o her şeyi en hakiki rengi ile görüp anlamak sinni [*yaşı*] geldiğini görüyordu. Bir mana, bir sebep veremediği sıkıntıların hep alıştığı hayatın artık ruhuna kifayet edemediği için tezahür ettiğini ve nihayet şimdi ruhunun gıda-yı kıymettarını bulduğu zaman, o hiçbir şeyi bilmeden tertip ve kabul edilmiş hayatın rabıtalarıyla bağlatarak bu yeni saadeti ve teb'ide [*uzaklaştırmaya*] mecbur olduğunu görmek kendisine acı geliyordu. Ah tekrar hayatına başlamak kabil olsaydı!

"Ne kadar dalgınsın Suat?" denildi, "Etrafına baksana..."

Uyanır gibi oldu. Süreyya şikâyet ediyordu: "O kadar arzu, o kadar rica, şimdi sükûn ve kasvet!" diyordu.

Hava yine o hararet ve renk üzerine şimdi gayr-i mahsus [*hissedilmez*] bir tül çekilmiş gibi ketum bir gölgeye, hararet hafif bir revnaka ancak hissolunan bir ılık nefhaya [*esintiye*] münkalib olmuş [*dönüşmüş*], ziya sade bir in'ikas [*yansıma*] halinde intişar ediyor [*yayılıyor*], denizin lacivert gözleri sanki bulanarak sinesinden nebean eden [*kaynayan*] o keskin bahar rayihasıyla Beykoz Koyu'na doğru sokuldukça kararıyordu.

Çayırı bütün bütün tenha buldular. Ağaçların gölgeleri, nîm [*yarı*] bulutlu sema altındaki çayır soluk, melul-

dü. Yalnız son yağmurların ve dünkü güneşin verdiği bir taravetle mahzun bir yeşillik vardı. Onlar çayırın bu rengindeki güzellikten bahsederlerken Suat çınarlardan sarı, kuru düşen yaprakların kapladığı yollarda yağmurla ıslanarak hâsıl ettikleri çamura, bu çürümüş yapraklara bakarak "İşte!" diyordu.

Necip etrafına bakınarak "Havanın rengi iyice soluyor" dedi ve bastonuyla karşıdan ağır ağır yükselen bulut sürülerini gösterdi. Süreyya:

"Ey ne olacak" dedi. "Geçenki havaları düşünsene... Neydi o yağmur, o rüzgâr?"

"Ama dün, evvelki gün ne kadar parlaktı, bir yaz günü gibi."

"Ey, sonbahar bu. Artık bu kadar letafet ve hararet verdikten sonra! Eylülden daha ne beklenir? Eylül malum ya, hüzün ve matem ayıdır."

O zaman Suat'a hayatının şu devresi kendi ömrünün, kendi kadınlık hayatının eylülü gibi geldi. Eylül... Birkaç gün hava ne kadar güzel olsa, bu kadarcık fani bir güzelliğe bile minnettar olmak lazım gelen bir ay. İçine birkaç günlük kış hücumundan acı düştüğü için, o güzel havaların, devamlı yazın artık nasıl geçmiş, sade bir mazi olmuş olduğunu hissettiren bir esef ve hasret ayı. Onun hayatı da öyle değil miydi? Son günlerin letafeti ile beraber, şimdi yine imkânsızlığa, yine hüzün ve kasvete düşmemiş miydi? Tıpkı şimdi düşündüğü gibi, nasıl yaz elindeki saadetten bîhaber geçip ilk kış hücumuyla teessüf ederse, o da demin anlamamış, tahassür etmemiş miydi? Tekrar hayatına başlamak arzusu, bugün tekrar yaz olmak emeli gibi değil miydi? Bir senedir onu harap eden endişelerin, melallerin ne olduğunu artık iyice görüyor, "İşte benim eylülüm!" diyordu.

Eylül... Henüz renk ve rayiha bitmemiş fakat baharın mebzuliyet-i elvanı [*renk bolluğu*] o kadar gayr-i mahsus bir surette çekilmiş, o kadar tekrar avdet etmemek hirmanı [*mahrumluğu*] ile avdet eder gibi görünse bile hemen

yine solup kararan hırçın, boş arzularla o kadar acı acı çekilmiş ki bir gün işte ruh-i tabiat [*tabiatın ruhu*] birden uyanıp görüyor, yapraklarının nasıl sararmış, birçoklarının düşüp çamurlar içinde çürümüş olduğunu görüyor ve şimdi hava ne kadar güzel olsa, o bir iki günün verdiği acılıkla bu güzel havaların ne kadar fani, bu renk ve rayihanın ne vefasız, ne artık ele geçmez, eldeyken kıymeti bilinmemiş, öylece istihlak edilmiş [*tüketilmiş*] bir hazine olduğunu acı acı görüyor, işte artık ne bir çiçek, ne bir rayiha kalmış... Artık onlara tahammül bile kalmamış, hepsi çürümüş. Evvelden yağmur yağsa bile lâkayd kalırlardı, belki daha taravet, daha hayat gelirdi. Şimdi... Şimdi işte yağmur, işte kış hepsini çürütüyor, her şey çürüyor, her şey...

Evet, her şey çürüyor, her şey... İnsanlar da çürümeyecekler mi? Eylül'de sanki bahara tahassür eden bir taravet-i melule [*melul tazeliğe*], sanki üzerine çöken kışın, kendini mahvetmek isteyen hazanın rağmına payidar kalmak, tekrar bahar olmak mücadelesi vardır fakat bunun için muhtaç olduğu şeylerden mahrum olduktan başka kendisinde de mukavemet kalmamış ve tabiat bunu anlamış gibi acı bir melal ve tefekkürle, üzerine çöken tenhalığın, matemin hatem-i merareti [*son acılığı*] ile düşünüyor, sanki ne kadar uğraşırsa uğraşsın, ne kadar mukavemet ederse etsin, kışın galebe edeceğini, artık her şeyin, her ümidin bittiğini, buna tahammül lazım geldiğini anlamaktan mütevellid bir fütur ile giryandır [*ağlamaktadır*]. Ne renk, ne rayiha... İşte yapraklar ölüyor... Rüzgâr insafsız ve yağmur muannid [*inatçı*]. Her şey çürüyor, oh, her şey çürüyor!

O zaman eylül kendine tabiatta ilk fütur ayı, faniliği ilk his ayı, ilk mücadele-yi elîme ve gayr-i müsmire [*elemli ve yararsız mücadele*] arzusu gibi hayatın ne olduğunu anlayıp bîhaber geçen güzel mazinin tahassürüyle ilk boyun bükülen ay gibi göründü. Ayaklarının altında çamurlanmış çürük yapraklara bakarak "Evet, her şey çü-

rüyor; demek biz de çürüyeceğiz?" diye düşündü. Demek ki çürüyecekti, o da çürüyecekti? Böyle, hiçbir saadet gelmeden, daha henüz beklerken, bâhusus hayatının nasıl gafil geçmiş olduğunu anladıktan sonra, artık bir şey de yapmak kabil olmadığını görerek, böyle çürümek, bitmek ona pek insafsızca, pek acı geliyordu.

Hâlbuki işte onda yaşamak için daha şedîd [*şiddetli*] bir arzu, saadetten mahrum olmamak, hayatını kaçırmamak için derin bir ihtiyaç, icab ederse mücadele kabiliyeti vardı fakat her şey boş değil mi? Ne olsa, ne yapılsa kış gelmeyecek mi? Ya gelinceye kadar... Hiç mi, hiç mi bir şey yapılamaz? Böyle görerek, anlayarak, bile bile hayat ve saadetten feragate tahammülden başka bir şey mümkün değil mi?

Derin bir hüzün içinde, bu mülâhazalardan gafil konuşan Süreyya ile Necip'e baktı. Süreyya Necip'e bir şey anlatıyordu. Eliyle ileriyi göstererek söylerken Necip de Suat'a bakıyordu. O zaman gözler arasında, bugün ilk defa ve ciddi, ateşin [*ateşli*] bir tesadüm [*çarpışma*] oldu. Necip bu nazarda ne kadar derin, acı bir şikâyet ve istimdad [*yardım isteyiş*] gördüyse, Suat da onun gözlerinde o kadar derin, o kadar samimi bir muhabbet, her mücadeleye hazır, her tecrübeye maruz, ölümlere kadar sürecek bir rabıta görüyorum zannetti ve ona bu çaresizlik, kimsesizlik hiss-i giranı [*ağır hissi*] içinde azim bir tesliyeti [*teselliyi*] mucib oldu. O kadar ki ona baktıkça devam edebilen bu hissi idame için baktı, gözlerine hükmü geçemeyerek onların bakmasına müsaade etti. Böyle birbirlerine bir müddet baktılar. Sanki gözler uzun müddet birbirinden kaçan ruhların artık mukavemetsizliğiyle zayıf ve hasta, bir mücadele-yi elîme [*elemli mücadele*] ile müsahhar [*zaptolunmuş*], bîtabdılar.

Fakat bunda kuvvet veren bir hal vardı. Mübhem, uzak, uzak bir selamet ümidi gibi bir şey, sanki bu öksüz ve biçare ruhlar için birbirinin a'mâk-ı enzarında [*bakışların derinliğinde*] bitmiş hayatlarının tedavisi var gibi bir şey.

İşte bunun için gözler bir an olup birbirinden ayrıldıkları zaman, tekrar o semaya koşup yine kesb-i ümit ve kuvvet etmek [*umut ve güç kazanmak*] ihtiyacı baki kalmıştı. Bunu bilmeyerek gibi, düşünmeyerek, artık itaat etmeyen bir sevk-i tabii ile yapıyorlardı. O kadar ki bütün o sersemlik içinde akşama kadar üç dört defa daha bu nazarlar tekerrür etti. Fakat bu birçok arzulardan, arzuların birçoğunun cesaret ve mukavemet neticesinde fiile müncer olmasından [*dönüşmesinden*] sonra mümkün oluyordu.

Nihayet akşam olup son vapurla Rumeli'ye geçerlerken Süreyya Necip'i götürmek isteyip de o reddettiği zaman nazarlar tekrar birbirini aradılar ve bu sefer öyle bu telaki ile mest kaldılar ki bu sanki uzun bir hasbıhal oldu. Necip bütün mahrumiyetlerinin tesellisi ile mahmur ve medhuş, Suat bir bilememezlik, bir mukavemet edememezlik ile bîtab, sanki beraber olamamalarının acısını ne kadar birbirleri için yaşadıklarını anlatarak çıkarmak için nazarlar derin derin bakıştılar.

On Dört

Bu bir müddet sade nazarla konuşulan bir hayat oldu. Sanki kalp bütün söylemek istediklerini, Suat'ın arzularını, emirlerini, Necip'in şükran ve perestişini ifham [*anlatmak*] için gözleri memur etmiş gibi gözler bu sade kendilerinin anlayacakları manalarla nâmütenahi revnaklar hasıl etti. Necip hiçbir şey söylemeye gayr-i kadir, saadetiyle boğularak sade itaat ediyor, sihirkâr [*büyüleyici*] bir rüyadaymış gibi sade incizabına [*cezbesine*] teslim olarak gidiyordu. Suat'ın öyle zamanlarda öyle nazarları oluyordu ki bu ona bir hayat verilmiş gibi saadet veriyordu. Konuşurken, gezerken, azimette [*gidişte*], avdette [*dönüşte*], bu hayata kuvvet ve hırs ile sarılmak arzusunu veren nazarlarla mest oluyordu. Veda edip oradan ayrıldığı zaman o bir güne kadar gömüldüğü zulmette bu nazar bir rehber, bir nur-i tesliyet [*teselli ışığı*] ve kuvvet oluyordu. Bunda bir mechuliyet [*bilinmezlik*] bulunuyordu. Her an insanı saadetine inandırmayan, her an bunun bir rüya, bir sehv olduğunu zannettiren bir fanilik vardı ki bu bazen ümit ve emelle âteşin [*ateşli*] bir heyecan, hemen şüpheye teslim olacak bir heyecan oluyor fakat akîbinde [*ardından*] vuslatlara bedel bir saadet ve inşirah [*ferahlık*] veren bir tebessüm, bir küçük, belki manasız, belki hiçbir tebessüm hepsini mahvedip sade kendi hükümran oluyordu.

Ah bu nazarların bazen nasıl manaları, nasıl incelikleri, nasıl renkleri vardı! Ne gayr-i kabil-i ihsas ve ifade [*hissettirilmez ve ifade edilmez*], ne gayr-i kabil-i tefhim [*anlatılmaz*] şiirleri, şi'riyetleri, insanı nasıl birden sema-yı saadete îsal eden [*ulaştıran*] renkleri vardı! Bazen derin, siyah, vakur, sükût ettiği olurdu. Sonra bir nur-i rica [rica nuru] ile titreyerek müsterhim, perişan bir nigâh [*bakış*] ile bakardı. Bazen mütehakkim, emreder, sonra munis, razı olur, lutufkâr, vaat eder, "Evet, peki!" derdi. Bazen sadece "Seviyorum ve mesudum!" diye, sonra şuh ve kadın olup şüpheli bir emniyetle bakarak, mahmur ve mest, teşekkür ederek, ah bu nazarlar ona ne saadetler veriyordu! Henüz inkişaf edip [*açılıp*] de mesut olacağına, o kadar yaşayacağına inanamayan bir gonca-yı saadet ve emeli [*saadet ve emel goncası*] gibi nahif ve rakîk bir saadet...

Ve Suat'ı evvelkinden ziyade kadınlığına, ziynetine itinalı görüyor, onun daha güzel, daha zarif olmaya takayyüd ettiğini [*özen gösterdiğini*], kendisi için merak ettiğini anladıkça çıldırmak isteyerek "Hep benim için yapıyor. Ah seviyor Yarabbim! Ne kadar seviyor, ne kadar!" diye haykıracağı geliyordu. Kadınlığın bütün aletlerine, bütün silahlarına münkad [*boyun eğmiş*], meshur [*büyülenmiş*], benliğini kaybetmişti.

Sık sık Yenimahalle'ye gidiyor, bazen yemeğe kalıyor, bazen gezmeye çıkıyorlar, sonra yalnız avdet ediyordu. Bir gün otelde öğle yemeğini yedikten sonra bir vapura atlayıp oraya gittiği zaman Suat'ı yalnız buldu. Süreyya on bir vapuruyla İstanbul'a inmişti. O zaman orada yalnız oturmaktan çekinerek ve dönmek de istemeyerek tereddüt etti fakat Suat birden tehacüm eden heyecandan sonraki durgunlukla "Fakat hemen gelecek, sekiz buçuk vapuruna yetişecekti" dedi. Kendinin gitmemesini istediğini görerek Necip memnun duruyordu. İkisi de titriyorlar, yabancı adamlarmış, ilk defa görüşüyorlarmış gibi kalıyorlardı. Birbirinden ve sonra başkalarından korkuyorlardı. Suat Behice Dadı'yı ehemmiyetle yanına çağırı-

yor, o gitmek isterse telaş ediyor, yalnız kalmaktan korkarak, titreyerek sükût olunuyor, söz bulunmuyor, hatta birbirine bakamıyorlardı.

Fakat gittikçe alıştılar. Son on günün bütün nazarlarından, manalarından muarra [*arınmış*], sade, düz bir surette konuştukları oldu. Sanki aralarında hiçbir şey cereyan etmemiş gibi görünüp birbirini aldatır gibi duruyorlardı. Hava cesaret edilip de çıkılamayacak bir Teşrin-i Evvel [*Ekim*] havasıydı. Keskin bir rüzgâr esiyor, güneş oraya buraya yığılmış bulut kümelerinden kurtulup devamlıca neşr-i hararet edemiyordu [*sıcaklık yayamıyordu*]. Ve burada, denizin karşısında, o kadar zaman Suat'ı o kadar istediği bu odada böyle yalnız, böyle kalbinde sevilmek emniyeti, sevmek ateşi varken, sükût ve telaşta bir zevk-i azim [*büyük zevk*] bularak, o emniyet varken o mudhike [*komedi*] heyecanıyla bayılarak, kendilerinden bile gizlemek istiyorlarmış gibi söz söylemekten, bakmaktan korkarak fakat herkesten gizli muazzez saadetlerini böyle kavî [*güçlü*] ve mevcut hissederek kaldıkça, bir müddet Suat bütün bütün kendininmiş hülyasına daldı.

Çay vakti gelip Suat'ın bir itina-yı hususi [*özel itina*] ile hazırladığı çay masası getirildiği zaman bu his bütün bütün takarrür etti [*kesinleşti*]. Suat'ta sade hareketleriyle öyle bir ruhunu vermek, en küçük tavırlarındaki samimiyetle öyle kendini bahşetmek rüyası vardı ki bunlar nazarların manalarından ziyade onu mest ediyordu. Böyle ufak, masum sözler, masum olsun diye söylenildiği halde de pür mana gelen küçük muhavereler [*konuşmalar*] sesin titrediğini hissettirmemek için titreyerek, bir ihtiyatsızlıkla bütün bu şiiri tarümar etmekten korkarak geçen bu birkaç saat şimdiye kadar geçen en mesut günlerine galebe etti.

Fakat Süreyya'nın vürudu [*gelişi*] bu güzel rüyadan onları pek acı bir surette çekip çıkardı. O zaman hücumuna karşı mukavemet edemediği bir hüzn-i kasvet [*kas-*

vet hüznü], bu saadetin bütün merareti [*acılığı*] onu harap etti. Ne kadar yalan ve gayr-i kabil-i tahakkuk [*gerçekleşemez*] bir saadetin oyuncağı olduğunu anlayıp böyle ezilmiş dururken Suat'ın bunu fark etmiş gibi ümit ve teselli nazarlarıyla baktığını görüyordu fakat Necip'in kalbindeki meraret ve hüzün o kadar derindi ki istediği saadete onun da artık hâhişger [*istekli*] olması kifayet edemediğinden o kadar zebundu ki bu nazarların cazibesiyle her vakitki gibi müstağrak-ı inşirah olmadı. Ve şimdi yine oradan ayrılıp yine onları yalnız ve mesut bırakarak gidip sefalet ve tenhaîsinde [*yalnızlığında*] inleyeceğini düşünerek, onu yine sahibine bırakacağını, her vakit, her zaman böyle olacağını, ona böyle birkaç saat hayalen bile malik olamayacağını görerek bu gecenin ne tahammülşiken [*dayanılmaz*], ne uykusuz, pür azap bir gece olacağından korkuyordu.

Gitmek için kalktığı zaman Süreyya'nın "Canım kal da yemek yiyelim" teklifini red ile meyusane fakat bir azm-i kat'i [*kesin azim*] ile ısrar ederken Suat'ın bir nazarı oldu. Sanki onun bütün ruhunun elemini hissetmiş ve onun böyle melul gittiğine hiçbir vakit razı değilmiş gibi ye's ile merhametle, tahammülle, rica ve aşk ile karışık bir nazar. Fakat Necip bu kadar derin bir kadına sade yalandan malik olduğunu görerek daha meyus, hatta Suat'a bile münfail [*kırgın*], belki yalnız ona münfail, "Hayır, gideceğim. Siz kalınız ve mesut olunuz. Ah beni bırakınız, zira ölüyorum. İşte aranızda beni öldürüyorsunuz" diye haykırmak, haykırmadığı için tehevvürle [*öfkeyle*] gitmek istiyordu. O zaman bu nazarda şimdiye kadar manalar sade kendinden, sade belki yanılmak ihtimali olarak da çıkarken, bu sefer aşikâr bir mana görüldü. O artık mütehakkim "Hayır, behemehâl [*mutlaka*] kalacaksın. Ben öyle istiyorum" diyordu. Artık Suat münasebetlerinin kabul edildiğini, devamına rızadâde [*razı*] olduğunu bu nazarla inkâr edilemeyecek bir surette ızhar etmiş oluyordu. Ve Necip'in bu eser-i irtibata [*bağlantı eserine*]

karşı gözlerinin merareti silinirken Suat'ın nazarı "Evet, kal. Bende öyle derin ve gayr-i kabil-i intiha [*sonsuz*] teselli ve ümit menbaları var ki..." diyordu.

Suat bu gece emsalsiz bir surette bir teselli ve şifa perisi, bir incizab ve saadet perisi oldu. Onun hüznünü geçirmek, onu mesut ve mütebessim görmek için öyle halleri oluyordu, öyle sözleri, öyle nazarları oluyordu ki Necip içinde deminki zulmetin yerine şimdi bütün bir saadetin dolup taştığını hissediyordu. Onun sözleri, tavırları belki yine her zamanki gibiydi fakat şimdi onlarda hususi bir renk görür gibi oluyor, artık en manasız şeyleri pür mana geliyordu.

Asıl Necip'i mest eden şey, onun hayat ve ef'âline [*fiillerine*] kendinin dahl ve tesiri olmasıydı. Onun hayatına giriyorum, onu zaptediyorum saadetiyle boğuluyordu. "Benim için, benim için!" diye onun hiçbir erkeğe, kendinden başka hiç kimseye belki olup da böyle kadınlığını, bütün hazinelerini, bütün ruhunu vermeyeceğini, yalnız kendinin bu kadar mesut olduğunu düşünmekle boğuluyordu. O zaman bir teşekkür etmek ihtiyacını hissetti. Kat'î, mütehakkim bir ihtiyaç, hemen ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacı... Ve bunu anlatabilmek için ne yaptıysa, muvaffak olamadım zannetti. Yanıyordu, ölüyordu. Hâlbuki Suat anlıyordu, onu zebun görmemek için bütün neseviyetinin [*kadınlığının*] delaletiyle uğraşmış ve şimdi düşünmeden sade hissiyatına tebean [*uyarak*], sade keşf-i icad [*icat keşfiyle*] ile heyecanlardan saadetler yaparak ve onun gözlerinde nasıl mesut olduğunu, nasıl teşekkürlerle baktığını görerek yeni hayat buluyormuş gibi oluyordu. Onu böyle hep zulmetlerinden kurtulmuş, mesut gördükten sonra gitmek teşebbüsünü menetmedi ve ayrılırlarken birdenbire dedi ki:

"Geçen gün Süreyya söylüyordu ya... Fakat artık ben de inanıyorum ki onun hakkı varmış Necip Bey."

Necip mütehayyir bakıyordu. Süreyya gülümseyerek:

"Ha" dedi, "O hususta haklıyız."

Necip soruyordu:

"Niçin efendim?"

Süreyya yeniden güldü:

"Suat'ı bir gün otele yemeğe davet etmediğin için olmalı."

Suat başını sallayarak:

"Hayır, hayır" dedi. "Mümkün olmayan şeyi istemek bile bile reddolunmaktır. Ben o kadar güç şeyleri istemem fakat insan hiç olmazsa sade köyüne davet eder. Tarabya'nın ne güzel tepeleri vardır."

Necip mesut, birden kalbi çarpıp müteşekkirane bakarak:

"Yemin ederim ki aklımda... Fakat... Bilmem... Havalar..."

Suat gülerek Süreyya'ya döndü:

"Zavallı hava" dedi, "Bereket versin ki o var, olmasa nice şeyler bahanesiz kalacaklardı. Yarın çok sıcak, kışın çok soğuk olmasa neler geri kalmayacaktı değil mi? Şimdi sonbaharın, havanın ne kabahati var? Fakat kendi kabahatlerimizi, haksızlıklarımızı ondan başka neye yüklet-meli?"

Ve yarın için Tarabya'da onları bekleyeceği kararlaştırılıp araba bulmak için köye kadar giderken Necip mest ve mütehayyir kendi kendine "Ah nasıl şeyler, nelere kadir değiller Yarabbim! En masum görüneni bile... Ah bu kadınlar!" diyor, sonra başını sallayarak "Neydi o, mümkün olmayan şeyi istemek bile bile düçar-ı red olmaktır [*reddedilmektir*], öyle mi? Fena tembih değil!" Bundan sonra hayatlarının başka bir devreye girdiğini, münasebetlerinde mühim bir hatve daha atıldığını görüyordu. Bu geceki nazarda o kadar açık bir ifade-yi kabul ve teşvik vardı ki artık bu aşkı ikisi için kat'iyen kabul edilmiş bir şey olmak üzere gösteriyordu. Artık mübhemiyet [*belirsizlik*], her şeyin bir rüya olmak ihtimali kalkmıştı. Temas edilebilecek bir ispat vardı. Bir sigara yakarak "Pekâlâ, ne olacak, bunun sonu ne olacak?" diye soruyordu. Ve saa-

deti kendini o kadar hodkâm [*bencil*] etmişti ki hatve hatve [*adım adım*] böyle Suat'a takarrüb edip [*yaklaşıp*] bir gün her şeyin mümkün olacağını şimdiden görüyor, bununla mest oluyordu.

On Beş

Öbür gün öğleden sonra Tarabya tepelerine çıktılar. Hava sabahleyin kalın ve geniş tabakat-ı sehâible [*bulut tabakalarıyla*] mestur [*örtülü*] ve mahmul [*yüklü*] iken bunların altından öğleye doğru güneş kurtulmuş, hafif bir lodos ile birleşerek bulutları dağıtmış, etrafı yükseldikçe hissolunan ılık bir nefha-yı sayf [*yaz esintisi*] ile ihâta etmişti [*sarmıştı*]. Tarabya'nın atkestaneleriyle, genç kavaklarla muhat [*çevrili*] olan İstanbul yolundan yürüyerek yüksele yüksele bütün Boğaz'ı, ta uzakta Karadeniz'i gördüler. Hacı Osman Bayırı'ndan Büyükdere'ye indiler, orada havanın tekrar dönmüş, serin bir rüzgâr ile denizin bozulmuş olduğunu gördüler, avdet ettiler.

Necip bu seyranı evvela hâr [*sıcak*] ve nâmütenahi bir meserretle [*sevinçle*] beklerken bu günün de böyle bitmiş, geçip gidivermiş olduğunu, yine kendinin yalnız avdete mecbur olduğunu görünce hep kendi ızdırabıyla biten bu teşebbüslerden yorgun, yine mağlub-i kasvet [*kasvet mağlubu*] olarak durdu. Suat, artık en gizli teessüratına [*üzüntülerine*] bile kendini âgah [*haberdar*] eden bir nazar-ı ruhla onun gözlerini istifsar eder [*sorar*] gibiydi ve ilk yalnız kaldıkları zaman "Galiba yoruldunuz!" dedi.

Dudaklarında bir inci tebessüm, gözlerinde bir ifade-yi tecessüs [*merak ifadesi*] vardı.

Necip "Niçin?" diye sordu ve durgunluğu için sorduğunu anlayınca "Başka ne yapayım?" dedi.

Sonra bütün esef ve elemini anlatmak istiyormuş gibi ateşle ilave etti:

"Bugün de bitti, işte o kadar şevkle beklediğim bu gün de geçti de onun için..."

Suat o tebessümü nîm [*yarı*] solmuş, gözlerinde henüz son revnakları titreyerek seviniyor, bakıyordu. Necip tekrar sükûtu bozdu. Derin, hararetle içini çekerek "Ah bilseniz, dünden beri bugünü nasıl bekledimdi... Dün gece o kadar mesut ve bahtiyardım ki... Sabaha kadar uyumadım. Zannediyordum ki bugün büsbütün başka olacak. Daha... Bilmem fakat gördünüz ya, hiç... O da geçti, hep geçecek... Hep geçecek... İşte böyle."

Sesi nihayetsiz bir esef ve elemle söndü. Azim bir ye's tavrıyla elini sallayarak sözünü bitirmedi. Tekrar sükût. Suat müteellim [*elemli*], muğber [*gücenik*], bakıyordu. Sanki sormak istiyordu: "Niçin, lakin niçin?" demek istiyor, söyleyemiyordu. Kendini zorluyor, "Hayır, ben istemem, keder, ızdırap istemem" demek için ölüyordu. Fakat en küçük bir söz onu korkutuyor, dudaklarını kilitliyordu. Bu söz söylenirse her şey, kendisi, bütün bu hal mahvolup yerine hep fenalık, azap ve nedamet kaim olacak [*geçecek*] diye korkuyordu.

Necip kendi kendine düşündüğünü ona da söylemek ister gibi dudaklarında acı bir tebessümle "Ah dün, dün" dedi, sözü kendi kendine söylüyormuş gibi bir tevdi-i hali [*durumu anlatışı*] vardı: "İşte otuz yaşındayım, hiç dünkü kadar mesut olduğumu bilmiyorum. Bir müddet, bakınız, sizin karşınızda bir müddet zannettim ki... Zannettim ki... Sade ikimiz varız."

Burada sesi kısıldı, kendini işitmekten korkuyormuş, bir cinayet yapmış gibi gözleri dondu, sonra bunun nasıl fena bir çılgınlık olduğunu anlatmak istiyor gibi "Ah ne rüya, ne acı bir rüya!" diye acı acı gülümsedi.

Suat'a söyleyecek ne kadar sözleri varken, hatta hâlâ söylemek kabiliyetini hissediyorken, söylemek için böyle manasız münasebetsiz sözlerden başka bir şey bulamıyordu. Kesik, birbirini tutmayan cümlelerle boğazı kuruyor, asabı gevşemiş, titriyordu. Fakat o kadar. Süreyya'nın girdiğini görerek piyanonun üstündeki fesini almaya davrandı. Süreyya "O ne o, yolculuk mu?" diye sordu.

"Evet, artık vakit, gidiyorum" dedi.

Burada bir müddet daha kalmamak bir mecburiyetmiş gibi, bu mecburiyete itaati büyük bir azap olduğu halde yine gitmek istiyordu. Suat'a karşı derin bir infiali, bir sebep tayin edemediği bir dargınlığı vardı ve onu böyle muzdarip etmekten azim bir zevk-i sâr [*intikam zevki*] hissediyor, onun gözlerindeki ifade-yi elemi görerek kalbi müşerrih oluyordu [*açılıyordu*]. Onun kendinin gitmesini istediğini bilerek itaat etmemekten, onu öyle ezmekten zevkyâb oluyor [*zevkleniyor*], sonra "Evet, sade o kadar, sade burada yemeğe kalmaktan ibaret..." Hiç, hiç düşünmüyordu. "Bir kadın mesut etmek isterse her şey, severse her şeyi yapar" diye mevkiinin gayr-i kabil-i tahammül [*dayanılmaz*], gayr-i kabil-i idare [*idare edilmez*] oluşunun acısını ondan çıkarmak istiyor, bütün mesuliyetini ona tahmil ediyordu [*yüklüyordu*].

Süreyya "Öyle ya, Sammer Palas bu... Doğrusu orası dururken, o beyaz salonda yemek varken burada kapanıp kalmak büyük fedakârlık" diyordu. Sonra muzlim, kedernâk [*kederli*], sakit duran Suat'a sordu: "Değil mi?". O başını bilmem yahut elbette gibi mübhem bir işaretle oynattı. O bütün anlıyordu. Çünkü kendisinde de o fırtınalar vardı. Her gün asıl saadet gelecekmiş gibi bir iştiyak ve intizar-ı ferda [*yarını beklemek*] varken bu nâmütenahi uzayıp giderek elîm bir hüsrandan, bütün âlâmdan [*elemlerden*] başka bir şey ele geçmediğini görmekten mütehassıl o zulmetler onu da yıkıp harap ediyordu. Fazla olarak o kadar uğraştığı halde Necip'in de serzenişleri, onun da şikâyetleri, onun da âlâm-ı ızdırabatı [*ızdırap elemleri*]

kendini daha muzdarip ediyordu. Onun gözlerinde "Beni sen muazzeb ediyorsun [*üzüyorsun*], istesen..." gibi bir şikâyet gördükçe ne yapacağını bilemeyerek sade onlardan bu ifade-yi teellümü [*üzülme ifadesini*] defetmek, sade onu mesut etmek için çalışıyor fakat işte elîm fedakârlıklarla beraber buna muvaffak olamıyordu. Ah, bu aşk nasıl birkaç saniyelik saadetleri uzun elemlerle, zalim nedametlerle [*pişmanlıklarla*] hurdahaş ediyor ve bunun mecburi böyle devam edeceğini, hiçbir çare olmadığını görmek onu ne kadar eziyordu. "Hayır, seni böyle zebun, mükedder göndermek istemem, kalacaksın!" demek istiyordu fakat Necip'in gözleri kendinden kaçıyor, tesadüf etse bile bunlar bir taş ruhsuzluğu ile kararıyordu. "Ah ne oluyorsun? Başka ne yapayım? Yemin ederim ki serbest olsam..." demek için ölüyordu. Bunu birçok zamandan beri ancak mahsusfakat şimdi gürleyeceği vehmolunan derin bir velvele-yi ra'd [*gökgürültüsü*] gibi kendinde hissediyordu. Bu sözle onun ne kadar mesut olacağını hissediyor, lakin bu arzuyu kendine bile, ruhuna bile itiraf edemeyerek iskâta [*susturmaya*], imhaya uğraşıyordu. Fakat işte şimdi hemen ruhundan, onun bütün mânialarından kurtulup birden dudaklarına gelmiş oldu. Evet, serbest olsaydı... Fakat mademki değildi... Ne olacaktı? Bunu sade böyle cerihasız, günahsız devam ettirmek, bu aşkı bir çocuk muhabbeti gibi masum bir perestişle beslemek mümkün değil miydi? Ah niçin, bir takım acı fedakârlıklar ihtiyar [*tercih*] edip nedametlere, azaplara, bütün zulmet ve musibete düşmek, bir hata ile üç hayatı birden harap etmek niçin lazım geliyordu? Zira önünde bir zulmetten, musibetten başka bir şey görmüyordu. Ah bir parça o kanaatkâr olsaydı, bilseydi ki kendi de istiyor, mümkün olsa bunun için her şeyi yapacak ve bir saniye ayrılmak için, onu mesut ve şatır tutmak için o kadar çalışacaksa da mümkün olmuyor. Bunu görüp Necip de kanaat etse, onun muhabbetinden, kalbinden emin olsaydı. "Ah Necip, Necip, bilsen" diye inlemek istiyordu.

Fakat o bilmiyordu, hem gözleri o kadar hain, o kadar taş gibi bakıyordu ki bir müddet onun kalbi hakkında "Acaba yanıldım mı?" diye soğuk bir ra'şe [*titreme*] ile harap oldu. Fakat o daha demin şikâyet etmemiş miydi? O da kendi muzdarip olduğu, öldüğü için böyle durmuyor muydu? O zaman Suat bu işte hiç kimsede kabahat olmadığını, bunun asıl sebebi aşk olduğunu görerek, onun ne hain, ne çaresiz, ne müfteris [*yırtıcı*] bir ceriha olduğunu teslime mecbur oluyor ve boynunu bükerek onun elinde ezileceğini, hurdahaş olacağını bilmek haşyetiyle [*korkusuyla*] harap oluyordu.

Necip gitmek için kapıya dönünce Suat'ın müteredditbir sesle kocasına "Kavak için..." dediğini işitti. Suat'ta son günlerde hep gezmek için bir temayül, sokak için fevkalade bir arzu hâsıl olmuştu. Kışın gelip bastıracağından şikâyet ederek şimdi bu müsaadelerden istifade etmek, etrafı hiç olmazsa şimdi görmek istiyordu. Hakikatte bütün bunların kendisi için yapıldığını, kendisinin buraya sık sık gelmesine bir bahane olduğunu Necip anlayarak memnun ve mesut oluyor, hep kendi için, bütün kendi için yaşayan Suat'ı böyle zamanlarda ne kadar taziz ediyordu. Şimdi yine meyusane giderken bu söz onu ferahlandırdı. Zulmet-i ye'sinde [*umutsuzluğunun karanlığında*] bir lem'a-yı sürur [*sevinç parıltısı*] hâsıl oldu. Fakat böyle yavaş yavaş, gittikçe daha sıkı, daha ateşli bağlanarak, bir gün bu tezahürat-ı irtibatın [*bağlantı tezahürlerinin*] da iğnâ edemeyeceği [*zenginleştiremeyeceği*] bir meshûfiyete [*susuzluğa*] mübtela olacağını tekrar düşününce ne olursa olsun bu girîveden [*çıkmazdan*] çıkmak için her şeyi yapmaya, ne olursa olsun yapıp kurtulmaya karar verdi. Bunun için karı koca kararlarını yarına verip kendisine baktıkları zaman aksilik olarak "Mümkün değil, yarın İstanbul'a gideceğim" diye başını salladı. Suat kendine bir nazar-ı sabitle bakarak "Öbürgün olmaz mı?" diye sordu. Necip başını çevirmek isteyerek "Bakalım" dedi. Ona karşı böyle gözleriyle kendini mahv

ve helak ettiği, ihtiyarını zebun ve ram ettiği için birden çoğalan bir tehevvür hissetmişti. Gözleri dumanlanarak, bir hırs buğusu içinde "Siz gitsenize... Benim için neden kalıyorsunuz?" dedi, fakat o anda nadim [*pişman*] oldu. Onun gözlerinde o kadar derin bir elem ve serzeniş gördü ki birden aksülamel ile pişman oldu. Kendisini böyle mükedder ve melul göndermemek, öyle görmemek için ne nazik, ne büyük hislerini feda eden bu sevgili kadını kendisi de şimdi meyus bırakmak istemiyordu. Acı bir tebessümle ruhunun bütün kendini ezen mücadelat-ı elîmesini [*elemli mücadelelerini*] anlatıp özrünü göstermek ister gibi bakarak "Eğer hava müsaade ederse, belki ben de gelirim" dedi.

Fakat kendini sokakta bulduğu zaman tekrar meyus ve nâlan [*inler*], tekrar "Ne olacak, ne olacak?" diye düşünmeye başladı. Yalnız kendi için değil, onun için de düşünüyor, ikisi için de bu mevkiin gayr-i kabil-i idame [*sürdürülemez*] olduğunu görüp bir çare bulmak mecburiyetleri beynini eziyordu. Onun yanında, onun hava-yı nefesi [*nefesinin havası*] içinde, onun nefes-i vücudunda her şeyi unutuverecek, ihtiyarını ezen, metanetini harap eden, kalbini heyecanlı bir ateşle yakıp halecanlar vererek bayıltan, hemen onu koklayıvermek, hemen elinin üzerine düşüvermek, hemen orada yerlere kapanıp ağlayarak ölüvermek zaafları hissediyordu. Onun gözlerine bakarken bunda kendisini bayıltan bir cazibe ile onun yanındayken sade bir rayihasıyla her şeyi unutturacak bir sihir ile medhuş oluyordu [*kendinden geçiyordu*].

Tekrar ve artık kat'i olarak görüyordu ki kaçmaktan başka çare yoktur fakat artık avdetsiz kaçmak, artık her şeyi mahvedip, tekrar dönmemek üzere kaçmak. O zaman da Suat'sız yaşayamayacağını görünce bu hayatını yaşatacak bir hayat yapmak çaresine başvuruyordu. Bu muhaller içinde neticesiz, beyhude çırpınmaktan kudurmuş gibi yürürken birdenbire durdu. Çünkü çoktan beri seyl-i tahassüsatına [*duygular seline*] kapılarak unuttuğu mev-

kiini, Süreyya'yı, ona karşı vazifesini görmüştü. İlk defa olarak ciddi, bir iş yapmaya azm-i kat'i ile karar verince netice-yi melhuze ve mukarreresini [*öngörülen ve kesin sonucu*] düşünen adamlar gibi, olacak şeyi düşünerek, her ihtimali tartarak düşündü. Ve bu evvela bir taşa şiddetle başını çarpıp sersemlenmek gibi bir şey oldu. Temayülatını bir müddet unutup mevkiin dehşet ve ciddiyetiyle donunca, yalnız âti [*gelecek*] için değil, hal için de ürktü. Zira o şimdi yine bir şey yapmış, tarik-i ihanette [*ihanet yolunda*] birkaç adım atmıştı. O zaman gerçekten bir korku hissetti, kendinden, etraftan, Süreyya'dan, bâhusus Süreyya'dan.

Fakat mademki onun bir şeyden haberi yoktu ve olmayacaktı; evet, biraz tereddütten sonra şimdiye kadar bilmediği gibi bundan sonra da bir şey bilmeyeceğini düşündü. Onun da o yaşa kadar hayatından, kitaplardan alınmış tecrübeler, derslerle bu mesele hakkında bir takım mütalaat ve muhakematı, bir zübde-yi istintacatı [*çıkarımlarının özü*], bir felsefe-yi ahlakiyesi vardı ve bu kendisini birden müsterih etti. Sade akliyat ve tecarübüyle [*deneyimleriyle*] bunun hiç bu kadar ehemmiyet verecek, hatta bu kadar düşünmek bile bir kaideye riayetten başka bir şey olmadığını düşündü. Ve kuvvet bulmak için gibi "Hem bir kabahat varsa bile, sırf bana ait değil ya... Hiç bana ait değil!" diye düşündü, sonra acı bir tebessümle "Zavallı Suat, seni şimdiden itham ediyorum!" diye acıdı. "Fakat gerçek değil mi?" diye devam etti. Bu öyle bir şeydi ki, öyle bir günahtı ki sade Suat'ın kabul ve delaletiyle, sade Suat'ın rızasıyla husul bulacaktı [*gerçekleşecekti*]. Bu arzu kendinde ne kadar şedîd [*şiddetli*] ve payidar [*kalıcı*] olursa olsun, hiçbir netice-yi fi'liyeye [*fiilî sonuç*] müncer olamaz, daima akim, beyhude kalırdı. Fakat sade Suat'ın bilmesi ve bilerek sükût etmesi onu bir kabul ve kabulü de hıyanette iştirak haline getiriyor, iştirak değil, asıl mesuliyet ona yükleniyordu. Bu arzu yalnız onun kabulüyle kesb-i vehamet ediyordu [*vahimleşiyordu*]. O halde?

Ve erkek ihanetiyle kendini mazur görmek için o kadar mûşikaf [*kılı kırk yararak*] davranırken onu da kim bilir nasıl şeylerin bu neticeye sevk ve icbar ettiğini, bu ihtimali asla düşünmüyordu. "O nazarlar varken bir erkek nasıl tahammül eder?" diye düşünüyordu. O zaman tekrar o nazarları, onların sihr-i nigâhını [*bakış sihrini*], derin ve siyah davetlerini görür gibi oluyor ve bu incizabın [*cezbenin*] önünde her şeyin sükût edeceğini düşünüyor, "Onun için ölmek bile bir saadet olduktan sonra?" diye her şeyi göze alıyordu.

Gece hep bu kararsızlıkla, bu hummalarla meşgul olup uyudu. Sabahleyin uyanıp havayı parlak bulunca tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir acı ile "İstanbul'a gideceğim" dediği için bugün oraya gidemeyeceği acısıyla kalbi sızladı. Niçin böyle budalaca hareket etmişti? Suat'tan başka ne istiyordu? Onun gibi bir kadının bütün hayat ve ruhunu zapt ve teshir ettikten [*ele geçirdikten*], onda o kadar irtibat ve vefa âsârı [*izleri*] gördükten sonra, başka daha ne istiyordu? Eğer bir girîve [*çıkmaz*] içinde bulunuyorsa, niçin bunun kabahatini ona tahmil etmeliydi [*yüklemeliydi*]? O da bilakis kendisiyle beraber bu mevkiin gayr-i kabil-i muhafaza [*korunmaz*] oluşundan muzdarip olmuyor muydu?

Yeniden Suat'a mülâhazasız, muhakemesiz mübtela, yine onun aşkıyla sersem, ne yapacağını bilmeyerek, gitmek isteyip gidemediğinden muzdarip düşünürken aklına dün onunla beraber gezilen yerlerden geçmek geldi. Ve bu onu sanki bir zehirle mest etti. Bütün dünkü saadetleri birer ceriha oluyordu. Orada köyün mezarlığına kadar gelmişti. Dün buranın ne kadar muntazam ve temiz olduğunu söyleşerek bir vakit meşgul olduklarını tahattur etti [*hatırladı*] ve orada bir ağaca dayanarak bakarken dün düşünmediği şeyi bugün düşündü. Bir gün kendinin de ölmek ihtimalini. Dünyada ne üç saniyelik bir misafir olduğunu, bu müsaferetin [*misafirliğin*] böyle derin ve acı şeylerle berbat edilmesi ne kadar yazık

ve zahmete değmez külfetler olduğunu düşünerek acı acı "Bu şimdi artık toprak, çamur olanlar ömürlerinde benim gibi böyle saadete namzed olup da onu bir takım müesses [*esaslı*], gayr-i müesses [*esassız*] vesveselerle reddettilerse, ne kazandılar?" diye söylendi. Evet, ne kazanmıştılar? İşte yapan da, yapmayan da aynı toprağı, aynı çamuru teşkil ettikten sonra, hep bir netice için muhakkak saadetleri tepmek cinneti neye yaramıştı? Şimdi değil, öldükleri anda, hatta yaşarlarken ne kazanmışlardı? Hayatın böyle büyük fedakârlıklara, feragatlara, ağır vazifelere tahammül ve liyakatı mı vardı? Bu yalnız insanların, hususiyle insaniyetin selamet ve istirihati için mevzu, muhakkak fecayii [*facialara*] sed ve bend [*set çekmek*] için müretteb bir kanun değil miydi? İnsaniyetle beşeriyetin bu mücadelesinde yine kim mağlup olmuş, hâlâ kim mağlup oluyordu? Hem niçin hayatta binde bire nasip olmayan büyük saadetleri böyle feda etmeli, nihayeti ölüm olduktan sonra niçin hayatı böyle esassız kanunlar için zorla ziyan etmeliydi? Hatta beşeriyet, hatta tabiat bunu sevk ve cebr etmiyor muydu? Bu kadar kavanin [*kanunlar*] ve âdâta [*adetlere*] rağmen yine onun galebe etmesi için bu ihtiyacatın ne müesses [*esaslı*], ne kavî [*güçlü*], asıl tabii olduğu için ne müthiş ve galip bir kanun olduğunu düşünerek dünkü korkularını boş değilse bile, faydasız buluyordu. Aşktan başka her şeyin boş olduğunu düşünüp hayata sarılarak bundan verebildiği kadar, alınabildiği kadar zevk ve saadet ve almak hırs ateşiyle, hayatının müsaade edeceği kadar yaşamak ihtiyacıyla pür galeyan yürüdü.

Gitmek, oraya gitmek, Suat'ı, Suat'ını görmek, ona perestiş etmek arzusuyla mest ve cevval yürüyordu ve ilk rast geldiği arabaya atlayıp eliyle ilerisini gösterdi. İleriye, evet, sanki istikbaline gidiyordu.

Suat'ı dadısıyla yalnız buldu ve onun gözlerinde kendinin böyle gayr-i me'mûl olarak [*beklenmedik*] vüruduyla [*gelişiyle*] o kadar aleni bir neşe ve neşat gördü ki

şiddetli bir tehacüm-i saadetle [*saadet hücumuyla*] yüreği çarparak, ona nâgehanî [*âni*], derin bir şükran ve perestiş hissetti. Hemen ellerini kapıp öpmek, "Senin için, lazımsa ölmek için geldim Suat. Senden ayrı yaşayamayacağımı katiyen anladığım için ne olursa olsun senin olmak için geldim nurum!" demek istedi. Fakat bunu söyleyemediği için hissi müzdad olarak [*artarak*], bu kendisini o kadar seven nefis mahlûk hakkında o kadar fena fikirlerinden, kararlarından şimdi müteaccib [*şaşkın*] ve nadim [*pişman*] olup utanarak, onun için ölse bile deyn-i şükranını [*teşekkür borcunu*] ödeyemeyeceğini görüyordu.

Suat serzenişkârane [*sitem ederce*] "İstanbul'dan mı?" dedi. O başını sallayarak "Gitmedim" diye cevap verdi. "Gidemedim" gibi baktı. "Ah bilsen" diye başlamak için mukavemetsûz [*dayanılmaz*] bir hararet hissetti fakat yalnız ateşli gözleriyle baktı. Sonra Süreyya'yı sordu. O bugün son defa olarak sandalla çıkmıştı. Yarın artık sandal bütün bütün gidecekti. Dadı bunu anlatarak "İyi cesaret!" diye dışarıya bakıyordu. Teşrin-i Evvelin [*Ekimin*] orası burası tehditli bulutlarla yüklü seması altında deniz kurşuni, köpüklü, mütehevvirdi [*öfkeliydi*]. O saat yedide çıkmıştı, şimdi geleceğini söylüyorlardı. O zaman oturdu, beklediler.

Konuşurlarken Suat'ın kendine nasıl hararet ve merakla müteveccih olduğuna ilk defa görür gibi dikkat ederek müteaccib oluyordu. Bu hemen gözyaşı olacak kadar rikkat ve teşekküre müncer olan [*varan*] bir taaccübdü ki memnun ettiği kadar elem veriyordu. Onun gözleri hep bir sual gibi melul ve muntazır [*bekler*] bakıyorlar, o daimi serzenişle pür nem gibi nazarı elîm bir endişe ve merak bulutuyla örtülmüş geliyordu. "Nasılsın? Ne yaptın? Niçin dargındın? Niçin gelmedin? Nen var?" gibi binlerce sualin telahuku [*yan yana gelmesi*] ile bakarken bu güzel kadını bu kadar cezb ve celb etmek saadetine bütün zaafıyla teslim oluyordu. Aynı zamanda ona

karşı bir rikkat ve merhamet de hissettiği için ağlamak arzusuyla eziliyordu. Onun bu elemler, iştiyaklarla perişan nazarları önünde ruhunun sürur ve girye [*ağlama*] ile ezildiğini hissediyor, içinden taziz arzularının feryat ettiğini görüyor, böyle baktıkça bu kadına şartsız, avdetsiz, beşeriyetin fevkinde bir rabıta ile esir olmaktan başka bir şey yapmak iktidarı olmadığını tekrar tasdik ediyordu.

Dün beraber gezdikleri yerden bugün yalnız geçtiğini anlattı. Suat mahzunane, mütehassirane [*özlemle*] dinliyordu. Onunla beraber olup oralarda yalnızca gezmek saadetini hayat feda edilecek kadar kıymetli görüyor gibiydi. Fakat Necip bundan sonra artık mevsim bittiği için otelin son misafirlerinin de İstanbul'a taşındıklarını, artık kendinin de ineceğini haber verince bu neşe mahzun bir sehab-ı kederle [*keder bulutuyla*] soldu karardı. Gözlerinde nasıl bir rica-yı pejmürde [*solgun rica*] titrediğini görüp onun nehafet [*nahifliğine*] ve zaafına, kadınlık aczine, hususiyle kendi kederlerini mahv için hayatını bezl edercesine şitabına [*koşmasına*] son derece acı bir merhametle müteellim olurken şimdi böyle kendi sebebine de muzdarip olmasa tahammül edemeyerek hemen gözleriyle teskin ve temin etti. Otel kapanıyorsa da köyde asıl yaz misafirlerinin henüz hepsi inmediğini, havalar iyi gittiği için asıl kırdan şimdi istifade kabil olduğunu anlatarak öbür ötele nakledeceğini haber verdi ve onu memnun ve müsterih görerek rahat etti.

Onu bâhusus [*özellikle*] dünden beri kendine karşı daha çok ateşli buluyordu. Sanki bütün bütün kendinin olmuş gibi, sade bir tavrıyla bütün hayatını bir teslim edişi vardı ki Necip bunda tekmil sefalet ve acz-i ruhunu [*ruhunun acizliğini*], onu bu hale sevk eden ahval ve âlâmı [*elemleri*] görüyorum zannediyordu. Bunun ona bu kadar kuvvet ve şiddetle malik olmak memnuniyette müskir [*sarhoş edici*] bir acılık bulmaktan nefsini kurtaramıyordu. Çünkü Suat'a acıyordu. Onun evvelki besatet [*düzgünlük*] ve ciddiyetini şimdi böyle aciz ve pür endişe,

perişan görmek onu müteellim ediyordu. Şimdi ki bütün ruhuna hulûl etmiş [*girmiş*] gibiydi. Onu bütün necabet [*asillik*] ve ulviyetiyle kendine merbut gördükçe bir an oluyordu ki nefsinden külliyen tecerrüd edip [*soyutlanıp*] sanki bizzat Suat oluyor, ona kendi ruhu gibi merbut ve âgâh oluyordu. Onun ne hemen kırılıverecek, ne hemen pejmürde bir çiçek olacak mâil-i fena [*yok olmaya meyilli*] bir şey olduğunu görüyor ve ona bunun için acıyordu. Bâhusus kendini sevdiği, bu kadar sevdiği için acıyordu. Bu kadının saadet-i hayatının kendi gibi aciz ve sefil birine muallak [*asılı*] olmasına yanıyordu. Kendine bile zarardan başka şeyi dokunmayan hodkâm, kararsız, hasta bir adama onun bu kadar şiddetle merbut bulunmasına dilhûn oluyor [*içi kanıyor*], onu mesut edebilecek bir adam olmasını temenni ediyordu. Ah onu mesut etmeyi ne kadar istiyordu! Hâlbuki bedbaht ve giryan etmekten [*ağlatmaktan*], ona azap ve felaket vermekten başka ne yapabilecekti? Hatta şimdi bile onu muzdarip etmiyor muydu?

Daha dün zevkyâb olarak [*zevklenerek*] onu tazib etmemiş [*üzmemiş*] miydi? Hiçbir medhali [*ilgisi*] olmadığı şeylerin bile intikamını ondan almak, kendi asabiyetinin cezasını ona çektirmek için kalpsizce onu tazib ederek bundan mahzuz olmamış mıydı? Lakin ondan daha ne istiyordu? Onun gibi bir kadın bu kadar şiddet ve kuvvetle ruhunu verdikten sonra başka ne yapabilirdi? Kendi nazarında bile asıl büyüklüğünü teşkil eden meziyetleri feda etmeden başka ne yapabilirdi? Ve onları bile aşkına feda etse, belki en evvel kendi tahkir etmeyecek miydi? O zaman daha ilk busenin akîbinde [*ardından*] düşecekleri girdab-ı nedameti [*pişmanlık girdabı*], düştükleri mezellet [*alçaklık*] ve nuhuset [*uğursuzluk*] içinde birbirine bakamayarak nasıl aşklarının bir naʾş-ı müncemidiyle [*donuk naaşıyla*] kalacaklarını, birbirini nasıl kayıp ve hatta tahkir edeceklerini hisseder gibi oluyor, bütün o azap ve nedametle şimdiden eziliyor, Suat'ı şim-

diden gözünden düşmüş buluyordu. Evet, asıl o anlamak, o affetmek lazım gelirken asıl o itham edecekti, asıl o tahkir edecekti ve Suat şüphesiz bundan ölecekti. Hatta şimdiden itham etmiyor muydu? Dünden beri o kendisini kim bilir nasıl âteşin [*ateşli*] elemler, kederler içinde düşüp ne fedakârlıklar içinde çırpınırken kendisi sekînet [*sakinlik*] ve ihanetle ne kararlar vermemiş, nelere hazırlanmamış, neler tertip etmemişti? Onu mesut etmek bir taraf, hatta bedbahtlıktan da fena bir girdaba sürükleyecekti. Onun huzur-i istirahatini şimdi böyle aldıktan sonra, hayat ve namusunu da verse yine kani olmayacak, kendisi bütün büyüklüğünü muhafaza ettiğine kail olduğu [*inandığı*] halde kadını eski ulviyetinde görmeyecek, göremeyecekti. İşte asıl nokta, kat'iyen görüyordu ki hiçbir şey kendisine Suat'ı o zaman evvelki gibi telakki ettirmeyecekti. Ne kendisi için feda-yı namus edişi, ne aşkının şiddet ve nüfuzu hiçbir şey. Kayd u namus kendini böyle bir hareketten menedemediği zaman nefsini mazur görürken onun da yine aynı şeraitle namusu aşkına feda edişini affedemeyecek, kendi cinayetinin de cezasını ona tahmil edecekti [*yükleyecekti*]. Niçin onun ne kabahati vardı? Bütün bu felaket kendini çok sevdiği, her şeyi aşkına feda ettiği için miydi? "Ah kadınlar kadınlar, siz sade aşkınıza, sade fedakârlık ulviyetinize müştak ve mağlup olup mahmum [*hummalı*] ve mesut yatarken erkeklerin kalbinde ne çirkin, ne hain, ne bîgâne hisler olduğunu bilseniz.." diyordu. Ve Suat da sanki bunu anlamış, nasıl bir âti-yi hüsran ve zillete [*hüsran ve zillet geleceğine*] sürüklendiğini biliyormuş da istimdad ediyormuş [*yardım diliyormuş*] gibi bir perişanlık, her şeyi bilmekle beraber feda-yı nefs [*kendini feda*] mecburiyetinden mütevellid gibi ketum fakat amik [*derin*] bir nazar-ı şikâyet vardı ki onu harap ediyordu.

Necip bu fikirlerine, hislerine o kadar gömülmüş, o kadar teslim-i nefs etmişti ki hiçbir şey, ne Süreyya'nın avdeti, ne konuşulan sözler onların silsile-yi cereyanını

[*akış sırasını*] ihlal edemiyor, belki takviyeye hizmet ediyordu. Sanki Suat'ın bütün mevcudiyetini bir nikab-ı sirişk [*gözyaşı örtüsü*], bir sehab-ı ye's [*umutsuzluk bulutu*] kaplamıştı. En küçük sözüyle, en manasız nazarıyla bile kendinin, sırf kendinin olduğunu nasıl anlattığı, adeta kendini vermekle mest olduğu halde nasıl yalnız kalmak ihtimalinde gözlerine siyah bir reng-i endişenin [*endişe renginin*] çöktüğünü fark ederek onda facianın asıl elîm sahnesi devam ettiğini, aşkın artık katiyen karar vermek icap ettiği devre-yi hummasına geldiğini ve ne yapacağını bilmemekle beraber böyle de devam kabil olmadığını görerek nihayet feda-yı nefs mecburiyetiyle mücadele edilen son ân-ı azab ve elem içinde çırpındığını anlıyordu. O kadar anlıyordu ki bu facianın bütün elemiyle yüreği sızlıyor, "Ah biçare Suat, biçare, biçare Suatcık!" diye söyleniyordu.

Ve bu kadını o mahvedecekti. Kendine o kadar münhasıran [*kendini hasrederek*], o kadar fedakârane teslim-i ruh ettiğine inandığı, ismet-i ruhuna meftun olduğu bu muhterem kadını o telvis [*kirletecek*] ve bednam edecek [*adını kötüye çıkaracak*], mahv ve helak edecekti değil mi? Lakin niçin? Sonunda hüsran ve nedamete, istihkar [*hakarete*] ve mezellete düşmek için, bütün bu aşkını bir hüsn-i ulvi ve müstesna [*yüce ve müstesna güzellik*] kılan şi'riyet [*şiirliği*] ve mümtaziyeti [*seçkinliği*] bitirip sevdiğini tahkir etmek için feda edecekti, öyle mi?

O zaman birden meftun olduğu bir fikir geldi. Birçoklarını vücutları için sevdikten ve bunun için bilâistisna [*istisnasız*] hepsinden başka bir ceriha aldıktan sonra şimdi birini de, bîşübhe en lâyık olanını da sade ruh ve şiiri için sevmek, bir zaman o kadar hayran olduğu ismete hürmet etmek arzusu hâsıl oldu. Ve birden nefsini buna kadir görerek taaccüb etti. Onun ruhuna bu kadar rakipsiz ve münhasıran malik olduktan sonra ötesi miskin, bâhusus hain ve çirkin geliyordu. Bu kendine sevdiği kadın kadar ulvi, ona lâyık bir aşk-ı mümtaz, bir hürmet-i

müstesna, onun ruh ve hüsnüne lâyık bir mükâfat gibi görünüyordu. Bu birçok hissiyattan mürekkeb bir arzuydu ki hepsinden birden itaat arzusuyla kesb-i kuvvet ediyordu [*güçleniyordu*]. Sade aşk ve merhametten ibaret değildi. Teşekkür, perestiş, şiir, hürmet, havf-ı nedamet [*pişmanlık korkusu*], izzet-i nefsi, her şey ve en son, namus... Evet, namus, ebeveyninden, büyüklerinden duyduğu, kitaplarında okuduğu namus, bütün kavanin-i beşeriyenin [*insanlık kanunlarının*] rükn [*aslı*] ve gayesi olarak tanıttırılmış olan namus en sonra gelebiliyor, namus... "Herkesin söylediği fakat kimsenin rast gelmediği bir nevi kuş olmalı.." diye omuz silkiyordu.

Bu fikrine ilk hamlede bu kadar meftun olunca, bunu tezyine [*süslemeye*] başladı. Bunu bir nevi izdivaç gibi, ruhların izdivacı gibi görüyordu. Bunda Süreyya'dan ziyade ona hulul edebilecek, bu izdivaç daha masûn-i fena [*yokoluştan korunmuş*], daha ulvi, daha şairane olacaktı. Bu dünyada hiçbir levsin [*pisliğin*] gelip rahnedar edemeyeceği bir rabıta olacaktı. Utandırıp yüz yüze baktırmayan o korkularla, gizli, haince buselerle yaralanacağına aşkları herkesin içinde, saf ve melekane hükümran olacak, işitilmekten, anlaşılmaktan bîperva, mesut ve mümtaz devam edecekti. Böyle birbirine daha yakınlaşacaklar, sanki birbirine nüfuz edecekler, birbirinin samim-i ruhunda yaşayacaklardı. Ve bunu düşününce mest olarak bu bir ihtiyaç halini alıyordu. Ona "Müsterih ol, gözlerindeki zulmet ve endişe zail olsun!" deyip bunun hâsıl edeceği şükranı görmek istiyordu ve gerçekten nihayet ona bunu itiraf edip "Evet, benim kardeşim olunuz" dediği zaman gözlerinde o kadar müteşekkirane bir iştiyak ve tehalük gördüğü bu da kifayet etmiyormuş, ruhları yine kâfi derecede yakınlaşmamış gibi pür sirişk [*gözyaşı dolu*] bir sesle, "Kardeşim yahut benim ninem olunuz" diye inledi.

O dakika Suat'ın gözlerinin ateş ve şükranla kendisine insibabını [*dikildiğini*] gördü, sonra bu gözlerin parlak-

lığı süzülüp birer katre oldular. Onun en gizli, en mukaddes emeli buydu. Bunun böyle kendine teklif edilişi onu son derece memnun ve minnettar ediyordu. Kalbinin çırpınarak ona tehacüm ettiğini hissetti ve gözlerinden bu iki yegâne katre ağır ağır sukut ederken [*düşerken*] ikisine de aşklarının en mesut ve cansûz [*can yakan*] dakikasını yaşıyoruz gibi geldi.

On Altı

O zaman hatta son haftaların saadetini bile istihfaf ettirecek [*hafife aldıracak*] kadar füsunkâr [*büyüleyici*] bir devre-yi hayat [*hayat devresi*] başladı.

Necip'i büyük aşkta daimi, mütezayid [*gittikçe artan*] bir hayat ve inbisata [*rahatlığa*] sevkeden bir hayat-ı mümeyyize [*seçkin hayat*] vardı. En son derece-yi heyecana [*heyecan derecesine*] vasıl oldum [*ulaştım*] zannettikten sonra şimdi öyleleri oluyordu ki hep evvelkilere galebe ediyor, hiçbir zaman bu kadar müddet ve bu kadar şiddetle mesut olmadığını itirafa mecbur oluyordu. Şimdiye kadar hiçbir rabıtası olmamıştı ki bu kadar devam edip de kin ile lâkaydî ile yahut istikrah ile yaralanmamış olsun. Suat'ın aşkı onu her zaman yeni bir hayata, hayran olduğu, meçhul kalacakmış heyecanını veren bir hayat-ı perestişe [*aşk hayatına*], temiz ve saf olduğu için, şüphe edemediği için başkalarına benzemeyen bir irtibata sevkediyordu.

Böylece Teşrin-i Evvel kendisi için hayatında bilmediği, tanımadığı bir devre-yi saadet oldu. Bu ay sabahları sisler, sisleri yırtan canavar iniltileriyle vapurlar, baharı andırır gibiyken birden bütün mevsimlerin elvanıyla [*renkleriyle*] ihtizar edip [*can çekişip*] nihayet siyah bir kış akşamıyla bunalan günler ile kendisi için müebbeden hatırasında menkuş [*nakışlı*] kalacak bir sonbahar ayı oldu.

Evvelden şiirini tezyîd etmekle [*artırmakla*] beraber şüphe ve ye'se sevkeden son günlerin mübhem hiçleri bugün artık emniyet ve tahakkuk ile onun için bir visal vaat ve neşatı [*neşesi*] veriyordu. "Benim, benim için!" derken gelip sürurlarını [*sevinçlerini*] ezen "Ne belli?" şüphesi, en mesrur [*sevinçli*] zamanında onu öldüren "Ne olacak?" endişesi artık silinmiş, hepsinin yerine birbirini son dereceye kadar seven, bunu ızhar ve ispat eden iki kalbin birbirine hürmet ve irtibatıyla bunun âsârı [*izleri*] olan takayyüdler [*dikkatler*], nazarlar, tebessümler kaim olmuştu. Artık birbirinden gizli, birbirinden ayrı hiçbir şeyleri olmuyordu. O kadar ki Süreyya ile Suat'ın böyle olmadığını gören Necip için bu bir çılgınlık saadeti veriyordu. Hatta öyle şeyler vardı ki onun haberi olmadığı halde ikisi âgâh [*haberdar*] olduklarından bu sanki rabıtalarının kuvvet ve şiddetini gösteriyor, artırıyor, onları mest ediyordu. O kadar şeylerden saadetler yaparak yaşarken bu hayatın bir gün biteceği hüznü bazen onu hırpaladı fakat Suat'ın gözlerinde o kadar nâmütenahi bir kebûdi-yi sema [*gök maviliği*] vardı ki ona baktıkça "Lakin sen biliyor musun, sana fedayım, sana fedayım" diye haykırmak arzularıyla boğuluyordu.

Tesadüflerde, vedalarda öyel nazarları oluyordu ki şükran ve perestişle titriyorlardı. Ancak kendileri birbirini mesut edeceğini, ettiğini bilmekten mütevellid bir ihtiyaçla, beraberken ve ayrı bulunurken hep birbirini düşünüp mesut olduklarını anlatan bir emniyetle, vedaları bile bir saadet oluyordu. Onlar birbirinden ayrı bulunmakla ayrılmış olmuyorlardı. Gaybûbetin [*yokluğun*] bir katre-yi hüzün ve hasretle [*hüzün ve hasret damlasıyla*] mest ettiği bir rabıta-yı âteşin [*ateşli bağ*] ile daha merbut oluyorlar, senden başka emeli, senden başka düşüncesi, senden başka beklediği olmayan bir mevcudu gidip mesut ederek mesut olmak heyecanıyla geçen bu saniyelerde orada koşmak, tekrar o nazarlarda mest olmak tehalüküyle yaşıyorlardı. O zaman ayrılmak tekrar görüş-

mek ra'şe-yi heyecanına [*heyecan titremesine*] mülaki olmak [*uğramak*] halini alıyordu.

Başkalarının yanında birbirini daha ziyade seviyorlar ve bunu daha çok ilan ediyorlar denilebilirdi. Zira yalnız kaldıkça hâlâ o heyecan-ı ismet onları perişan eder bırakırdı. Hâlbuki alıştılar, birbirine ilk anlarını itiraf ve naklettikleri oldu. Necip ona nasıl rabt-ı kalb ettiğini [*kalbini bağladığını*], niçin sevdiğini anlatırken, yavaş, ancak işitilecek kadar tek tük sözlerle hikâye ederken o dikişinin üstünde dinlemiyor gibi meşgul, dalar kalırdı. Bu bir dereceye geldi ki hayatlarının bu iki safhasını birbirine karıştırmaktan korkmaya başladılar. Onların yanında kendilerini unutup bir ihtiyatsızlık etmekten titriyorlardı. Mesela evvelden sofrada "Niçin almadınız Necip Bey?" derken şimdi buna sade rica ve ısrar eder bir nazar-ı gayr-i ihtiyari [*istem dışı bakış*] müradif oluyordu ki bir gece Süreyya'nın da nazarı araya girdiği için ikisi de birden sararıp donmuşlardı. Öyle zamanlarda Necip heyecanını ketm ile [*gizleyerek*] tabii görünmek için lüzumsuz sözler bulmakla uğraşarak, kendinden ve onlardan gayr-i memnun kalarak, fena bir an geçirdi.

Hissiyatına esir olup giderken arada bu darbe-yi ihtar oluyordu. Kendi hissediyordu ki bu yapılan şey ne denirse densin, nasıl söylenirse söylensin iyi bir şey değildir. İşte nefsini menetmekle bunun çirkinliğinden ruhunu kurtaramıyordu. Süreyya'nın bu nazarları altında metanetini, muhabbetini muhafaza edemiyor, onların ne lekeli, ne mecruh olduğunu saklayamıyordu. Evet, bu kadar hüsn-i niyetle, o kadar uluvv-i emelle [*emel yüceliğiyle*] beraber bu yine ara sıra iyi bir şey görünemiyor, kalbine bir ezginlik, bir fütur getiriyordu.

Ve bu müellim tesirle oradan çıkıp yalnız kalınca bunları daha meraretle düşünmeye teslim-i nefs [*kendini teslim*] ederek zulmet ve izdiham içinde hissiyatı muhakematına karışıyor, garip ve vahşi felsefeler yaptığı oluyordu. Tabiatta her şeyin insanları aşk ve visale [*vuslata*]

sevk ve davet ettiği, mevâniin [*engellerin*] sade müretteb ve bîesas [*temelsiz*] ihtiyatlardan, hatta bîfâide takayyüdlerden ibaret olduğu fikrinde el'an sabit olduğu için kendinin yine muzdarip ve zebun oluşunu anlamıyor, zaaf ve meskenetine tehevvür ediyordu [*kızıyordu*]. Nefsini melhuz [*öngörülen*] ve mev'ud [*vaat edilen*] bir saadet için her kayıttan azade tutmaya, aşktan başka her şeyin boş olduğuna karar verip başka hiçbir şeye ehemmiyet vermemeye azmetmiş olduğu halde men'i elinden gelmeyen bazı hissiyatına tebean [*uyarak*] bu kadarını da feda ediyor, maneviyata her şeyi feda ederek kanaat ediyor ve yine bundan bile muzdarip ve müteezzi oluyordu [*eziyet çekiyordu*]. Süreyya'nın huzurunda içinden "Hayır, bana bakma Süreyya, bana böyle muhabbet ve hilim ile bakma... Ah bilsen..." demek istiyor, bâhusus Suat'a böyle bütün bütün temellük ettikten sonra onun elinden ne kıymetli bir malını gaspettiğini görerek onun huzurundan büsbütün bîzar oluyordu [*beziyordu*]. Muhakeme ederek bîesas bulduğu şeylere böyle bilâihtiyar ram ve münkad oldukça [*boyun eğdikçe*], "Acaba muhakememde mi yanılıyorum?" dediği olurdu. Fakat hayır, bu akıl ve mantığın, fen ve hikmetin son istintacat ve istidlalatına [*çıkarımlarına*] mübteni [*dayanan*] bir muhakemeydi. O zaman bir mana, bir sebep bulup veremeyerek bir şeyin doğru olmakla güzel ve iyi olamayacağını düşünür gibi oluyordu. His akıldan daha isabet-i tesir ve teessür gösteriyordu [*etkileme ve etkilenmede isabet ediyordu*]. Akıldan ziyade hisse tâbi olduğumuz için "Kuyûd ve tertibat-ı ictimaiye" [*sosyal kayıtlar ve tertipler*] dediği şeylerin asıl sebeb-i lüzum ve vücuduna [*gereklilik ve varlık sebebine*] temas etmiş olduğunu anlayarak, "Evet, işte namus, namus mutlak bu... Ben yalnız kelimeyi kabul etmiyorum fakat 'şey' yapıyorum, işte mecburen yapıyorum, onun altında eziliyorum. Bak, bu kadar itaat ederken bile halen muzdaribim. Ne kadar inkâr edilirse edilsin, bu şeyler fena, çirkin, esasen çirkin ve ruhum, kalbim bu çirkinliğe, bu

fenalığa tahammül etmiyor, demek namus bu, demek namus var" diye boynunu büküyordu.

Birçokları esas ve elvanını bilmeden, sade bu namus kelimesine delalet ettiği şeyin sebeb-i vücudunu hissedip ona esir oluyor ve bunun için onlardan daha çok zebun ve sernigun [*tepetakla*] kalıyordu.

Vakıa bu fikirlerden sonra Suat'a mülaki olunca [*karşılaşınca*] onun o endişnâk [*kaygılı*] nigâh-ı rikkat ve zulmetiyle [*ince ve karanlık bakışıyla*] her şeyi simsiyah gördüğüne güler, hakikatin bereket versin ki hayalhanesindeki kadar acı olmadığını görüp saadetini henüz müncezib olacak [*cezbesine kapılacak*] kadar saf ve ulvi bulur, düşüncelerini unuttuğu olurdu. Fakat yavaş yavaş bu bir halet-i ruhiye oluyordu. Bâhusus mevkilerinin gayr-i kabil-i izah ve tesmiye [*açıklanıp adlandırılamaz*] oluşu onu işgal ediyordu. Bunu pek mübhem, pekmuhalesetsiz [*içtenliksiz*], pek yalan buluyordu. Önceleri hiç olmazsa hüsn-i niyetimiz var diye kendilerini müdafaa edebilirken bunun miskin, riyakârane olduğunu artık red ve inkâr edemiyordu. Böyle kimi aldatıyorlardı? Nasıl süslenirse süslensin bu yapılan şeyin yine hainane gizlenmek istenildiğini, yine hainane titremeklere, sonra birbirinden utanıp ezilmeklere, kararmaklara, sararmaklara, halecanlara sebep olduğunu görerek bunda cinayetten başka bir de meskenet, hem de pek lüzumsuz, pek çirkin bir meskenet buluyordu. Bu mudhike [*komedi*] ile kendilerinden başka kimseyi kandırmıyorlardı. Çünkü başkalarının evvelden de haberi olmayacaktı. Hâlbuki kendileri birbirinin dudaklarında ölmek için can veriyorlardı. Bunu o hemen yerlere düşüp serilen nazarlar bile ketm ve ihfa edemiyordu [*gizleyemiyordu*]. Bir gün Suat başını kaldırıp kulağının yanına kadar bilmeyerek sokulmuş Necip'in titreyen dudaklarına, bulanık gözlerine karşı sapsarı olmuştu. O halde, hatta "Evet, seviyoruz ve çârûnâçar [*çaresiz*] aşkımıza esir oluyoruz" diyebilmek muhalesetine [*içtenliğine*], artık kendileri için

kalan bu yegâne çare-yi ilticaya [*sığınma çaresine*] sarılmak bile yoktu.

Sonra acaba Suat da muzdarip oluyor mu, diye merak ederek onda bir alamet görmeyince kendini muzdarip etmemek için ketm-i teessür ettiğine [*üzüntüsünü gizlediğine*] zahib olmakla beraber, ara sıra onu ithama kadar varıyordu fakat bir gün bunda yanıldığını anladı. Sevk-i kelamla [*sözü oraya getirerek*] aşkından bahsederek mahzunane hasretlerini, mahrumiyetlerini anlatıyordu. Bunun arasında yalnız bir Süreyya isminin geçmesi ikisini de titretti. Şimdi o şiirin yerine bir nedamet istila etmişti. Suat'ın gözlerini kaldırıp bakamayarak ağır bir sükûttan sonra acı acı "Ah biz fena yapıyoruz, fena, fena" dediğini işitti.

Demek o da muzdarip oluyordu. Demek fena yaptıklarını ikisi de anlıyorlardı. Evet, fena yapıyorlardı ve bunu ikisi de anlıyorlar ve ikisi de birbirini bir parça tahkir ediyorlardı. Oh, pek gayr-i mahsus [*hissedilmez*] bir surette, hatta sonra müncezibane birbirine avdet etmek üzere fakat ikisi de gayr-i mahsusat [*hissedilmeyenler*] ile yaşayan tabayi-i rakîkadan [*ince tabiatlardan*] oldukları için aralarında böyle dehşetli uçurumların açıldığını hissettikleri, kendilerinden ve birbirlerinden iğrenir gibi oldukları bu saniyelerde son derece muzdarip oluyorlardı.

Suat onu Süreyya ile yine evvelki gibi safvet ve muhalesetle [*içtenlikle*] görüşüyor gördükçe içi sıkılarak, onu fena bulmaktan korkarak "Hâlâ nasıl görüşebiliyor? Bari görüşmese de kaçsa" diye düşünüyor, artık gitmesini, hemen gitmesini temenni ettiği oluyordu. Ondan böyle memnun olmayıp Hâlbuki kabahatin daha ziyade kendinden olduğunu itirafa mecbur kaldıkça asıl kendinden gayr-i memnun, ezilirdi. O zaman Süreyya'nın göğsüne düşüp hıçkırarak "Bak bana, dinle Allah aşkına... O gelmesin, artık gelmesin, istemiyorum, gelmesin!" diyeceği gelirdi. Ah, Necip anlasa da gelmeseydi. Bunun böyle

devamı kendini öldürdüğünü görse de acısa, merhameten [*acıdığı için*] gelmeseydi.

Fakat Necip anlamıyor ve geliyordu ve o geldikçe Suat sahihen ve ilk defa seven bütün kadınlar gibi her gün ona daha ziyade rabt-ı kalb ettiğini [*kalbini bağladığını*] görüyor, onu sevdiği için ikbaline teşekkür ihtiyaçları hissediyordu. Öteki, Suat'ın bu perestiş anlarındaki derin ve melul nazarları önünde bütün endişeleri silinip mahvolurken, onun da mahzun ve pür kasvet kaldığı demlerde, onun nazarında bir hatt-ı istihkar [*küçümseme çizgisi*] görmek havfıyla [*korkusuyla*] titreyerek "Kim bilir, o da benden iğreniyor, beni ne kadar sefil buluyor!" diye harap oluyordu. Lakin hakkı var mıydı? Sahihen bu şey fena ise, yalnız kendi mi mesuldür? O kadar müddet Süreyya'yı o kadar seviyor zannettiği bu kadının kendini böyle çabuk ve bu kadar sevişini gördükçe "Demek sevmiyormuş, sevse beni sevmezdi, sevemezdi..." diyerek nasıl gizlediğine, onu nasıl o kadar sever gibi göründüğüne şaşıyor, "En iyisi de en fenası kadar hıyanete müstaid [*yatkın*]... Müebbed Dalila!" diye söyleniyordu. O halde nasıl inanmalıydı? Ona bile inanmayınca neye tutunacaktı? "Hıyanetle yaşıyorlar" diye başını eğip müzebzeb [*dağılıyor*] kalıyordu.

Necip'i asıl kahreden ve evvela adi bir endişeyken gittikçe bir azab-ı sabit olan bir şey vardı ki o da bu fikirlerin yavaş yavaş bütün aşkını, hayatını zehirleyebilmesi korkusuydu. Ah, aşk bile, bu kadar saf ve beyaz aşk bile kendi kendisini ifna [*yok*] ederse, hayatta ne yapmalı, yaşamak için başka neye tutunmalıydı? İnsana o heyecanları, o ateş-i teâliyi [*yücelme ateşini*], o şi'riyetleri [*şiirlikleri*] verebilen aşk bile böyle kendi fenasını [*yok oluşunu*] kendi getirirse, niçin yaşamalıdır?

O zaman "Kabil değil de onun için!" diye düşündü. Aşk ile namusun bir yerde kabil olmadığını, asıl kabahat bu kuyud-i ictimaiyeye [*sosyal kayıtlara*] esir olup mûşikaf davranarak [*kılı kırk yararak*] hayatını zehirlemekte

olduğunu tekrar etmek istedi fakat işte bunu yapamıyordu. Buna dudaklarının temas ettiği gün nazarında hiçbir şeyin ehemmiyet ve kıymeti kalmayacak kadar düşeceğini gördüğü için elinden gelmiyordu. Böyle taammüden [*kasıtlı*] kararlarla ona temellük etmek değil, o kadar müddet yanında sükûnetle, ciddiyetle oturduğu bu kadına temas etmek bile ona yapamayacağı bir hıyanet geliyordu. "Asıl fenalık ruh hem istiyor hem tahammül etmiyor. Bunda" diye karar verdi. İnsanlarda hayat ve saadet için lâbud [*kuşkusuz*] olan şeyden bıkan yahut iğrenen bir hal vardı ki işte asıl hayatın çaresizliği bunu buluyordu. "Hem ancak onunla yaşayacak hem yaşayamıyor; işte ceza burada! Sanki gıdasıyla zehirleniyor!" diye meyus oluyordu.

Fakat sonra Suat'ın derin bir nazar-ı iştiyakla [*iştiyak bakışıyla*] maddiyetlerden tenezzüh edince [*arınınca*] ondan başka her şeyi unutuyor, o zaman mahmum [*hummalı*] geçen saatlerin intikamını almak istiyor gibi Suat'ı seviyor, sevmek istiyor, bütün bulutların sıyrılıp gittiğini görerek rahat ediyordu.

Bir gün Süreyya İstanbul'a inmişti. Avdette onları yalnız bulunca Necip, belki kendi meraretlerinin [*acılıklarının*] tesiriyle zannetti ki Süreyya münfail oldu [*gücendi*]. Zaten onun gelip kendisini Suat'la beraber bulduğu zaman şüpheleneceğini farzederek pek çok müteezzi olduğundan [*üzüldüğünden*] şimdi onda böyle bir alamet de görünce şedid bir züll-i nefs [*kendinde zillet*] hissetti. Ondan korkmak, onun nazarında muhık [*haklı*] bir istikrah görmek kendine o kadar güç, o kadar nâkabil-i tahammül [*dayanılmaz*] geldi ki münasebetsiz olmayacağını bilse hemen kalkıp kaçacaktı fakat mecburen kaldı ve gecesi elîm ve ateşnâk [*ateşli*] bir gece oldu.

Yemekte Süreyya, bağdakilerin konağa indiklerini anlatıyordu. Necip bundan bilistifade [*yararlanarak*] hemen şimdi aklına geldiği halde evvelden mukarrermiş [*kararlaştırılmış*] gibi kendinin de artık yarın İstanbul'a inece-

ğini haber verdi ve Süreyya'nın "Öyle ya, artık iyice kış geldi. Bakalım, belki haftaya biz de ineriz artık" demesi onu tefrih etti [*rahatlattı*]. Zira İstanbul'a gidince süreceği hayat-ı müzebzebden [*dağınık hayattan*] şimdiden ürküyor, şimdiki ızdıraplarında bu endişe-yi âtinin [gelecek endişesinin] de bir dahli oluyordu. Buraya gelip gitmenin nasıl yorucu, tahammül edilmez bir işkence hayatı olacağını daima bir ra'şe-yi elemle [*elem titremesiyle*] tasavvur ederdi. Fakat Suat'ın İstanbul'a inmeyi hiç istemediğini onun birkaç defa söylediği sözlerden bildiği için bu söz üzerine ona baktı. Suat oraya giderlerse Hacer'in yanında her şeyin mahvolacağını düşünerek Süreyya'nın kışı köyde geçirmek arzusuna seviniyor ve şayet inmek isterse kendisini ikna edip burada kalmaya karar veriyordu. Onun için evvela Necip İstanbul'a ineceğini söyleyince evvelden kendine haber vermediğine muğber [*alınmış*] bir nazarla ona bakarken Süreyya'nın da o sözlerini işitince iki darbe altında sersem gibi kalarak ancak bir müddet sonra sorabildi:

"O niçin? Hani kışın kalıyorduk?"

Süreyya çatalındaki et parçasına bıçağının ucuyla hardal sürmekle meşgul, omuzlarını bir tebessümle sallayarak "Kalıyorduk, kalıyorduk ama... Şimdi kalmayacağız" dedi ve sonra sebep göstermek için artık burada sıkıldığından, havaların fenalığından uzun uzun şikâyet etti.

O beyan-ı itizar ederken [*mazeret bulurken*] karşısında, ne yapsa Süreyya'yı ikna edemeyeceğini ilk defa olarak hissederek birden gelen bir tehevvürle gözleri kararan Suat "Lakin siz kendiniz asıl onun için istemiyor muydunuz?" dedi.

Süreyya nihayet kuvvetli bir sebep gösteremeyince kaleminden bahsetti. Artık bu kadar vakit terketmek fena olduğundan, bu kadar temaruzun [*hasta görünmenin*] fena tesiri olacağını söylüyor fakat kendisi de anlayacak kadar masal söylediği görünüyordu. Suat bu yalanlardan, bu kararsızlıklardan, bu nazlılıktan birden son derece

tehevvür ederek, Süreyya istese bunların hiçbiri kendisini bir kararından vazgeçiremeyeceğini bildiği için meyus olarak menedemeyeceği bir çehre-yi şikâyetle [*şikâyet yüzüyle*] "Hiç değil, gitmek istiyorsunuz, ondan... Bunlar hep kuru bahaneler!" diye mukabele etti.

O zaman Süreyya ihfasına [*gizlemeye*] pek muvaffak olamadığı bir seda-yı hiddetle [*hiddetli sesle*] Suat'a dönüp "Evet, gitmek istiyorum. İşte bunun için gideceğiz" dedi ve "Daha bir diyeceğiniz var mı?" gibi baktı. Bu "Susunuz!" demekti. Suat'ın şu hakaret altında nasıl sararıp ezildiğini, nasıl gözlerinin dolduğunu gören Necip için bu hem son derece bir merhamet hem son derece hiddetle karışık elîm bir his oldu. Evvela mevkiini nihayet derecede nâkabil-i muhafaza [*korunamaz*] buluyor, Süreyya'nın kendisini kıskandığını zannettiğinden bu halin sebebi kendini addediyordu. Sonra Suat'ı o kadar büyük görmeye alışmıştı ki ne istese yapılabilir zanneder, ondan bir şeyin reddedildiğini tasavvur edemezdi. Bunun için şimdi böyle aciz, muhakkar görünce tahammül edemiyordu ve kocasına daha ziyade hak verdiği için Suat'ın böyle hıyanet üzerinde tutulup kendisine bile müttehem görünmesine memnun olmuyor, böyle aciz görünce hain görür gibi olarak safvetine emin, niyetine mağrur olsaydı, bu kadar sükûn ve acze düşmeyeceğini düşünerek, onu o kadar büyük gördükten sonra böyle küçük bulmak ona pek elîm geliyordu. Fakat onun kendi saadeti için, kendisi için uğraştığını ve şimdi gözlerine toplanıp serpilemeyen zavallı yaşların kendisi için döküldüğünü, bu tahkire kendi sebebine tahammül edildiğini görerek "Biçare Suat, bak seni ne girîvelere [*çıkmazlara*] soktum!" diye yanıyordu.

Sonra bir aralık Süreyya'ya kızdı. Bütün bunların onun sebebine çekildiğini, o olmasa azaplarıyla sebep olan şeylerin bile kendilerini mesut edeceğini görerek, "Mademki o beni istiyor, ben de onu... Niçin?" demek istedi. Hâlbuki asıl bu işte felakete sebep olan biri varsa, kendi-

si değil miydi? Onlar mesut yahut rahat otururlarken kendi gelip âsûdegi-yi ailelerini [*aile huzurlarını*] mahvetmemiş miydi?

Yemekten sonra bu elîm mülâhazalarla yorgun zihin ile onların sükût ve kasvetini ancak işgal [*meşgul*] edebilerek nihayet saatten bilistifade kendini bekleyen arabaya atlayınca kurtuldum zannetti. Fakat asıl azabın bundan sonra başlayacağını görüyor, ne olacağını merak ederek hep fena, hep azabengiz [*azap verici*] buluyordu.

O böyle her şeyden meftur [*bezgin*] ve nâlan [*inler*] giderken Suat bilakis uğraşmaya müheyya [*hazır*], son derece bir ateşle saadetini müdafaaya hazırdı. Bunun için Süreyya'ya tekrar ricaya başladı. Onu mukavim [*direnir*] görünce biraz şiddetli davrandı, "Ben gitmem" demek ve buna bahaneler bulmak için yoruldu. Bütün hayatlarının bu ilk ciddi nizaıydı [*kavgasıydı*]. Süreyya bu inada, bu şiddete evvela taaccüb [*şaşırdı*], sonra tehevvür etti [*kızdı*]; bârid [*soğuk*], kat'i bulundu. Muvaffakiyet ümidi mahvolan Suat gittikçe acı, akim bir ye'sle kalacağını anlayarak bir tehevvür-i hûnin [*kanlı öfke*] içinde boğuluyordu. İlk defa olarak müdafaa-yı nefs [*kendini savunmak*] için her şeye müheyya, birbirlerini kırmaya muktedir, yabancı, düşman gibi bakıştılar ve bundan yalnız Suat mecruh çıktı. Onu en çok harap ve mecruh eden şey Süreyya'nın sade bir istese kalabileceği meselesiydi ve sade istemediği için kendini bu kadar kırdığını görünce kalbinde bir intikam ihtiyacı hâsıl olacak kadar hırslanıyordu. Aklına Süreyya'nın babasından şikâyet ve nefretinin sebebi de bu tahakküm olduğu gelerek "Bunun için şikâyet ediyordu, işte şimdi kendisi aynı şeyi bana yapıyor!" diye ona "Lakin demek sen de fenasın; kendin ona fena demiyor muydun? Öyleyse kendin niçin yapıyorsun?" diyeceği geliyordu. Demek herkesin başkasında şikâyet ettiği şey kendinde bulunabiliyor ve bunu fark etmeyerek başkalarında itham ettiği şeyi kendinde mazur görüyordu. Lakin niçin bunu onun yüzüne haykırmıyorlardı? İşte kendisi bunu haykıramayacak mıydı?

Ve onun haksızlığı altında kalıp haykıramadıkça tehevvürünün çoğaldığını, ona boğulduğunu hissediyordu. Ömründe ilk defa mana-yı izdivaç [*evliliğin anlamı*] önünde aciz ve dembeste [*suskun*] kalıp nihayet anlamaya mecbur oluyordu. Koca denilen birinin haklı haksız keyfine esir olmaktan başka bir şey olmayan, mesut denilenleri ise onun her türlü hevesatına [*heveslerine*] bilâşart [*koşulsuz*] münkad ve ram olmaktan [*boyun eğmekten*] ibaret olan bu izdivaç ona menfur geliyordu. Artık Süreyya ona bir düşman görünüyor, şimdiye kadar da böyle miydi diye hayret ediyordu. O zamana kadar hiç böyle bir fırsatla bunu anlamamıştı. Çünkü hep itaat etmişti, hep arzularını daha zuhur etmeden keşif ve icraya çalışmıştı. Demek kocasının kendisine muhib ve munis gelmesi bundandı. Esasen işte bu gece göründüğü gibi hodkâm [*bencil*] ve bâriddi [*soğuktu*]. Demek o kadar müddet onu tanımayarak, hem boş yere emin ve mesut olarak yaşamış, zahirî şeylere saadet namı verip memnun ve mesut olarak yaşamıştı. İşte onda hiç beklemediği huylar, fenalıklar vardı ve bunlar fırsat düşmediği için görünmemişti. O zaman başını ellerinin içine alıp "Ben onu bilmiyormuşum, bütün bütün başka bir adammış!" diye sızladı. Korkuyordu, onunla geçen hayatı, kendindeki emniyeti için korkuyordu. "Nasıl yaşamışım Yarabbim?" diye titriyordu.

"Acaba hayatımı idareye kâfi miydi?" diye düşünerek başka birisi olsa daha mı mesut olacağını teemmül ediyordu [*düşünüyordu*]. Sevmiş miydi, kendini sevmiş miydi? İşte bugüne kadar buna eminken, şimdi şüphe ediyor, hayır, diyordu, bir kadının ömründe mümtaz ve sevimli bulduğu bir adam tarafından sevilmek isteyeceği kadar, her şeyi feda edecek kadar sevmemişti. Bunu görüyordu. Her şeyi feda etmek değil, bir arzusuna bile kıyamıyordu. Bu ya çokça devam eden bir heves yahut bir itiyaddı [*alışkanlıktı*]. Ve kendisi bunu ciddi bir karı koca muhabbeti zannetmişti. Demek o sade bir oyuncak, hem de onun bile

gülünç bulduğu bir oyuncak olmuştu. Yalnız kendisi için, kadınlığı, güzelliği, kalbindeki muhabbeti için... Hayır, bin kere hayır, onu bir dakika seven adam bu geceki hakareti yapmazdı. Sevseydi, Necip'in nazarları gibi nazarları, onun tehacümat-ı ruhiyesi [*ruh hücumları*] gibi müştak ve şeyda [*çılgın*] nazarları olacaktı.

Böylece ömrünün en güzel ve en saadet ve muhabbete lâyık zamanının aldanarak geçip ziyan olduğunu görmek, hiç olmazsa "Biraz mesut oldum" diyememek hüsranı onu yıkıyordu. Kendisi halim, munis, muti [*itaatli*] olmasaydı, bu kadar bile rahat edilemeyeceğini, ne olmuşsa kendi budalalağından, itaatinden olduğunu görmek onu acı bir intikam hırsıyla, derin bir ihtiyac-ı bükâ [ağlama ihtiyacı] ile sarsıyordu. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bu ihtiyaç ile beraber, şimdi mecburen İstanbul'a gidince, her şeyin de biteceğine dair acı bir şüphe vardı ki ne yapsa bu payidar kalıyordu. O kadar ki üç gün sonra taşınmak icap edip teessüründen gözyaşlarını tutamayarak evden çıkarken hayatının bütün saadeti burada geçmiş, burada bitmiş gibi bir taharrüşle [*tahrişle*] kalbi yırtıldı.

On Yedi

Vapur birçok defa o kadar ümit ve emelle işittiği düdüğünü bu sefer acılığıyla yüreğini oynatarak keskin keskin öttürüp iskeleden kalktığı zaman "Her şey bitti!" ye'si gittikçe kesb-i tehevvür eden [*öfkelenen*] bir hırs ve hiddete, bir şey yapmak mümkün olmadığı için adeta cinnet olmak derecelerine gelen bir tehevvüre mübeddel oluyordu [*dönüşüyordu*]. Herkes kendi hakir ve mahrum saadetini bile çok görüp elinden nesi varsa almaya ittifak etmişler gibi muzdarip olarak, vapur uzaklaştıkça ve uzaklaşarak o kadar sevilmiş ve mesut olunmuş yerleri hem gösterip hem acı acı elinden alır gibi uzaklaştırdıkça tehevvürünün meraretle [*acı acı*] bir kin haline çıktığını fark ediyordu.

Ah artık her şey bitmişti, her şey, her şey. Artık en son günlerdeki o zehrinde bile bir hayat olan endişeler, heyecanlar, hepsi bitmişti. Zira oraya gidince her şeyin muhal [*imkânsız*] olduğunu, hatta Necip'le konuşmak bile mümkün olmayacağını şimdiden, sade düşünerek görüyordu. Hacer'in gözü önünde onlar hatta nazarlarıyla bile görüşemeyecekler, en küçük şeylerden, hatta yoktan manalar çıkarılacak, bir şey bilmeden, yalnız uzaktan istişmam ile [*koku alarak*] o iftirayı icat eden insanlar arasında artık kendi sözlerinden bile korkmak lazım gelecekti. O zaman mütehevvir, gazub [*gazaplı*], "Peki olsun, ne olursa olsun"

demek isteyen bir tuğyan [*isyan*] ile başını kaldırıyordu. "Mecbur ederlerse, ne olursa olsun" derken her şeyi göze alabilecek bir haldeydi. "Ne söylerlerse söylesinler, hiç ehemmiyet vermeyeceğim. Bir suçum, bir günahım olmayınca" demek istiyordu. Fakat bunun ne kadar zayıf ve aciz bir müdafaa olduğunu kendi vicdanınca gayr-i münker [*inkâr edilmez*] surette görünce bu kadar izdihama tahammül etmeyen başının ağırlığı içinde her şeyden bir fütur ile ölüyordu.

Ah niçin serbest değildi? O zaman gidip Necip'e "İşte seninim!" diyebilecekti. O zaman gösterecekti ki idaresi kendi elinde olan hayatını kendi arzu ve ihtiyarıyla [*seçimiyle*] onun eline tevdi [*bırakıyor*] ve emanet ediyor. Sonra düşündü ki asıl şimdi bunu söylerse, bir şey feda etmiş olacak, rabıtasının [*bağının*] şiddetini ancak bu fedakârlıkla göstermiş olacaktı fakat şimdi, şimdi bu mümkün değildi. Yalnız Süreyya değil, Süreyya olmasa bile bunu söyleyemeyeceğini hissediyordu. O kadar tantana ile feda edilecek hayatın bir değeri olmalıydı. Hâlbuki kendisi... "Ah genç olsam da, ona lâyık olsam da 'Seninim!' desem..." diye tahassür ediyordu [*özlem duyuyordu*]. O zaman onu ne kadar mesut edeceğini görerek bunu yapamamak ye'siyle boynu bükülüyor, "Her şey bitti!" kasveti yeniden istila ederek hiçbir çare bulamamak ümitsizliği tekrar hücum ediyor, son günlerde biraz unuttuğu tefekkürat-ı muzlimeye [*karanlık düşünceye*] tekrar gömülerek "Eylül, ah işte eylül! Ne yapılsa nafile... Bak, her şey bitti" diyordu.

Her şeye, herkese, konağa yaklaştıkça her şeye kızarak, arabalara, sokaklara, geçenlere, haykıranlara kızarak gidiyordu ve kendini o yüksek tavanlı, karanlık sofaların içinde, yüksek pencereleri örten ağır perdelerin nîm gecesiyle dolu odalarda bulunca tuğyanının [*isyanının*] nasıl aciz olduğunu görüp hiçbir şeye cesaret edemeyeceğini anlayarak tekrar "Her şey bitti!" fikriyle düşüp hırs ve aczinden ağlayacak bir hale geldi.

Hacer'in "Maşallah, maşallah efendim... Bu ne tenezzül?" diye tekellüfle karışık bir istihza ile istikbal edişine [*karşılayışına*] karşı dudaklarını ısırarak sükût edebilmiş, hemen kendini odasına atmıştı. O zaman evin izdiham ve tesiri içinde hiçbir şey yapmaya, hatta şikâyete bile gayr-i kadir olduğunu [*gücü yetmediğini*] gördü. Süreyya emirler vererek, yerleşmek için öteberi yaparak uğraşırken, orada sade onun yanında, tekrar, bu artık gittikçe düşman gördüğü adamdan öfkesini almak için tekrar acı bir iştiyak hissediyor ve o zaman onlardan da, bütün bu Hacerlerden, Fatinlerden, Efendilerden de korktuğuna kızıyordu. Onların ne meta [*mal*] olduğunu bildiği halde... Ah nasıl onların hepsini birden şaşırtacak, hayretten öldürecek bir çılgınlık yapmak, nasıl kendinin öyle kolayca ezilecek adi bir kadın olmadığını anlatmak istiyordu. O zaman biraz rahat ederek çareler düşünmeye, tertipler yapmaya koyuluyordu.

Fakat Hanımefendi'nin yanına çıktığı zaman bütün o şeylere ne kadar gayr-i muktedir olduğunu anladı. Onun da bir şey işitmiş olması, bir şey düşünmesi ihtimalinin huzurunda bunlar kadar hürmet ettiği kadının yanına öyle bir halecan-ı kalb ve züll-i nefsle [*düşkünlük*] girdi, onun haklı olduğunu düşünerek o kadar ezildi, o kadar makhur [*kahrolmuş*] kaldı ki kabil değil bu mezellete tahammül edemeyeceğini tekrar anladı. Ruhunda o kadar kibir ve azamet vardı ki başkalarında kendisine en ufak bir telmih ihtimal ve salahiyetine tahammül edemiyordu. Böyle şeyler için doğmamış olduğunu zaten düşünmüştü fakat tekrar ve pek acı olarak şimdi anlıyordu. Burada kendini tanımıyor, nasıl bu kadar sözlere mahal verecek bir girdaba düşmüştü. Bu nasıl kabil olmuştu? Bunları düşündükçe şaşırıyor, bitiyordu. Bu kendisine sevk-i ülfetle [*yönelerek*], intikam hırsıyla fikren düştüğü girdaplar içinde bir darbe-yi tembih [*uyarı darbesi*] oldu, biraz muhakeme ve itidal [*ılımlılık*] hissi verdi.

Fakat Süreyya'yı pürgû [*geveze*], şen dolaşırken gördükçe lakin "Sen kendin değil miydin? Sen kendin burada yaşayamayacağını söylemiyor muydun?" diye haykırmak arzusuna mukavemet edebilmek için yoruluyordu. Ve onun sözlerine, başkalarının suallerine dargın ve abus [*somurtkan*] görünmemek için sakin tavırla cevap vermek mecburiyetinden kurtulup tenhalara kaçmak, kimseleri görmemek, yalnız kendi kendine düşünmek istiyordu.

Akşamüstü hep oturuyorlardı. Hacer Suat'ın yanına gelmiş, gayet dostane ve mahremane [*mahremce*] konuşuyor, söz arasında hayatından ve kocasından şikâyet ederek "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz vallahi hemşire..." diye yüzüncü defa bahsederek "Kıymetinizi asıl o zaman anladım!" diyor, "Bizimki malum ya..." diye bu bunak gibi Beyefendi'nin yanından ayrılmayan kocasından, Hanımefendi'yi bir dakika yanından ayırmayan Beyefendi'den şikâyet ediyor, "Onların arasında bunuyorum zannettim" diye kıs kıs gülüyordu ve Suat'ın sükût-i mütebessimanesine [*gülümseyen suskunluğuna*] karşı küçük şeytan gözleriyle derin derin bakarak "Kaç kere düşündüm size geleyim, yalıya geleyim diye" diyor, sonra gülerek "Fakat korktum doğrusu" diye bitiriyordu.

Suat sebebini sordu. O zaman birçok tereddütten sonra mübhem mübhem devam etti:

"Öyle ya, rahatsızlık ederimden ziyade... Çünkü yabancı değilim ya... Fakat belki yer yoktur diye korktum doğrusu... Bize yalı küçük dediler, eğer gelecek olursam, sığacak yer bulamam dedim. Düşünsenize ne fena olur? Mesela Necip'le ikimize bir oda... Değil mi?"

Zorla gibi gülüyor, küçük bir kanepe yastığıyla dizinde oynarken eğilip handelerini [*gülüşlerini*] ve hicabını orada gizliyordu. Birden Suat'a bir muhaleset [*içtenlik*] arzusu geldi, ona istediği sözü ima edip bir izahat vererek onunla barışmak, hakikati ona anlatıp bu iftira ihtimal ve şaibesini mahvetmek arzusunu hissetti fakat Hacer'in gözaltından bakışında, kıvranışında öyle bir yılan hali

vardı, gözlerinde o kadar şeytan bir hıyanet gülüyordu ki omuzlarını kaldırıp "Ne fayda?" dedi. Anlıyordu ki bir şey kazanmayacak, belki ziyan edecekti.

Pencerenin önünde oturan Hanımefendi birden Hacer'e "Fatin Bey geldi Hacer" dedi.

O omuzlarını kaldırarak tekrar Suat'a bir şeyler anlatmaya başladı.

Süreyya annesiyle konuşurken dönüp azarlar gibi bir tebessümle:

"Küçük hanım, omuz silkmek nezaketine muvafık mı ya? Bak, kocan geliyor" dedi.

Hacer yine kulak vermeyip Suat'a tatlı tatlı, güya gayet merakla anlatmaya devam ediyordu. Buraya taşındıkları haftanın içinde gittikleri düğünü anlatıyor, "Severek almışlar" diye gözleri parlarken şen görünmek için cebr-i nefs ediyormuş [*kendini tutuyormuş*] gibi küçük gömlekler, kıvranmalar, Yarabbim sözlerle daima elindeki yastığı dizinde evirip çevirerek anlatıyordu fakat Süreyya'nın tekrar ihtarına karşı sabrı tükenerek birden dudaklarında ra'şelerle [*titremelerle*], gözlerinde hışımla döndü:

"Ooo, rica ederim, gelir gelmez beni yine cendereye sokma Süreyya" dedi. "Dünkü gelin değilim ya... Yolu da pekâlâ biliyor."

Süreyya'nın sözleri Fatin'in gürültüsüyle karıştı. Açılan kapının içinde, bir yazdır daha büyümüş karnının arkasında, büyük bir sürur ile "Oo, ooo!" diyordu. Yüzü geniş bir hande ile genişledi, katmerlendi, iki adım atıp nefes arasında "Kırlangıçların avdeti [*dönüşü*]" dedi. Sonra ilerleyerek "Fakat fırtınasız kırlangıç iyi değildir derler" diye gülümsedi.

Süreyya nîm müstehzi [*yarı alaycı*], nîm öfkeli:

"Eğer fırtınaya ihtiyacınız varsa, ondan kolay şey olmaz" diye homurdandı.

Fatin bu ubusete [*somurtkanlığa*] karşı hemen gülerek sokuldu:

"Vallahi ne iyi ettiniz de geldiniz Süreyyacığım. Doğrusu pek göreceğim geldiydi. Canım insan bir kere alıştı mı, ayrılınca güç oluyor vallahi... Evin sanki tadı kaçmıştı."

Ve yanına oturup tatlı tatlı konuşmaya başladı. Suat birbirini hiç sevmeyen bu iki adamın şimdi böyle öteden beriden, belki biraz istihza ile fakat yine sükûnetle ve suverî [*görünüşte*] bir muhabbetle görüşmelerine bakarak "Gören bir dost zanneder, herkes böyle" diye düşünüyor, Hacer'in aynı kabul ile kendini karşılayışını tahattur ederek ve hâlâ kulağına sokulup fıkırdaya fıkırdaya bir şeyler anlatışına bakarak "Ben bile, ben bile öyleyim... Başka türlü yaşamak kabil değil" diyordu. Ah bunu anlamakta ne kadar geç kalmıştı? Lakin o bütün safvet ve muhaleset-i kalbiyle [*kalp içtenliğiyle*] yaşamak istiyordu ve şimdiye kadar öyle yaşıyorum itikadındaydı. Fakat hiç öyle olmadığını nasıl acı acı anlamıştı.

Herhalde şimdi itiraz edilebilecek tenakuzlar bulduğu Süreyya'ya bakıp kendi sabır ve tahammül etse yine evvelki gibi yaşayacaklarken sade kendi bunda kusur ettiği için, kocası rahatını bozmamak için araları nasıl bir uçurumla açılacağını düşünerek bu haksızlığa isyan ediyordu.

"Nasıl? Sonra bu da mı mesut izdivaç? İşte en iyisi. Hâlbuki işte en iyisi de en fenası gibi!" diyor ve Hacer'in hissiyatını ketmetmeyip [*gizlemeyip*] aşikâr davranmasını seviyordu. "Hiç olmazsa kimseyi aldatmıyor. Herkes biliyor ki birbirlerini sevmiyorlar, istemiyorlar" diyordu.

Ve bundan sonra ömrü bunları bile bile, her şeyi göre göre geçecekti, değil mi? Artık Süreyya'nın evvelki mahremiyet ve muhabbetine bîgâne [*yabancı*], evin böyle ayrı ayrı a'mâk-ı ruhunu [*ruhunun derinliklerini*] bildiği adamlarıyla yaşayacağı hayat onu ürkütüyordu. Bir Hanımefendi... Evet Suat'ın sevdiği ve hürmete lâyık gördüğü yalnız o vardı, onun da Beyefendi'nin nasıl kahırlarına, meşakkatlerine tahammül ederek yaşadığını görüyordu. Beyin her şeyde hemen görülen hırs ve tehevvürünün,

bir kere kızınca hiç karşısındakinin kalbini, hatırını düşünmeyip hırs almak, acı çıkarmak için ağzına geleni söyleyerek zehirler saçışının masum ve mütehammil [*dayanıklı*] bir kurbanı olduğunu gördükçe "Nasıl sabrediyor Yarabbi?" derdi. Şimdi tahattur etti ki henüz kızken kendi de fena kocaya düşerse, mütehammil kadınlar gibi sabır ve sükût edemeyeceğini zanneder, öyle iddia ederdi, fakat bugün bu kadarına tahammül ettiğini görerek yavaş yavaş birbirini takip ederek gelecek böyle haksızlıklara bugünkü gibi sabrede ede bir gün alışacağını anlıyor, "Yavaş yavaş ben de onlar gibi bir oyuncak, bir hizmetçi, sade bir hırs ve zevke alet olacağım. Hiç istediğim bir şey olmayacak, hep istenen şeylere alet olacağım" diyordu. Ve buna tahammül edemeyip "Hayır, hayır, buna bir çare bulmalı. Bu mümkün değil!" demek istiyordu. Şimdiye kadar bunu yapmıştı, fakat arzu ve muhabbet ile aldandığını bilmeyerek. Şimdi artık biliyordu, artık şimdi... "Hâlbuki herkes aldanmıyor mu? Herkesin saadeti böyle bir aldanmanın neticesi, bir gafletin lutufkerdesi [*lutfu*] değil mi?" diye düşünüyor, "Ah aldanabilsem, hiç olmazsa yine aldansam!" temennisi ile yanıyordu, fakat artık kabil değildi. Gözleri o kadar açılmıştı ki artık hep görüyordu.

Bir taraftan Hacer kulağının yanında dirseğiyle kolunu dürterek kocasını gösteriyor "Allah aşkına bak hemşire, alnı nasıl parlıyor, börekçi çırakları gibi", sonra ileri çıkık, göğsüne mütemayil [*eğik*] başının arkasında, yakalık ile fes arasında oturunca katlanan enseyi göstererek "Ah ne kadar iğreniyorum bilsen kardeşim!" diye gayet mahrem bir eda-yı şikâyetle bakıyordu. Hacer'in bir takım itirafı olmuşsa da hiç bu dereceye gelmemişti, Suat ona bakarak taaccüble güldü. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bu genç kadın, bu şimdi "İğreniyorum" diye yüksek görünmek istediği adamın karısıydı ve ona pekâlâ tahammül ediyordu. Bu hislerle beraber yine onun gece gündüz yanında yaşaması, onun nüvazişlerine [*okşamalarına*]

tahammül etmesi Suat'ı düşündürüyor, "Hâlbuki pekâlâ onunla yaşıyorsun!" demek istiyordu. Lakin o da Süreyya ile yaşamayacak mıydı? O da bundan sonra Süreyya'nın yine evvelki gibi karısı olmayacak mıydı? Kalben o kadar ciddi dargındı ki artık bunu mümkün görmüyordu. İçinde buna şimdiden isyan eder bir infial [*tepki*] vardı. "Hayır, hayır, artık bitti!" demek istiyordu.

"Beyefendi!" dediler, hep ayağa kalkıldı. Suat tekrar o haşin, beyaz sakallı adamın huzurunda bulunuşuna sıkıldı. Bey şöyle yan bakarak, etekleyenlere lâkaydane "Ooo maşallah" diye mırıldandıktan sonra karısına dönüp "Hemen yemek yeyiverelim de, olmaz mı?" dedi. Öbürleri sakit duruyorlardı. Hanımefendi "Peki, peki" diye aldı çıkardı. Ve Suat bundan sonra her gün hayatı böyle geçeceğini görerek acı bir tahatturla yalıdaki ömrünü, bu yazın geçen o güzel hayatı, o saf ve serbest, şimdi endişeli zamanlarını bile arzu ile gördüğü o latif hayatı tahassürle [*özlemle*] düşündü.

Sofrada biraz evvel kemal-i tevazuyla [*alçakgönüllülükle*] konuşan Fatin Beyefendinin huzuruyla kesb-i cesaret edip [*yüreklenip*] ona yaranmak için havlusuyla sağa sola bıyıklarını silerek, gözlüğünün arkasından gözlerinin tesirini anlamak için telaşlı nazarlar fırlatarak:

"Tuhaf vallahi" diyordu. "Ben değişeceksiniz filan zannettimdi ama. Bir de baktım ki yine öyle geldiniz."

Süreyya istihfafkârane [*küçümseyen*] gözleriyle istifsar etti [*sordu*]:

"Nasıl değişmek?"

Fatin mecra-yı kelamdan [*sözün akışından*] memnun, sözlerine mağrur, "Belki biraz büyürdünüz filan dedimdi ama..." dedi ve gülerek beye baktı.

O zaman Suat, Süreyya'nın gözlerinin yalıda sofrada kendine baktığı o çirkin nazarla hiddetlenerek "Siz olsaydınız kabuğunuza sığmazdınız!" dediğini gördü ve içinden yine o zamanki zehri aktı. Birden Necip burada olsaydı diye düşünüp yüreği hoplayarak "Lakin herkesin bin ri-

yakârlıkla birbirini tedkik ettiği bu evde onun vücudu bile bir tehlike!" diye karar verdi.

Yemekten sonra biraz onların yanında oturdular, sonra Süreyya kalktı, "Haydi" gibi kendine baktı. Onu takip etmek iktiza etti ve yürürken artık ne onun yanında, ne ötekilerin arasında yaşayamayacağını, hepsinden usandığını derin bir endişe ile hissederek ma'ahâzâ [*yine de*] hayatının bu adama bağlı olduğunu, onun canı istediği vakit istediği şeyi yapmazsa buraya gelişi gibi zorla yapacağını düşünerek, perişan, meftur [*bezgin*], ölmek isteyerek yürüyordu.

On Sekiz

Artık ne bir iş, ne bir kitap, ne de piyano hevesi vardı. Havaların nispet gibi pek parlak olduğu bu ikinci, üçüncü günü akşamlara kadar sıkıntıdan, hiddetten boğulurken aklına cenneti düşünür gibi ara sıra Pazarbaşı'nı getirdi. O zaman düşünmekten harap olarak yalnız odasından kaçıp hanımların yanına giderdi. Yalıda yapacak o kadar işi varken şimdi işi de kalmadığı için mecburi meşguliyetsiz oturmaktan, onlarla konuşmaktan başka bir şey kabil değildi. Hacer daima orada cumbada bulunurdu. Hanımefendiara sıra görünür, elindeki işle meşgul olurdu.

Hacer'le böyle yalnız bulundukça aralarında zaruri bir takım tevdiat vaki [*konuşmalar*] oluyordu. Onu pencereye o kadar müdavim ve meraklı görüyordu ki evvela evde sıkıldığından eğlenmek için sokağa bakıyor demişse de gittikçe bu merakın yalnız bir kişiye ait olması ihtimalinde karar kılmıştı. Fakat onun hemen her geçene dair bir fikri oluyordu. Bazen "Aman hemşire bak, şu ne güzel bir bebek!" dediği olurdu. Sonra bir diğerini gösterir, ona da aynı tehalükle muntazır bulunurdu [*beklerdi*]. Suat hepsine birden nasıl olup böyle mail olduğunu anlamayarak taaccüb ederdi.

Sonra beyler gelirler, Fatin'in lüzumlu lüzumsuz "Vallahi billahi"leri, Süreyya'nın sükûtîliği [*suskunluğu*] ara-

sında yemek yenir, sonra Beyefendi Fatin ile tavlaya otururlar, Süreyya onların yanında dalgın, Hanımefendi elindeki işiyle meşgul, böyle bir iki saat geçer, nihayet tavla bir gürültü arasında şakırdayarak kapanır, herkes odalarına çekilirdi. Beyefendi haklı haksız huysuzlanarak, hiddetini almak için her şeyi yaparak Fatin'i hırpaladıkça o haklı olsa bile boyun büker, razı olurdu. O zaman Hacer Suat'ın kulağına eğilerek "Allah aşkına bak, oyun oynarlarken nasıl bazen aptal gibi fikirsiz kalıyor, nasıl eliyle burnunu kaşıyarak donuyor" derdi. Babasına boyun büktükçe kızarak "İzzetinefis yok ki..." diyordu. Sonra devam ederek bunun hep ona hoş görünmek için yapıldığını söylüyor, "Param gitmesin diye... Ah bilsen kardeşim, hep para için. Babamla hoş geçinmek için ondan dayak yese yine sırıtacağına eminim" diyerek bir kere bir şey için onu teşvik ederken onu "Ne, sonra beni evden kovsun da sokakta mı kalayım?" dediğini anlatarak yüzüne bakıyordu.

Gerçekten Beyefendi'nin böyle rastgele ateş püskürmelerine tahammül etmek için insanın böyle bir mecburiyeti olmak lazım gelirdi. Bir akşam tavlada yenilerek hiç lüzumu yokken Hanımefendi'ye dönüp hışımla "Canım sen de elinden bırak şu ... u Allah aşkına!" diye bir çıkışmıştı ki Suat haykırarak şikâyet etmemek için kendini güç zaptetmişti. Bazen odasında haykırdığı işitilirdi. Mesela sürahisini boş bulduğu için karısına söylemedik söz bırakmaz, otuz senelik hayatlarını bir yük olmak üzere, lanetle tahammül edilmiş bir şey göstererek "Öldüm, aranızda kurudum... Allah da sizi kurutsun!" diye haykırır, sonra "Ama kabahat hep bende... İyilikten kim anlamış? Enselerinde boza pişirmeli ki iş görülsün. Aksi herifin biri olaydım, görürdünüz!" dediği işitilirdi. Hanımefendi buna karşı sakin, hakir, susmasını rica ederse "Niçin susacakmışım? Hem yap, hem öldür, hem de sustur... Artık öldürüyorsunuz... Son günlerimde beni hortlatıyorsunuz... Akşama kadar sizin için ter döküyo-

rum, bir suyumu vermiyorsunuz. Hem sizden mi korkacağım? Kendi evimde niçin susayım? İstemeyen defolsun!" diye bir sürü şikâyet ve hakaret gelirdi.

O zaman Fatin eğer evdeyse, onun gözüne görünmemek için ufalmak ister gibi tıs bir köşeye büzülür, Hanımefendi'yi haksız bularak "İyi ya canım o da bakıversin. Evde hizmetçi yok değil ya. Gönül kırmamak için aldırmıyor ama.. İhtiyar adam bu, hiddet eder ya... Hepimiz sayesinde yaşıyoruz" derdi.

Böyle herkes hep kendi işini, kendi hesabını düşünerek doğruluk ediyordu. Ah Suat bunlardan ne kadar iğreniyordu! Hatta Süreyya'nın nasıl olup bu babanın oğlu olduğuna şaşıyordu. Sonra validesini gözünün önüne getirip ona çekmiş diyordu. Zira ona hayran oluyor, bu kadının bu büyük sabır ve sükûnetine o kadar meftun oluyordu ki muzdarip zamanlarında gidip başını onun dizine koyarak ağlarsa şifayâb olacağını [*şifa bulacağını*] zannediyordu.

Üçüncü günü akşamüstü henüz gelmiş olan Süreyya ile hanım, Hacer, kendisi orta odada oturuyorlardı. Pencerenin önünden Hacer birden "Oo, Necip Bey geliyor" dedi. Süreyya dönüp "Sahi mi?" diye sordu. Köşede, perdenin karanlığında Suat kıpkırmızı olduğunu hissetti. Kendini bîtab [*bitkin*] bırakan bir halecanla o tarafa baktı. "İşte canım, yanında bizim bey var" Suat şimdi buraya gelince ne yapacağını düşünüp şaşırarak kendisi nasıl görecekse, herkes de öyle görüp fark edeceklerini, titremekten bir kelime söyleyemeyeceğini zannederek bitiyordu.

Bir an oldu ki kapı açılıp Fatin'in arkadan gelen birine yol verdiğini gördüler. Necip gülümseyerek girdi, arkasından Fatin "İşte bir kırlangıç daha... Avdet, avdet... Artık hücum var" diyordu.

Necip gülerek "Kırlangıçlar galiba yazın avdet ederler" dedi.

Suat Necip'in gözleri kendini arayıp bir müddet matuf [*çevrili*] kaldığını ve bu anda bu gözlerde bir zulmet ve tereddüt bulunduğunu gördü. Sonra Hanımefendi'nin serzenişlerine cevap vermek için ona döndü. O beyan-ı esbab ederken [*sebepleri açıklarken*] Fatin hanıma hak vererek "Ey ne yapalım, insanlık bu..." diyor, sonra herkese bakarak "İnsan işine geldiği gibi hareket eder. Bu tabiat-ı beşeriyenin [*insan tabiatının*] muktezası [*gereği*]. Değil mi Süreyyacığım?" diye ona teveccüh ediyordu [*yöneliyordu*]. Sonra birden artık bu elverir gibi bir hareketle lakırdının mecrasını [*yönünü*] değiştirdi. "Lakin bir lüfer buldum ki bayılacaksınız." diye herkesi susturdu. Eliyle göstererek, anlatarak "Bu kadar, tamam bu kadar vallahi... Birden öyle imrendim. Ama ne balık! Bir görseniz..." diye bitirmiyordu. Nihayet ettiği fedakârlığın kıymetini iyice hissettirerek "Aldım" dedi ve bir şeyi gizli tutuyormuş gibi parmağını ağzına götürdü:

"Ama parasını sormayınız. Korkarsınız. On beşten aşağı vermedi. Aksi gibi hainlerin tanesi de üç yüz dirhem[1] geliyor."

Suat karanlıkta, Necip pencerenin önünde aydınlıktaydı. Fatin söylerken hepsi ona bakıyordu. O zaman Suat bir iki kere Necip'in gözlerinin kendine hasret ve iştiyakla insibabını [*dikildiğini*] fark etti. Bir an oldu ki kendi de baktı. Bu iki mevcut karşı karşıya gelince oradakilerin hepsinden ziyade birbirine yakın olan ruhlarının çırpınmalarını hisseder gibi oldular. Suat bu haftadan beri onu o kadar seviyordu ki kendinde uzak yerlerden hücum eden bir sel huruşu [*coşkusu*] gibi kalkıp ona geldiği için teşekkür etmek, "Seninim, beni götür!" demek galeyanını buldu. Ona o kadar derin bir şükran ve irtibat [*bağlılık*] hissediyordu.

Fakat Hacer'in bir sözü onu dondurdu. O şimdi Necip'e serzeniş ediyor, "Maşallah efendim, artık bilmem nasıl

1. Bir dirhem 3,2 gram. (y.h.n.)

gelinebildi?" diye başıyla "Seni seni!" yapıyordu. Sonra ince dudakları sivrildi. "Artık tabii bundan sonra sık sık teşerrüf ederiz" ve gözleriyle Süreyya'yı gösterir gibi yaparak "Bunlar buradalar mı, değiller mi? Sık sık artık gelirsiniz değil mi?" diyor, böyle başlayan nazar [*bakış*] sözün nihayetine doğru Suat'a in'itaf ederek [*çevrilerek*] şeytan bir tebessümle parlıyordu.

Öteden beriden konuşulmakta devam olunuyordu. Necip hem ara sıra söze karışıyor, dinliyor, hem ara sıra firari nazarla [*kaçak bakışlarla*] Suat'a bakarak ondan bir tebessüm, bir nazar-ı nüvaziş [*okşama bakışı*], bir eser-i muhabbet bekliyordu. Pek şen görünüyordu. Onlara özürler diliyor, Fatin'le eğleniyordu. Balık meselesini kurcaladıkça öbürü parmaklarını birleştirip ağzına götürerek "Ama ne balık, vallahi billahi görseniz şaşarsınız" diyordu. O zaman Necip "Ama pek az çıkıyormuş" deyince Fatin "Dedim ya, on beşten aşağı vermedi. Hem de tanesi" diye tekrar anlatıyordu. Fakat Necip gittikçe neşesinin yalan ve yapma olduğunu görüyor, bir siyah kedere boğulmaya başlıyordu. O kadar ümit ve hevesle geldiği halde Suat'ı durgun, donuk gördükçe şaşırıyor, müteessif olarak [*üzülerek*] "Ne oldu acaba?" diyordu. Hâlbuki Suat, Necip'in ikide birde kendine dikilen nazarlarından sıkıldığı, herkes biliyor da bir mana vereceklermiş, şimdi Hacer bakıp görerek anlayacakmış gibi korktuğu için "Bakmasa, bari bakmasa..." diye ona endişesini anlatmak istediği için öyle duruyordu. Necip "Bir haftadır kendini görmedim; kendisinden ayrı nasıl yaşadığımı anlamıyor, demek kendisi çabuk unuttu. Benden bir nüvazişi, bir tebessümü esirgiyor. Acaba dargın mı?" diye esef ediyordu. Bir haftadır ne olduğunu bilmediği çin nihayetsiz bir ye's ve azap ruhunu zapt ve istila ediyordu. Yalnız kadınların yapabileceği bir manasız hareketle, bir adi tebessümle mesut edişleri ümit ettiği halde kendisinden kaçan bu nazar onu bitirdi. Öyle oldu ki bütün yemekte muntazır, müştak, gevezelendi. Her an yine gelen ümitleri takip edip neşe-

sini zîrüzeber [*altüst*] eden kasvetlerini göstermemek için zorla zevzeklik ediyordu. Onlara Beyoğlu'nu anlattı, söylendi, tuhaf şeyler buldu, güldürdü. Ve hâlâ ondan bir nazara nail olamayınca geleli iki saattir, onun hâlâ renksiz, manasız durduğunu görünce ruhunda bir infialin, pek çabuk gazap ve tehevvüre [*öfkeye*] münkalib olan [*dönüşen*] bir infialin köklendiğini hissederek sakit ve muzlim kaldı.

Daha kahve eldeyken Beyefendi işaret edince Fatin tavlayı çatırdatarak ortaya açtı. Onlar orada bir takım teşkil ettiler ve yemekten çıkınca karanlık bir köşeye kaçmış olan Suat tavla için mumlar gelince şimdi yine ziya içinde kaldı. O gölgede doya doya Necip'e bakarak, onu mahzun ettiği, mahzun gördüğü için kendini böyle durmaya mecbur eden şeylere kızarak mahzun olurken tekrar herkesin nazarına maruz kalınca canı sıkıldı. Necip ise geldiğine nadim, hayatına nadim, karar veremeyerek kalıyordu. O Hanımefendi'nin yanındaydı. Ara sıra alçak sesle konuşuyorlardı. Sonra hep sükût ediliyor, yalnız tavlacıların sesleri devam ediyordu.

Hâlbuki Hacer'in canı sıkılıyordu. Tavla tarafına hiddet ile bakarak kızıyordu.

Sonra birden sükût eden Necip'e gülerek "Siz de susuyorsunuz. Bu gece ne kadar neşesizsiniz a canım!" dedi.

Necip "Niçin?" diye sordu.

"Bilmem, baksanıza..."

Ve Hacer fıkırdayarak Suat'a döndü:

"Değil mi Suat?"

Suat mübhem bir işaret etti. O zaman ona da hücum etti:

"Zaten sen de bir köşeye büzülmüşsün ya, bilmem neniz var?"

Necip sıkılarak Suat'ın gayet renksiz bir gözle baktığına dikkat ederek bozuk bir tebessümle "Hazım zamanı" diyecek kadar kuvvet buldu. Sonra Hanımefendiye hemşiresinden bahsetmekte bir çare-yi halas [*kurtuluş çaresi*]

aradı. Onlar yavaş sesle böyle konuşurken Hacer sözlerine kulak veriyordu. Birden tavlanın etrafında bir fırtına patladı. "Yok, ama olmaz ama..." diye Fatin terli burnu, yorgun gözleriyle yemin ediyor, efendi elinde zarları sallayarak kahkahalarla gülüyordu. "Zarlar, pullar, mars" kelimelerinin tekerrürü arasında tekrar fırtına dindi; tekrar zar ve pul sesleri uzadı.

Şimdi Hacer'in canı yine sıkıldı, bu sefer Suat'a döndü:

"Haydi biz de bezik oynayalım. Üçümüz olmaz mı?" dedi.

Necip'in yüreği atarak onunla bezik oynamak saadetine tehalük gösterdi fakat Suat rahatsızlıktan şikâyet etti; başından rahatsızdı.

"Ha onun için mi susuyorsunuz? Ben de zannettim ki. Eğer siz yalıda böyleydinizse..."

Süreyya başını kaldırıp bu tarafa baktı. Suat'ın kalbi onun bakmasıyla bir şey çıkacakmış gibi hopladı. Azim bir yorgunluk hissetti. Onlar konuşmaya başladılar. Süreyya yanlarına gelmiş, yalıyı anlatıyor, o mübalağa ettikçe Hacer ikide birde Necip'le Suat'a bakarak gözlerinde bir parıltı ile dinliyordu.

Necip "Evet, şimdi tekrar tünemek sırası geldi. Ah yaz bir daha gelse" dedi.

Bu son cümleyi bütün mahrumiyetinin acılığını koymak, onu Suat'a anlatmak istiyordu.

Hacer istihfafkârane [*küçümseyerek*] "O niçin o? Kış fena mı? Bir zamanlar o kadar severdiniz. Asıl kış gelince sevinirdiniz" diye soruyordu, sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi:

"Ha, kuzum o sizin eldivenin hanımı ne oldu?" dedi.

Suat ölüyorum zannetti. Necip heyecanını kahkaha ile geçirmek isteyerek "Yani madamı demek istiyorsunuz!" diye kapatmak istedi fakat Süreyya merak ettiği için kapayamadı. O soruyor, Hacer cevap vermeyerek Necip'e hitap ediyordu. "Hanımı, madamı... Onu soruyorum" diyordu.

Necip sadece artık ciddi "Öldü!" dedi.

"Ey eldiven ne oldu? Hâlâ saklıyor musunuz?"

"Onu da gömdüm" diye cevap verdi.

Sonra Hanımefendi'nin gülerek yavaşça söylediği bir söze cevap vermek için gibi döndü, hâlâ Süreyya'nın sorduğunu ve Hacer'in anlattığını işiterek Suat'ın ne kadar muzdarip olup ne kadar canı sıkılacağını da düşünerek hem sıkılıyor hem korkuyordu. Fakat Hanımefendi'nin kendisinin hafifçe geçireceği bir sözünü Hacer kapıp "Evlenmek mi? Necip Bey mi?" dediğini ve ilan ettiğini işitince bütün bütün bozuldu.

"Eğleniyor musunuz? Ben daha çocuğum" diye latifeye bozmak istedi.

Süreyya ciddi ciddi muhakeme etmeye, evlenmemekte bir sebep bulunamayacağını izaha başladı. Necip bunda mübhem bir maksat istişmam ettiği [*sezdiği*] için bir cevap vermedi fakat ah niçin Suat'ın gözleri ondan insafsız, zalim bir ısrar-ı bîgâne [*yabancı ısrar*] ile kaçıyordu? Niçin öyle susuyor, söz söylerse bile iki manasız kelime ile bitiriyor, gülerse bile herkese gülüyordu. Ne olmuştu? Onun sözlerini dikkatle, canla dinlediği onun yüzüne bütün ruhunun iştiyakıyla baktığı halde onlarda hiçbir mana-yı hususi bulamıyordu. Bütün gece Necip ruhu bu endişelerle muzlim, şen görünüp sezdirmemek için söylemeye mecbur, çok muzdarip oldu. Fakat sabahleyin bunun acısını çıkardı. Aşağı indiği zaman Suat'la Süreyya'yı yalnız buldu ve Süreyya yeni gelen gazeteye dalmış olduğu için birkaç dakika Suat'la yalnız karşı karşıya kaldılar. Suat istemeyerek, elinde olmayarak onu o kadar muzdarip ettiği için bütün gece yatmış, erkenden inerse yalnız kalırız diye uyumayarak erkenden aşağı inmişti. Onun da geldiğini görünce bir saniyede onu mesut edip her şeyi anlatmaya müştak "Maşallah bu ne erken.." diye ona gidip tebessüm etti. Bu tebessümde bütün ruhu, ruh-i perişanı [*perişan ruhu*] titriyordu. Bu mesut etmek isteyen ve mesut olan kadının ruhunu verdiği bir tebessümdü. Necip bütün

zalam-ı ruhunun [*ruh karanlığının*] sıyrılıp bir bahar içinde kalmış gibi saadetiyle ezilmiş, sade gözleriyle teşekkür etti. Suat ona "Buradaki hayatımızı görüyorsunuz ya!" gibi baktı, sonra "Her şey bitti" demek ister gibi bir hareket etti ve Necip'in ne oldu diye gözleriyle istifsarına [*sormasına*] "Aman rica ederim dikkat" diye fısıldadı.

Fakat o kadar... Birbiri peşisıra Fatin, Hacer geldiler. Fatin gazeteye, Hacer Necip'e yanaştı. Suat bir kenara çekilip Hacer'in ne bitmez tükenmez sözlerle onu iz'ac [*rahatsız*] ettiğine bakıyor, ara sıra onun "Ama Necip Bey!" diye gülüşlerini soğuk ve nahoş buluyordu. Beri tarafta beyler gazetenin yanında birbirleriyle konuşurlarken Necip ne söylüyordu ki Hacer böyle gülüyordu? Bu bir müddet küçük kahkahaların tevalisinden [*uzamasından*] mürekkeb bir fıkırtı iken sonra üç hamleli bir parlak kahkaha oluyor, güzel güldüğünü bilen bir genç kadın israfıyla gülmelerin arkası gelmiyordu. Piyanonun yanına oturdular. Şimdi Hacer uzun uzun bir şey anlatarak Necip'in tebessümüyle tek tük cevaplarını dinliyordu. Eliyle şöyle dayandığı piyanoda şimdi ihmal ile birkaç nağme yapmaya başladı. Lakin Suat bir erkek olsun da kim olursa olsun gibi bir şey olan bu halden o kadar teneffür [*nefret*] ediyordu ki Necip'e sıkılıyordu. Bu kadarının fazla olduğunu, Hacer'in deliliklerine bu kadar oyuncak olmakta münasebetsizlik bulunduğunu anlamalıydı gibi geliyordu.

Onun için Fatin gazeteyi bırakıp "Yolculuk göründü. Saat kaç?" diye Süreyya'ya saati sorduğu ve gitmek zamanı geldiğine karar verildiği zaman rahat etti. Süreyya Necip'e "Çıkıyor musun Necip? Beraber çıkalım" diyordu. Hanımefendi gelmiş, Fatin'e bir şey ısmarlıyordu. Sonra Hacer'in müdahalesi lazım geldi. Hanımefendi Fatin'in Hacer'e aldığı bir lavantadan bir şişe istiyordu. Öteki bir taraftan gazetenin son sütunlarına bakıyor, bir taraftan "Hay hay efendim... Başüstüne" diyordu ve Hanımefendi parayı sorunca Fatin'de pek telaşlı bir red ve adem-i kabul

[*kabul etmeme*] tavrı göründüyse de nihayet mecbur olup "Yirmi beş... Yirmi beş efendim... Fakat ne hacet... Rica ederim... Müsaade buyurmalıydınız.." diye parayı aldı.

Artık çıkıyorlardı. Hacer Necip'e ne zaman geleceğini soruyor, o da "Bakalım" diye tereddütle Suat'a bakıyordu. O zaman Suat hiddetinden, istemeyerek, fakat bîihtiyar [*elinde olmadan*] kalbinden gelen bir arzuya itaat ederek başını çevirdi ve onun kemal-i ye'sle [*umutsuzlukla*] çıktığını görünce şimdi de içinden bir zehir aktığını hissetti. Evet, onun buraya geldiğini hem istiyor, hem istemiyordu. Burada her an şimdi bir şey söylenecek, şimdi bir şey olacak diye korkmak onu bitiriyordu. Dün gece bir müddet kalbinin durduğunu hissetmiş, kulaklarına uğultular hücum etmişti. Bundan başka Hacer'e de kızıyordu. Necip burada sade Hacer'in oyuncağı oluyordu.

Hacer cumbadan onları nazarlarıyla köşeye kadar takip ettikten sonra birdenbire dönerek "Gördün mü babamın sevgili damadını?" dedi. Sonra içinden taşıyormuş gibi galeyan-ı şikâyetle [*şikâyet kabarmasıyla*] söylenmeye başladı:

"Ah sen bilmezsin" diyordu, "Sen bilmezsin ki. Her gün yaşaya yaşaya her halini o kadar öğrendim ki artık iğreniyorum. Dün geceki balık meselesini biliyorsun ya... Sonra sabahki lavanta. Güya para almak istemiyor, hâlbuki olur, eğer kendisi mecbur olsa da o bir şişe lavantaya yirmi beş değil, beş kuruş verse, bir ay hasta yatar. –Burada acı acı güldü– Sonra, sonra o gazete... Gazeteyi gördün ya... Eğer okumadan buradan çıksa, akşama döndüğü zaman ille okumalı, yoksa sokakta on para verip de bir gazete bile almaz."

Suat istemeyerek gülüyordu. "Amma yaptınız!" diye itiraz etti. Öbürü kemal-i ciddiyetle yemin ediyordu. "Hep para için, para" diyordu. Söylerken, ikide birde sokağa bakmaktan hâli kalmıyor [*geri durmuyor*], cumbanın içinde diz üstü oturmuş, kâh dayanarak, kâh dikilerek

pek çok ehemmiyetle söylüyordu. Biraz sonra bakarak "Para için neler yaptığını bilsen" dedi. Sonra gülerek "Bilmem sana söyleyeyim mi? Gece gündüz parasızlık şikâyeti ile beraber para biriktiriyor, vallahi biriktiriyor. Benden saklıyor, ama eminim bir şeye harcadığı yok ki. O kadar parayı ne yapacak? Zavallı Perizad esvablarını süpüre süpüre, lekeleri çıkaracağım diye uğraşa uğraşa ne hallere giriyor bilsen. 'Aman hanımcığım, ille yaka... Siliyorum, siliyorum, bembeyaz oluyor' diyordu. Hâlâ güveylik gömleklerini giyer, 'Ne zararı var, ne yapalım? Parasızlık bu' diyor. Daha daha... Söylenmekle biter tükenir şey değil. Ara sıra çocuğumuz olsa diyorum da, gözleri fal taşı gibi açılıyor, 'Sen çıldırdıysan kendini okut Hanımefendi, benim daha o kadar param yok' diye beni defediyor [*savuşturuyor*]. Çocuk, çocuk... Hâlbuki bilsen, ne kadar istiyorum kardeşim."

Suat müteessir [*üzgün*], merak ederek bakıyordu. Öbürüyse şikâyette devamla "Benim elimde bir şey bırakmıyor ki ne yapayım?" diye nîm [*yarı*] mahcubiyetle kendi aczini anlatmak istiyordu. Suat çocuk için sızlayan ve şüphe edilemeyecek kadar samimi görünen bu kadının yanında, bir iştirak-i hissiyatla [*duygu ortaklığıyla*], ona yine acımaya başladı. Onun bir takım hallerine hak vermek istiyor, onu bir takım mecburiyetler arasında zayıf ve aciz görüyordu. Birden bir zevc ve zevce arasındaki maddi ve manevi talaka [*boşanmaya*] bakarak ürktü.

Hacer devam ediyordu:

"Bir taraftan babama o kadar tutundu ki artık hiçbir şeye ehemmiyet vermiyor. Bir gün öyle olacak ki beni boşayacak ve buradan defederek kendisi burada evin çocuğu gibi yeniden evlenebilecek."

Tekrar acı acı gülmeye başladı.

Birden pencereye eğilip baktı, telaşla "Aman hemşire... Koş koş, bak. Güzel Tahire" dedi. Suat bu telaşlı davete itaat ederek baktı. Bu zembil ile karşılarındaki konağın kapısını çalan genç irisi bir uşaktı. O zaman Hacer nasıl

bütün hanımların bunu beğenip "uşak güzeli" dediklerini anlatarak katılıyor, "İlle Miralayın hanımı... Gözlerine bayılıyormuş" diye bitiremiyordu. Suat hayran "Hangi hanım? Niçin?" diye soruyordu. O zaman Hacer saydı. Bunlar adeta hanımlardı, hatta bazılarının genç ve yakışıklı beyleri de vardı. O şaştıkça Hacer zaferle anlatarak gülüyor, o kadar merak ve ehemmiyetle bakarak öyle bir güşayişle [*ferahlıkla*] tarif ediyordu ki kendisinin onlarla hemfikir olduğu görülüyordu. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] o biraz daha müstağni göründü.

"Ama çirkin bir adam da değil. Allah için söylemeli. Hele gözleri. Eğer ona da bey esvabı giydirsen, olur biter."

O gülerken Suat mebhut [*şaşkın*], sükût ediyordu. Onun için bir erkeğin güzelliği rikkat [*incelik*] ve mümtaziyetle [*seçkinlikle*] kaim iken bunların böyle düşünmek için nasıl kadın olduklarını düşünüyordu. Hâlbuki Hacer "Canım senin buradan geçerken bayıldığın zabitler, beyler..." dedikçe "Hayır, benim buradan geçerken bayıldığım zabitlerden, beylerden haberim yok" demek istiyordu. Ah ne kadar anlıyor, nasıl görüyordu! Hacer'in nasıl kocası olmasa yahut iyi olsa yine bunlardan hoşlanacağını, çünkü ruhu adi, mülevves [*kirli*] olduğunu nasıl görüyordu! Ve o hanımları gözünün önüne getirip böyle ufak itirafları aralarında ettikleri mücaleseleri [*oturmaları*] düşünerek iğreniyordu.

Bu kendisi için garip ve uzun bir tesiri mucib oldu. Hacer'de nasıl kendisine hiç benzemeyen esaslı haller olduğunu zaten bilirdi, fakat ihtilafın bu derecesine şaşıyordu; bu kadarını hiç zannetmemişti. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] Hanımefendi onun için başka bir ders oluyordu. Hakkında en küçük bir kelime-yi tevbih [*azarlayıcı kelime*] bile söylenmemiş, hiçbir rivayet işitilmemiş olduğunu düşünerek "Hayır, bu fenalıklar kocaların fenalığından değil, kadınların kendilerinden geliyor" diye karar veriyordu. İyi kadın, kocası fena bile olsa, red ve imhası gayr-i kabil [*imkânsız*] olan bir darbe-yi kader

[*kader darbesi*] altında ezilir, kalırdı. Sevmeye gelince, o böyle sokaktan geçerken karşıdan görmekle erkek sevmeyi anlamıyordu. Bu ona seveyim diye sevmek gibi geliyordu. Sevmek için bilmeyerek sevmek, sonra fark etmek lazımdır diye düşünüyordu.

Öbür türlüsü, işte Hacer'in, Hacer gibilerin sevdaları. Ömrünü geçirdiği cumbada birini bulup sevip sevilmek için geçen ömründe muvafık ve muhalif [*uygun veya uygunsuz*] her bulduğuyla aşk oyunu yapmak işte onların sevmeleri. Sevmek bir hastalık gibi, geldikten ve sizi zapt ve kahrettikten sonra anlaşılan, o zaman görülüp tedkik edilen bir hal olmalıydı. Kim bilir Hacer bu pencerede kimleri sevmişti? Yani mümkün olsa, sevecekti ve mümkün olmadığı için hakikat-ı hayatları [*hayatlarının gerçeği*] kadar devam ediyorlar, sade bir hevesle avdet ve azimeti [*dönüş ve gidişi*] merak edilen bir terakkiden ibaret kalıyorlardı.

O halde Hacer için ilk fırsat bir sukut [*düşüş*] olacaktı. Sanki onun ruhu yoktu. Onun düşünmesi, kendini meneden şeyler mevcut değildi. Sade karşıdan görüp beğendiği bir erkeği bu kadar an'ane ile seven, bu kadar ehemmiyet veren bir kadın için ona mülaki olmak [*karşılaşmak*] her şeyi müntic olabilirdi [*getirebilirdi*]. O zaman Hacer'in niçin Necip'e o kadar tehalükle mail olduğunu anlıyordu.

Lakin o hangisini seviyordu? Bunu anlamak mümkün değildi. Onun her geçene dair malumatı, merakları, tafsilatı vardı ve bir gün istemeyerek bunu öğrenmiş oldu. Böyle itiraflarla geçen iki günden sonra bir akşam yine sokak üstündeki orta odaya gelmiş, hilaf-ı mutad [*her zamankinin aksine*] pencereyi boş bulmuştu. Oraya oturdu, birkaç dakika sonra köşeden çıkar çıkmaz nîm [*yarı*] tereddütle gözünü pencereye dikip oradan ayırmayan orta boylu şişmanca bir süvari zabitini gördü. Akîbinde [*ardından*] koşarak Hacer'in geldiği görüldü. Hacer hiç kendisine ehemmiyet vermeyerek cumbanın öbür pen-

ceresine abandı. Onu ancak arkasından görebildi. Demek buydu. Zavallı adam şimdi kendine bakan nazarın akşama kadar daha kimlere nasıl aynı merak ve teveccühle baktığını şüphe etmeyerek muvaffak, muzaffer, memnun gidiyordu.

İstemeyerek vakıf olduğu bu hal ile sıkılırken birden Hacer dönerek elindeki lavanta şişesini gösterdi. Katılarak gülüyor, Suat'ın merakını görerek "Hani evvelsi gün" dedi, "Annemden lavanta için yirmi beş kuruş almadı mıydı? Hâlbuki işte.." Şişenin altındaki fiyat kâğıdını gösteriyordu. Suat orada on sekiz kuruş yazılı olduğunu gördü. Hacer dudaklarında muhakkir [*küçümseyici*], acı bir tebessüm "Hödük herif hem yapıyor hem yapmasını bilmiyor... İşte" dedi.

Suat müteellim [*elemli*], cidden rahatsızdı. Söyleyecek bir şey bulamayarak, kaçmak isteyerek ateş üzerinde gibi duruyor, Hacer'in kocası hakkında söylediği ağır sözlerden sıkılarak ne yapacağını bilmiyordu. Onun huzurunda kendini bîzar eden [*bıktıran*] bir şey de Necip meselesiydi. O kendi itirafatıyla [*itiraflarıyla*] saatler işgal ederken kendinden de söz almak merakıyla ara sıra gözleri ateşlenirdi. Bu kadında bu yolda şeyler konuşmaya bir tehalük, konuşurken bütün ruhuyla meşgul olarak gözlerinde bir parlayış vardı ki Suat hayret ediyordu. Konuşurken birçok şeyler Necip'e intikaline sebep olabiliyordu. O zaman Necip'in bekârlık hayatından bahsedip merak ederek "Onun başka işi yok ki... Hep kadın peşinde" diye derin bir tecessüsle parlayan gözlerine bakardı. Fakat Necip hep Frenk kadınlarıyla meşgul olduğu için sevmiyordu, "Bu kadınları nasıl da seviyorlar, bilmem ki?" diye dudaklarını büküyordu. Esasta takdir etmekle beraber mukayesede yine onları ziyanlı çıkarmaktan başka bir şey yapamazdı.

O böyle söylerken Suat ağzından, gözlerinden bir kelime, bir nazar, sükûtundan bir mana çıkacak, bir şey istişmam olunacak [*sezilecek*], sonra mübalağa edilerek

bir yeni yalan daha çıkarılacak diye titrer, "Vallahi bir şey bilmem... Bir şey yok" yeminiyle zihnen o kadar meşgul olurdu ki hemen ağzından kaçacak zannederdi. Zaten var mıydı? Bir şey olmadığına hem de samimi olarak yemin edemez miydi? Onların yanında kendini o kadar temiz görüyordu ki masum olduğuna yemin etmekten korkmuyordu. Fakat Hanımefendi'nin yanına gidince bu hissi bütün bütün aksi olarak hasıl oluyor, o zaman kendini onlarla mukayese ettiğine utanıp uçurumda bulunduğunu inkâr edemiyor, bir an hâli [*geri*] kalmadığı o tefekkürat-ı elîme [*elemli düşünceler*] ile kendini harap eden bir tenakuz-i izdihamî [*yoğun çelişki*] içinde oluyordu.

On Dokuz

Hacer pencereden birden "Oo!" etti.

Suat ne var gibi baktı. Öteki başını çevirmeyip cama yapıştırarak cevap verdi:

"Necip'le Süreyya."

Ve birden halecan ile sararan Suat'a manalıbir nazarla bir saniye bakıp sonra cama yapışarak:

"Artık elbette gelir. Siz burada mısınız, değil misiniz... Bütün yaz bir iki kere bize gelmedi."

Sonra bu kelimelerde hiçbir mana-yı muzmer [*gizli-anlam*] yokmuş gibi gayet tabii olarak başını çevirip gözleriyle çağırdı:

"Aman gel bak Suat, ne güzel bir adam! Yanlarındaki zabit. Koş bak."

O zaman Suat bunun o süvari zabiti olduğunu gördü. Bu adam Süreyya ile konuşuyor, Necip az açıkta onları dinlemeyerek refakat [*eşlik*] ediyordu. Sonra zabit ayrılmak için selam verdi ve pencerenin altından geçerken yine bir kere yukarı baktı. Hacer'in omuzlarında bir hande [*gülüş*] fıkırdadı, "Aa" dedi, "Sanki o da ne? Niçin bakıyor öyle?" ve sonra beyler oraya geldikleri zaman Suat daha gideli üç gün olmadığı halde Necip'in böyle gelmesiyle endişnâk [*kaygılı*], "Ben gelme dedim, yine niçin geldi?" diye münfail [*kırgın*], ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] yine perişan, yine bîtab kalmışken Hacer'in Süreyya'ya o za-

bitin kim olduğunu kemal-i sekînet [*sakin sakin*] ve memnuniyetle sorduğunu görerek taaccüb etti. Hacer o kadar tabii ve serbest davranıyor, bu fenalığı öyle bilâtereddüt [*tereddütsüz*], adeta haz ve meclubiyetle [*kendini kaptırarak*] icra ediyordu ki Suat kendinin nasıl safdil olduğuna şaşıyordu. O ne kadar korkmuştu, hâlâ ne kadar korkuyor, endişe ediyordu. Hâlbuki herkes işte bütün bir mahallenin en muteber hanımları iriyarı güzel bir köylü için ölüyorlardı.

Korkmaktan başka onu şimdi bir de infial iz'ac [*rahatsız*] ediyordu. "Niçin geliyor? Niçin?" diye kendini yiyordu. Anlamamış mıydı? Giderken başını çevirmişken bunun "Hayır gelme!" demek olduğunu anlamamış mıydı? Hiddetle haksızlık etmek, "Öyleyse Hacer gel dediği için geliyor" demek istiyordu. Demek kendisi için gelmiyordu ve mademki kendisi için gelmiyordu... Suat gözlerini buğulatan bir hiddet bulutu içinde bir rahatsızlık bahane ederek kaçmak, görünmemek, yemeğe bile inmemek arzusuna düşüyordu.

Necip'in herkese söz söylerken Hacer'le konuştuğunu, garip bir tebessümle ona cevap verirken hızlıca söylediği sözlerin tesirini merak ediyormuş gibi kendini de süzdüğünü görerek dinlemiyormuş, işitmiyormuş gibi göründü. Lakin hiç olmazsa anlasa da ihtiyat etseydi... Ve onu bilakis fazla bir şetaretle söylenerek Hacer'i güldürür gördükçe evvela hücum eden fikir kuvvet bulur gibi oluyor, "Hayır, iftira etmemişim... Galiba onun için geliyor" demek istiyordu. İçinde buna inanmamak ister gibi mevcut olan hisse karşı mahza [*sadece*] Necip'i tahkir etmek arzusuna mağluben [*yenilerek*] tahakküm ediyordu. Zira ona yüz yüze bir söz söylemek mümkün olsaydı, ilk kelimesi bir kelime-yi tahkir [*aşağılama kelimesi*] olacağını zannediyordu.

Ve onun mümkün oldukça acı, müteşekki [*şikâyetçi*] bir nazarla baktığını gördükçe manasız görünmekte bir intikam zevki bulmakla beraber hepsinden usanıp, yoru-

lup bir ağlamak arzusunun hücumunu da hissediyordu. Bu ızdıraba mahkûm olmak için ne kabahati olduğunu düşünüp artık tahammül edemeyeceğini, kendinin her taraftan gelen bu hücumlara karşı aciz, bîkes [*kimsesiz*] ve bedbaht kaldığını görerek boynunu büküyordu. O zaman Necip'e "Hayır, sana gelme diyorum. Ne kadar bedbaht ve sefil olduğumu görmüyor musun?" diye şikâyet etmek ihtiyacıyla eziliyordu. "Hiç olmazsa bu kadar sık gelme. Zira artık her şey bitti" demek istiyordu. Gerçekten her şey bitmiş miydi? Hiç olmazsa bütün bütün bitirmemek için ihtiyat lazımdı. Hâlbuki Necip o kadar lâkayd davranıyordu ki bu kabil değildi. Ve bu gece Süreyya ve Hacer'le beraber onların dört kişi kaldıkları bu odada, Necip'in Hacer'in oyuncağı olduğunu görerek böyle rikkat ve tehevvür arasında yatmak vakti geldiği zaman bir işkenceden halas oluyormuş [*kurtuluyormuş*] addedilecek [*sayılacak*] kadar muzdarip oldu.

Hâlbuki o bugün yarın yine gelecekti. Bu Suat'ta bir ateş ve telaş olacak kadar merak ve ehemmiyet kesbediyordu [*kazanıyordu*]. Onun anlamayan, böyle burûdet [*soğukluk*] görmek için yaptığını soran acı nazarları önünde, o kadar merhamet hissediyordu, bâhusus [*hele hele*] Hacer'den ayrılıp birden kendine insab eden [dikilen] nazar-ı irtibatı [*bağ kurma bakışı*] bu merhameti o kadar ateşlendiriyordu ki "Ah seni mesut görmekten başka bir emelim yok... Yemin ederim ki başka bir şey istemiyorum. Fakat ah mümkün olsa da şu azaptan kurtulsak" diyordu.

Evet niçin itiraf etmeli? Bu her cihetten [*bakımdan*] gayr-i kabil-i tahammül [*dayanılmaz*] hayatında sefaletlerine yegâne çare hepsini, her şeyi bırakıp gitmek olduğunu, bütün bütün onun olmayınca rahat etmek kabil olmadığını uzak ve muhal [*imkânsız*] bir rüyayı düşünenler gibi mübhem görüyordu. Fakat bunun mümkün olmadığını da hemen, belki onu düşünürken beraber hissetmekten mütehassıl [*ilerigelen*] ye's ve keselanla [*umutsuzluk ve halsizliğe*] artık ölümden başka bir şeye

iltica [*sığınma*] kalmadığını anlıyordu. Bu her şeyi bırakıp gitmek, evvela delilik diye telakki ettiği bu hülya tekrar düşüne düşüne alışıp artık bütün saatlerini işgal ediyor, bazen kendisini pek kolay bir hareketmiş gibi evveliyat [*başlangıcını*] ve müşkülatını unutup sade mesut ve müsterih hayatlarını tasavvura sevkederek mesut ederken bir an oluyordu ki fikren katettiği mesafelerden ürküyor, ona icrası değil, tasavvuru bile korkunç, acı, bir ihanet gibi geliyordu. O zaman içinde bir yara açılıyor gibi bir elem hissediyordu. Herkesin, âlemin levm ve tevbihi [*kötüleme ve kınaması*], ailesinin babasının efkâr ve namusunu lekedar etmeyi [*lekelemeyi*] gözüne alacak kadar kuvvet bulduğu oluyor, bu riyakâr ve fena insanların yalnız sözde kalan böyle kuyudunu [*kayıtlarını*] istihfaf ediyordu [*küçümsüyordu*]. Böyle olmakla beraber bu işte ona muhal görünen bir cihet, bir nuhuset [*uğursuzluk*] vardı. Onu asıl düşündüren Necip'in samimiyet ve ciddiyetiydi ve bundan emin olmak ihtimali yoktu. "İnsan eminim zannettiği şeylerde o kadar çok yanılır ki" diyordu. Hem Necip bu büyük fedakârlığı yapacak kadar kendini seviyor muydu? Eğer şimdi o kadar seviyorsa bile bu kuvvet ve şebab [*gençlik*] sonra da devam edebilecek miydi? Zira bir gün onu müteessif [*üzgün*] ve nadim [*pişman*] görmekten ölmek müreccah [*yeğ*] geliyordu. Bundan sonra acaba bu yapılsa bile müsterih ve âsûde [*huzurlu*] ömür sürebilecekler mi, herkesin haklarındaki telakkiden, bâhusus o kadar tahkir ve mecruh edecekleri [*küçümseyip yaralayacakları*] adamdan dolayı hayatları zehirlenmeyecek miydi? İkisi de birbirine bakıp maziyi düşünmekten men'-i nefs edemeyecek [*kendini alamayacak*] kadar samimi, seriütteessür [*çabuk etkilenir*], mûşikaf [*kılı kırk yarar*] olunca bu hayat kabil miydi? Daha bir ay evvel, bu kadar gayr-i kabil-i tamir [*onarılmaz*] bir şey yapılmadığı halde de, henüz evveliyatın evvelinde [*ta başından*] birbirleri için böyle şeyler için muzdarip olmamışlar mıydı?

Daha bu dereceye gelmeden, daha ilk mülâhazalarda [*düşüncelerde*] meyus oluyor, bâhusus Necip'i Hacer'in karşısında öyle gördükçe, onun ciddiyetinden şüphe ederek yeis çoğalıyor, o zaman başı bu sıkletler [*ağırlıklar*] altında zebun, müşevveş [*karmakarışık*], muzdarip, hep çaresizlikler arasında bilâmukavemet [*dirençsiz*] kalarak, ne tarafa dönse bir uçurum görerek "Ah fena, bu işte bir şeamet var [*uğursuzluk*]. Hiçbir şey yapmak kabil değil" diyordu. Yalnız her şeyden vazgeçip yine eski hayatına gömülmek kalıyordu. Her şeyi unutup, unutmaya çalışıp "O bir rüyaydı, geçti" diye bundan sonra hayatına herkes gibi tahammül etmek, o geçen birkaç aylık saadetini böyle birden ve ebediyen sönüyormuş görmek hicranına hazırlanmak lazım olduğunu görüyordu. Ve kendi kendine bu elîm mecburiyeti düşünürken, isyan eden kalbine karşı, uzak, uzak bir ses vardı ki en akılanesi bu olduğunu ihtar ettiği oluyordu. Bu pek mübhem, pek serîüzzeval [*gelip geçici*] bir şeydi. Belki adem-i imkân [*imkânsızlık*] ile meyus olmaktan geliyor, kuvvet bulmak için kabul olunuyordu, fakat hissediyordu ki Necip o mahzun gözleriyle gelse, o ateşli sesiyle "Hayır Suat, sen burada böyle ölmeyeceksin. Ben sensiz yaşayamıyorum, seni götüreceğim. Gelirsin değil mi, beraber gelirsin değil mi?" deseydi, hepsini, evet her şeyi unutabilecekti. O kadar çılgın, o kadar zayıf olduğu dakikalar vardı. Onun sesine, onun bu teklifine o kadar müştak [*arzulu*] ve mütehassirdi [*hasretti*]. Öyle zamanlarda âtiyi [*geleceği*] düşünse bile, bir kere bütün bütün onun olduktan sonra ilk felaketinde ölmek imkânı teskin ediyordu. Sonra "Hep rüya, hep çılgınlık! Uyanmalı" diyor, Necip hiçbir vakitte bu kadar fedakârlık yapacak derecede kendini sevmiyor geliyordu.

Yine böyle bir anda, böyle meyus olarak ezildiği bir sabah Süreyya yeni gitmiş, o eline okumak için gazeteyi almış, fakat gözleri kafesin arasında dalıp kalmıştı. Arkasından kapının açıldığını işitti, "Hacer'dir" diye düşünüyordu, fakat Necip'in sesini duyunca sıçradı, o "Maşallah"

diye giriyordu. Gayet büyük korkuların verdiği halecan-ı şedîd [*şiddetli halecan*] ile muhakemesiz bir sevincin heyecanı karışmıştı. Necip'i yine o mesut zamanları, yalnız birbiri için yaşadıkları zamanları ihtar eden o derin nazar-ı muhabbetle [*muhabbetli bakışıyla*] karşısında bulunca bütün şüphelerin, infiallerin mahvolduğunu gördü.

Fakat Necip zahiri neşesinin ihfa edemediği [*gizleyemediği*] bir nikab [*örtü*] ile melul ve mükedderdi. Kaşlarında bir inhina-yı elem [*elem eğrisi*] vardı. Her şeyden usanmış, dünyada hiçbir arzusu kalmamış insanlar gibi söylüyordu. Bu bir haftalık hayatı onu yıkmış, hurdahaş etmişti. Evvela resmiyet içinde başladı, sonra yavaşça hayatından bahse geçince şikâyetli bir eda aldı. Kendinden bahsetmeyerek hayatının ne boş, ne karanlık geçtiğini anlatıyor, artık tahammül edemeyeceğini ihsas etmek [*hissettirmek*] istiyordu. Suat bir söz söylemeyerek, onun ye'siyle mağlub-i kasvet [*kasvete yenilmiş*] kalıyor, sakit ve gamnâk [*gamlı*], birden mevkilerinin yine hüzün ve füturuna boğulmuş, dinliyordu. Sonra Necip kendilerine geçti. Ondan uzak, ondan mahrum hayatı onu öldürüyordu. Şimdi onun Boğaziçi'nden inmemek arzusunu anlıyor, her şey bitecek diye korkmakta hakkı olduğunu teslim ediyordu. Acı bir şikâyetle "Fakat asıl sen bitiriyorsun" dememek için dişini sıktı. O evvela buraya gelirlerse daha sık görüşürüz zannetmiş, burada bulundukça görüşmek için bin türlü bahane çıkabilir diye düşünmüştü. Hâlbuki orada, orada kalsalardı.

O hayatı düşündükçe korkmuştu. Gitmekten çekinerek ve gitmek arzusuyla yanarak, bir karar veremeyerek geçecek o cehennem hayatından o kadar korkmuştu ki İstanbul'a inince memnun olmuştu. Artık buraya sık sık gelecekti, fakat şimdi eliyle meyus bir hareket yaparak "Hâlbuki asıl şimdi bitti!" diyordu. Güya asıl sebep etraftakilermiş gibi davranıyordu. Fakat ona ağlayarak "Hâlbuki sade sensin Suat, sade sen... Eğer sen istesen

dünyada benim için başka hiçbir şeyin ehemmiyeti yoktur, ben senden başka bir şeyden korkmam... Fakat sen istemiyorsun, sen kaçıyorsun, yalnız sen değil, benden şimdi gözlerin bile kaçıyor" demek istiyordu.

Ve ikisinin de dudaklarında titreyip söylemedikleri bu sözlerden, birbirlerini anlayamamaktan gittikçe birbirlerine daha hain bir muamma görünüyorlardı. Onun bu kadar hıyanetine karşı Necip kalbinde öyle acı bir intikam hissi buldu ki "Her şey bitti!" derken "Fakat siz bundan memnun olmalısınız!" dedi. Zaten belki onu Suat kendi istememiş miydi? Suat serzenişli bir nazar-ı elîm [*elemli bakış*] ile bakıyordu. Necip hâlâ o meraretle [*acılıkla*] "Evet, rahat, artık rahat... Bundan sonra iyice rahat... Benim sebebime o kadar azap ve hakaret gördünüz ki" sözlerini söylüyordu.

Suat gözlerine hücum eden yaşları göstermemek için başını çevirip sakinane [*sakince*] pencereden baktı, "Ah bilsen..." demek isteyen bir tehacüm-i deruna [*içinden gelenhücuma*] mukavemet için uğraştı. Necip hâlâ o zeminde söylüyor, yazın kendilerini sıktığından nedametinden anlatıyor, böylece muhabbet gösteren bir müdafaa görmek ümidiyle mümkün olduğu kadar acı sözleriyle devam ediyordu. Hâlbuki Suat'ın sükûtunda, ikisi yalnız bulunmaktan sıkılır gibi duruşunda sanki onun ruhunu saklayan bir yabancılık, bir fikri başka şeyle yahut şu mevkiden kurtulmak arzusuyla meşgul oluş fark ediyordu. Onu yalnız bulmak için buraya bu vakit gelip de istediği gibi tenha bulunca mümkün olduğu kadar uğraşıp istizahla işi iyice anlamak azmindeydi.

Ve tekrar onun müştak ve münceli [*parlak*] gözlerinin önünde o menba-ı ismet ve safvetten [*ismet ve temizlik kaynağından*] nâmütenahi [*sonsuz*] ümit ve şifa içmek emelindeyken onu iki haftalık ayrı muhakemelerin vereceği tesiriyle böyle yabancı, muannid [*inatçı*] bir muamma gibi bîgâne, mesdud [*kapalı*] görünce söylemek istediklerini söyleyemeyerek ruhunda bir acı şikâyet, bir

feryat arzusunun yükseldiğini duyuyordu. Böyle ümit isterken ye's ve hirman [*mahrumluk*] verilmesinin meraretiyle o kadar zehirlendi ki bir hırs-ı sâr [*intikam hırsı*] ile kendisi de zehirlemek arzusuna düştü ve sözlerini "Hâlbuki işte hâlâ rahatsız ediyorum" diye bitirdi.

Nihayetsiz bir ye's ile zebundu.

"Bilir misiniz gelmek için niçin bu saati intihab ettim [*seçtim*]? Biliyordum ki sizi yalnız bulmak ihtimali ancak bu vakit vardır. Bir şey olacak zannediyordum. Ye'sim azalır, diyordum. Fakat işte... İşte gördüğüm kabul... Ah budala.

Kuvvetle kesti, onun öbürlerinden korktuğu hakkındaki fikri külliyen [*tümüyle*] zail [*yok*] olmuş olduğundan kendisinin istemediğini ve nasıl olsa o istemeyince bu hal devam edeceğini, artık evvelki kadar sevilmediğini düşünürek bu çaresizlikten bir feryat hâsıl oldu."

"Ah bilmem ki ne yapmalı?"

Çılgınlıkla bakarak inliyordu. Suat hâlâ başı cama çevrilmiş duruyordu. Her an başını çevirip birçok şey söylemek arzusuyla boğuşuyor, gözlerinin hâlâ kurumadığını hissederek kalbinden çıkan aşk ve elem feryatlarını iskâta [*susturmaya*] uğraşıyordu. Bunda bir mecburiyetle tevekkül de vardı. "Mademki iyisi her şeyi unutmaktır" diye biraz ihtiyar [*inisiyatif*] da karışıyordu ve işte bu kararsızlık ve sükût anında "Beni sevmiyor, beni istemiyor artık!" şüphesi Necip'e bu saniyelerde geldi. Bu acı bir taharrüşle [*tırmalanış*] başladı fakat o kadar meraretle a'mâk-ı ruhuna [*ruhunun derinliklerine*] inip ızdıraplarına öyle bir teselli oldu ki bir ümide sarılır gibi ona sarıldı. Ah, bir kere bundan emin olsaydı, onun bütün nefret ettiği kadınlar gibi birkaç aylık hevesle vakit geçirdikten sonra ilk tehlikede rahatını aşkına feda edemeyerek çekilen hanımlardan olduğunu anlasa, bu son hıyanetle yine yaralansaydı. Hatta şimdi onun aşkı için kendi sızlarken mesela o pencerede bir başkasını, kalbini şimdi tehziz edeni [*titreteni*] beklemiş

olsaydı. O zaman yine yaralanacaktı, fakat bu yarada azim bir şifa var gibi geliyordu.

Bunun üzerine sevilmediğini anlamak, emin olmak için çalışmaya başladı. Bunu büyük bir zevk ileme'mûl [*beklenen*] bir neşeye mülaki olmak [*karşılaşmak*] zevkiyle, kimden olduğunu bilmediği bir intikam hırsıyla yapıyordu ve bu zevkte müfteris [*yırtıcı*] bir acılık vardı. "Tekrar ne vakit geleyim?" diye sordu. Suat bu fena mevkiden kurtulmak, her şeyi anlatmak arzu-yi halisiyle [*içten arzusuyla*] uğraşırken nihayet karar vererek başını çevirdi, "Vallahi o kadar karışık ki..." diye başladı. Fakat Necip'in gözlerinde o kadar yabancı, o kadar ruhsuz, hiç Necip'te görmediği bir nazar-ı ihanet [*boş veriş bakışı*] vardı ki galeyanı birden incimad etti [*dondu*]. O zaman korkarak, tereddüt ederek onun inanmayıp eğlendiğini göre göre, bulamadığı kelimeleri araya araya evin rahatsızlığını anlatmaya çalıştı. Necip bütün bunların nasıl esassız birer bahane olduğunu görüyor, "Pekâlâ, ya şimdi? Şimdi de Hacer mi var? İşte şimdi öldüğümü görüyorsun, şimdi de inliyorum. Ve sen hâlâ taş gibi, hâlâ kalpsizsin. Bana bir nazarın bir ay elverir, bunlar hep yalan. Asıl hakikati niçin söylememeli? Senin gözlerin söylüyor ki artık her şey bitti. Yalan, yalan... Ah hep yalansınız" diye haykırmak istiyordu. Bir an oldu ki Suat onun bu fikrini şüphe eder gibi oldu. Ruhunun tekrar o şelale mehabetiyle onun ayaklarına atılmak istediğini hissetti. "Ah bilsen..." demek için öldü, fakat Necip o kadar bârid [*soğuk*], öyle muzlimdi ki sustu. O şimdi ayağa kalkmış, pencereye dayanmış, sokağa bakıyordu ve dudaklarını titreten, gözlerini bulandıran bir hücum-i sirişk [*gözyaşı hücumu*] içinde bu artık ümitsiz, tedavisiz her şeyin bittiğini, onun buna bir çare bulmayacağını, bilakis kendi bitirdiğini görmekten mütehassıl [*ileri gelen*] gözyaşları içinde boğuluyordu. Bir zaman Suat'ın kendini ne kadar sevdiğini, kendi için ne zahmetlere katlanmaya hazır olduğunu düşünüyordu. Ah o zamanı bir daha ele geçirmek için

hayatını ne kadar sevinerek verirdi! Zira bundan sonra bu hayatı ne yapacaktı? Evvelden tahammül edemiyordu, bundan sonra ne yapacaktı?

Kapı şiddetli bir fırtına ile açılır gibi arkasına dayandı. Eşikte Hacer görüldü. "Necip Bey gelmiş diyorlar, nerede ya?" diye gözleriyle araştırıyordu. Onu görünce girdi, "Maşallah efendim, hiç de haber vermezsiniz" diyor, Necip'e giderek "Nereden böyle? Nasıl tenezzül olundu?" sitemlerine geçiyordu. Sonra ikisinin de hallerine bakıp merakla "O ne o, ne oluyorsunuz ikiniz de Allah aşkına?" diye sordu. İnce dudaklarında sivri bir tebessüm tevakkuf ediyor [*duruyor*], gözlerinde bir ateş gülümsüyordu.

Necip'in söylediği birkaç söz üzerine merak siteme tahavvül etti [*dönüştü*]:

"Hani dün gece gelecektiniz? Maşallah, gerçekten sözünüzün erisiniz!"

Necip'in mırıldanarak beyan ettiği özürlere karşı dargınmış da affetmeyecekmiş gibi davranıyor, edilen kabahatin büyüklüğünü anlatmak ister gibi "Bilsen ne kadar bekledim" diye şikâyet ediyordu.

Suat başını pencerenin camına dayamış, ağlıyordu. Gelmek için kendinden gizli vaatler verdiği bu kadının nazarında Necip'in komşunun uşağından bir farkı olmayışına ağlıyordu. Ve onlar olmasa haykırarak ağlayacağını zannediyor, mendiliyle ağzını tıkayarak dalmış gibi görünerek bakmıyordu.

Yirmi

Necip o gün akşama kadar kalbinde zehir ve ölüm olduğu halde kalmaya mecbur olduktan sonra bir zindandan kurtulur gibi oradan çıkınca, oradayken sokağa kendini atıp serbest kalırsa rahat edeceğini zannederken, şimdi yalnız, bütün endişeleriyle, bütün felaketleriyle yalnız kalınca harap oldu. Asıl beynini ezen, kafasını çatlatan, bir türlü halledemediği bir cihet vardı. Yüz bin kere "Lakin nasıl olur? Niçin? Bu kabil değil!", hiçbir sebep tayin edemeyerek "Bir şey var, ne olduğunu bilmem fakat herhalde bir şey var! Ah bunu nasıl anlamalı?" diye merakının bir ölüm derecesine çıktığını, kendini bir humma ateşi gibi zapt ve kahr ettiğini görüyordu. Bu ateş arasında bu şeyin başka birisi olmak ihtimali de fikrini zehriyle yakıyordu.

Demek her şey bitmişti. Her şey, bütün her şey. Hiçbir ihtimal-i avdet [*dönüş ihtimali*], ümid-i istirdad [*geri alma ümidi*] olmaksızın. Bütün bütün, ne bir ümit, ne bir emel, ne bir şey, hiç, hiçbir şey... Ne bir tebessüm, ne bir nazar, öyle mi? Fakat niçin? Burada, bu işin haksızlığı ile kudurur gibi olarak tehevvürden [*öfkesinden*] etrafını kanlı görüyordu. Niçin? Evet, o ne yapmıştı? Bu hakaret ve rezalete mahkûm olmak için nasıl bir cinayet irtikab etmişti [*işlemişti*]? Ve hiçbir şey yapmadığını görerek, bunun için anlamayarak, bilemeyerek, bulamayarak sersem,

bedbaht, sefil, yine oraya gidiyordu. Ah orada onun yanına çıkıp titreyerek onun hava-yı vücudunda [*varlığının havasında*] ölürken, onun gözlerinde yine o tebessümü, onun sade bir gölgesini görmek için kalbinde ne sefil bir iştiyak ve tehalük vardı! Fakat Suat'ı camid ve bârid, yalnız zahiri bir nezaketle gördükçe, tekrar deli olarak ne yapacağını bilemiyor ve Hacer'in elinde kalıyordu. Başı ateş-i endişeden [*düşünce ateşinden*] çatlarken gülmek, güldürmek, söylenmek icap ediyor, kaçmak için bahaneler arayarak geldiğine nadim oluyordu. Hacer onu piyanoya götürür, şarkılar, peşrevler çalar, sonra kantolara geçerek eğlendirirdi ve Necip piyanoya dayanarak, şimdi ötede bir düşman gibi duran şu kadına bir zaman kendisi için piyano çalmak bir saadet olduğunu acı acı düşünerek bu mesut olmaksızın geçen saadete bir hicran-ı yetim [*yetim hicranı*] ile ağlamak isterdi. Acı bir taharrüş [*tahriş*] ile "Ah bir saatlik o hayat için bütün ömrümü verirdim" diyordu. O zaman Hacer'in deliliklerine şen görünüp hüngür hüngür ağlamamak yahut meyus ve abus kalmamak için ona refakat ederken, tekrar gelmeyeceğine yeminler ederek eziliyordu. Her gelişinde ümitle geliyor, gelir gelmez kaçmaktan başka bir şey istemeyerek onu bir halas [*kurtuluş*] gibi görüyor ve tekrar gelmemek yeminiyle çıkınca yine hasretle yanıyordu. Bu sefer bir daha gidip ona yalvararak, ağlayarak, onsuz kalınca nasıl harap ve muzmahil olduğunu [*çöktüğünü*] anlatarak ona tekrar hayat vermesi için temenni etmek istiyordu. Fakat onu yalnız bulmak kabil olmuyordu ve yalnız kalmasını beklemek o kadar şedîd [*şiddetli*] bir ateş olurken yalnız kalsa bile onda galeyanını, zavallı cesaretini donduran bir ciddiyet ve vakar görerek korkuyordu. Bir zaman o kadar emin olduğu bu kadından şimdi böyle korktukça, bakmaya cesaret edemeyecek bir hale geliyordu. Nazarında o kadar büyümüş oluyordu. Sade bir kere, yalnız kaldıkları ilk birkaç dakikada, bin cehd ve halecanla, ortada bir hayat ve memat meselesi varmış gibi teheyyücle [*heye-*

canlanarak] birçok şeyler söylemek niyetinde olduğu halde asabı kilitlenip çeneleri kuvvetsiz kalarak, en nihayet sadece "Atık zannediyorum ki dargınız..." diyebildi ve titreyerek sustu. Ciğerlerine kadar bîtab bırakan bir titreme ile zebundu.

Suat'ın gözleri muayyen [*belirli*] bir mana veremeyeceği bir nazar-ı istifsar [*sorgulu bakış*] ile kendine tevecc üh etti. Necip şu nefis mahlûkun nasıl bir tek sözüne hayat ve saadeti merbut olduğunu, nazarında bu vücudun ne yüz bin hayat değer bir kıymette bulunduğunu düşünerek müteredd it, bir şey söyleyemedi:

"Bilmem" dedi, "O kadar surat ediyorsunuz ki..."

Suat yorgun, nihayetsiz bir nazarla baktı ve bir şey söylemedi.

Bir başka sefer Hacer'in piyanodan kalkmasından istifade ile birkaç gündür kendini işgal ve tehyîc eden [*heyecanlandıran*] bir niyetini icra etmek istedi. Cesaret ederek ona rica etti, hem alenen reddedemez diye onların yanında söylüyor, hem de belki bir tahattur olur [*hatırlar*] da tekrar avdet eder diye düşünüyordu.

Fakat Suat gayet kısa ve cesaret mahveden bir sükûnetle reddetti. "Bitti, ah ne olsa bitti. Gayr-i kabil-i tamir [*onarılmaz*] surette bitti" diye başını dövüyordu ve onu gittikçe zayıf ve hasta görüyordu. Kendi geldiği zamanlar onun birçok şeyler bahanesiyle kaçtığını ölerek gördükçe acı acı "Benden kaçıyor, benden... Bir zaman o kadar sevdiği Necip'ten şimdi kaçıyor. Demek o kadar nefret ediyor. Niçin, ne oldu Yarabbim?" mülâhazalarıyla [*değerlendirmeleriyle*] harap oluyordu. Onun elinden gayr-i kabil-i iade [*geri dönülmez*] bir surette kaçtığından emin oldukça mazilerindeki hayat-ı saadeti, onun kendini mesut etmek için yaptığı şeyleri uzun uzun, gecelerce düşünerek, o zamanları ateşlerle geçirdiği halde de bugün ömürler feda edilecek kadar müstesna buluyordu.

Sonra tehevvüre geldi ve tehevvür gelince mülâhazalarla tegaddi ederek [*beslenerek*] âteşin [*ateşli*], kanlı bir

husumete pek çabuk münkalib oldu [*dönüştü*]. Onun elinden gittiğine kat'iyen karar verip bir sebep de bulamayınca bütün kabahati ona atfetmekte bir vahşet-i intikam [*intikam vahşeti*] buluyordu. "Ben ne yaptım? Hem daha ne istiyor?" Ona hürmet ve perestişten başka ne göstermiş, onu o kadar büyük ve ulvi tutmuştu. O kadar itina ve takayyüdle beraber bu da mı böyle zül ve hakaretle bitecekti? Bu da mı her muaşaka gibi sade bir nefret ile kalbinde bir mezar bırakacaktı? O kadar müstesna ve muhteşem gördüğü, öyle olması için her şeyi yaptığı bu muaşakanın da adi, her günkü aşklar gibi olduğunu teslim etmek mecburiyeti ile tuğyan [*isyan*] ederek başını duvarlara çarpmak, âmâlinin [*emellerinin*] bu inkıraz-ı zelilinde [*düşkünce çöküşünde*] hazır bulunmamak istiyordu. Ah hayatından ne kadar istikrah ediyordu [*tiksiniyordu*]! Onun hiçbir zerresinde söyleyecek büyük, muhterem bir şey görmüyordu. Köpek gibi başlamış, köpek gibi yaşamış ve köpekler gibi şimdi sürüklenmeye mahkûm olmuştu. İbtida [*ilkin*], hayatına dair haşmet-i âmâl [*emellerinin ihtişamı*] ile kendini aldattığı devri takip eden devr-i hezimetle [*bozgun devriyle*] başlamıştı. "Evvela şöhret kazanmak, büyük olmak için çalışmış, o kadar çalışmak lazım gelmiş, mehib mebani-yi âmâl ve tamah [*emeller ve tamah binaları*] kurmuştu fakat bundan çabuk ve kat'i bir surette şifayâb olmak [*şifa bulmak*] icap etti. Hayatının bu âmâlini gömdükten sonra, kadınlar bir hayat için kâfidir emeliyle onlara şitab etti [*koştu*] ve bu müebbed bir hezimet, daima yeni mücahedelerle, yeni tehalükler, iştiyaklarla bir hezimet oldu. İşte bu son, en son hezimetti ve bu her şeyin sonuydu. Artık hayatına tükürmek istiyordu. Ah onu nasıl bir şey zannetmişti! Hâlbuki hep, hep boştu. Şöhret, tamah, aşk... Hepsi, hepsi boştu. Tutunacak, hayatta destgir olacak [*elinden tutacak*] hiç, hiçbir şey yoktu. Ademden [yokluktan] başka hiçbir şey sahih, hiçbir şey müebbed değildi.

Ona gidip "Kadınlar, ah siz hep bir şeysiniz" diye haykırmak istiyordu. Ve bir gün, o kadar makhur, o kadar vahşi bulundu ki onun önüne kadar gidip husumetle bakarak bu sözü söyleyecekti, fakat çok zamandan beri yakından görmediği için onu şimdi o kadar zayıf, sarı, gözleri o kadar çürük ve siyah buldu ki bütün husumet ve tehevvürünün sirişke [*gözyaşına*] tahavvül ettiğini görüyordu.

Evet, Suat ölüyordu. Her şey onu öldürüyor, evdeki hayatı, Süreyya'nın halleri, artık o kadar saadet umduğu aşkı gömmesi, her şey... Fakat onu asıl öldüren şey Necip'in Hacer'in elinde tahammülle değil, zevkle oyuncak oluşu, piyanoda, bezik masasında, pencere kenarlarında saatlerce gülmekler, fısıldamaklardı. Kendini artık sevmeyişine, maddi bir istifade bulmayınca ihmal edişine, bâhusus o kadar ciddi olmayışına tahammül edebilecek, eğer gelmese onu unutabilecekti. Fakat Necip'i gözünün önünde bu hareketlerde bulunacak kadar adi kalpli bulmak onu öldürüyordu. İlk defa kıskançlığın semm-i mühliki [*öldürücü zehiri*] kalbini yakıyordu. Onu öyle gördükçe sade sevilmediğine değil, hiçbir vakit ciddi sevilmemiş olduğuna karar vermek onu harap ediyordu. Hem niçin sevilecekti? Kendine bakıp siyahlanmış kapakları içinde gözlerini donuk, çehresini sararmış bularak şimdiye kadar hatta o derece teveccüh gördüğüne taaccüb ediyordu. Hiçbir vakitte kendinin müstesna bir güzel olduğuna inanmamıştı. Fakat herkeste hususi bir cazibe bulunur fikrindeydi. Hâlbuki kendinin işte bir sene bile bir aşkı idame edemediğini [*sürdüremediğini*] görüyor, hiçbir şeye muvaffak olamayışı önünde zelil ve hakir kalıyordu ve acı bir fedakârlıkla beraber Necip'e hak veriyordu. Sevmemekte hakkı olabilirdi, fakat gözünün önünde o hareketlerde bulunmak zalimane bir hareketti. Hele ara sıra kendine yine eski tarz-ı seda ve nazarla [*ses ve bakış tarzıyla*] muamele etmekte tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir istihza-yı hainane [*haince alay*] buluyor ve o

zaman ateş kesilerek kaçmaktan başka bir şey yapamıyordu. Ve bütün bu mücadeleler içinde her gün daha ziyade ölüyordu. Ne kadar?

Hâlbuki Necip bırakıp kaçamadığı için, dayanamayarak, yanarak, ölerek gelip de Suat'ı böyle muhakkar [*hakir*], muzlim gördüğü için, kederli görünmemek, şüphe vermemek için, deli gibi, bilmeyerek yapıyor, ayrı yaşamadığı için geliyor, onu öyle bulduğu için ölüyordu. Ve evvela böyle birbirini yanlış anlamaktan başlayan infial [*kırgınlık*] görüşüp izah edilmedikçe yavaş yavaş bağladığı reng-i husumetle [*düşmanlık rengiyle*] o hale geldi ki bir müddet sonra Suat onu o halde görüp ölmemek için onları yalnız bırakarak kaçmaktan başka bir çare bulamadı. Ve Necip nadim, mütehevvir, perişan ve sersem, kâh delice şatır, sonra zebun ve muzmahil [*çökmüş*], artık Hacer'e de tahammül edememeye başlıyordu. Fakat hiçbir şey yapmak ihtimali yoktu. Sebepsizlik, çaresizlik içinde kudurmak istediği bu cinnet ve hezeyan devrelerinde sade kendini yiyordu ve bu o kadar müzebzeb [*dağınık*] bir hayat oluyor, o kadar kararsızlık içinde sürünüyordu ki artık nazarında hiçbir şeyin ehemmiyeti kalmadığı oluyordu. Buna mukabil, deli olacağını zannettiği, haykırmak istediği fırtına saatleri, "Lakin ben ne yaptım? Ben ne yaptım? Niçin?" diye her şeyi ilan etmek istediği kin ve nefret anları da takip ediyordu.

Bir gün bu son dereceye geldi. Bir akşam yine kendini menedemeyerek belki bir tebessüm görürüm, belki sefaletimi görür de nadim olur diyerek konağa gitti. Hacer'le Hanımefendi oradaydılar. Suat'ı görmediği için meyus, sormaktan muhteriz, yemeği bekledi ve titreyerek onun sarı siması, soluk gözleriyle şimdi geleceğini beklerken Süreyya yalnız indi ve onun rahatsız olduğu için yemeğe inmeyeceğini söyledi. Herkes bunu esefle telakki ederlerken Hacer'in istiğrabla [*garipseyerek*] onun henüz akşamüstü pek âla [*iyi*] olduğunu söylemesi Necip'i harap etti. Ve onun kendisi için inmediğini anlamak için Ha-

cer'in bu ihbarına ancak muhtaç olan Necip için bu hurdahaş eden bir darbe oldu. Son ve katil darbe. Bu artık her şeyin sonuydu. Demek her şey bu kadar, bu kadar tedavisiz bitmişti. Demek artık onu vücuduyla bile o kadar iz'ac ediyordu [*rahatsız ediyordu*]. Bir zaman onu bilakis mesut ettiğini ve kendini görmek, alıkoymak için neler, ah neler yaptığını acı acı düşünerek gözlerine yaşlarla hücumunu hissetti. Fakat birden tehevvür ve kin bunları kuruttu. Bu hakaret tahammülün pek, pek fevkindeydi. O kadar ki deli gibi elinden çatalı bıçağı fırlatarak sokağa fırlamak ve...

Evet artık ölmek istiyordu. Mademki her şey bitmişti, mademki her şey bu derece bitmişti, artık ölecekti. Hem de ne bitiş, hem de nasıl bitiş Yarabbim! O bütün bir safvet ve necabetle bu kadını o kadar taziz ve i'lâ ettikten [*yücelttikten*] sonra şimdi... Ah şimdi ne kadar, onu da öbürleri gibi hiffetle, hakaretle telakki edip iki mülakattan [*görüşmeden*] sonra eskiyip atılan bir kundura gibi bırakmış olmayı ne kadar istiyordu! Ona gidip "Eh sizin hepiniz bir şeysiniz!" diye hakaret etmek için nasıl bir iştiyak vardı! Acı acı "Beni pek budala bulmuştur!" diye gülüyordu. Fakat bu da kabil değildi. Hiç öyle görünmüyordu. "Mutlaka, mutlaka bir şey var, fakat ne?" diye beynini yerken bu kadar zül ve hakaretle, rezalet ve meskenetle defedilmek acısı bir ceriha oluyordu. Ona haykırmak, kanlarına boğularak, önünde olarak haykırmak istiyordu. Ve onun ayaklarının altında kanlar içinde ölmekte bir intikam vahşeti var gibi geliyordu. Evvela bu fikre meftun oldu, ne olursa olsun onun önünde kendini öldürecekti. Ona müfretis bir adavetle [*düşmanlıkla*] "Biliyor musun, sen de onlardansın. Bense bir şey zannetmiştim" diyebilerek ölmek, ona kendi kalbinin kuvvet ve azametini gösterip nadim etmek, harap etmek, kendisini mest ediyordu.

Ve yemekten sonra bir bahane ile ellerinden kurtulup sokağa fırladığı zaman bu ateşle yanıyordu. O kadar ya-

nıyordu ki "Ah bir şey, bir şey" diye sızlanıyordu. "Bir şey, bir deva, bir şifa..". Birden aklına gelen fikre o kadar esir oldu ki kendini bir arabaya atarak "Çabuk, Tokatlıyan" dedi. Şimdi araba şiddetle kaldırımların üzerinde yuvarlanırken sanki beyni uyuşmuş, bir şey bilmiyormuş gibi, tafsilat ve esbabını düşünemeyerek muzdaripti. Muzdarip olmaya o kadar alıştığı, onu o kadar halet-i tabiiye [*doğal hal*] addettiği için muzdaripti.

Tokatlıyan bu kış gecesinin saat dördünde tenhaydı. Yalnız birkaç yemekte geç kalmış, masa başında yemekten sonranın halvetiyle muhavereye [*konuşmaya*] dalmış takımlar vardı. Orada bir masaya oturdu. Garsona "Viski!" dedi. Garson viski ile soda getirmişti ve büyük bardağa bu İngiliz rakısından iki parmak kadar koyuyordu. Necip "Koy, koy" dedi. O hâlâ "Koy koy" diyor ve garson hayretle bakarak dolduruyordu. Bardak dolduğu zaman sodayı göstererek "Götür onu" dedi ve ilk hamlede rakının yarısını içti. İki dakika sonra midesinden bir ateş bütün damarlarına, beynine yayıldı. Hâlâ o ızdırap, o sebepsiz, o gayr-i muayyen [*belirsiz*] bir sancı gibi azap devam ediyordu. Ve bu müstevli mestî arasında gözleri dumanlanıp derin bir ateş-i tahassürle [*özlem ateşiyle*] ruhu sızlarken, birden mızıkanın velveleleri aksendaz olunca [*yankılanınca*] "Oh!" dedi, dumanlı, bulutlu dimağında acı bir zevk temevvüc etti [*dalgalandı*].

Şimdi artık tahattur ediyordu [*hatırlıyordu*]. Artık bütün macera-yı aşkını, en uzak ve hurde [*küçük*] teferruatına kadar görüyor ve onları her teferruda [ayrıntıda] uzun uzun düşündükçe, hepsinde neticenin sefalet ve zilletiyle yaralanarak, her ayrı saadetten bir başka yara alıyordu. Ve onu bu azaplardan ziyade, en ziyade öldüren bir şey sebebini bilmeyerek izah edemediği Suat'ın bu muamelesini belki küçük bir hareketle menetmek kabilken bunu bilmeyerek, yapamayarak, her şeyin böyle sönmesine aciz bir şahit oluşuydu. Orkestra o kadar sevdikleri, beraber o kadar mest oldukları Ballo in mas-

chera'nın bir fantezisini çalıyordu ve "Lakin sakından koparılmış" parçasına gelince bütün o mahvolmuş saadetleri o kadar elem ve hasretle ihtar eden bu nağme-yi latife [*güzel melodi*] ile mest olarak "Evet, sakından... Sakından değil, canından koparılmış, ruhundan koparılmış" diye inledi. Viski ile boğmak istediği kederi musikinin tesiriyle öyle bir dumanla, sanki uzaklaşmış, sanki ateşi müntefi [*sönmüş*] gibi bir tesir veriyor ve bundaki zehr-i müskir [*sarhoş edici zehir*], kainat-ı his ve malumatını [*duygu ve bilgi dünyasını*] o kadar ref' ve tağrib ediyordu [*yükseltip uzaklaştırıyordu*] ki garsona tekrar bardağını işaret etti. Ve burada gece yarısına kadar kaldı. Artık gözleri ağır bir uyku ile mahmur gibi batî [*yavaş*], bulutlu, adalat-ı vechiyesi [*yüz kasları*] bir bir çekik, mütekallisti [*kasılmıştı*]. Bilâihtiyar ve daimi bir surette bıyıklarını karıştırıyor, ara sıra kendi kendine o havayı terennüm ederek "Ah sakından koparılmış" diye mırıldanıyordu.

Yirmi Bir

Bu sefer Necip konakta iki hafta görünmedi. Suat evvela bundan memnun olurken gittikçe endişe ve kasavet gelmeye başlıyor, onun huzurundan da gıyabından da elemnâk olduğunu [*elemlendiğini*] görüp "Ah bu aşk ne acı bir yaraymış, ne meş'um [*uğursuz*] şeymiş!" diyordu. Onu o kadar çok sevmişti ve severken saadete o kadar temas etmişti ki hayatı bu sadmeden kırılmamak kabil değildi. Ve her şeyden ziyade onun şu kadar küçük ihtimal-i saadeti bile bir ceriha yapmak istiyen kaderin elinde feryat ve ihtizar [*cançekişme*] arzusu hissediyordu. Kim bilir belki Boğaziçi'nde kalsalardı, bu aşk böyle bitmez, belki bir saadet olurdu. Zaten bir saadet değil miydi, böyle birbirlerini son dereceye kadar, ölümlere kadar sevmeleri, birbirlerine dünyayı feda edeceklerini her nazarda, her nefeste tekrar ve takrir etmeleri, sevildiğini, sevdiğini bununla mesut ettiğini bilerek yaşamaları zaten bir saadet değil miydi? Bu artık mahvolmuştu. Acı, bedbaht bir rüya olmuştu değil mi? Ve hayatında bir şey olabilecekken meş'um bir tesadüfle kırılıvermiş olan bu aşkının na'ş-ı hayalisi [*hayali naaşı*] arkasında sevdiğini gömenlerin sûziş-i elîmine [*elemli yangısına*] benzer bir tahassürü vardı. Hayatın boşluğundan mütevellid melal ve kasvet-i nâmütenahiye [*sonsuz melal vekasvete*] şimdi bir büyük fırsat-ı saadeti kaçırıp

hayatını mahvetmiş olmak meraret-i hicranı [*hicran acılığını*] da inzimam ediyordu [*ekliyordu*].

Bu uzun tefekkürler, tekeddürler [*kederlenmeler*] onu bütün bütün sarartmıştı. Yüzü birden incelmiş, sarı, uzun bir hal almış, iri gözlerin derin melaliyle, bütün hutut-i vechiyeye [*yüz hatlarına*] bir ifade-yi elem-i daimi [*sürekli elem ifadesi*] intikaş etmişti [*bırakmıştı*]. Artık ömrü hemen sükût ve tefekküre mahkûm olmuş denilebilirdi. Süreyya ile dargınlıkları hâlâ devam ediyor, ikisi de nadim görünmeyerek zaruri birkaç kelimeden başka bir söz teati etmiyorlardı [*söylemiyorlardı*]. Hacer'in sözlerini artık cevapsız bırakmaya ehemmiyet vermiyordu. Yalnız Hanımefendi'nin nadir birkaç sözüne iştirak ettiği oluyordu.

Necip'in böyle sıra ile dört beş gün gelmediğini görünce, şimdi kendisi merak etmeye başlamıştı. Onun darılmış olmasının ihtimali bu merakla endişeye münkalib oluyor, ona lüzumundan fazla bir huşunet göstermiş olmaktan korkuyordu. Öyle bir hafta gelmeyince, "Demek Hacer için değilmiş" fikri demülâhazalarına inzimam ediyor [*ekleniyor*], o halde Necip'e niçin o muamele-yi dürüştanede [*kaba muamelede*] bulunmuş olduğunu anlamadığı dakikalar oluyordu. O kadar esir-i infial [*kırgınlığının esiri*] kalmıştı ki tahammül edemeyerek, bir ateş içinde gibi, elinde olmayan hareketlerde bulunmuştu. Fakat şimdi? Şimdi işte mademki artık gelmiyordu, demek o darıltmış, haksızlık etmişti. Bâhusus onun böyle günlerce uzaklarda ne yaptığını düşünmek bu endişesini tezyîd ediyordu [*artırıyordu*]. Acaba nerede yaşıyor ve nasıl yaşıyordu? O kadar müddet onun hayatına o kadar karışmış, o kadar girmişti ki şimdi kendinde bir boşluk, bir rahatsızlık buluyordu. Bu mülâhazalar arasında nadir dakikalarda hiçbir şey düşünmeyip dalıp herkes gibi gitmek, her şey bittiği için nafile yere rahatsız olmamak istediği de oluyordu. Fakat tecessüs ve merak galebe ediyor, meclubane [*kapılarak*] bunlara vakf-ı zihin eyliyordu [*kafa yoruyordu*].

Bir akşam sofrada onun bahsi gayr-i me'mûl [*beklenmedik*] olarak açılıp bu tefekküratına kuvvet ve şiddet verdi. Fatin Süreyya'ya Necip'i sordu, cevap alamayınca bir kalem arkadaşından duyduğunu anlatmaya başladı. Fakat sözü ağzında o kadar ezip cümleleri, lokmaları çiğnemekle o kadar taktî' ediyor [*kesiyor*], o kadar uzatıyordu ki bir ateş-i asabiyet [*sinir ateşi*] içinde Suat ona haykırmak istiyordu. Fatin o arkadaşından alarak Necip'in hayatı hakkında tafsilat verirken fakat bazen sade bir gözle, sonra bir kapalı kelime ile cümlelerini bütün bütün ibhama [*belirsizliğe*] boğarak söyleniyordu.

"Bizim Fehim Bey geçen gece berabermiş. Şaştım" diyordu "ne tahammül, ne tahammül, ben kimsede bu derece ifrat görmedim" diyordu diye ifratının ne olduğunu meskut [*suskun*] bırakarak tafsilata giriyordu. Hanımefendi de kendi gibi bir şey anlamadığı için olmalı ki nihayet istizaha [*açıklama istemeye*] mecbur oldu. O zaman Fatin manalı bir tebessümle bakarak sadece "Beyoğlu malum ya, her türlüsü... Şimdi bir de tiyatro kumpanyası gelmiş..." diye gözleriyle bir şeyler anlatmak istedi, sonra Süreyya gülerek "Kumpanyalar zaten buraya oyun vermeye değil, oyun etmeye gelirler ve aktrisler sanatlarından ziyade muvaffakiyetleriyle nam bırakırlar" dedi.

Sonra söz başka bir şeye döndü. Suat sade Necip'in çok eğlendiğini anlamış olarak mübhemiyet içinde daha muzdarip oldu fakat bu kadarı da kendine soğuk bir ihanet hissi ilka [*vermek*] için kâfi değil miydi? Hâlbuki o bir gün Hacer'den öyle malumat aldı ki artık hiç şüphesi kalmadı. Hacer yanına gelip birdenbire sade onunla meşgul olduğunu gösteren bir ciddiyetle dedi ki:

"Dün gece bizimkinden duydun ya, Necip maşallah almış yürümüş..."

Suat merak ediyor görünmemek için cebr-i nefs etti [*kendini zorladı*] fakat Hacer anlatmak için teşvike muhtaç değildi. O zaman Necip'in bir aktrisin arkasında gez-

diğini, onun için birçok fedakârlıklar, delilikler ettiği halde nihayetinde muvaffak olduğu bir gece yemekte sızdığı için onu lokantada bırakıp karının başka biriyle kaçtığını, her gece onu hep öyle yerlerde öyle sarhoş gördüklerini anlatıyordu. Ve o anlatırken Suat inanmamak, müdafaa etmekle beraber kendinden uzakta, başka bir kadın için bu kadar düçar-ı hakaret olan [*hakarete uğrayan*] Necip için acı bir züll-i nefs [*nefis düşkünlüğü*] hissederek eziliyordu.

Sonra birden tuğyan etti. Bu teessürüne kızdı. "Neden, niçin? Bana ne?" dedi. Artık bu işten sonra aralarında hiçbir rabıta görmediği bu adamı hâlâ niçin düşündüğünü anlamak istiyordu. O ilk müşkülatta mukavemet edemeyerek sadece yine eski alem-i zevkine dalmıştı. Şu kadar ki şimdiye kadar kibarane yaşarken bu sefer usluca geçen bir yazın bütün tehalük ve intikamıyla bunda ifrat gösteriyor yahut her vakit böyle davrandığı halde yalnız bu sefer haberleri oluyordu. "Zaten onlar o hayata, o kadınlara alışmışlar. Şimdi artık memnun olmalıdır" diyordu. Hâlbuki o hayattan nasıl müstağni görünür, o kadınları ne kadar istihkar ederdi [*küçümserdi*]. Demek onlar yalandı, demek o da yalandı, o da bugün böyle, yarın böyle hissediyor, o da herkes gibi yaşıyordu? Hâlbuki kendini Suat ne kadar samimi ve ciddi bellemişti. Ve ondan da aldandığını görünce "Zaten hep öyle, hep... Hep, hiç kimse yok" diye itham ediyordu. Hayatın o kadar muzdarip olduğu fenalıkları arasında bir aşk var diye ruhunun bütün iştiyakıyla ona sarılmışken ondan da böyle tahkir ve teb'id [*uzaklaştırma*] görmesi o kadar acı geliyordu ki bu inkıraz-ı âmâl [*emeller çöküşü*] içinde tekrar "Ah Eylül... Eylül... Hayatın saadeti bilmemekte, anlamamakta... Hâlbuki onu yaşayıp bilmemek kabil değil. Bir kere eylül geldi mi, nafile... Hiçbir ümit..." diye inliyor ve önündeki hayatını uzun, renksiz, yorgun günlerle mâlamâl [*dopdolu*] görerek sabır ve tahammüle muktedir olamayacağını zannediyordu.

Elinde aşkının kırık oyuncak gibi tarümar oluşu onu pek kahrediyordu. Fakat şimdi artık her şeyi unutmak, onu defetmek istiyordu. Mademki o da yalandı, artık hatta unutmak değil, ondan nefret ediyordu. Hâlbuki ne kadar sevmişti değil mi? Bâhusus nasıl aldanarak ne kadar seviliyorum zannetmişti ve ilk fırsatta bunun nasıl gülünç olduğunu ne elîm bir surette anlamış, ne acı, ne hakirane, ne kadar zelilane anlamıştı. Sade bir mevsimlik, işte onun tesir-i hüsn-i cazibesi [*güzel cazibesinin etkisi*]. Ve bu an ikbalinden istifade edemeyerek bütün kalbiyle perestiş etmiş ve şuhlukla, hilelerle, kıskançlıklarla onu zapt ve muhafaza etmeyi düşünmeyerek samimi, doğru bir muhabbetle sevmiş ve bunu göstermişti. Ne kadar ateşle sever ve ne kadar göstersem de o kadar mesut ederim diye düşünmüş, onu mesut etmekten, mesut görmekten başka hiçbir şeye ehemmiyet vermemişti. "Fakat işte nedamet... İşte ders!" diyordu. "Nedamet mi? Niçin? Ders mi, artık ne fayda?" diye omuzlarını kaldırıyordu. Mademki Necip o kadar hafif ve vefasızdı, hiç nadim olmuyor, bilakis memnun oluyordu. Hem böyle küçük bir tecrübe ile bu felaketten böyle salim kurtuluşuna teşekkür ediyor, "Ya inansaydım, ya bütün bütün inansaydım" diye titriyordu. Hâlbuki neler ummuş, onun hararetli sesiyle ne teklifler beklemiş ve buna ne kadar candan razı olmaya hazırlanmıştı! Bunu düşündükçe hâr [*sıcak*] ve zelil, boynunu bükerek "Of aman!" diye feryat edecek kadar muzdarip oluyordu. Bu düşüncelerden, bu zillet-i amîka [*derin zillet*] hissinden, bu meraret-i ruhtan [*ruh acılığından*] kurtulmak için ölüyordu. Artık düşünmek, artık unutmak, o zamanları yaşamış gibi olmak istiyor ve bunun birçok müddet kabil olmayacağını, böyle birden sönüveren aşkının eseflerinin, böyle hatta bir kelime-yi af [*af sözcüğü*] istenilmeksizin, tarziyesiz [*gönül almasız*] bırakılıp ihmal edilmek hicranının ne olsa mutlak bir müddet devam edeceğini bilmek acısıyla sürükleniyordu.

Bari hayatında bunun için bir kolaylık, sevilecek bir şey, yaşamaya, mücadeleye teşvik edecek bir güzellik olsaydı. Süreyya ile hâlâ bârid [*soğuk*] bir nezaket hükümran oluyordu. Evde hanımdan başka herkesten iğreniyordu. Ve bu hissiyat-ı kalbiyesiyle [*kalp duyguları yla*] birleşince hayatını tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir işkence haline getiriyor, akşamlara kadar yalnız, yorgun, zebun kalıyordu. Bir gece bermutad [*her zamanki gibi*] yatmak için odalarına girdikleri zaman Süreyya gülerek kendine takarrüb etti [*yaklaştı*]. Ellerini uzatarak ve "Hâlâ affetmeyecek misin Suat, ne kadar kindarmışsın!" diye yalvararak ellerini almak istedi. Suat o kadar bedbaht ve biçareliği altında o kadar ezilmiş bulunuyordu ki birden eski seneleri yad ettiren bu seda-yı samimiyetle [*samimilik sesiyle*] kendine acındığını görünce gözlerinin dolduğunu hissetti ve ona bunları göstermekten utanarak, kaçacak yer de bulamayarak, derin bir ye'sle karışık bir iltica ve istimdad [*yardım isteme*] hissiyle onun boynuna saklandı. "Ah neler çektim neler!" diye hıçkırmak isteyerek onun ricalarla, buselerle, küçük hitaplarla yalvarışı arasında azim bir tesliyet [*teselli*] ve teşeffi [*şifa buluş*] duyarak ızdıraplarının meraretiyle karışık bir teşekkür bükâsıyla [*ağlamasıyla*], hayatından ve saadetinin böyle hakaretli inkırazından bir şikâyet ihtiyacıyla uzun uzun ağladı.

Onu sade bir zevc sinesi olarak değil, her türlü kederlerin ağlanılıp sükunet yâb olacağı [*sakinleşeceği*] bir sine-yi şefkat [*şefkat göğsü*] zannediyordu. Bu yaşların arasında onun Süreyya olduğunu o kadar unutmuştu ki teskin [*sakinleştirmek*] için kendine söylediği sözlerden o olduğunu tahattur edince irkilerek "Ah senin bana ettiğini bilsen" diye onu itmek istedi. Fakat tamam Süreyya da o meseleden bahsediyor ve af dileyerek "Ne yapayım Suatcığım, hiddetime mağlup oldum. Kendimi menedemedim. Fakat sen de itiraf et, sen o gece biraz lüzumundan ziyade asabiydin. Eğer öyle yapmasaydın, kim bilir?"

diye söyleniyordu. Kim bilir, belki orada kalacaklardı değil mi? Fakat orada kalsalar, Necip'e belki bir gıda-yı zevk ve iğfal [*zevk ve aldatma gıdası*] olacak değil miydi? Onun bile şimdi haksızlık diye itiraf ettiği şey sahiden bir haksızlık değil, demek bilmeyerek bir sıyanet [*koruma*] olmuştu. Süreyya hem hukukunu, hem zevcesinin namusunu yani saadetlerini muhafaza etmişti. Ve kendisini uçurumlardan muhafaza ederken kendisi onu tahkir etmiş, onu itham etmişti değil mi? Şimdi ona teşekkür etmek, ağlayarak teşekkür etmek ihtiyacıyla daha göğsüne girmek, "Yok, yok, asıl mücrim [*suçlu*] benim. Sen iyisin, iyisin Süreyya. Beni sen affet! Ah sana ne kadar hakaret ettiğimi, ne haksız davrandığımı bilmiş olsaydın.." diye inlemek, daha sokularak "Oh beni sakla, beni himaye et. Beni müdafaa et!" diye iltica etmek istiyordu. Ve bu ilticada sükûn, teselli ve kuvvet buluyordu. Gözlerinden akan yaşlar onu biraz teskin etmiş, onun sözleri kendine kuvvet vermişti ve demek hâlâ Süreyya'da şefkat ve muhabbet, her şeyi unutup onu sevecek kadar samimiyet ve emniyet bulabiliyor, demek onu sevebiliyordu! Onu sevmek değil, ona ettiği hakaretlerin affını istihsal için yalvarmak lazım geldiğini görüyordu. Zira şüphesiz ona karşı haksızlığı vardı. O kadar hakaretlerden başka onu haksız addettiği için de haksızlık etmişti. O hep bilmeyerek sıyanet ederken [*korurken*] kendisi makasıd-ı seyyiesine [*kötü amaçlarına*] alet olmadığı için kızmış, bâhusus bu hiddette bile haksızlık ederek hemen meyus olup itham ile bundan bile bir ders-i istifade [*yararlanma dersi*] tedarikinde kusur etmemiş, temayülatına [*eğilimlerine*] cevelan-ı serbest [*özgürlük*] verip bütün bütün ram olmak için her şey yapmıştı. Oh, bunu şimdi ne kadar küçük, ne kadar aciz, ne kadar hain buluyor, bu zilletle ne kadar eziliyordu.

Şimdi derin bir sükûn ve memnuniyet içinde ona yakın, müteşekkir bulunmaktan büyük bir istirahat hissederek, ara sıra gelen hıçkırıklarla, tek tük konuşuyor-

lardı. Ve Süreyya birden bilmünasebe [*bir münasebetle*] Necip'in ismini bir kere telaffuz etmekle bütün vücudu ateş gibi yandı. Bu henüz kapanamayacak kadar derin ve sûzan [*yakıcı*] bir ceriha olduğu için tekrar o sükûn ve istirahatin birden mahvolup yerine daha elîm ve cangüdâz [*yürek eriten*] bir ızdırabın kaim olduğu [*geçtiği*], hatta bu haletin hiç zail olmamış gibi bulunduğunu gördü. Süreyya bunlardan bîhaber, gülerek Necip'e dair malumat veriyor, ona rast geldiğini ve kendisini göremiyorlarsa da havadisini aldıklarını söyleyerek serzeniş edince onun "Azizim, ben de şaşıyorum fakat hiçbir kadına bu kadar ateşle merbut olmamıştım [*bağlanmamıştım*]; fakat görsen ne kadın, kadın değil, başka bir şey!" diye anlata anlata bitiremediğini, hatta kendini bir gece yemeğe çağırdığını söylüyordu. Ve Suat tekrar aşkına dair kurduğu bütün muazzez hülyaların, o kaşane-yi saadetin [*saadet yuvasının*] bu inhidam-ı elîminin [*elemli çöküşünün*] acı, dilsûz [*yürek yakan*] matemi ile yandığını hissederek hiç, asla bu yaradan şifayâb olamayacağı [*iyileşemeyeceği*], ölünceye kadar bu ateşle yanacağını, bâhusus uzaklaşıp hatırada sade saadetleriyle mahmur ve mestane, cansûz bir baygınlık gibi kalan, o birbiri için yaşatılan, ölmeye kemal-i minnetle hazır bulunulan ve bu kadar sürüp sevildikçe dünyalar ele geçiyormuş gibi ruh ve hayatın izdiyadı [*artışı*] hissedilen aşk ve saadet anlarını bir saniye derin bir esefle tekrar görür gibi oldu. Bir kere aşkın bu müskir [*sarhoş edici*] buseleriyle medhuş olduktan [*kendinden geçtikten*] sonra hayatın hiçbir iltifata değeri olmadığını itiraf etti ve tekrar bu kadar emeller, ümitlerle zapt ve teshîr eden [*ele geçiren*] böyle bir aşkın böyle bir zül ve hakaretle bitip gitmiş olmasıyla içi yandı, fakat onu nadim avdet edecek diye beklerken hatta iki günlük bir tecrübeye mukavemet etmeyerek böyle Fransız karıları peşinde her şeyi unutup dillere düşecek kadar sarhoş ve hafif bulmak o kadar derin bir infial yarasıyla onu harap etmişti ki tekrar cebr-i nefsle [kendini zorlayarak]

o hayalatı zihninden tardetti [*kovdu*] ve bu sefer cebri bir tehalükle Süreyya'nın boynuna uzandı.

Artık katiyen o aşkı gömmek lazım geldiğini, asla düşünmeksizin bu hayalleri feda etmek zaruri bulunduğunu anlıyor, saadeti sade hayalde olan bu bedbaht aşkı şimdi serapa bir mihnetten, musibetten başka bir şey görmüyordu. Bininci defa olarak bu aşkın tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir afet, sade bir ceza-yı müdhiş [*müthiş ceza*] olduğunu tekrar ediyordu. Bizzat ondan azap ve ızdıraptan başka bir şey görmemişti. En mesut zamanında bile bin türlü ateşleriyle kendini yakmış, istirahatini tarümar etmiş, öldürmüştü. Evvela sebep yokken nedamet ve vicdan azaplarıyla yanmışlar, sonra ayrılmak, kıskanmak çıkmış, sonra hakaret ve ihanet gelmişti. Ve böyle düşünürken bile "Fakat o anlar, o işkence saatleri arasında o bayıltan ve bir tanesi asırlarca azapları bir mestî [*sarhoşluk*]" demek isteyen bir meyl-i kalbîsi [*kalpten gelen meyli*] de vardı. Fakat ne olursa olsun, bundan sonra onun için Süreyya'dan başka kimse olmayacaktı. Onunla âşıkane mesut olamayacaksa da hiç olmazsa hürmet ve sükûn bulabileceğini zannediyor ve bu bir hayat için elverir, belki teşekkürü mucib olacak surette bir inayet de olur gibi geliyordu.

Hayatı o kadar azap ve ateş içinde geçirdikten sonra bu sükûn ona büyük bir nimet gibi görünüyor ve "Mademki aşk ile saadet ne kadar mümkün değilse, aşk ile namus da o kadar muhaldir. O halde namus ile sükûn ve rahat elbette müreccahtır [*yeğdir*]" demek isteyerek bundan mesut bile olmak lazım geleceğini düşünüyordu.

Fakat bir zaman asıl emeli Süreyya'nın eski muhabbetini kendine avdet etmiş görmek olduğu halde arada müellim fakat emsalsiz bir hayat-ı garam [*aşk hayatı*] geçirmiş olduğu için şimdi Süreyya'nın bu avdetinde bir zaman umduğu cazibeyi bulamayarak istediği kadar muhabbet ve rabıta gördüğü halde de yine cazip bulmuyor, hayatını isteyerek değil, fakat cebr-i nefsle [*kendini zor-*

layarak] sever görünüyordu. Başka çare olmadığını, alışmak lazım olduğunu görüyor, itiyadın büyük bir kuvvet bulunduğunu anlıyordu ve etrafına bakınca herkesin hayatında da birçok cerihalar, inkırazlar [*çöküşler*], musibetler görüp itiyad ile [*alışınca*] bunları unuttuklarını düşünerek hayatı bu kadarcık müsaadesi için bile seviyordu. İşte hayatında bulduğu en büyük bir iyilik, bütün fenalıklarını tazmin edecek kadar büyük bir lutuf bu alışabilmekti. Herkes felaketlerine tahammül ile başlıyor ve tahammülle itiyad ederek mukavemet edebiliyordu. Hanımefendi'ye bakıp onun nasıl bir sabr-ı melekane [*melek sabrı*] ile hayatına sarıldığını görerek bunda, bu mücadelede bir büyüklük buluyor ve mademki mesut olmak mümkün değildir, olmaya çalışmakta, mesut olamazsa bile öyle görünmekte güzel bir metanet, bir kuvvet var geliyordu. O zaman tevekkülde bir muzafferiyet değilse bile bir güzellik, bâhusus bir rahat bulunduğunu anlıyordu. Hâlbuki hayata karşı isyan insanı hatta rahattan mahrum bırakıyor, felaketten felakete değil, sefaletlere, hatta rezaletlere atıyor, levs [*pislik*] içinde bile çalkıyordu. Ve birdenbire aklına geldi ki kış vakıa her şeyi çürütüyor, harap ediyordu fakat öyle çiçekler, öyle fidanlar vardı ki bunları onun zulmüne karşı tedbirler, takayyüdlerle saklayabiliyorlar, hüsn-i muhafaza ediyorlardı. Demek hayatın eylülünde de ye's ve füturyerine takayyüd bir şeye yarayabilirdi. Bu vakıa bahardaki güşayiş [*ferahlık*] ve şebab [*gençlik*] olamazdı fakat hayattan daha fazlasını istememeliydi. Bu bir şebab olmamakla beraber yine bir hayat, bâhusus sakin ve hiç olmazsa rahat bir hayat olurdu. Çabuk ve ateşle, az fakat bayılarak yaşamak isteyenlere gelince, onlar hem muvaffak olamıyorlar ve hem münhesif olup gidiyorlardı. O da tecrübe etmek istemiş ve bu kadar harap olmuştu.

Bâhusus ki artık şimdi kendi hayatını o kadar gayr-i kabil-i tedavi [*tedavi edilmez*] görmüyordu. Bu ara sıra yine hicranlar, yine eseflerle beraber bir gün behemehâl

[*mutlaka*] unutacağına emin olduğu aşkı bertaraf edilirse, hayatı fena bir hayat değildi. Pek çabuk eski Suat olabilecekti. Zira Süreyya ne Fatin gibi iğrenç, ne Efendi gibi cebbar bir zevc olmayıp bilakis idare edilebilirdi ve bundan iyisini aramak artık o kadar felaketten sonra aklına bile gelmiyordu. Bâhusus boş gelen hayat-ı zevciyette [*evlilik hayatı*] hepsinin yerini tutacak ve belki aşacak mini mini bir bebek olursa... Ve bu fikrine kalben mesut olup cehren [*yüksek sesle*] gülerek "Oh bir çocuğum olursa, o zaman hayatımı ne kadar seveceğim. İşte o zaman mesut olacağım" diyor, bu genç kadın hayatında can verilecek, büyütülerek terbiye edilecek bir çocuk bulunmasının ne gayr-i kabil-i tasavvur [*tasavvur edilmez*] faydaları olduğunu anlayarak "Asıl kabahatim, asıl eksiğim bir çocuktu" diyordu. Ve bir hafta geçmemişti ki şimdiden öyle olmuş gibi, şimdiden haline hürmet ve muhabbet ettiği saatler oluyor, hatta bunların arasında o eseflerin, o acıların, o taharrüşlerin [*tahrişlerin*] kalbini gittikçe daha az tahrip ettiğini görerek bir gün kâmilen ifakatyâb olacağına [*iyileşeceğine*] inanıyordu.

Yirmi İki

Fatin bu gece pek şendi. Üç gecedir iddialar, tehevvürler, inatlarla devam edip nihayet katiyen bu geceye talik edilen [*ertelenen*] bu son oyun Beyefendi'nin mutantan bir küfrüyle nihayetpezir oldu [*sona erdi*]. Pullar bir tarafa, zarlar bir tarafa fırladı. Fatin bir taraftan onları topluyor, bir taraftan da "Aman efendim, ne zararı var, yarın siz yenersiniz. Tabii değil mi? Allah ömürler versin de..." diye yaltaklanıyordu. Bey "Zati bu hafta işim hep aksi gidiyor. Haydi kalk!" diye Hanımefendi'ye baktı. Fatin gözlüğünün altından herkese işaret edip sin sin gülerek onu gösteriyor, hakikat-i halde [*aslında*] oyunun mükâfatını gürültüye kaçırmaktan, hiddet arasında söyleyemeyeceğinden korkarak soğuk terler döküyordu. Bu bir çift potin kundura için oynanmıştı. "Tabii mesele kundurada filan değil, Allah ömürler versin, fakat yenilmek fena" derken Fatin müthiş bir an-ı ızdırap içinde onun kalkıp yürüdüğünü gördü. Daha ziyade tahammül edemeyerek "Artık yarın mağazaya uğrarım değil mi efendim?" diye can gözüyle bekledi ve onun hatta dönmeksizin "Olur" diye homurdanması üzerine şetaretine gayet olmadı. Yarın gidilecek bir düğün için Hacer'le eğlenmek istedi fakat Hacer bir iki haftadan beri çok titiz, son derece müfteris bir tavır ve lisan almış olduğundan onun dişlerinin arasından kendini güç kurtararak işi tuhaflığa

bozdu, herkesi güldürdü. Efendi için birkaç "Allah ömürler versin" daha savurdu, sonra birden haykırdı "O ne o?" diye hayretle kapıya baktı.

Hakikaten kapı açılmış ve içeri Necip girmişti. Herkesten bir nida-yı hayret çıktı. "O ne, neden böyle? Maşallah... Siz buraya gelir misiniz? Seyahattesiniz zannediyorduk" sözleri her ağızda dolaştı. Necip gülüyordu. Sonra birkaç kelime-yi mazeretle [*mazeret kelimesiyle*] geldi, Fatin'in yanına oturdu. O da bu gece pek şendi. Saat iki buçuktu. Yemekten sonra aklına geldikleri için öylece geldiğini söyledi. Fatin gülerek ve ötekilere gözüyle işaretler ederek "Nasıl, nasıl?" diyordu. "Kulaklarıma inanamıyorum. Bu kadar fedakârlık, sizden kabil değil. Sizin canınız sıkılır mı? Hususiyle Beyoğlu'nda şimdi tiyatrolar, hele o yeni gelen kumpanya. Bizim Fehim Bey söyleye söyleye bitiremiyordu". Tekrar göz kırpıyordu.

Necip istihfafla [*önemsemeyerek*] omuz sallıyordu. Bir dakika hiçbir şeye ehemmiyet vermiyormuş, gayet yorgun ve bîtabmış [*bitkinmiş*] gibi göründü. Fatin bunu yapma olarak telakki ediyordu. Hakikat-i halde hep onu biraz zayıf, biraz bozulmuş buluyorlardı. Süreyya "Ey, bu yorgunluğa vücut dayanır mı?" diyordu. Onlar şakalaşırken Hacer birden fıkırdayarak Suat'ın kulağına eğildi ve Necip'in sürekli bir hasta sesi gibi üşüterek gelen ince kahkahalarını anlatmak isteyerek

"Aman hemşire, ne tuhaf, dikkat ediyor musun, değil mi?"

Suat muzdarip, dalgın, onun nâmütenahi latifelerle devamlı gülüşlerini müz'ic [*rahatsız edici*] ve gayr-i tabii bularak yirmi günde başka kadınlarla ne kadar değişmiş olduğunu düşünüyordu. Tavırlarına laubalilik, daha bir düşüklük gelmişti. Sözlerini evvelkine benzetemiyor, onları biraz uzayarak, yorgun çıkıyor zannediyordu ve bu başkalık sözlerinde değil, bütün hallerinde gittikçe dikkati celbediyordu. Onda şikeste [*kırık dökük*], bîmecal [*halsiz*], acı bir sersemlik gibi bir hal vardı. Gözleri bula-

nık, donuk, görmüyor ve tahattur etmiyor, düşünüyor gibi müncemid [*donuk*], sürüklenir nazarlarla dumanlıydı. Sözleri sürüklenerek, sendeleyerek çıkıyor gibiydi. "Acaba hasta mı?" diye içinde bir acı duydu. Bunu bir anda her şeyi unutarak, yine onu eskisi gibi tasavvur ederek düşündü ve onun o hastalığı aklına gelip o zamanlardaki şedîd, cansûz [*can yakan*] tahassüsatını [*duygularını*] tekrar yaşayınca, tahassür-i mazi [*maziye özlem*] ile tekrar halinin ye's ve musibetine intikal [*kavramak*] âni oldu. Ve en ziyade ifakatyâb oldum [*iyileştim*] zannettiği, en ziyade ona ait esefleri unutup sükûn ve huzura, artık bütün bütün devre-yi nisyana [*unutma dönemine*] giriyorum fikrinde bulunduğu bir zamanda onun huzuruyla yeniden şaşırmış, perişan kalmışken, onun bu hastalık fikirleriyle bütün bütün şikeste ve harap oldu. Artık ona yabancı, uzak oluşuna, onu sevk ve idare edemeyeceğine yanıyordu. İçini bir merhametin kemirdiğini hissettiği bu saniyede ona henüz lâkayd olmadığını, bâhusus olamayacağını, onu ne zaman görse böyle derin ve henüz ölmemiş eseflerin sızlayacağını, onu böyle kimsesiz ve muhtaç gördükçe hatta terkedilip başkalarına gidildiğini bile unutacak kadar kuvvetli, müesses bir imdad arzusunun elinde ezileceğini hissediyordu.

Birdenbire bu elemin altından bir korku, hain, soğuk, çirkin bir ra'şe-yi tehâşî [*korku titremesi*] hâsıl oldu. Onlar hepsi gülüyordu. Fatin'in bir iki hokkabazlığına, Necip'in devamlı kahkahalarına Hacer'in çıngırakları karışıyordu. Bir zaman oldu ki Fatin latifeyi eğlenmeye kadar yükseltti. Etrafına bakıp göz ederek alaylarından gayet muzaffer ve mesrur [*sevinçli*] görünüyordu. O zaman Suat'ın kalbinde acı bir ceriha açılır gibi oldu. Artık görüyordu, Necip'in lüzumundan fazla içmiş olduğunu ve hararetten bunun her an çoğalarak gittikçe göze çarptığını anlıyordu.

Bunda o kadar hâr [*sıcak*] ve zelil bir hal vardı, tavırları, ihamları o kadar soğuk, sefihane [*sefihçe*] görünüyordu ki onu o kadar iyi ve muhterem bildikten sonra bu

girdap içinde pûyân [*dolaşır*] görmek tahammül olunmaz bir surette feci geliyor, o kadar gözünden düşmüş, adi buluyordu ki bu süfliyet [*süflilik*] ve muhakkariyete [*hakirliğe*] dayanamayarak ağlamak istiyordu. Ve Necip bu hayatı seviyor ve yaşıyordu. Bâhusus yaşayacaktı öyle mi? Onu bu kadar adiliğe tahammül eder, adilikte zevk bulur bilmediği için ne kadar aldanmış olduğunu düşünerek boynunu büküyor, "İşte böyle, aldanmak, her şeyde, her vakit..." diye inliyordu. Lakin onu bu sefaletten kurtaracak, sözünü dinletecek kimse yok muydu? Hiç kimse yok muydu ki ona icap ederse tahakküm etsin, "Lakin yazık ediyorsun. Sen bu hayatların adamı değilsin, ölürsün!" desin? O kadın, o kadın olsun onu bu halden menetmeli, kurtarmalı değil miydi? Bilakis Necip'in bu hallere hep onun sebebine düçar olduğunu düşünüp kadri bilinmeyen zavallı vefasının matemi ile "Demek öylelerini seviyormuş, demek bu hayatları istiyormuş!" diyordu.

Necip'te o kadar memnuniyet, o derece şetaret vardı ki başka bir endişesi olmadığı, gerçekten çok mesut olduğu tezahür ediyordu [*görünüyordu*]. Kahkahaları tevali ediyor [*sürüyor*], sözleri akıyordu. Hâlbuki Fatin o kadar eğleniyor, bin türlü ihamlarla herkesi o kadar güldürüyordu ki Necip'in bu memnuniyet ve zekâsının ne kadar aciz olduğu, hatta etrafını görüp işitemeyecek kadar hissiz, ağlanacak kadar hasta ve aciz bulunduğu görünüyor, bu hal ile Suat nefret ve infiale derin bir merhametin de karıştığını hissediyordu.

Bereket versin, Hanımefendi yetişti. Evvela Necip'i hayret ve memnuniyetle kabul ettiyse de ilk dikkatle fark etmekten hâli [*geri*] kalmadı. Suat "Aman onu götürüp yatırsalar" diye temenni ediyordu. Hâlbuki Necip gittikçe daha zebun, sıkılmış gibi kalkıp gezinmek istedi. Fatin gülüyor, "Biz donacağız. Necip elinden gelse soyunacak. Ne ateş, ne ateş... Galiba sıfıra sıfır elde var sıfır... Tabii değil mi ya?" diye göz kırpıyor, sonra Süreyya'ya doğru eğilip mütefelsifane [*filozofça*] ilave ediyordu:

"Gözüne yandığım karıları, efendim nerede ben nerede dedikleri gibi bak kendileri nerede, tesirleri nerede?"

Hanımefendi Necip'in yanında ona bir şeyler söylüyor, Necip reddeder gibi görünüyordu. Onlar konuşurken Fatin yine Süreyya'ya eğilip "Lakin ben de resmini gördüm. Sahiden mübarek bir parça, ne dersin... Hani yok mu, değeri var Allah için."

Suat bunu işiterek tarif olunmaz acı bir hisle ezildi. Muhal olduğu için öldüren bir temenni ile kendinin de daha güzel olmasını, onu hiç olmazsa şu girdaptan muhafaza edebilecek kadar güzel bulunmuş olmayı tahassürle istedi. Öbür tarafta Necip hâlâ mukavemet ediyor, artık işitilen bir sesle "Vallahi bir şeyim yok canım" diyordu. Sonra boğazını göstererek kısık bir sesle "Sade burada, burada... Yanıyorum" diye tekrar etti. Hacer fırladı, su verdi. Onu oturtmak istediler. İnat ediyor, gezmek istiyordu. Orada bir kanepenin arkalığına dayandı, gözleri bulutlu, nazarları mütemevvic [*dalgalı*] durdu. Fatin "Vallahi billahi" diyordu. "İşte bu sanki neye oturacakmış? Öyle değil mi ya?" Artık Necip'in söz söylerken gözlerinin daldığı, ağzının takallüs ettiği [*kasıldığı*], gözlerinin düşündüğü, sanki sözlerini aradığı farkolunuyor, gülmeleri lüzumundan fazla devam ediyor, nihayet gülmeye benzemeyen bir surette bitiyordu. Sonra ağzından bir hava çıkar gibi oldu, Fatin hemen "Ha şöyle... Aman biraz piyano çalsana Hacer!" dedi. Hacer esefle "Babam uyumuştur, olmaz ki" diye gülüyordu. O zaman Necip'in yüzünde bir bulut görüldü, huşunetle "Piyano mu?" dedi, "Hayır, teşekkürler. Zahmete lüzum yok". Sanki birden kararmış, kasavet ve infiale bürünmüştü.

Fatin "O, o, oo" etti, "Neden o, o neden? Hani bir zamanlar neydi o kantolar, şarkılar, baletler efendim... Hacer neydi o, kalb-i sevdazedeler mi ne? Vay efendim vay, ne şarkılar, ne peşrevler... Artık piyanoyu sevmiyorsun galiba..."

Necip kısık ağzında mukassi [*kasvet verici*] bir betaetle [*yavaşlıkla*] "Artık bir şeyi sevmiyorum" sözleri sürüklendi.

Hacer gülüyordu:

"O, o, o, ya eldivenin sahibi ne oldu?"

Suat, Necip'in gözlerinin bir an kendinde karardığını fark ederek ölüyorum zannetti. Onun muzlim bir tereddütten sonra kısık sesiyle sadece "Masal!" dediğini işitti. Oh, demek artık eldiven onun nazarında sade bir masal olmuştu!

Fatin soruyor, "Sakın... Hele söyle söyle... Nazikane bir istiskal [*soğuk davranış*] falan... Deme canım haydi" diyordu.

Necip'in omuzlarında bir istihfaf hareketi göründü. "İstiskal mi?" dedi, "Pöh" etti, "Sizi temin ederim ki istiskalin ne olduğunu bilmeyen bir mahlûk varsa, o da kadınlardır" diye ilave etti, "Fakat hıyanete gelince... Bakınız bunda nazirleri [*benzerleri*] yoktur. Sanki sade bunun için yaratılmışlardır". Sesi o kadar derin bir gayz ve hakaretle memluydu [*doluydu*] ki nazarları Suat'tan o kadar inat ile kaçıyordu ki genç kadın bu tahkirin kendine ait olduğunu zannetti ve ateş gibi oldu. Öbürü devam ediyordu:

"Adi denilen kadınların diğerlerinden sade şu farkları vardır ki onlarda her şey evvelden bellidir. Aldanmak tehlikesi yoktur. Kimle iş gördüğünüzü bilirsiniz. Hâlbuki öbürleri, o bir şey zannettiğiniz, bir şeyler bekledikleriniz yok mu, o ilk ve son defa sizi sevdiklerini temin edenler bütün sadakat, bütün vefa olanlar... –Hain boş bir kahkaha ile omuzları sarsılarak– Zavallılar..." diye tekrar etti.

Suat kalbini bir şeyin kopardığını hissederek ölü gibi dinlerken Süreyya'nın "Zavallılar kim, kadınlar mı?" dediğini işitti.

Necip hâlâ kanepenin arkalığına dayanmış, gözleri dumanlı, ona baktı:

"Zavallı mı, kadınlar mı? Lakin onlara inananlar... Bizler, biz, işte sen, ben..." diye haykırdı.

Onların kahkahaları arasında Suat sade Hanımefendi'nin sesini işitti:

"Peki evlensene" diyordu.

Necip gayet mudhik [*gülünç*] bir söz işitmiş gibi vücudunu kanepenin arkalığından kaldırarak ellerini havaya ref'etti:

"O, o, o... İşte bu âla, evlenmek, ben öyle mi? Bu öyle bir masaldır ki kendimi bildim bileli bin kere dinledim. Evlenmek.. Bundan sonra bana güzel adam, güzel ağaç, güzel beygir, güzel vapur, hasılı güzel ne gösterirseniz bakarım ve belki severim fakat güzel kadına gelince... Asla, asla... Artık elverir, rahata ihtiyacım var."

Ellerini sallıyor, "Asla" sözünü tavırlarıyla takviye ediyordu. Hanımefendi acı bir hande ile:

"Canım mutlaka güzel kadın olacak değil ya" dedi, "evlen de iyi bir kızcağız al."

Necip söylemeyi canı istemiyormuş gibi:

"İyi bir kızcağız mı? İşte bir masal daha, dedi. Canlı mı cansız mı? O mahlûka şimdiye kadar kimse rast gelmemiş. Eğer bir tılsımla benim için bu kabil olacaksa, bence kadınların iyisi fenası yoktur. Onların hepsi kadındır, hepsi kadındır."

İhtiyar kadının sabrı bitmiş gibi "Of Necip, yeter!" diye şikâyet etti. Fatin "Ey canım efendim, mazur görünüz, tabii değil mi ya, şu zamanda kendisinden taife-yi nisa [*kadın taifesi*] hakkında medh ü sena [*övgü*] beklenmez ya, değil mi?" diye Süreyya'ya bakıyordu. Necip tekrar kanepeye yaslanmış, başı göğsüne düşmüş, artık sükût ediyordu. Suat perişanlık, bir baygınlık arasında Süreyya'nın kalkıp onun koluna girdiğini gördü. Necip reddederek "Hayır hayır, daha vakit var" diyor, yatmak istemiyordu. Sonra "Hem zati ben gidecektim, kalmak için gelmedim" dedi. Hep "Ooo, tamam" dediler, dışarıda kışın en vahşi bir gecesi inliyordu. Hanımefendi "İhtima-

li yok" diye onun yanına gitti. O çabalıyor, ısrar ediyordu. Suat haykıracak kadar muzdarip, mahmum [*hummalı*], sersem kaçmak istedi. O çıkarken hâlâ Necip ısrar ediyor, Hanımefendi ötekilere "Siz bırakın, bana bırakın, ben onu yatırayım. Haydi siz" diyordu. Suat, hanımın onu himayesine alıkoymasına kalben müteşekkir, hıçkırıklarını boğmak için uğraşarak odasına koştu. Ah sukut [*düşüş*], Yarabbi, ne elîm bir sukuttu! O kadar mümtaz ve müstesna olan bu aşk o hakaretlerden sonra bu rezalete kadar inecek, böyle çamur mu olacaktı? Demek Necip kadınları hâlâ o kadar fena biliyor, demek kendini de öyle biliyordu, demek kendini de herkes gibi hıyanetle, kalpsizlikle itham ediyordu! Kendisini ki o kadar hakaretten sonra bile hâlâ ona acıyıp, hâlâ onu mesut görmek için her şeye razı olacağını hissediyordu. Hâlbuki asıl kendisinin itham etmeye hakkı yok muydu? Kendisi bir köşede aşkı tahkir edildiği, sadakati istihfaf ve reddedildiği için ölürken o kadınların peşinde, izzet-i nefsini unutacak kadar zevk ve nûşa [*içmeye*] dalmıştı! Fikri eziliyor, karışıyor, uğultular arasında anlamıyordu. Sonra birden bir feryat arzusu hasıl oldu. Haykırmak, haykırarak ağlamak için bir tehalük hissetti. Ona "Lakin asıl sensin, asıl sen yaptın" demek tehalükü, "Asıl sensin, asıl sen yaptın" diyecekti. "Ben her şeyi feda için senin bir sözünü bekliyordum. Hâlâ senin o kadar hakaretlerini unutuyorum ve sen beni itham ediyorsun. Lakin sen kendin, işte kendin yapıyorsun, hep kendin."

Süreyya odaya girdiği zaman o hâlâ ağlıyordu ve yaşlarını ona göstermemek için yataklığın önünde meşgul göründü. Süreyya "Münasebetsizlik, delilik..." diye söyleniyordu. Bir saniye sonra onun karşısına geçmek lazım gelince ne yapacağını düşünerek Suat korkarken Hacer imdadına yetişti. Kapıya vurarak "Hemşire, orada mısın? Biraz gelir misin?" dedi ve Suat cây-ı selamet [*esenlik yeri*] gibi dışarı şitab ettiği zaman Hacer'in elinden tutarak kendini bir yere götürdüğünü kıs kıs gülerek "Aman gel

bak, ne tuhaf!" dediğini gördü. Merdivenlerden çıktılar. Kendi odalarının üstündeki odaya yürüdüler. Hacer kapının önünde durarak "Dinle bak..." dedi. O zaman Suat içerde onun sesini işiterek anladı.

Necip'i zar zor gitmek fikrinden vazgeçirerek yatmak için bu odaya getirmişlerdi. Hanım kendine birkaç ağır söz söylemiş, darılmıştı. O şikâyet ederek "Ah bilsen, bilsen..." diyor ve ihtiyar kadın her şeyi bildiğini anlatarak şimdi vakit olmadığı için asıl kendisiyle yarın kavga edeceğini latife gibi söylüyordu. Necip "Hayır, şimdi söyleyiniz. Kabahatim varsa şimdi söyleyiniz. Ah bilseniz, ne yanıyorum" diye inlediğini ve Hanımefendi'nin "Tamam, işte şimdi de çocuk gibi ağlıyor" dediğini işittiler.

Dışarda gece rüzgârın iniltileriyle ağlıyordu ve bu enin [*inilti*] arasında Necip'in hıçkırıkları genç kadını harap ediyor, farkolunmayan bir takım şikâyetlerle o ağlarken Suat'a bu ses dayanılmaz bir feryat gibi geliyordu. Hacer "Vay, annem de bak ne yaptı" diyordu. Ara sıra Necip'in "Bilseniz" sözünü tekrar ettiğini, sonra hanımın teskin [*sakinleştirmek*] için söylediği sözler arasında onun "Afedersiniz, beni affediniz" diye yalvardığını işitiyorlardı.

Hacer artık hemen hemen içeri girmiş gibiydi. Başparmağını gayet meşgulülfikir [*düşünceli*] zamanlarda yaptığı gibi dişlerinin arasında kemiriyordu. Hacer kapıyı az daha aralık ettiği için şimdi Necip'in sözlerini az daha fark ediyorlardı ve o inleyerek "Ölüyorum, ne yapayım" diyordu. Ve "Ne yapayım ancak böyle unutabiliyorum. Başka ne yapayım? Nasıl vakit geçireceğim, yalnız kalırsam çıldıracağım" diye şikâyet ediyordu. İhtiyar kadının darılır gibi "Ne demek canım, biraz aklını başına toplasana... Nedir o mundar kadınların peşini artık bırak" dediğini işittiler. Necip yemin ediyor, "Yalan" diyordu, "Hep onun için, vallahi billahi yalnızlıktan kaçmak için...". O zaman Hanımefendi "Canım ne demek, buraya gelsene..." dedi ve Necip'in sükût ettiğini gördüler. Tekrar Hanımefendi "Bak yine ağlıyorsun..." dedi ve artık Suat

duramadı. Sersem, boğularak, yaşlar içinde koşarak karanlık bir köşeye atıldı ve orada ağladı, ağladı.

Her şeyi anladığı, hayatını artık gördüğü için ağlıyordu. Ettiği gayr-i kabil-i tamir [*onarılmaz*] hataların hep birden ezasıyla inliyordu. Necip'in mahza [*sadece*] kendisi için buraya gelmediğini ve buraya gelemeyince dayanamayarak böyle sefil ve serseri kaldığını artık görüyordu. Ve bütün bunlara kendinin sebep olduğunu görerek acz ve ye'sle haykırmak istiyordu. Bu bir emniyetti [*eminlikti*] ki artık muhakeme etmek istemiyor, ilk defa zan olarak gelmişken öyle emniyet olarak taklide inat ediyordu. "Mutlaka, mutlaka öyle... Ve ben, ben, hep ben sebebim değil mi?" Ah, ne kadar koşup onun ayaklarına kapanmak, ellerine sarılarak af dilemek, ah ne kadar ağlamak istiyordu. Bir ihtiyaç ona koşup "Hayır biz yanılmışız, ben yanılmışım, ah bedbaht, beni affet. Hâlâ seviyorum fakat affet", ona hâlâ sevdiğini anlatmak ihtiyac-ı şedîdi [*şiddetli ihtiyacı*] onu zapt ve kahrediyordu ve ettiği bu haksızlığın, bu zulmün altında o kadar eziliyor, o kadar kendini gayr-i kabil-i af [*affedilmez*] görüyordu ki affettirmek için hayatını feda etmek, "Al onu ne yaparsan yap" diye hayatını ona vermek istiyordu. Ve bunun güçlüğü onu kızdırarak acı bir ye's ile hayatını, bütün dünyayı, hatta Süreyya'yı bile ona feda etmek emeliyle zebun oluyordu.

Odasına sarsılmış, bir girdab-ı infialat [*içerleme girdabı*] ile zîrüzeber [*altüst*] olmuş girdi ve Süreyya'nın yattığını görerek sükûnetle bir tarafa çekildi. Sabaha kadar onun üstlerindeki odada boğulurcasına öksürdüğünü işeterek, bin kararsızlık arasında tasavvuratı [*tasavvuları*] kâbuslarla onu bir humma içinde çalkalayarak yattı. Sabahleyin puslu, iniltili, kirli bir kış sabahı kapılarına vurulup uyandığı zaman yeni dalmış olduğunu gördü. Fakat başı o kadar ağır, o kadar sersemdi ki gözlerini açamıyordu. Kendisini Hanımefendi görmek istiyordu. Acele onun odasına gittiği zaman tebessüm ederek o "Bu

ne uyku canım, saat üç..." diyordu. Sonra Necip'in rahatsız olduğu için hekime haber gönderdiklerini, kendileri söz verdikleri için düğüne gideceklerinden hekim gelince yanına çıkarıp baktırmasını tembih etti. Onlar hemen gidip döneceklerdi. Hanımefendişikâyet ederek mecburiyetine kızıyordu. Ve Suat bu darbe ile bütün bütün sersem, korkuyor, soruyordu. İhtiyar kadın temin etti, "Sade bir ateş" diyordu, sonra "Fakat kim bilir, belki fenadır da... İşte onun için merak ettim hekime adam gönderdim" dedi.

Suat oradan çıkınca doğru onun yanına gidip "Hayır Necip, eğer sana bir şey olursa yemin ederim ki ben de ölürüm" demek için yandı. Fakat onun odasına kabil değil giremeyeceğini hissediyordu. O kadar ki kaç kere niyet edip hatta bir defasında kapının önüne kadar gittiği halde içeri giremedi. "Nasılsınız?" derken onu harap ve tebah görmekten yahut düşüp ağlamaktan korkuyordu. Saat dörde gelmişti. Süreyya, Necip'i biraz görmek için odasına gitti. Uykuda bulduğu için uyandırmadan indi. O zaman hekim beklemek ızdırabı başladı. Kış sabahı uzakta inleyen vapur düdükleri ile semayı dolduruyor, nâmütenahi [*tükenmez*] bir yağmur şakırdıyordu. Ara sıra inleyen rüzgârın arasında satıcı sesleri sürükleniyordu. Ve hekim hâlâ gelmiyordu. Hâlbuki o uyanmış olabilirdi. Bir şeye ihtiyacı olurdu, bunun için odasına gitmek lazımdı ve cesaret edemeyeceğini görerek nihayet bir kalfa gönderdi. Eline bir dikiş almış, onunla meşgul, bir anda bin kararla zebun ve perişan, ateş verecek bir faaliyetle mahmum bekledi.

Ve kendini bîtab ve muzmahil eden [*bitkin bırakıp çökerten*] telaşına, endişesine, ızdıraplarına bakıp hatta daha dün her şeyi unuttum zannedişine acı acı güldü. Görüyordu ki o zaman sadece kendini aldatmış, izzet-i nefsinin cerihasını sarmış, başka bir şey yapmak kabil olmadığı için mecburi bir hüsn-i niyetle hayatına razı olmuştu. Onu unutmak hayatının en cansûz [*can yakıcı*]

bir devre-yi saadetini unutmak, yaşamamış olmak, en mesut günlerini esefle yad etmemek değil miydi? Hâlbuki bu nasıl kabil olurdu? Hem sade unutmak değil, işte hayatını ona vakf ve feda için mütehakkim [*hükmedici*], cebbar ihtiyaçlar içinde kalbinin yandığını, ruhunun bir iştiyak-ı meshûfane [*susuzbir iştiyak*] ile ona doğru tehalükünü görüyordu. Fakat Süreyya, o Süreyya ne olacaktı? Ondan korktuğu için değil, onu kimsesiz, bedbaht görmeye tahammül edemediği için mahvoluyordu. Ve hep verdiği kararların böyle gayr-i me'mûl [*umulmadık*] bir darbe-yi tesadüfle hercümerc olduğunu gördükten sonra artık kararına inanamıyor, hatta karar veremiyor, "Tereddütümün, zaafımın cezası" diye kendini itham ediyordu. Fakat düşündükçe kararsızlık kendinde değil, asıl hayatında olduğunu, kendinin sade onun seyl-i hurûşanında [*coşkun selinde*] mukavemetsiz [*dirençsiz*], ihtiyarsız [*kontrolsüz*] akıp giden bir oyuncak kaldığını görerek bundan sonra da daima, daima böyle kararsız, böyle oyuncak olacağını teslim ediyordu.

Kapının açıldığını işitip hekimin geldiğini haber vermeyegeliyorlar diye başını çevirdi fakat Necip'in giyinmiş olarak girdiğini görünce hayretle yerinden kalktı. O da kendini yalnız bulmaktan şaşırarak orada tevakkuf etmişti. Sapsarıydı, gözleri sönük ve yorgun bakıyorlardı. "Kimse yok mu? Hanımı görmek istiyorum da..." diye sordu. Suat "Hayır, fakat..." demek istedi, lakin onun oturmak istemiyormuş ve ne olsa oturmayacakmış gibi duruşunu görüp sözünü ikmal edemedi [*bitiremedi*] ve Hanımefendi'nin sebeb-i gaybûbetini [*bulunmayış sebebini*] izah ederken güç beklediğini fark edip nihayet müteellimane [*üzgünce*] "Lakin hekime adam gönderildi" sözlerini söyledi.

Necip mütehayyir, sakit "Hekime mi?" diye sordu, "O niçin o? Hasta filan mı var?" diye merak eder göründü.

Ve Suat bu kadar lakayt ve müstehzi sesle, bu yabancı soğuk tavırla daha müteellim:

"Hayır, sizin için" dedi. "Sizi hasta diyorlardı da.."

Necip artık gitmek üzere sadece "Yanlışlık olmalı, bilakis hiçbir şeyim yok" diye homurdandı.

Suat ağlamak isteyerek ona baktı, "Nasıl yok, lakin işte renginiz, gözleriniz pekâlâ gösteriyor ki hastasınız, sabaha kadar öksürdünüz, bir kere şu havaya baksanıza.." demek için yandı, ruhu şikâyetlerle mâlamâldı [*doluydu*]. Fakat onda o kadar hain bir lâkaydlık vardı ki kalbinin acısını hissettirememekten meyus oldu, "Hayır dün gece ben yanılmışım, sevmiyor, sevmiyor.." diye tekrar yerine düşer gibi oturdu. Ne kadar yalvarsa onu burada alıkoyamayacağı emniyeti ile gözleri yaşlanmış, elleri titreyerek, asabiyetle tekrar dikişine eğildi. Fakat onu böyle bırakamayacaktı. Tekrar onu bir şey söylemeden gönderirse, her şeyin bütün bütün biteceğini ve belki onun hasta olacağını görüyor, ona her şeyi anlatıp af dilemek, bâhusus onu kurtarmak için yanıyordu. Fakat her vakitki gibi ruhunda seylâbeler [*seller*], fırtınalar varken sade titreyerek çeneleri kilitleniyor, hiçbir şey söyleyemeyeceğini ve onun yine bütün bütün ye's ve garazla çıkıp gideceğini görüyordu.

Necip hiçbir şey söylememek azm-i kat'isiyle [*kesin azmiyle*] çıkıyorken birden tehacüm eden bir tehevvür dumanı içinde boğulur gibi döndü:

"Bir de sahiden hasta olmuşum, ne olur?" dedi. "Artık bu hayat o kadar ehemmiyet verilecek bir şey midir zannediyorsunuz?"

Onun sükût ederek dikişiyle meşgul oluşuna uzun uzun bakıp haşin, kindar, acı bir sesle:

"Bilakis" dedi, "ben ondan o kadar usandım, o kadar usandım ki bir ayak [*an*] evvel bitsin diye bekliyorum. Evet o kadar usandım."

"Niçin? Ne oldu?" Suat'ın ağzında bu sözler vardı fakat söyleyemedi, boğuluyordu. Hıçkırmaya müheyya [*hazır*], elîm bir nazarla bakarak sadece "Necip..." diye inledi ve gözlerinden yaşların akacağını hissederek tekrar dikişine

kapandı. Genç kadının bu hitabında o kadar derin bir elem vardı ki Necip'i titretti.

O zaman delikanlı biraz müteessir, biraz mahzun, acı acı:

"Evet Necip" diye şikâyet etti. "Fakat biliyor musunuz ki bu şikâyette ne kadar haksızsınız. Ama ne kadar haksızsınız... Lakin şikâyet edecek, ağlayacak, feryat edecek bir kimse varsa, o siz değilsiniz, benim. Asıl ben "Ah Suat" diye feryat etmeliyim, fakat yalnız Suat diye değil, beni öldürdün Suat, beni öldürdün, diye feryat etmeliyim. Zira sen gerçekten beni öldürdün Suat. Sana benim nasıl inandığımı, benim için ne büyük bir kuvvet, nasıl bir hayat olduğunu bilmiş olsaydın..."

Suat hıçkırıklarıyla boğuluyor gibiydi. Necip'in sesindeki hararet ve sirişk ile bütün bütün sarsılmıştı, "Lakin yemin ederim ki" diye baktı.

Necip yine o acı hararetle gülerek:

"Oh, yeminleriniz..." diye kesti. "Bir sürü masal. Bunları hep biliyorum. Burada Boğaziçi gibi serbest ve rahat olmadığınızdan şikâyet edeceksiniz değil mi? Lakin ben sizden o kadar büyük, o kadar çok bir şey mi istiyordum? Haftalarca burada bir nazarınız için köpekler gibi süründüm ve siz benden bir tebessümü, bir nazarı esirgediniz. İşte sizin yeminleriniz. Benim hürmet ve riayetimden bir şüpheniz mi vardı? Benim sadakatımda bir kusur mu gördünüzdü? Hayır, değil mi? Sade bir sözle, bir işaretle beni temin etseniz, bana sade 'Hâlâ seviyorum fakat korkuyorum' deseniz ben sizin için aylarca ateşlerde yanar, saadet ve ümitle beklerdim."

Vahşi bir kinden mahzun bir şikâyet ve esefe geçmiş, sobanın yanında, ayakta, ağlar gibi söylüyordu ve Suat'ın hâlâ mahmumane [*hummalı*] bir faaliyetle dikişle meşguliyetine bakarak devam etti:

"Fakat siz hiç, hiçbir şey yapmadınız. Bir nazarınız bana bir ay elverir, bir tebessümünüz sizden günlerce mahrum yaşamak için kuvvet verirdi. Siz bunları esirge-

diniz ve beni defettiniz. Söyleyiniz, benim ne kabahatim vardı? Size ben ne yapmıştım?"

Sükût etti. Cevap bekler gibiydi. Onun hâlâ bir cevap vermediğini görerek inler gibi "Ah beni nasıl defettiğinizi, benden nasıl kaçtığınızı düşündükçe.." diye ah etti, sonra tekrar gittikçe tehevvür eden bir seda-yı ye'sle [*umutsuzluk sesiyle*] "Ve şimdi acıyorsunuz. Öldürdükten sonra şimdi merhamet öyle mi? Fakat artık istemiyorum. Sizden hiçbir şey istemiyorum. Zira artık her şeyden bıktım. Bekliyordum ki bir ayak evvel her şey bitsin de kurtulayım. Anlıyor musunuz, artık kurtulmak istiyorum."

Suat, Hacer meselesinde nasıl yanıldığını anlıyor, affolunmak için yanıyordu. Onu müteessir ettiğini anlayan Necip daha hasretle, sanki kendi kendine söylüyormuş gibi yavaş bir sesle:

"Hâlbuki ne emellerim vardı. Ne güzel emellerim vardı! Gideriz diyordum, benimle beraber gelirsiniz zannediyordum. Ne delice, gülünç bir hülya değil mi? –Acı acı gülümsedi– Size bir kâşane takdim edemem fakat birbirini çok sevdikten sonra neyin ehemiyyeti kalır diyordum. Aşk her şeyi unutturur diyordum. Beni gerçekten seviyorsunuz zannediyordum!"

Birden Suat'ın gözlerinden eğilmiş olduğu dikişe yaşların sukutunu [*düşüşünü*] gördü ve nâmütenahi bir şevk ve sürurla:

"Ah ağlıyorsunuz" diye sevindi. "Ağlıyorsunuz, demek seviyorsunuz, demek hâlâ seviyorsunuz? Onlar hep yalandı değil mi? Ah bir kere buna emin olsam Suat, bir kere daha emin olsam, senden ayrı bile yaşamak için kuvvet bulacağıma yemin ederim. Ah seni ne kadar, delice sevdiğimi bir bilsen Suat, bir bilsen..."

Sesi derin bir feryat ile söndü. Suat, o, artık daha ziyade mukavemet edemeyerek dikişiyle yüzünü kapamıştı ve Necip onun hıçkırdığını işiterek bîtab-ı saadet [*saadetten bitkin*], oraya bir koltuğa düştü ve orada mest ve nâlan kollarını ona uzatarak:

"Ah bu yaşlar, bu yaşlar" diye feryat etti. "Zannediyorum ki hayatım çoğalıyor."

Onun bükasına [*ağlayışına*] meftun, kendi ağlamaya müheyya, bir müddet sükût ile onun ağlayışını dinledi. Uzun kahırlardan, ye'slerden sonra bu nâgehanî [*âni*] saadet bütün kabiliyet-i âşıkanesini [*aşıkane kabiliyetini*] son derece-yi feragata [*feragat derecesine*] ıs'ad etmişti [*yükseltmişti*]. Ona bakarken, onun kendisi için ağladığını işitirken onun bir nefesi için orada ölüp gitmek kadar büyük saadet olamaz gibi geliyor ve gerçekten böyle ölecekmiş kadar mest ve mesut bekliyordu. Ona son derece merhamet ve himaye hissiyle memzuc [*karışık*] bir meftuniyetle uzun uzun baktı. Sonra birdenbire kalkıp yanındaki koltuğa giderek derin bir enin [*inilti*] ve istirham ile yalvarmaya başladı.

"Ah Suat, gel gidelim" diyordu. "Gel, her şeyi unutalım, her şeyi bırakalım. Bak sana artık söylemeye cesaret ediyorum Suat, ölünceye kadar, saniyelerine kadar hayatım senindir. Gel bunu kabul et Suat, bak ağlayarak yemin ediyorum ki beni ne kadar mesut edeceğini kabil değil, anlayamazsın."

İkisi de mesut, aciz bu teklifin ciddiyeti altında bilâihtiyar [*istem dışı*] ezilerek sükût ettiler. Bir an oldu ki nazarları derin bir şükran ve saadetle parladı. İkisi de birbirlerine ne kadar merbut ve müteşekkir olduklarını gördüler fakat hemen ikisinde de bir zulmet peyda oldu [*karanlık belirdi*]. Gayr-i ihtiyari birinde peyda olan Süreyya mülâhazası sanki diğerlerine de sirayet etmişti ve sapsarı, müteredditbakıştılar. Gözlerin başladığı mülâhazayı genç kadın ikmal etti, nihayetsiz bir yorgunlukla:

"Hayır Necip, hayır" dedi. "Bana birbirimizden o kadar şey istemeye hakkımız yoktur gibi geliyor. Hem her şeyi unutsam bile, Süreyya var, bilsen ona ne kadar acıyorum Necip. Bile bile ona bu fenalığı etmek o kadar fena geliyor ki... Düşün, onun için bu ne acı bir hakaret olur değil mi?"

Henüz yaşları kurumamış mahzun gözleri, nazarlarının derin hararetiyle, ona bakarak cevap bekliyor gibiydi. Necip bu nazarda nâmütenahi bir hüzün ve rikkat [*içlilik*], bir esef ve feragat görüyor ve Suat'a bir an olsun bu kadar malik olmak, Süreyya'nın hayatı kendi rey ve rızasına merbut bulunmak, o kadar yakın, samimi, hâkim olmak onu o kadar mest ediyordu ki müteşekkirane tasdik etti. Bu saadetinin içinde bir zaman kendini o kadar kahr ve zebun eden acı mülâhazalardan gafildi. Ma'ahâzâ [*bununla birlikte*] bu tasavvurun ne kadar gayr-i kabil-i icra [*uygulanamaz*] olduğunu hissediyordu. Ona Süreyya için "O ne olursa olsun" demekte ruhuna ağır gelen bir küçüklük, ona bir adem-i liyakat [*liyakatsizlik*] ve genç kadını sade aşkıyla icbar değil, ikna edecek, Süreyya'yı ihmal ettirecek birçok delail [*kanıtlar*] ibraz edebileceğini düşündüğü için bile kendini levm ediyordu [*kötülüyordu*]. Ve bir kere bu mülâhazalara geçince, hareketlerinin akıbetini yalnız bir noktadan düşünmek birden bütün nukat-ı nazara [*bakışaçılarına*] onu sevketmişti. İlk cümlede böyle müellim [*üzücü*] bir cerihaya sebep olacağını görerek Suat'tan o kadar fedakârlık isteyemeyeceğini anlıyor, hatta teklifinin ciddiyet ve cesaretiyle eziliyordu. Ve bir saniye daha sükût ederse hararet ve cazibenin muhtel olacağını [*bozulacağını*] bildiği halde de bu saniye bir kararsızlık ve mücadele arasında geçmiş bulunuyordu. Öyle ki genç kadın tereddütle ona bakarken, onu bir saniye içinde yine pek zayıf ve nâlan [*inler*] gördüğü için taaccüb, taaccübden tahattura intikal ederek hep mazilerini bir anda yaşamış gibi oluyor ve kendine daima müfteris bir mücâzat [*cezalandırma*] gibi görünen aşklarının âtisini düşünerek tereddütü kuvvet buluyordu. O kadar tecrübe görmüşler, öyle meraretlerle mecruh olmuşlar, öyle şeyler hissetmişlerdi ki bu iki dakikalık sükûtun nihayetinde birbirlerine bakarlarken sanki o ayrı düşünülmüş, korkulmuş şeyleri birbirlerinin gözlerinde görür gibi oluyorlardı. İkisine de aşk irade-yi beşeriyenin [*insan iradesinin*] haricinde bir

hayat-ı hususiyeye malik olduğu için itaatten ziyade zalimane tahakküm eden bir canavar gibi geliyordu. Suat ona "Hiç değişmeyeceğine emin misin?" gibi bakıyor ve zannediyordu ki bu suali sorsa sahiden Necip cevapta düçar-ı müşkülat olacaktır [*zorluk çekecektir*]. Genç kadın bu mülâhaza içine o kadar gömülmüştü ki Necip başını kaldırıp derin, bîtab bir esefle "Evet, hakkın var" dediği zaman iki dakika evvel söylediğini unutmuştu. Onun için bu sözün manasından yalnız artık her şeyin bittiği meraretini [*acılığını*] duydu. Necip de, o da bu sözü telaffuz eder etmez, bir an emniyet ile temellük hissi hasıl ettiği için bu devam edecek zannederken yerine acı bir hicranın kaim olduğunu görünce nasıl bir saadetten mahrum olduğunu anlayarak yandı ve ateşle "Fakat beni sev Suat, beni sev!" diye inledi. Kaybettiğini tazmin etmek istiyormuş gibi birtehalüğü, bir meshûfiyeti [*susuzluğu*] vardı. Şimdiden nedamet kendini istila ediyordu. "Hiç olmazsa vaat et Suat" diyordu, "Beni seveceğini vaat et. Beni, beni, yalnız beni... Vaat et, bari kalbin benim olsun, beni hiç unutma. Ah söyle Suat. Söyle hiç olmazsa sevdin mi, söyle sevdin mi ha?"

Bu kadar yakından, bu kadar hararete ilk defa mülaki olan Suat, ömrünün aşkla, esefle, hasretle en aciz ve zayıf bir zamanında, bu ateşle bütün bütün harap oluyordu ve sözükâfi görmüyormuş gibi haykırmak isteyerek, canını verir gibi ellerini uzattı ve bunları tuttuğu an zarfında Necip bu uzun ve mahrum aşkın bütün mükâfatına nail olmuş gibi mesut oldum zannetti. Başka bir hayatta, başka bir âlemdeymiş gibi titriyorlardı. Ve bu uzun bir temin-i aşk [*aşk güvencesi*], ahlarla, gözyaşlarıyla, çarpıntılarla ikisinin de ruhunu mezc ve tevhid eden [*karıştırıp birleştiren*], sözlerin bütün ruh ile içildiği, hüviyetlerin birbirinde hal [*eridiği*] ve medhuş olduğu bir an-ı aşk oldu. Birisi sade onu sevdiğine ve onu seveceğine, diğeri bu emniyetle işkencelere tahammül edeceğine yemin ediyorlardı. Necip "Sade, müsaade edersen, ayda yılda bir, Necip

birkaç saat buraya gelir" diyordu. "O zaman bir nazarın bana bir hayat olur, bir tebessümün kuvvet verir değil mi?" Şimdi fedakârlıklarının, ele sade kendilerini mest ettiği devresinde, bir gaflet-i hayal [*hayal gafleti*] ile her zaman aynı tahassüsle [*duyguyla*] mesut olacaklarmış gibi memnun ve müteşekkirdiler. Sonra yadigâr meselesi çıktı. Necip "Bende var ama pek zavallı bir yadigâr, çalınmış" diye o kadar mest olduğu tek eldiveni çıkardı. "Ben size bunu vereyim. Onu kalbinin üstünde o kadar taşımıştı ki hemen kalbi olmuştu. "Fakat siz bana" diyordu. O zaman genç kadın gömleğinden bir şey çıkardı. Bu aynı eldivenin diğer tekiydi. Evde o teki o zamandan beri saklamıştı. Ve Necip bunu görünce o kadar mesut oldu ki eldiveni de bunu tutan eli de kaparak ağzına götürdü. Ve ilk defa olarak dudakları ona temas etti. Bu elde evvela bir tuğyan-ı ismet [*ismet isyanı*] vardı, fakat o kadar titriyordu ve Necip o kadar ısrar etti ki nihayet bütün bütün mukavemetsiz kaldı.

Kendilerinden başka şeyleri o kadar unutmuşlardı ki saatin sesi onlar için acı bir tembih oldu. Genç kadın ellerinin onun ellerinde olmasından sıkılmış, Necip bunları bırakırsa ne yapacakmış gibi mahrum ve müştak, şimdiden bu saadetten bile ayrılmak mecburiyetiyle nâlan kaldılar. Fakat ayrılmak lazım geliyordu. O zaman Necip yana yana ondan son bir lutuf daha istirham etti. Bunu korkarak, titreyerek, ninesinden rica eden bir masum haliyle söylüyordu. Onu gözlerinden bir kere, son defa öpmek istiyordu. "Mademki ayrılıyoruz" diyordu. Onları o kadar sevmiş, asıl onları sevmiş, hayatında onlar kendine o kadar saadet vermiş ve o kadar vaat etmişti ki şimdi böyle ayrılmak pek güç geliyordu ve Suat'ın hafif bir tereddütle, bir reng-i hicapla [*utanç rengiyle*] kapanır gibi titreyen gözlerinden öptüğü zaman bunlardan, onun vücudundan ayrılmak, bu elleri bırakıp çıkmak, bu nihayetsiz rüya-yı saadetten avdet pek zalim, müfteris bir şey oldu. Bu elemnâk [*elemli*], zehrâlud [*zehirli*], muhrib [*tahrip edici*] bir ceriha gibi yanmaya başladı. Necip çı-

kıyordu. İkisine de bundan sonraki hayatları yaşamaya değmeyecek bir zulmet gibi, enindar [*iniltili*], boş, ebrâlûd [*bulutlu*] bir çöl gibi geliyordu. Beyhude yere feda edilmiş hayatlarının hüsranıyla ezilerek ikisi de bir dakikalık bir gafletin eseri olan bu iftirak [*ayrılık*] için birbirine haykırmak istiyorlar fakat muktedir olamıyorlardı ve ikisi de yalnız kalınca bir yük taşımış da düşüyormuş gibi fakat kalkmayıp can vermek isteyecek kadar bîtab ve mecruh, sanki hûnâlûd [*kana bulanmış*] serildiler.

Nihayet, nihayet işte bitmişti ve sade kendi sebeplerine bitmişti.

Necip sokakta sendeleyerek, çamurların içine daldı. Yağmur altında fark etmeyerek yürürken aklına başka bir yağmurlu gün geldi ve kalbi o kadar ezildi ki fedakârlığının derecesini bütün acılığıyla hissetti. Ah hayatın bu kadar fedakârlığa değecek nesi, ne mükâfatı vardı? Böyle bir aşkı feda etmek için hayat, namus bize hiçbir şey mi veriyor, miskin bir rahattan başka ne veriyordu? Ve hayata, hayatın bütün itibariyat-i müessesesine [*oturmuş değerlerine*] müfteris bir kinle kudurmuş, yürürken gözleri sulanarak görmüyor, çamurlara yatmak istiyordu.

"Beyim araba!" dediler; bir arabaya atladı. Ve eldiveni elinde hissederek onu dudaklarına götürdü. O zaman onun ellerini, gözlerini tahattur ederek yaşlar bütün bütün dökülmeye başladılar. "Ah gitti, gitti. Hem kendi elimle!..." diye inliyordu. Başını arabanın bir kenarına dayamış uzun uzun ağlıyordu. Hayatta aşka galebe edecek hiçbir şey bulmuyordu. Hissiyat ve temayülat-ı beşeriyenin [*insan duygularının, eğilimlerinin*] en ulvisi, en mümtazı oydu ve bütün öbürleri onun huzurunda sade sükût ve tezellül etmek [*susup düşkünleşmek*] icap ederdi. Dünyada büyük, mütehakkim, tabii ancak o vardı. Onun yanında her şey sun'i, indî [*yüzeysel*], itibari [*göreceli*] kalıyordu. Bunlar sade muhal değil, vahşi, gayr-i tabii, cebr-i tabiat [*tabiatın zorlaması*] olarak kalıyordu. Ne kadar tahammülsûz [*dayanılmaz*] bir ateş olursa olsun, ızdırapları lezzet ve saa-

detini o kadar tezyîd ediyor [*artırıyor*], bizzat işkencesi bir saadet oluyordu. Öldürerek, medhuş ederek yakan, zevki ne kadar âni ise o kadar tahammül-i beşerin haricinde cansûz olan bir ateş! "İşte aşk!" diyordu. İnleyerek "Ah sade aşk, sade birbirini sevenlerin her şeyi unutup münevver, müzehheb [*süslü*] gördükleri rüya-yı şiir ve heyecan var, sade o, sade o". Hatta bütün ceza bile olsa, bütün cinayet bile olsa, onu bilmeyenler, bu saniyeyi yaşamayanlar için "Yaşamadık" diye feryat etmek lazımdı. Ondan başka her şey boş, her şey hiç, her şey beyhudeydi. O olmasa hiç, hiçbir şey olmazdı. Ve yine ondan başka bir şey yoktu. Yalan olsun, sahte olsun, yine daima o hükümran oluyor, her şeyde, herhalde o galebe ediyordu. "Ah ne iyi oluyor da yine o galebe ediyor, her yerde, daima o galebe ediyor, bütün o meskenetler daima eziliyor, istihkar olunuyor!" diye yanarak söyleniyordu. Ve araba onu sokaklardan geçirirken içi yanarak "Ah Suat, biz, sade biz divanelik ettik. Başka kim olsa, yapmazdı" diye inledi. Sonra onu düşündü. Acaba o ne yapıyordu?

O da ağlıyordu. Orada, dikişinin üstünde, yapyalnız, derin bir kimsesizlik hicranıyla o da ağlıyordu. O, Necip'ten ziyade ruhen bakir olduğu için daha zahmdar [*yaralı*] çıkmıştı. Ateşli bir rüyadan çıkmış gibiydi, fakat o kadar mest olmuştu ki artık bu hayatını hiç sevmiyordu ve saadetinin bir rüya gibi tekrar gayr-i kabil-i ihya [*yaşatılabilir*] olmasına yanarak matemle "Bari mesut oldun ya, hiç olmazsa cidden sevdin ve bir hayatta istenilecek kadar sevdin ya!" diyordu. Fakat bu kanaatinde bir noksanıyla zebundu. Aşkı kavuracak kadar şedîd bir ateş olsaydı ve hayatını onun için feda etseydi, daha mesut olacağını, işte ancak o zaman mesut olacağını zannediyordu. O kadar mest ve mahmurdu ki şimdi Süreyya'yı feda etmek acılığını bile hissetmiyordu. Hayatını artık o kadar renksiz görüyordu ki uzun bir hayat-ı sükûna bedel yakıp kavuran bir saniye-yi aşkı tercih etmek saadetine tahassür ediyordu. Ve bu saniyeyi bir kere hissettikten sonra bunu bey-

hude hülyalara feda etmek gayr-i kabil-i tamir bir hata gibi gelerek meskenete feda ettiği saadetin yarasıyla ağlıyordu. Şimdi bütün istikbal endişelerini manasız görüyor, "Hiç olmazsa beraber ölmek de mi yoktu, hiç olmazsa onun için ölmek de mi yoktu?" diyordu. Ölmese ve çekse bile böyle birkaç saniye-yi aşk bütün bir hayata bin kere, yüz bin kere müreccah [*yeğ*] değil miydi?

Ve ağladı, başını yastıkların arasına sokarak, saatlerce ağladı.

* * *

Zulmetin içinde bu canhıraş bir feryat ile başladı. Akîbinde koşuşmalar, gürültüler, sayhalar gittikçe mütezayid [*artan*] bir tevali ile etrafa yayılıyor, etraftan tehacüm eden mütelaşi, çılgın izdiham bir nehrin cûşişi [*kabarması*] gibi uğuldayarak yığılıyor, koşuşuyor, bağırışıyordu ve bütün bu tehalük-ı esvat [*ses kargaşası*] arasında gittikçe büyüyen bir inilti, bir uluma vardı ki her şeyi yutuyor, sayhalar [*çığlıklar*], naralar bunun içinde kayboluyordu. Ve bu çatlayan, kırılan camların, binanın orasından burasından boğulurcasına çıkan mütehacim, mütehevvir, orada siyah, burada beyaz, ötede hûnin [*kanlı*] dumanların uğultusuydu. Bir zaman geldi ki bir taraf bütün ateş oldu. Homurdanarak, çatlayarak, gürleyerek, alevler etrafı tuttu. O zaman ölüme bütün bütün yayıldı, etrafta her köşeden yükselen feryatlar, naralar, sayhalar birbirine bir kıyamet gibi karıştı.

Onlar içerde, ilk telaşın heyecanıyla sersem, çılgın, dışarı fırlamışlardı. Henüz dumanlarla kıvrılan, sade içerde bir kısımda homurdanan ateşin iyice aydınlatamadığı kış gecesinde birbirlerini arıyorlardı. Camların bir kısmı patlıyor, bazısından duman birkaçından ateş görünüyordu. Selamlık tarafı artık ateş içindeydi. Bahçenin meş'um aydınlığında koşuşan, haykırışan hayaletler arasında perişan, samiahıraş [*kulak tırmalayan*] bir sesle bir kadın

"Süreyya, Süreyya" diye seslenerek birini arıyordu. Bu Hanımefendi'ydi ki Efendi'yi bir tarafa götürerek şimdi onlar için koşuyordu. Nihayet onu bulduğu zaman "Suat, o nerede?" diye haykırdı. Süreyya deli gibiydi. İşitmiyor, bilmiyor, görmüyor gibi "Beraberdik, çıkıyorduk. Fakat bilmem..." diye inliyordu. Sonra acı bir sayha ile "Suat, Suat" diye çağırmaya, oraya buraya sersem sersem koşmaya başladı. Bir an bahçedekilerin hepsinde bu feryat işitildi: "Suat, Suat!" Fakat hiçbir cevap.

Sonra bir kısık ses daha işitildi. "Suat mı? Yok mu? Niçin?" Bu Necip'in sesiydi. Süreyya ile karşılaştılar, boğuk sesle birbirlerine haykırıştılar, ihtiyar kadın feryat ederek "Lakin Allah aşkına, koşunuz, bakınız kızcağıza" dedi. Yalvarıyordu. Birisi "Sakın içerde kalmasın!" dedi. O zaman Necip'le Süreyya'nın kapıya doğru koştuğu görüldü. Aşağıki merdiven henüz ateşten masundu [*korunmuştu*]. Sade muhrib [*tahrip edici*] bir duman boğuyor, çatırtıdan, hararetten bunalıyorlardı. Haykırarak merdivenin üst başında bulundular. Selamlık tarafına giden koridor ateş içindeydi. Harem sofası kesif bir dumanla kaynıyor, Süreyya'nın odası köşede duman içinde kayboluyordu. O zaman Süreyya orada, içeriye girmeye cesaret edemeyerek "Suat, Suat" diye haykırdı. Necip kapının önüne kadar koşmuştu. Dehşetli bir hararetle boğuluyorlardı. Tekrar Necip "Suat" diye inledi. İkisine de bir inilti işitiyoruz gibi geldi. Fakat ses muharriş [*tahriş edici*] bir çatırtı ile boğuldu. Bir fırından fışkıran alev gibi yakarak, eriterek hücum eden duman içinde evvela bir saniye ikisi de tereddüt ettiler. Fakat sonra Süreyya Necip'in haykırarak içeri atıldığını gördü. "Necip!" diye koşmak istedi, fakat dehşetli bir çatırtı ile tavanın yıkılıp oda kapısının ateş içinde kaybolduğunu görerek deli gibi döndü.

Boğaziçi, Şubat-Mart 1316 (1901)

Son

Evvela güneş, o cehennem güneşi değil, o siyah dumanlı, insanın belini büken güneş değil, kız gibi saf ve taze bir güneş gelip odaları aydınlatıyor, 'Uyanınız' diyordu; sabaha kadar deniz insana mahrem ve şen bir ninni söylüyor, bazen tehevvür ederek gürlüyor, köpürüyor, fakat ekseriya böyle sakin bir kuzu gibi melul ve uslu... Suat her gün bu güneşle beraber uyanıyor, sıçrayıp camları açıyordu, o zaman içeri sabah, hayat, neşe, bâhusus gençlik, her şey sade bu güneşle, sade denizin sesleriyle, bütün bunlar odalarına ve kalplerine hücum ediyordu; insanı gelip böyle koklayarak ısıtan, denizin taravetiyle serin bir hararet veren güneşle yıkanıyorlardı...

Eylül'de doğa ve çevre arasındaki etkileşimin hikâyeye katkısını sağlayan sadece tasvir ustalığı değil, tasvirlerin romansal gerçekliğin içinden yapılabilmiş olmasıdır. Bu açıdan *Eylül* Osmanlı-Türk edebiyatının "ilk psikolojik romanı" olarak gösterilir. Fransız romantizminden etkilenen Mehmet Rauf trajik bir aşk hikâyesini, kişilerin iç bunalımlarını, çatışmalarını, duygusal yoğunluklarını büyük bir dil zenginliğiyle ortaya koyarken insan ruhunu etkileyen doğayı ve mekânları da şiirsel bir güzellikle betimler. Işıltılı yaz günlerinin bitiminde, sonbahar mevsiminde, yani Eylül'de cereyan edecek trajik olayın okurda yaratacağı hüznü, yaz ve sonbahar karşıtlığıyla derinleştirir. Mevsim geçişleriyle geçip giden bir aşk, yakalanmışken kaçıp giden mutluluk...

AYRINTI • TÜRKÇE KLASİK
ISBN: 978-605-314-237-9
9 786053 142379